Ljubljana

z a t e

lod znanja, izkušenj in sodelovanja. Smo mesto mladih za mlade. **Lju**

poštujemo različnost. *Smo prijazni do ranljivih skupin.* Mesto, p

odobno mesto po meri človeka. Ljubljana – zelena pres

***endom in krepimo visoko kakovost življenja v mestu.* Uvajamo nove pri**

e prilagajamo hitrim spremembam. Naši uspehi so plod znanja, izkušen

***prijazno mesto.* Živimo skupaj in spoštujemo različnost.** Smo prijazni

tarejših, je prijazno vsem. Ljubljana je sodobno mesto po m

ovimi pametnimi rešitvami sledimo trendom in krepimo visoko kakov

ospodarstva. *Aktivno se prilagajamo hitrim spremembam.* **Naši uspeh**

ladih za mlade. Ljubljana je zeleno, varno, čisto in prijazno mesto. ***Živimo***

rijazno do otrok, invalidov in starejših, je prijazno vsem. *Ljubljana je s*

a prihodnje generacije. Z novimi pametnimi rešitvami sled

ove primere delitvenega in krožnega gospodarstva. **Aktivno se**

***nanja, izkušenj in sodelovanja.* Smo mesto mladih za mlade. Ljublj**

kupaj in spoštujemo različnost. Ljubljana – zelena p

kupin. *Mesto, prijazno do otrok, invalidov in starejših, je prijazno vsem.* ***Delujem***

edimo trendom in krepimo visoko kakovost življenja v mestu. *Uvajamo nove*

premembam. Naši uspehi so plod znanja, izkušenj in sodelovanja. Sm

ivimo skupaj in spoštujemo različnost. ***Smo prijazni do ranljivih sku***

jubljana je sodobno mesto po meri človeka. Delujemo z mislijo na okolje

repimo visoko kakovost življenja v mestu. **Uvajamo nove primere delitvenega in**

ubljana je zeleno, varno, čisto in prijazno mesto. **Živimo skupaj i**
rijazno do otrok, invalidov in starejših, je prijazno vsem. Ljubljana j
stolnica Evrope 2016. *Z novimi pametnimi rešitvami sledim*
imere delitvenega in krožnega gospodarstva. Aktivn
j in sodelovanja. Smo mesto mladih za mlade. *Ljubljana je zeleno, varno, čist*
do ranljivih skupin. **Mesto, prijazno do otrok, invalidov i**
meri človeka. *Delujemo z mislijo na okolje in na prihodnje generacije.*
ost življenja v mestu. **Uvajamo nove primere delitvenega in krožneg**
ni so plod znanja, izkušenj in sodelovanja. *Smo mest*
skupaj in spoštujemo različnost. Smo prijazni do ranljivih skupin. *Mesto*
sodobno mesto po meri človeka. **Delujemo z mislijo na okolje i**
limo trendom in krepimo visoko kakovost življenja v mestu. Uvajam
prilagajamo hitrim spremembam. *Naši uspehi so plo*
ana je zeleno, varno, čisto in prijazno mesto. Živim
restolnica Evrope 2016. Smo prijazni do ranljivi
no z mislijo na okolje in na prihodnje generacije. Z novimi pametnimi rešitvan
e primere delitvenega in krožnega gospodarstva. **Aktivno se prilagajamo hitri**
no mesto mladih za mlade. Ljubljana je zeleno, varno, čisto in prijazno mest
upin. Mesto, prijazno do otrok, invalidov in starejših, je prijazno vsem
in na prihodnje generacije. *Z novimi pametnimi rešitvami sledimo trendom*
n krožnega gospodarstva. Aktivno se prilagajamo hitrim spremembam

Lju
blj
z a t e
ana

Mestna občina Ljubljana

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

908(497.4Ljubljana)
308(497.4Ljubljana)"2007/2017"

LJUBLJANA zate : 2007-2017 / [avtorji besedil Tjaša Ficko ... [et al.] ; fotografije Uroš Hočevar ... [et al.]. - Ljubljana : Mestna občina, 2018

ISBN 978-961-6449-73-1
1. Ficko, Tjaša
294649088

Ljubljana

z a t e

UVODNIK
STR. 006

01 MESTNA OBČINA SMO LJUDJE
STR. 008
Velika mestna družina
Mestni svet

02 MEŠČANKE IN MEŠČANI NA PRVEM MESTU
STR. 020
Aktivni dialog
Četrtne skupnosti
Mesto, ki povezuje

06 ZELENI PRAG MESTA
STR. 070

07 MESTO, KI SE MU PUSTIŠ ZAPELJATI
STR. 082

08 ULICE IN CESTE NAŠEGA MESTA
STR. 108

12 MESTO ŠPORTA
STR. 164

13 MESTO Z BOGATO KULTURO
STR. 180

14 MESTO, KI PRESEGA PRIČAKOVANJA
STR. 198
Trajnostni turizem
Živalski vrt Ljubljana
Ljubljanski grad

18 LJUBLJANA, ZELENA PRESTOLNICA EVROPE 2016
STR. 268

19 PAMETNO MESTO
STR. 274

20 POGLED V PRIHODNOST
STR. 278

03 STR. 034 MANJ DENARJA IZ DRŽAVNEGA PRORAČUNA, VEČ URESNIČENIH PROJEKTOV

04 STR. 040 MESTO OBLIKUJEMO SKUPAJ

05 STR. 050 MESTO Z ZELENO DUŠO

09 STR. 112 MESTO, KI VZGAJA IN IZOBRAŽUJE

Vzgoja in izobraževanje

Mladi soustvarjajo mesto

10 STR. 132 ZDRAVO MESTO

Zdravstveno varstvo

Lekarniška dejavnost

11 STR. 146 ODPRTO IN DOSTOPNO MESTO

Starejšim prijazno mesto

Javna najemna stanovanja

15 STR. 226 MEDNARODNO SODELOVANJE

16 STR. 242 ČUVAMO SVOJE MESTO

17 STR. 256 PRIZNANJA IN NAGRADE

Prejemamo priznanja in nagrade

Ponosni smo na naše meščanke in meščane

Župan Mestne občine Ljubljana Zoran Janković

Uvod

Ko smo z ekipo jeseni 2006 pred prvo zmago na lokalnih volitvah oblikovali seznam 22 projektov in nato v začetku leta 2007 trajnostno zastavili vizijo mesta Ljubljana 2025, je bilo težko predstavljivo, da bomo do danes uresničili skoraj **dva tisoč velikih in manjših projektov** za večjo kakovost življenja Ljubljančank in Ljubljančanov.

Za nami je izjemno dinamično obdobje, ko smo bili soočeni z mnogimi izzivi, hkrati pa smo pridobili veliko izkušenj in znanja, se naučili prestopiti mnoge ovire in smo javnost prepričali s konkretnimi rezultati. Že ob prevzemu županske funkcije sem ugotovil, da imajo sodelavke in sodelavci veliko strokovnega znanja, žal pa je kronično primanjkovalo sodelovanja. To smo spremenili – povezali smo jih in spodbudili njihov pogum ter samozavest, sodelovanje je postalo prvi pogoj za uspešno delo. Z mnogimi uspešno izvedenimi projekti smo dokazali, da je javni sektor lahko primerljiv z zasebnim ali po učinkovitosti celo pred njim.

Občutno smo okrepili ugled Ljubljane v mednarodnem okolju, kjer smo danes prepoznani kot zelena, varna, čista in gostoljubna evropska prestolnica, ki odločno sledi svoji viziji trajnostnega razvoja. Mnoge nacionalne in mednarodne nagrade, ki smo jih v preteklih letih nanizali, so dokaz, da lahko tekmujemo z vsemi in smo upravičeno v družbi najboljših. Posebej ponosen sem na prejet naziv **zelena prestolnica Evrope**, ki izkazuje našo zavezanost okolju z mislijo na generacije, ki šele prihajajo.

Sprašujem se, koliko dodatnih projektov bi lahko izpeljali, če se na naših hrbtih ne bi lomila kopja političnih nasprotnikov. Če nam konec leta 2006 višino letnih prihodkov iz državnega proračuna ne bi zmanjšali za tretjino, če bi najvišji politični predstavniki sprejeli dejstvo, da ima država le eno glavno mesto, ki si zaradi posebne vloge in mnogih dodatnih obveznosti zasluži tudi posebno obravnavo. Res pa je, da so nas vse tovrstne ovire še bolj povezale in dodatno spodbudile k sledenju zastavljenim ciljem.

K uspešnemu uresničevanju vizije je pomembno prispevalo tudi razmerje sil v mestnem svetu. **Močna in neodvisna Lista Zorana Jankovića** nam omogoča, da brez pristajanja na politične igrice izvajamo obljubljeno in prevzemamo odgovornost za sprejem tudi najzahtevnejših odločitev. V nasprotnem primeru bi bili priče dolgim brezplodnim razpravam, mnogi danes izvedeni projekti pa bi na svojo uresničitev še zmeraj čakali v predalu.

Vesel sem zaupanja in dobre energije Ljubljančank in Ljubljančanov. Z roko v roki pišemo zgodbo o uspehu in dokazujemo, da gradnja kanalizacije, pločnikov ali vrtcev ni in ne sme biti obremenjena s politiko, štejeta le strokovnost in učinkovitost. Ne z besedami, ampak z dejanji kažemo tudi, da je Ljubljana odprto in strpno mesto, kjer **živimo skupaj in spoštujemo različnost**. Zaradi otipljivih rezultatov so danes mnogi odkrito ponosni na svoje mesto in ga tudi javno pohvalijo, ob tem pa so med izvedbo projektov pripravljeni prilagoditi svoj vsakodnevni ritem in za spremembe na bolje včasih tudi nekoliko potrpeti.

Ponosen sem na sodelavke in sodelavce ter skupne dosežke, s katerimi smo Ljubljano spremenili na bolje. Dokazali smo pogum za uresničevanje napovedanega, saj naše obljube niso ostale mrtva črka na papirju niti pri najtežje izvedljivih napovedih, kot je bila zapora mestnega središča za motorni promet ali odstranitev nelegalnih vrtičkarskih objektov ob Žalah. To pa ne pomeni, da danes počivamo na lovorikah. Daleč od tega. Opravljeno delo in pridobljene izkušnje, znanje in predanost, predvsem pa medsebojno zaupanje, ki smo ga s sodelavkami in sodelavci zgradili, so odlična podlaga za prihodnost, kjer nas čaka še veliko dela. Veselim se, da bomo še naprej uresničevali vizijo **najlepšega mesta na svetu**.

Zoran Janković

V Mestni hiši na Mestnem trgu je sedež župana, podžupanj in podžupanov, Velika sejna dvorana, kjer zaseda mestni svet in protokolarni prostori.

01

Mestna občina smo ljudje

VELIKA MESTNA DRUŽINA

MESTNI SVET

VELIKA MESTNA DRUŽINA

Sodelavke in sodelavci velike mestne družine na decembrskem prednovoletnem druženju

Skupaj za najlepše mesto

Tako imenovano veliko mestno družino sestavljajo Mestna uprava MOL (MU MOL), Javni holding Ljubljana (JHL) z javnimi podjetji, Javni stanovanjski sklad (JSS MOL), Gospodarsko razstavišče (GR) in vsi javni zavodi, katerih ustanoviteljica je MOL. Skupaj več kot 12 tisoč sodelavk in sodelavcev.

Z jasno vizijo, motivirano ekipo, strokovnim delom in aktivnim sodelovanjem do uspešne preobrazbe mesta

Leta 2007 smo oblikovali in javno predstavili:

- Vizijo MOL: »Ljubljana bo najbolj prijazno in najlepše mesto.«
- Poslanstvo MOL: »Prebivalcem in obiskovalcem glavnega mesta Slovenije zagotavljamo najboljšo storitev.«

Zastavljeno vizijo smo povezali s temeljnimi projekti, opredeljenimi s točno določenimi roki izvedbe in odgovornimi izvajalci mestne uprave, javnih podjetij in zavodov MOL. Skupaj smo oblikovali podrobnejše terminske načrte in operativne aktivnosti. V obdobju 2007–2017 smo poleg rednih pristojnosti, ki jih mestna uprava tekoče izvaja, uspešno izvedli še **skoraj 2.000 dodatnih projektov, pomembnih za mesto in njegove prebivalke ter prebivalce, ter uspešno prispevali k večji kakovosti življenja v Ljubljani.**

Organigram velike mestne družine

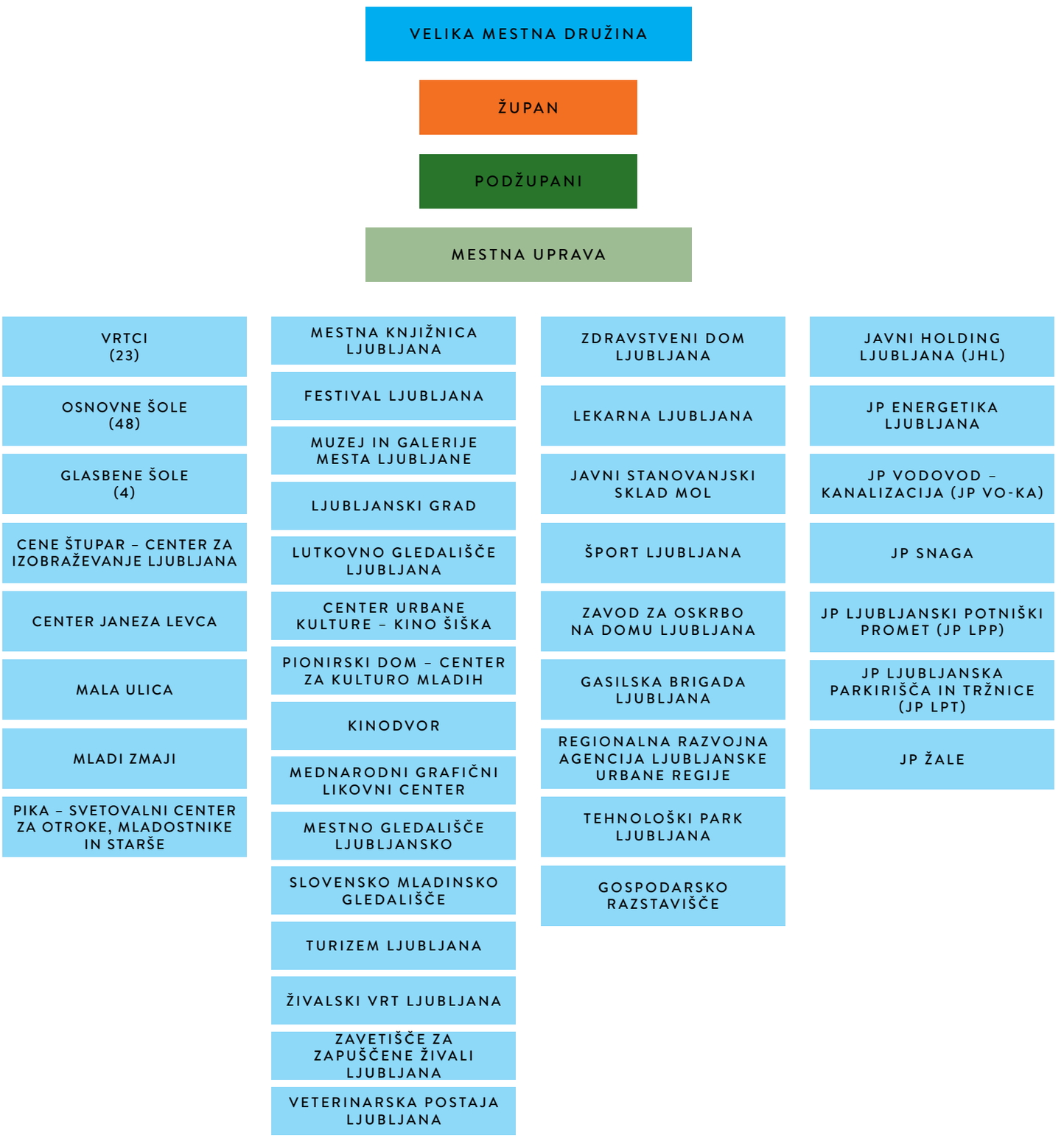

Vodilni v veliki mestni družini

Zoran Janković, župan

Aleš Čerin, podžupan

Andrej Orač, Inšpektorat

Barbara Hieng Samobor, Mestno gledališče ljubljansko

Blaž Peršin, Muzej in galerije mesta Ljubljane

Bojan Hajdinjak, Cene Štupar

Darko Brlek, Festival Ljubljana

David Polutnik, Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet

Dejan Crnek, podžupan

Eva Strmljan Kreslin, Mala ulica

Iztok Bricl, Gospodarsko razstavišče Ljubljana

Janez Koželj, podžupan

Janko Kramžar, Snaga

Jasna Plazl, Služba za pravne zadeve

Jelka Žekar, podžupanja

Jožka Hegler, Tehnološki park Ljubljana

Krištof Mlakar, Vodovod-Kanalizacija

Ksenja Perko, Mladi zmaji

Lilijana Madjar, Razvojna regionalna agencija Ljubljanske urbane regije

Liljana Batič, Zavod za oskrbo na domu Ljubljana

Marija Fabčič, Oddelek za predšolsko vzgojo in izobraževanje

Marjan Sedej, Lekarna Ljubljana

Marko Kolenc, Oddelek za šport

Matej Rovšek, Center Janeza Levca Ljubljana

Mateja Avbelj Valentan, Ljubljanski grad

Mateja Demšič, Oddelek za kulturo

Mateja Duhovnik, Ljubljanska parkirišča in tržnice

Matjaž Bregar, Služba za organiziranje dela mestnega sveta

Meta Gabron, Služba za razvojne projekte in investicije

Miran Gajšek, Oddelek za urejanje prostora

Nataša Jazbinšek Seršen, Oddelek za varstvo okolja

Nataša Koprivšek, Služba za notranjo revizijo

Nevenka Šivavec, Mednarodni grafični likovni center

Nina Peče Grilc, Kinodvor

Peter Horvat, Ljubljanski potniški promet

Petra Stušek, Turizem Ljubljana

Robert Kus, Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo

Robert Martinčič, Žale

Roman Fortuna, Mestno redarstvo

Rudi Dolšak, Zdravstveni dom Ljubljana

Samo Lozej, Energetika Ljubljana

Saša Bistan, Oddelek za finance in računovodstvo

Sašo Rink, Javni stanovanjski sklad MOL

Simon Kardum, Kino Šiška

Simona Remih, Oddelek za ravnanje z nepremičninami

Tadeja Möderndorfer, Služba za javna naročila

Tanja Dodig Sodnik, Kabinet župana

Tatjana Polajnar, Šport Ljubljana

Teja Zorko, Mestna knjižnica Ljubljana

Tibor Mihelič Syed, Slovensko mladinsko gledališče

Tilka Klančar, Oddelek za zdravje in socialno varstvo

Tjaša Ficko, podžupanja

Tomaž Kučič, Gasilska brigada Ljubljana

Uroš Korenčan, Lutkovno gledališče Ljubljana

Urša Otoničar, Mestna uprava MOL

Viktorija Potočnik, Pionirski dom

Vojko Grünfeld, Služba za lokalno samoupravo

Zdenka Ban Fischinger, Živalski vrt Ljubljana

Zdenka Grozde, Javni holding Ljubljana

Krepitev pripadnosti mestu in projektom

V mestni upravi, javnih zavodih, skladu in gospodarskih družbah je bilo že pred letom 2007 izjemno veliko strokovnosti in znanja, vendar skoraj ni bilo sodelovanja in ekipnega dela, zato je vodstvo sodelavce **z aktivnim dialogom, jasno predstavitvijo ciljev in vključevanjem v načrtovanje uspešno motiviralo in z učinkovito izvedenimi projekti tudi pomembno okrepilo pripadnost članov mestu in zastavljenim projektom.** Sodelavke in sodelavci (12.089) izražajo svoja strokovna mnenja, opozarjajo na morebitna neskladja in dajejo pobude in predloge za novosti in izboljšave.

Zadovoljstvo in dobro počutje v celotni veliki mestni družini krepimo tudi z organiziranim druženjem. Največ se nas zbere **na vsakoletnem prednovoletnem srečanju,** kamor so vabljeni vse sodelavke in sodelavci. Udeležba je prostovoljna, druženje sodelavcev pa je namenjeno medsebojnemu spoznavanju, neformalni komunikaciji in informiranju, okrepitvi sodelovanja in pripadnosti organizaciji.

Izobraževanje, usposabljanje in motiviranje funkcionarjev, vodstvenega kadra ter direktorjev javnih podjetij in zavodov velike mestne družine

Nekdanji direktor MU MOL Vasja Butina, podžupan Aleš Čerin, nekdanja podžupanja Jadranka Dakić in župan Zoran Janković na novoletnem sprejemu ob dnevu samostojnosti in enotnosti Republike Slovenije

Na fotografiji zgoraj od leve proti desni: podžupan Aleš Čerin, podžupan prof. Janez Koželj, župan Zoran Janković, podžupan Dejan Crnek. Spodaj od leve proti desni: nekdanja direktorica Jožka Hegler, podžupanji Jelka Žekar in Tjaša Ficko.

Mestna uprava (MU MOL)

Organizacija mestne uprave je prilagojena poslanstvu, nalogam in poslovnim procesom, ki potekajo v njej. Zagotavlja strokovno, učinkovito, racionalno in usklajeno izvrševanje nalog, učinkovit notranji nadzor nad opravljanjem nalog, usmerjenost mestne uprave k uporabnikom njenih storitev in učinkovito sodelovanje z organi MOL ter zunanjimi deležniki.

Najobsežnejša in najpomembnejša sprememba od leta 2007 je bila celostna reorganizacija mestne uprave, katere glavni cilji so bili **povečanje učinkovitosti** ter **okrepitev specializacije, medpodročnega sodelovanja in timskega dela ter odprava podvajanja opravil.** Iz 12 oddelkov, 6 služb in 1 prekrškovnega organa smo oblikovali 9 oddelkov, 8 služb in 2 prekrškovna organa, leto kasneje pa vzpostavili še Oddelek za šport. Funkcija služb je postala podpora aktivnostim, ki jih izvajajo oddelki.

S specializacijo smo povečali odzivnost, preglednost in nadzor nad izvajanimi ter izvedenimi aktivnostmi. Za še intenzivnejše sledenje trendom in aktivno uvajanje novih razvojnih projektov in aktivnosti za večjo kakovost življenja smo v začetku leta 2018 oblikovali nova delovna mesta mestnih menedžerjev.

Sestavni del reorganizacije je bilo tudi prostorsko zaokroževanje delovnih prostorov, in sicer tako, da smo organizacijske enote združili na manjšem številu lokacij kot prej, zaradi česar se je približno polovica sodelavcev mestne uprave selila v druge prostore. **Namesto na 17 lokacijah mestna uprava danes posluje na 12 lokacijah.** Z uveljavitvijo pogodbe o brezplačnem prenosu prostorov, ki smo ga v letu 2017 podpisali z Ministrstvom za javno upravo, bo mestna uprava v prihodnje prostorsko umeščena le še na 6 različnih lokacijah. Z zmanjšanjem fizičnih razdalj se bodo pogoji dela dodatno izboljšali, delovanje mestne uprave pa bo še učinkovitejše.

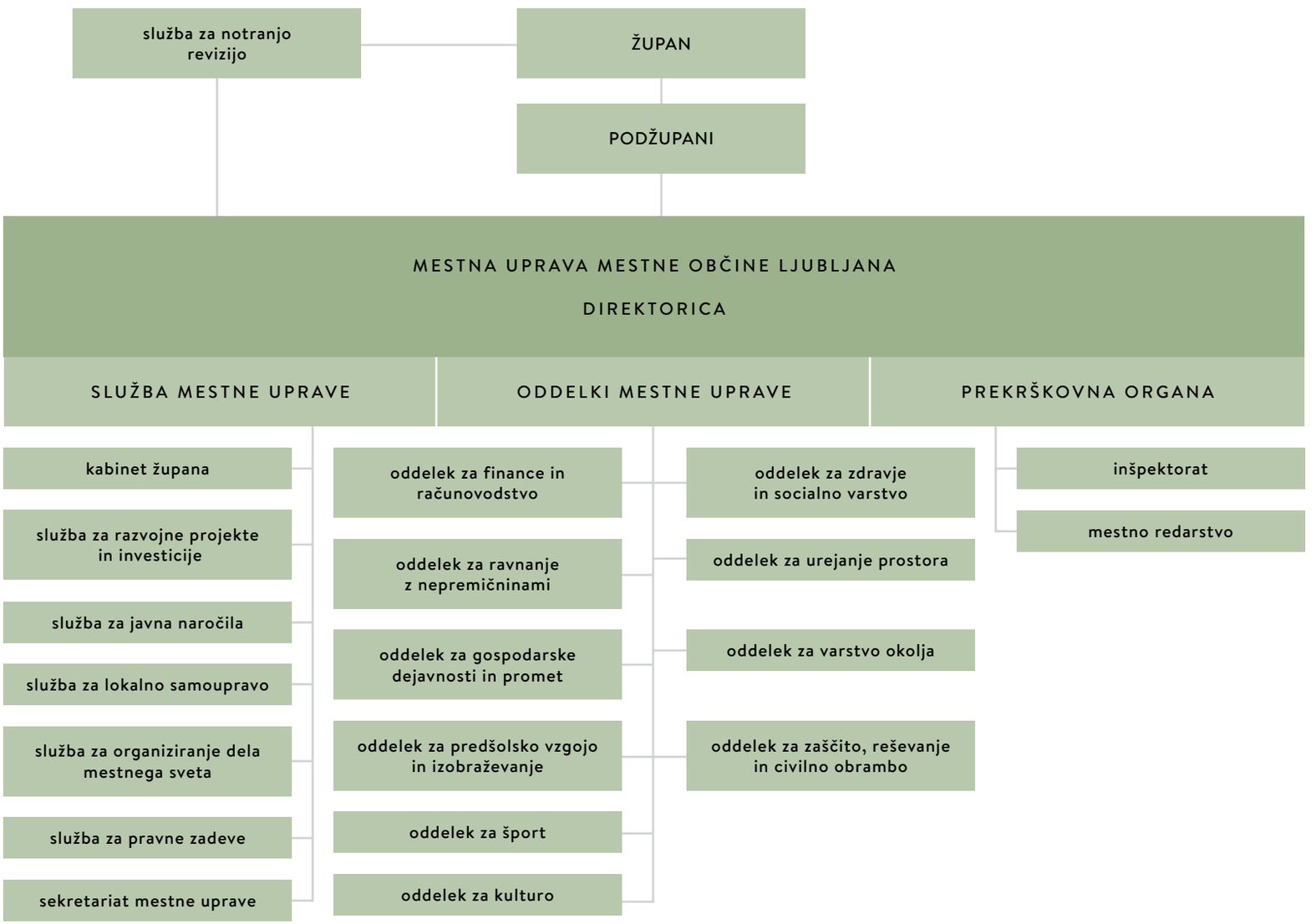

Javni holding Ljubljana (JHL)

Ustanovljen je bil leta 1994 za izvajanje strokovnih in razvojnih nalog na področju gospodarskih javnih služb ter opravlja naloge za štiri povezana javna podjetja, katerih edini družbenik je, in za dve javni podjetji, katerih edini družbenik je MOL.

Da bi bilo izvajanje gospodarskih javnih služb še učinkovitejše, racionalnejše in kakovostnejše, smo v letih 2009 in 2010 izvedli **temeljito reorganizacijo.** S prenosom služb (finance in računovodstvo, informatika, javna naročila, pravne in kadrovske zadeve) iz javnih podjetij je bil vzpostavljen strateški holding, ki tako združuje vse podporne procese in se ponaša tudi s sodobno informacijsko podporo. Z vstopom JP Energetika Ljubljana v lastniško strukturo družbe TE-TOL smo v letu 2012 na JHL prenesli tudi njihovo finančno-računovodsko in kadrovsko službo ter službo za informatiko.

JHL, v katerem se je s spremembami število sodelavcev povečalo s 14 na več kot 200, danes izvaja podporne procese za skupaj 16 obveznih in izbirnih gospodarskih javnih služb ter številne tržne dejavnosti za javna podjetja, ki izvajajo storitve za približno 400.000 prebivalk in prebivalcev v več kot 20 občinah. JHL je med najnaprednejšimi podjetji v Sloveniji, saj temeljni procesi javnih podjetij in podporni procesi JHL skupaj omogočajo visoko kakovostno storitev gospodarskih javnih služb v Ljubljani in primestnih občinah.

Komunaliada je osrednja prireditev delavcev komunalnega gospodarstva, v okviru katere potekajo delovna in športna tekmovanja. Udeležujejo se je tudi sodelavci JHL in javnih podjetij.

MESTNI SVET

Velika sejna dvorana v Mestni hiši

Mestni svet MOL je **najvišji organ Mestne občine Ljubljana, sestavlja ga 45 mestnih svetnic in svetnikov z mandatno dobo štirih let,** ki svoje delo opravljajo nepoklicno in se sestajajo na rednih in izrednih sejah mestnega sveta ter sejah delovnih teles. Mestni svet predstavlja, sklicuje in vodi župan, ki pa ne glasuje.

V Mestnem svetu MOL deluje:
- 6 komisij,
- 13 odborov,
- Svet za varstvo pravic najemnikov stanovanj,
- Uredniški odbor glasila Ljubljana.

Pristojnosti mestnega sveta

Mestni svet je pristojen za sprejemanje statuta občine, odlokov, proračuna in zaključnega računa, nadzorovanje dela župana in mestne uprave ter za odločanje o kadrovskih zadevah.

V letih od 2007 do 2017 smo delo mestnega sveta približali meščankam in meščanom ter omogočili večjo vključenost v procese odločanja. Od leta 2008, ko smo prešli na elektronsko delovanje, je vso gradivo javno objavljeno na občinski uradni spletni strani, s čimer smo poenostavili dostop za svetnike, meščankam in meščanom, medijem in zainteresirani javnosti pa omogočili sproten vpogled v proces sprejemanja aktov na sejah mestnega sveta. Od leta 2014 na spletni strani tudi neposredno prenašamo dogajanje na sejah mestnega sveta, ki si jih za zdaj v povprečju ogleda približno 20 posameznikov, posnetke sej, ki so prav tako javno objavljeni, pa v povprečju 300 gledalcev. Meščanke in meščani lahko seje spremljajo tudi čisto od blizu – na balkonu Velike sejne dvorane.

Poleg navedenega imajo zainteresirana javnost oz. posamezniki od januarja 2016 možnost tudi sami vložiti pripombe na splošne akte, ki jih sprejema mestni svet, s čimer smo se postavili ob bok Državnemu zboru RS in oblikovali standarde tudi za druge slovenske občine.

Seje mestnega sveta

Mestni svetniki so v zadnjih 3 mandatih (do 31. 12. 2017) na 108 rednih in 26 izrednih sejah obravnavali in **sprejeli 2754 sklepov**. Redne seje mestnega sveta povprečno trajajo 4 ure in 20 minut, izredne pa so krajše, in sicer 1 uro in 48 minut. Mestni svetniki so tako bili od leta 2007 skupaj 21 dni, 21 ur in 48 minut.

Vsako leto Ljubljana svoj mestni praznik v spomin na **9. maj 1945,** ko je bila v Ljubljani s sirenami z gradu oznanjena težko pričakovana in odločno izbojevana svoboda, počasti tudi s posebno slavnostno sejo mestnega sveta.

Ob smrti častnih meščank in častnih meščanov ter mestnih svetnic in svetnikov se jim mestni svet v čast in spomin pokloni na žalni seji. V naših spominih ostajajo:

- **Stanko Brezovar,** nekdanji podžupan Ljubljane,
- **dr. Marjan Tepina,** nekdanji župan Ljubljane,
- **Marijan Jenko,** nekdanji župan Ljubljane,
- **msgr. dr. Alojzij Šuštar,** častni meščan Ljubljane, ljubljanski nadškof in metropolit,
- **Rudolf Francl,** častni meščan Ljubljane, operni pevec, tenorist,
- **Peter Božič,** nekdanji mestni svetnik,
- **dr. Kristina Brenk,** častna meščanka Ljubljane, pesnica, dramatičarka, prevajalka in urednica,
- **Tone Pavček,** častni meščan Ljubljane, slovenski pesnik, esejist in prevajalec,
- **prof. dr. Slavko Ziherl,** nekdanji mestni svetnik,
- **mag. Vladimir Braco Mušič,** nekdanji podžupan, arhitekt, urbanist, publicist in profesor,
- **Jurij Gustinčič,** častni meščan Ljubljane, pronicljiv analitik svetovnih družbenih in političnih dogajanj, doajen slovenskega novinarstva,
- **Jože Janez Ciuha,** častni meščan Ljubljane, akademski slikar, pisatelj in univerzitetni pedagog,
- **prof. dr. France Bučar,** častni meščan Ljubljane, pravnik in državnik.

Obravnavani in sprejeti sklepi

	MANDAT 2006–2010	MANDAT 2010–2A014	MANDAT 2015–2018 (DO 31. 12. 2017)
vsi sprejeti sklepi	1.120	966	668
nesprejeti sklepi	8	1	1
umik točke	31	7	4
preložitev glasovanja oz. obravnave točk	13	2	1

Slavnostne seje mestnega sveta, ki jih organiziramo na Ljubljanskem gradu, se vsako leto udeleži več kot 400 povabljenih gostov.

Število in trajanje sej

	MANDAT 2006–2010	MANDAT 2010–2014	MANDAT 2015–2018 (DO 31. 12. 2017)
št. rednih sej	42	36	30
št. ur zasedanj na rednih sejah	181 ur 59 min	164 ur 24 min	132 ur 12 min
povprečno trajanje redne seje	4 ure 32 min	4 ure 34 min	4 ure 24 min
št. izrednih sej	12	10	4
št. ur zasedanj na izrednih sejah	33 ur 21 min	8 ur 45 min	5 ur 7 min
povprečno trajanje izredne seje	3 ure 17 min	52 min	1 ura 16 min

	MANDAT 2006–2010 IZVOLJENI DNE: 22. 10. 2006	MANDAT 2010–2014 IZVOLJENI DNE: 10. 10. 2010	MANDAT 2014–2018 IZVOLJENI DNE: 5. 10. 2014
SPOL	15 SVETNIC 30 SVETNIKOV	18 SVETNIC 27 SVETNIKOV	22 SVETNIC 23 SVETNIKOV
IZOBRAZBA	SREDNJA 17,8 % VIŠJA 4,4 % VISOKA / UNIV. 53,3 % MAG., DR. 24,4%	SREDNJA 6,7 % VIŠJA 2,2 % VISOKA / UNIV. 71,1 % MAG., DR. 20,0 %	SREDNJA 22,2 % VIŠJA 4,4 % VISOKA / UNIV. 60,0 % MAG., DR. 13,3 %
STAROST	DO 29 2 OD 30 DO 39 9 OD 40 DO 49 10 OD 50 DO 59 16 60 IN VEČ 8	DO 29 1 OD 30 DO 39 8 OD 40 DO 49 7 OD 50 DO 59 18 60 IN VEČ 11	DO 29 3 OD 30 DO 39 7 OD 40 DO 49 5 OD 50 DO 59 12 60 IN VEČ 18
LISTA / STRANKA	23 LZJ – Lista Zorana Jankovića 8 SDS – Slovenska demokratska stranka 5 LDS – Liberalna demokracija Slovenije 4 SD – Socialni demokrati 2 NSi – Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka 1 DeSUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije 1 Lista za čisto pitno vodo 1 Zeleni Slovenije	25 LZJ – Lista Zorana Jankovića 9 SDS – Slovenska demokratska stranka 4 SD – Socialni demokrati 2 NSi – Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka 2 DeSUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije 2 Zeleni Slovenije 1 LDS – Liberalna demokracija Slovenije	21 LZJ – Lista Zorana Jankovića 7 SDS – Slovenska demokratska stranka 6 SMC – Stranka Mira Cerarja 3 ZL – Združena levica 3 NSi – Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka 2 SD – Socialni demokrati 2 DeSUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije 1 SLS – Slovenska ljudska stranka

Darja Virjent, zelena ambasadorka projekta Zelena prestolnica Evrope 2016, opaža, da sta se kolektivna skrb za življenje v prestolnici ter odgovornost, da se meščane dejavno vključi v življenje v mestu, zelo okrepili. Darja je na fotografiji s hčerko Avo.

Meščanke in meščani na prvem mestu

02

AKTIVNI DIALOG
ČETRTNE SKUPNOSTI
MESTO, KI POVEZUJE

AKTIVNI DIALOG

Zeleni ambasador Miha Pongrac si bo projekt Zelene prestolnice zapomnil predvsem po aktivnostih, s katerimi se je Ljubljana predstavljala doma in po svetu.

Meščanke in meščani so naši **prvi in najpomembnejši** deležniki, ki si zaslužijo le najboljše. S številnimi izvedenimi projekti, aktivnostmi in dogodki izboljšujemo kakovost življenja ter si prizadevamo biti najboljši servis. Prek različnih komunikacijskih kanalov **ažurno informiramo** o dogajanju v Mestni občini Ljubljana, prav tako jih **aktivno vključujemo** v sooblikovanje programov in projektov. Vse to omogoča, da vzpostavimo in ohranjamo **dialog** ter tako **skupaj soustvarjamo** lepše in prijaznejše mesto.

Informiramo

Odsek za odnose z javnostmi

Skrbimo za celovito informiranje javnosti prek različnih komunikacijskih kanalov: pripravljamo sporočila za javnost, novinarske konference in različne dogodke. Skrbimo tudi za ažurno interno informiranje sodelavk in sodelavcev.

Uradno spletno mesto www.ljubljana.si

Vir aktualnih informacij in storitev mestne uprave ter javnih podjetij in zavodov, ki delujejo pod okriljem MOL. Smo prva občina v Sloveniji, ki je spletno mesto celovito prilagodila osebam z oviranostmi, skladno z mednarodnimi smernicami. Tako je spletno mesto www.ljubljana.si dostopno vsem.

Meščanke in meščani na spletni strani www.ljubljana.si lahko spremljajo neposredne prenose naših novinarskih konferenc in sej mestnega sveta.

Glasilo Ljubljana

Glasilo je osrednji informator o življenju in delu v Mestni občini Ljubljana na vseh področjih. Izhaja v skoraj 122.000 izvodih, brezplačno ga prejmejo vsa gospodinjstva v Ljubljani.

Družbena omrežja

Z našimi meščankami in meščani aktivno komuniciramo tudi prek družbenih omrežij. Aktualne informacije objavljamo na Facebooku in Instagramu, predstavitvene filme pa na kanalu Youtube.

Župan Zoran Janković na svojem Facebook profilu v kratkih video posnetkih tedensko izpostavlja t. i. »pluse in minuse«. Pluse si prislužijo uspešna in pozitivna dogajanja, z minusi pa opozarja na slaba in škodljiva ravnanja ter napake.

Elektronske novice

Redni obveščevalnik z aktualnimi novicami, ki vas pričaka v elektronskem nabiralniku. Vsak teden pripravljamo elektronske novice v slovenskem jeziku, dvakrat mesečno pa v angleškem jeziku.

Župan Zoran Janković je rad med ljudmi.

Prisluhnemo

Odsek za pobude meščanov

Deluje v sklopu Kabineta župana in je namenjen prav meščankam in meščanom, ki svoja vprašanja, predloge in pobude pošljejo po elektronski pošti, pokličejo po telefonu ali se osebno zglasijo. Sodelavci odseka njihove pobude sprejmejo in priskrbijo odgovore.

Interaktivni portal Pobude meščanov

Decembra 2008 smo za bolj odprto in preglednejšo komunikacijo z meščankami in meščani vzpostavili interaktivni portal, prek katerega nam prebivalci pisno sporočajo svoje predloge in zastavljajo vprašanja.

Tako pobude kot odgovori nanje so javno objavljeni. Od začetka delovanja do konca leta 2017 smo prejeli približno **19.000 pobud.**

Gostovanje na radijskih postajah

Župan mesečno gostuje na radijskih postajah, kjer v **neposrednem prenosu odgovarja** na vprašanja poslušalcev in jih seznanja z aktualnim dogajanjem v Ljubljani.

BLIZU LJUDEM

Župan Zoran Janković poleg dela, ki ga opravi v pisarni, veliko časa preživi tudi na terenu, kjer spremlja potek del na gradbiščih in se srečuje s prebivalci. Udeležuje se protokolarnih in družabnih dogodkov z različnimi javnostmi, kot mediator pa uspešno zaključuje zgodbe, kjer pred tem nihče ne vidi izhoda. Že prvo leto županovanja je uvedel redna mesečna srečanja z meščani, t. i. dan odprtih vrat, kjer je vsem osebno na voljo za pogovor. Njegova dostopnost, občutek do sočloveka in pripravljenost prisluhniti vsakomur privabijo vedno večje število ljudi, ki si želijo osebnega pogovora z županom. Zato dnevi odprtih vrat sedaj potekajo namesto enkrat tudi do trikrat mesečno. Od leta 2007 do 2017 je župan osebno sprejel že več kot **26.000** meščank in meščanov.

Meščanka na dnevu odprtih vrat pri županu

Z vključevanjem soustvarjamo mesto

Javne razprave, predstavitve, delavnice in posveti

Ob pripravi uradnih dokumentov, kot so prostorski plani, strategije ipd., pripravljamo javne razprave, predstavitve, delavnice in posvete, kjer meščanke in meščane ažurno seznanjamo z načrti in prisluhnemo njihovim predlogom. Te po preučitvi in na podlagi strokovne presoje, kjer je možno, upoštevamo, vključimo v načrte in tudi realiziramo.

Meščanke in meščani soodločajo

Meščanke in meščani svoje predloge podajo na sedež četrtne skupnosti in tako **aktivno sodelujejo** v procesih odločanja. Župan in pristojni podžupan imata s predstavniki četrtnih skupnosti redna srečanja, kjer obravnavajo predlagane vsebine in določijo prioritetne naloge. Te nato vključimo v proračun in izvedemo.

Dostopni ranljivim skupinam

Za osebe **nad 65 let** in **osebe z oviranostmi** smo v središču mesta na Mačkovi ulici odprli informacijsko pisarno, kjer jih seznanjamo z različnimi storitvami in aktivnostmi, namenjenimi prav njim, na voljo pa smo tudi za njihova vprašanja.

Sodelujemo

Skupaj z meščankami in meščani izvajamo različne akcije in dogodke, od katerih izpostavljamo najodmevnejše:

Akcija Za lepšo Ljubljano

Vsakoletna tradicionalna enomesečna čistilna akcija poteka od 22. marca, svetovnega dneva voda, do 22. aprila, svetovnega dneva Zemlje. V tem času se zvrstijo številne aktivnosti, s katerimi skupaj z meščankami in meščani **poskrbimo za čisto in urejeno okolje.** V akciji sodelujejo četrtne skupnosti, turistična in druga društva ter posamezniki, ki jim je mar za svoje mesto. Posebno pozornost namenjamo tudi čiščenju reke Ljubljanice.

Sadimo drevesa.

Evropski teden mobilnosti

Vsako leto med 16. in 22. septembrom se pridružimo največji evropski iniciativi za spodbujanje trajnostne mobilnosti, v okviru katere izvajamo skupaj z različnimi deležniki številne aktivnosti z namenom ozaveščanja o alternativnih oblikah mobilnosti ter uvajamo trajne ukrepe. Ljubljana je edino mesto, ki je **kar dvakrat prejelo prvo nagrado za izvedbo Evropskega tedna mobilnosti.**

V sklopu Evropskega tedna mobilnosti smo za otroško predstavo iz kartona izdelali mestni avtobus.

Zeleno leto

V letu 2016, ko smo nosili laskav naslov zelena prestolnica Evrope, smo pripravili celoletni brezplačni program s tematskimi aktivnostmi in dogodki, v katerega so bili vpeti najširši deležniki – meščanke in meščani, javna podjetja in zavodi MOL, vrtci in osnovne šole, četrtne skupnosti, zasebna podjetja, nevladne organizacije, društva – skupaj **več kot 300.** V tem letu smo pred Mestno hišo postavili **lesena paviljona, t. i. Točka.Zate.,** v katerih je vsak dan potekal raznolik program; zvrstilo se je **preko 600 dogodkov, ki jih je obiskalo približno 34.000 ljudi.**

Vsaka četrtna skupnost je bila tri tedne **ambasador** zelene prestolnice Evrope in v tem času je izvajala različne aktivnosti za krepitev **trajnostnega ravnanja**.

Lesena paviljona Točka.Zate. pred Mestno hišo

Točka.Zate. je bila prizorišče številnih dogodkov.

Širimo dobre prakse

Ozaveščamo z različnimi **družbeno-odgovornimi kampanjami:**

Človek, čuvaj svoje mesto

Opozarjamo na **nesprejemljivost vandalizma** in poudarjamo pomen **spoštovanja našega skupnega javnega prostora.** Tako smo se leta 2015 osredotočili na preprečevanje nedovoljenega grafitiranja in uničevanja javnih objektov, v letih 2016 in 2017 pa smo v središče akcije postavili ozaveščanje o pobiranju pasjih iztrebkov in odmetavanju žvečilnih gumijev v koš.

Nisem večna, sem pa zato manj tečna. Sem biološko razgradljiva vrečka.

Opozarjamo na **prekomerno uporabo plastičnih vrečk,** ki so škodljive za okolje, in **promoviramo uporabo biološko razgradljivih vrečk.**

Pusti se zapeLJati

Spodbujamo in ozaveščamo o **okolju prijaznih oblikah mobilnosti,** kot so hoja, kolo, javni prevoz ali kateri drug trajnostni način premikanja.

Rokavice gor!

Ozaveščamo o **invazivnih tujerodnih vrstah** in o tem, kako ravnati z njimi.

Naravne nesreče

Izvajamo **preventivne delavnice,** kjer meščanke in meščane ozaveščamo o naravnih nesrečah (poplave, potresi, požari) ter jim svetujemo, kako se nanje pripraviti in kako ravnati, če se zgodijo.

Enkratno je stvari uporabljati večkratno

Spodbujamo **trajnosten odnos do stvari** – premišljeno nakupovanje, ponovno prodajo, zamenjavo in souporabo.

Bodi zvezda, ne meči petard!

Vsakoletno **preventivno akcijo** izvajamo skupaj s Policijsko upravo Ljubljana, s katero opozarjamo na **nevarnosti uporabe petard in drugih pirotehničnih sredstev.**

ČETRTNE SKUPNOSTI (ČS)

Silvija Pavčič, zelena ambasadorka projekta Zelena prestolnica Evrope 2016, je zelo aktivna tudi v svoji četrtni skupnosti Posavje.

Četrtne skupnosti so bile ustanovljene leta 2001 kot ena izmed oblik uveljavitve načela subsidiarnosti in decentralizacije.

Leta 2007 so bile pristojnosti in naloge ČS nadgrajene z uveljavitvijo sprememb in dopolnitev Statuta MOL, dopolnitvijo Poslovnika Mestnega sveta MOL in sprejemom Odloka o financiranju četrtnih skupnosti v MOL. Z omenjenimi predpisi so bile opredeljene naloge četrtnih skupnosti, postopki in način sodelovanja z organi MOL, sodelovanje pri odločanju o lokalnih zadevah ter določena merila in kriteriji za financiranje nalog in delovanja ČS.

Sodelovanje pri sprejemanju odločitev

Pri učinkovitem upravljanju mesta je potrebno tesno povezovanje s četrtnimi skupnostmi in zagotavljanje sodelovanja v procesih odločanja. ČS je omogočeno, da se z dajanjem pobud, predlogov ter sodelovanjem z mestnim svetom, županom in mestno upravo tvorno vključujejo v postopke oblikovanja odločitev. ČS lahko s svojimi predlogi in pripombami sodelujejo tudi, da h gradivu, ki ga obravnava mestni svet, podajo svoje predloge in pripombe. Predstavnik ČS lahko sodeluje na seji pristojnega delovnega telesa in na seji mestnega sveta, kjer predstavi stališče ČS. Naloge ČS posegajo na vsa področja delovanja v okviru lokalne skupnosti.

Območje MOL sestavlja **17 četrtnih skupnosti,** katerih **glavne naloge so:**

- obveščanje prebivalcev o zadevah, pomembnih za območje četrtne skupnosti,
- organiziranje kulturnih, športnih in drugih prireditev,
- izvajanje različnih programov s področja športa, kulture, sociale, urejanja in varstva okolja,
- priprava načrta malih del.

17 četrtnih skupnosti v Ljubljani

- ČS Šiška (736 ha, 35.329 prebivalcev)
- ČS Bežigrad (724 ha, 34.472 prebivalcev)
- ČS Center (507 ha, 25.884 prebivalcev)
- ČS Moste (340 ha, 21.752 prebivalcev)
- ČS Polje (2210 ha, 20.382 prebivalcev)
- ČS Trnovo (718 ha, 16.832 prebivalcev)
- ČS Rožnik (835 ha, 16.756 prebivalcev)
- ČS Dravlje (1111 ha, 15.672 prebivalcev)
- ČS Jarše (906 ha, 14.331 prebivalcev)
- ČS Šentvid (1583 ha, 14.170 prebivalcev)
- ČS Vič (1438 ha, 14.064 prebivalcev)
- ČS Rudnik (2548 ha, 13.791 prebivalcev)
- ČS Golovec (827 ha, 12.185 prebivalcev)
- ČS Črnuče (1810 ha, 11.593 prebivalcev)
- ČS Posavje (905 ha, 9.844 prebivalcev)
- ČS Sostro (8856 ha, 6.874 prebivalcev)
- ČS Šmarna gora (1443 ha, 4.988 prebivalcev)

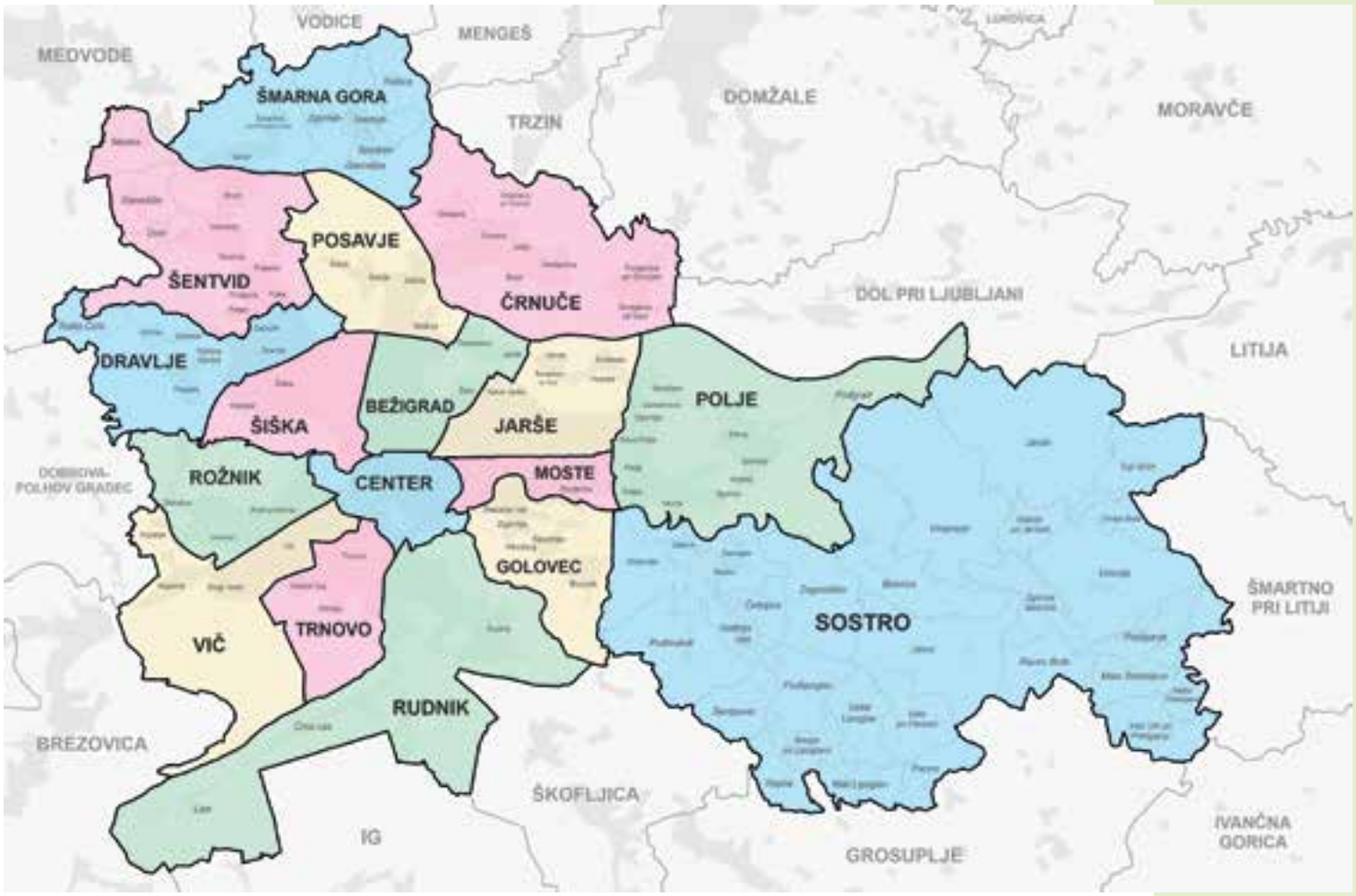

Računalniško usposabljanje starejših Ljubljančanov

V Mestni občini Ljubljana smo kot **prva občina v Sloveniji** začeli s sistematičnim računalniškim opismenjevanjem prebivalcev nad 65 let. Tako že od leta 2007 organiziramo **brezplačne računalniške tečaje.** Ti potekajo v prostorih, ki jih uporabljajo četrtne skupnosti.

Povprečna starost tečajnikov je 68 let, najmlajša udeleženka je imela 42, najstarejši tečajnik pa 94 let. Interes in zadovoljstvo sta izjemna, saj je do sedaj začetni tečaj uspešno opravilo že **20.000 tečajnikov,** izvajamo tudi nadaljevalne tečaje.

Povprečna starost tečajnikov je 68 let, najmlajša udeleženka je imela 42, najstarejši tečajnik pa 94 let.

Brezplačna strokovna predavanja za meščane

S predavanji o demenci in prepoznavanju prvih znakov demence ter preventivnih dejavnikih skupaj s Slovenskim združenjem za pomoč pri demenci »Spominčica« destigmatiziramo demenco kot bolezen in ozaveščamo meščanke in meščane o zgodnjih znakih te hude bolezni. V okviru programa organiziramo tudi dobro obiskano **delavnico urjenja spomina,** pozornosti, koncentracije in sproščanja – »Možganski fitnes«.

Od leta 2016 organiziramo tudi **brezplačna strokovna predavanja o učinkoviti rabi energije v gospodinjstvih.**

Četrtne skupnosti kot zelene ambasadorke projekta Zelena prestolnica Evrope 2016

Vse četrtne skupnosti so aktivno sodelovale v programu zelene prestolnice, vsaka izmed njih je bila tri tedne zelena ambasadorka projekta. Prav vsaka je bila nekaj posebnega, vse pa so poudarjale medgeneracijsko sodelovanje, s poudarkom na trajnostni mobilnosti in krožnem gospodarstvu. V času ambasadorstva so sodelovale s kar **281 različnimi deležniki** in pripravile skupaj več kot **220 dogodkov,** s katerimi so pomembno obogatile celoleten projekt Zelena prestolnica Evrope 2016.

Akcija Naj blok v Ljubljani

V letu 2016 smo **na pobudo meščana** prvič organizirali akcijo **Naj blok v Ljubljani** Z njo smo želeli **spodbuditi vse stanovalce,** ki živijo v **večstanovanjskih stavbah,** da po svojih zmožnostih pripomorejo k **čistoči in urejenemu videzu svojega bivalnega okolja.** Z akcijo bomo nadaljevali tudi v prihodnje.

Kot prvi so si nagrado prislužili prebivalci 19-nadstropne stolpnice na Topniški 45 ter prejeli plaketo, zastavo naj blok in sadike vrtnice Ljubljana, Energetika Ljubljana pa je posebej zanje pripravila akcijsko ceno dobave električne energije za skupne prostore.

Spodbujamo aktiven dialog med Mestno upravo MOL in četrtnimi skupnostmi

Sodelovanje s četrtnimi skupnostmi je izjemno korektno, transparentno in v dobro prebivalcev. **Poseben vidik lokalne demokracije z vidika participacije prebivalcev lokalne skupnosti pri odločanju je odnos med organi lokalne samouprave in javnostjo.** Komunikacija med izvoljenimi lokalnimi organi in lokalnimi funkcionarji na eni ter prebivalstvom lokalne skupnosti (lokalno javnostjo) na drugi strani je namreč ključnega pomena za doseganje višje stopnje legitimnosti pri uresničevanju javnega interesa. Eden od namenov ustanovitve četrtnih skupnosti je bil ravno v tem, da bi omogočili večje vključevanje prebivalcev lokalne skupnosti v procese odločanja. S predsednicami in predsedniki četrtnih skupnosti se pristojen podžupan vsak mesec srečuje na koordinaciji, kjer obravnavajo različne tematike za boljše delovanje četrtne skupnosti, vsake tri mesece se jim pridruži tudi župan Zoran Janković.

Prek ambasadorstva so vodstva ČS okrepila vezi s prebivalkami in prebivalci svojih četrtnih skupnosti, hkrati pa tudi z drugimi četrtnimi skupnostmi in celotnim vodstvom Mestne občine Ljubljana.

Sedež ČS Polje (Polje 12)

Upravljanje z objekti za potrebe delovanja četrtnih skupnosti MOL

V Mestni občini Ljubljana zagotavljamo prostorske in tehnične pogoje za delovanje četrtnih skupnosti in izvajanje njihovih programov, v katere se vključujejo društva, skupine in drugi deležniki. Prostore stalno uporablja **276 različnih uporabnikov (pravne osebe).**

Sodelavci Službe za lokalno samoupravo in predsedniki četrtnih skupnosti so meščankam in meščanom na voljo na 51 različnih lokacijah v Ljubljani.

Od leta 2007 smo **celovito obnovili objekte:**

- Polje 12,
- Cesta II. grupe odredov 43,
- Prušnikova 99,
- Kebetova 1,
- Pot do šole 2a,
- Belokranjska 6,
- Bratovševa ploščad 30.

Obnovili smo tudi **poslovne prostore na:**

- Štefanovi 9 in 11,
- Rozmanovi 12,
- Litijski cesti 38,
- Poti k ribniku 20,
- Vojkovi 1,
- Tbilisijski 22 a,
- Viški 38,
- Pločanski 8 in
- Prušnikovi 106.

Za delovanje **četrtne skupnosti Trnovo** smo v letu 2008 **kupili poslovne prostore** na Devinski cesti 1b. V nekaterih objektih so dvorane, v katerih smo **uredili prezračevanje** (Cesta II. grupe odredov 43, Prušnikova 99, Belokranjska 6) ter **vgradili indukcijsko zanko** (Devinska 1b, Zarnikova 3, Polje 12).

Invalidom smo dostop v objekte omogočili **s premičnimi ali fiksnimi klančinami.**

Oprema sedežev četrtnih skupnosti

Vse sedeže četrtnih skupnosti smo opremili tako s projekcijskimi kot tudi s **klimatskimi napravami** v pisarnah, dvoranah in sejnih sobah. Že v letu 2008 pa smo uredili **e-točke z računalniki in brezplačnim dostopom do interneta.**

Nakup defibrilatorjev in brezplačne delavnice za njihovo pravilno rabo

Da bi lahko rešili čim več življenj, smo od leta 2014 do 2017 na **28 objektih** v upravljanju Službe za lokalno samoupravo namestili **defibrilatorje** in s tem dopolnili mrežo javno dostopnih defibrilatorjev v Ljubljani. Skupaj z Društvom študentov medicine Slovenije in Rdečim križem Slovenije (OZ Ljubljana) organiziramo **brezplačne delavnice** o temeljnih postopkih oživljanja s prikazom pravilne uporabe defibrilatorja. Za meščanke in meščane na delavnicah organiziramo **brezplačne meritve** krvnega tlaka, sladkorja ter holesterola, in sicer v okviru projekta »Misli na srce« Društva študentov medicine Slovenije.

NAJVEČJE PRIDOBITVE

Redna srečanja in načrt malih del

Meščankam in meščanom že vrsto let omogočamo sooblikovanje proračuna in sodelovanje pri projektih ter ukrepih skozi različne dejavnosti in programe. S predstavniki četrtnih skupnosti potekajo redna srečanja, kjer predlagajo vsebine, za katere ocenijo, da bi jih bilo treba vključiti v proračun. Prioritetne naloge uskladimo in ob koncu leta njihovo izvedbo tudi preverimo.

Četrtne skupnosti od leta 2007 vsako leto oblikujejo načrt manjših del, ki se nanašajo na ureditev in vzdrževanje objektov javne komunalne infrastrukture in se izvedejo prek pristojnih organov mestne uprave. Za mala dela mora vsaka ČS porabiti najmanj 20 % sredstev, ki ji v proračunskem letu pripadajo za izvedbo nalog.

Od leta 2007 do 2017 smo za izvajanje vseh nalog ČS v proračunu MOL zagotovili 4,6 milijonov evrov, od tega so ČS za izvedbo malih del od leta 2007 do 2017 skupaj porabile 1,2 milijona evrov.

V okviru malih del smo postavili igrala na otroška igrišča in uredili nova igrišča, poskrbeli za postavitev novih klopi, uredili dostope za gibalno ovirane, vzdrževali zelenice in otroška igrišča, postavili nove fitnes naprave na prostem, sanirali pešpoti in makadamske poti, obnovili mostičke, uredili parcele za varno pot v šolo ipd.

Poleg tega ČS izvajajo določene vsebine, ki prav tako pomenijo **uresničevanje neposrednih predlogov in pobud prebivalcev z območja posamezne ČS.**

Otroško igrišče na Rusjanovem trgu je ČS Moste postavila v okviru malih del.

Otroško igralo med Herbersteinovo ulico in Dunajsko je ČS Bežigrad postavila v okviru malih del.

Izgradnja centra Zalog

V javno-zasebnem partnerstvu smo zgradili **Center Zalog,** kjer prvo nadstropje novozgrajenega objekta namenjamo mnogim javnim programom in aktivnostim.

Svoj prostor so pridobili:

- sedež ČS Polje,
- Mestna knjižnica Ljubljana,
- glasbena šola,
- dnevni center za starejše.

Poleg tega je v sodobnem centru uporabnikom na voljo tudi **dvorana za rekreacijo, dvorana za prireditve in ogled filmov, trgovina** v pritličju in urejena **parkirišča ob stavbi.**

Center Zalog

DELAMO NAPREJ

Izgradnja novih središč četrtnih skupnosti

Trenutno izvajamo aktivnosti za izgradnjo **Centra Šmarna gora, Centra Golovec, Centra Vič, Centra Fužine in Centra Barje.**

V obdobju 2007–2017 smo samostojno ali v sodelovanju z društvi ter drugimi posamezniki z območja četrtnih skupnosti izvedli več kot:

400
programov in prireditev s področja športa.

170
programov s področja kmetijstva in turizma.

350
programov in prireditev za starejše.

250
programov s področja požarne varnosti.

280
programov s področja sociale in zdravstva.

360
programov in prireditev s področja kulture.

320
programov za otroke in mladostnike.

520
programov in prireditev, namenjenih druženju meščank in meščanov četrtnih skupnosti.

250
programov s področja urejanja in čiščenja okolja.

MESTO, KI POVEZUJE

Pogled na ljubljanske stolpnice

V Ljubljani spodbujamo povezovanje med različnimi deležniki, ki s svojimi aktivnostmi skupaj z nami gradijo trajnostni razvoj mesta in regije.

Skupaj za hitrejši razvoj

Ljubljanska urbana regija združuje **26 osrednjeslovenskih občin** in je **regija z največ znanja in kreativnega potenciala v Sloveniji.** V njej so zgoščene najpomembnejše državne, znanstvene, raziskovalne, izobraževalne in kulturne institucije.

Ljubljana s številnimi ukrepi in dejavnostmi ustvarja kakovostne pogoje za gospodarsko rast in trajnostni razvoj celotne **Ljubljanske urbane regije.** Svoj trajnostni razvoj gradi na znanju, inovativnosti, kreativnosti in sinergiji ključnih deležnikov in sektorjev.

Regija svojo konkurenčnost povečuje s prenovo prometne, okoljske, informacijsko-komunikacijske in družbene infrastrukture ter z razvojem človeških potencialov. Zdravo in kakovostno bivalno okolje zagotavlja z varovanjem naravnih danosti, ustreznim prostorskim načrtovanjem, prenovo obstoječega stavbnega fonda in naselij ter s sonaravno samooskrbo.

Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije (RRA LUR)

Ena izmed značilnosti regije je nenehno prepletanje **urbanega in ruralnega okolja,** ki imata pogosto zelo različna izhodišča in potrebe, zato je stalno sodelovanje, povezovanje in usklajevanje vseh 26 občin prav tako izredno pomembno.

Pri tem imata pomembno vlogo **Svet Ljubljanske urbane regije v sestavi županov vseh občin te regije,** ki pod okriljem **Regionalne razvojne agencije Ljubljanske urbane regije** aktivno sodelujejo pri načrtovanju skladnega razvoja ter pri reševanju različnih izzivov, ter **Razvojni svet Ljubljanske urbane regije,** ki ga sestavlja **26 predstavnikov občin, 26 predstavnikov gospodarstva** in **13 predstavnikov nevladnih organizacij iz regije.** Svetu Ljubljanske urbane regije, ki ga sestavlja 26 županov vseh občin, predseduje ljubljanski župan Zoran Janković.

V regiji so bili v preteklosti **realizirani številni uspešni projekti:**

- RCERO (Regionalni center za ravnanje z odpadki), **največji okoljski projekt v državi,** kjer skrbimo za odpadke tretjine Slovenije.
- **Uvedba rumenih pasov** za javni prevoz na glavnih vpadnicah in podaljšanje linij javnega potniškega prometa (LPP) do občinskih središč.
- **Sistem P+R** je bil razvit s sofinanciranjem vseh 26 občin osrednjeslovenske regije (Ljubljanska urbana regija) in sofinanciranjem iz dveh evropskih skladov. Na mestnih vpadnicah deluje **pet parkirišč po sistemu P+R.** V sodelovanju s sosednjimi občinami pa je omogočeno plačilo v povezavi s sistemom Urbana še na treh drugih P+R.

Regionalna destinacijska organizacija (RDO)

Ta deluje od leta 2011 in je kazalnik povezanosti in uspešnega sodelovanja v osrednjeslovenski regiji. RDO Osrednja Slovenija je **vzorčni primer dobro organizirane, aktivne in povezane organizacije,** ki je uspela regijo pozicionirati kot geografsko zaokroženo, dobro organizirano in produktno povezano območje. Turizem Ljubljana je za projekt RDO Osrednja Slovenija prejel priznanje **zlato turistično srce za leto 2012.**

Svet ustanoviteljev Javnega holdinga Ljubljana (JHL)

Mestna občina Ljubljana in primestne občine, soustanoviteljice javnih podjetij, povezanih v **JHL,** so za izvrševanje ustanoviteljskih pravic v povezanih javnih podjetjih in za usklajevanje odločitev v zvezi **z zagotavljanjem obveznih in izbirnih gospodarskih javnih služb** leta 2004 ustanovile skupni organ občin. Svet ustanoviteljev sestavljajo **župani občin Ljubljana, Medvode, Brezovica, Dobrova - Polhov Gradec, Škofljica, Dol pri Ljubljani** in **Horjul.** Od leta 2007 je bil za predsednika vedno **soglasno izvoljen Zoran Janković, župan MOL,** ki ima tudi največji odstotek glasov (88 %) pri sprejemanju odločitev. Odločitve na skupnem organu občin se kljub temu ne sprejemajo s preglasovanjem, ampak z medsebojnim tvornim sodelovanjem. Doslej je bilo na skupno **70 sejah sprejetih kar 649 sklepov, ki so bili z izjemo treh potrjeni soglasno.**

Ustanovitev Združenja mestnih občin Slovenije (ZMOS)

Na **pobudo ljubljanskega župana** je bilo ustanovljeno Združenje mestnih občin Slovenije. Na ustanovni seji leta 2010 so za prvega predsednika izvolili Zorana Jankovića, župana Mestne občine Ljubljana. Združenje mestnih občin Slovenije predstavlja **11 mestnih občin,** ki s svojim obsegom delovanja, tako na področju lokalne samouprave kot gospodarstva, zelo uspešno predstavljajo pomemben strukturni delež in razvojni potencial **slovenskega urbanega, gospodarskega in družbenega življenja.**

V Ljubljani povezujemo z mostovi, pristnimi odnosi in dobrim vodenjem.

03

Manj denarja iz državnega proračuna, več uresničenih projektov

Proračun in zadolženost

Ko je **ekipa Zorana Jankovića** leta 2006 nastopila mandat, je **Vlada RS** s spremembo Zakona o financiranju občin **mestu odvzela 57 milijonov evrov prihodkov letno. Da bi mesto kljub temu lahko aktivno razvijali v dobro Ljubljančank in Ljubljančanov, smo izpad nadomestili z racionalizacijo poslovanja, s prodajo nepotrebnega premoženja in z dodatnim zadolževanjem.**

DATUM IN LETO	PRIHODKI	ZADOLŽENOST	ZADOLŽENOST NA PREBIVALCA V EUR**
31.12.2006	224.002.261*	57.000.000 (ob prihodu župana Zorana Jankovića)	213
31.12.2007	217.819.927	62.044.413	232
31.12.2008	244.601.831	107.924.824	403
31.12.2009	250.715.864	126.815.433	459
31.12.2010	373.122.845	132.694.128	474
31.12.2011	291.233.163	134.449.910	480
31.12.2012	262.840.478	133.612.212	476
31.12.2013	251.287.855	123.711.286	437
31.12.2014	259.669.006	119.613.538	418
31.12.2015	322.220.537	117.622.794	410
31.12.2016	272.301.210	115.270.434	399
31.12.2017	265.652.366	114.108.262	395

* Preračun iz SIT v EUR.

** Upoštevano je število prebivalcev po vsakoletnih podatkih SURS (leto 2006: 267.760 in leto 2017: 288.919).

Po **Zakonu o glavnem mestu** državni organi in organi mestne občine sodelujejo in usklajujejo zagotavljanje nalog iz svoje pristojnosti, s katerimi se zagotavljajo pogoji za delovanje organov in organizacij ter predstavništev, zlasti na področjih varstva okolja, urejanja in rabe prostora, javne varnosti, prometne varnosti in mestnega prometa, zagotavljanja gospodarskih in negospodarskih javnih služb in na drugih področjih, na katerih obstoji javni interes.

Za financiranje nalog, s katerimi Mestna občina Ljubljana v skladu s svojimi pristojnostmi zagotavlja pogoje za delovanje, **pripada mestni občini za posamezno proračunsko leto delež dohodnine,** kot ga določa ta zakon.

Žal pa so nam vlade RS **sredstva po Zakonu o glavnem mestu zniževale,** kar je razvidno iz spodnje tabele.

V EUR	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Izračun dohodnine, ki pripada glavnemu mestu po Zakonu o glavnemu mestu Republike Slovenija	15.951.483	15.277.878	14.886.872	11.915.012	7.685.427	6.911.768	7.085.837	7.982.306
Sprejeta v času vlade	Boruta Pahorja			Janeza Janše	Alenke Bratušek	Mira Cerarja		

Prihodki in zadolženost velike mestne družine v EUR (MOL in njenih pravnih oseb)

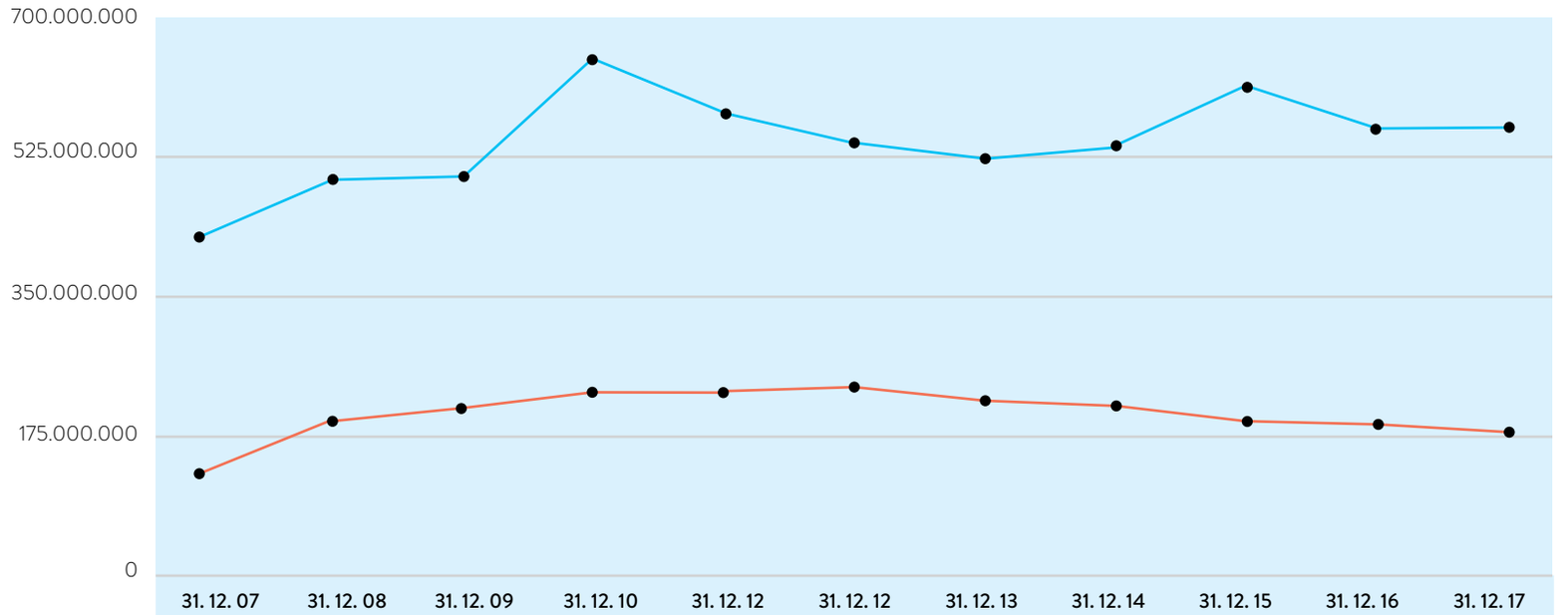

	31. 12. 07	31. 12. 08	31. 12. 09	31. 12. 10	31. 12. 12	31. 12. 12	31. 12. 13	31. 12. 14	31. 12. 15	31. 12. 16	31. 12. 17
Zadolženost	130.540.013	194.525.262	210.536.696	231.193.466	230.601.369	236.737.828	219.755.106	215.443.316	195.336.167	190.440.563	180.968.592
Prihodki	428.564.349	497.057.407	500.491.633	648.648.297	580.583.408	542.039.062	523.245.263	539.572.257	614.731.182	561.570.579	565.401.200

Stanje zadolženosti MOL in njenih pravnih oseb na dan 31.12.2017 v EUR

ZADOLŽENOST MOL IN PRAVNIH OSEB MOL	STANJE ZADOLŽENOSTI	DELEŽ LASTNIŠTVA V %, KI ODPADE NA MOL	STANJE ZADOLŽENOSTI Z UPOŠTEVANIMI LASTNIŠKIMI DELEŽI MOL
MOL	**114.108.262**		**114.108.262**
Pravne osebe MOL	**66.860.330**		**61.680.276**
Javni stanovanjski sklad MOL	24.527.706	100,00	24.527.706
Javni holding Ljubljana, d.o.o.	34.562.992	87,32	31.781.100
Tehnološki park Ljubljana, d.o.o.	2.286.282	69,49	1.588.781
Gospodarsko razstavišče, d.o.o.	5.483.350	68,99	3.782.689
SKUPAJ (MOL in njene pravne osebe)	**180.968.592**		**175.788.538**

ZADOLŽENOST ZMANJŠUJEMO POSTOPOMA

Če bi načrtovane investicije ustavili, bi **dolg lahko v celoti odplačali v enem letu,** vendar je **pomembno vlagati v razvoj mesta** za višjo kakovost življenja Ljubljančank in Ljubljančanov, zato bomo tudi v prihodnje zadolženost zmanjševali postopoma.

Odgovorno javno naročanje

V obdobju 2007–2017 smo v mestni upravi po Zakonu o javnem naročanju izvedli **1.894 javnih naročil.** Od tega smo prejeli le 48 pritožb ponudnikov. Državna revizijska komisija je ugodila le 13 zahtevkom za revizijo.

V mestni upravi izvajamo naročila tudi za javne zavode. Že vrsto let vodimo skupno nabavo blaga, storitev in gradenj za celotno ljubljansko mestno družino s 109 naročniki.

Pri naročilih smo okoljsko naravnani, kar pomeni, da pri nabavi blaga, storitev in naročanju gradenj poleg ekonomskih vidikov zahtevamo tudi doseganje višjih okoljskih standardov.

Vsa oddana javna naročila, ki so morala biti oddana v skladu z Uredbo o zelenem javnem naročanju, so bila izvedena z upoštevanjem uredbenih določil, torej kot zelena.

V prihodnje bomo usmerjeni tudi k **večjemu najemu blaga namesto nabavi in souporabi namesto lastništvu, saj se zavedamo, da lahko tako zagotovimo enak obseg storitev za meščane in obiskovalce našega mesta, hkrati pa manj obremenjujemo okolje.** K temu spodbujamo tudi druge naročnike v Ljubljani.

Na področju zakonodaje smo kot velik naročnik z bogatimi izkušnjami zelo dejavni tudi ob pripravi vsakega novega zakonskega predpisa na področju javnega naročanja.

Naše pobude so usmerjene v večjo fleksibilnost pri izvajanju postopkov javnih naročil, k odpravi administrativnih ovir in k opozarjanju na pravne nejasnosti.

Regijski center za ravnanje z odpadki (RCERO) je največji kohezijski projekt s področja okolja v državi. V njem od leta 2015 skrbimo za odpadke tretjine Slovenije.

Dve leti po otvoritvi **Gimnastičnega centra Ljubljana** je ta vsak dan zapolnjen do zadnjega kotička, uporabniki pa so nad njim navdušeni.

Z evropskimi sredstvi do še hitrejšega razvoja

V finančni perspektivi 2007–2013 smo z uspešnimi kandidaturami mestne uprave, javnih podjetij in zavodov, katerih ustanoviteljica je MOL, pridobili projekte v skupni vrednosti skoraj **251 milijonov evrov** in pri tem počrpali **več kot 121 milijonov evrov** evropskih in **26 milijonov evrov državnih sredstev.** Med izvedenimi sofinanciranimi projekti so največji:

- Regijski center za ravnanje z odpadki (RCERO)
- Večnamenska športna dvorana in nogometni stadion v Stožicah
- Gimnastični center Ljubljana
- Obnova Plečnikove hiše
- Center urbane kulture Kino Šiška
- Obnova Trga republike
- Energetska obnova Ljubljane (EOL)
- Energetske sanacije vrtcev in osnovnih šol
- Ljubljana za zeleno mobilnost – ureditev Gruberjevega kanala s postavitvijo pristanov
- Ljubljanski grad – Muzej in prezentacija lutk
- Izboljšava hidravličnega delovanja kanalizacijskega sistema v Ljubljani
- P+R Barje (prva faza) in P+R Dolgi most
- Civitas Elan (spodbujanje trajnostne mobilnosti)
- Prenova arheoloških parkov
- Materinski most na Ljubljanici
- Sava – reka, ki povezuje
- Rekreacija in izobraževanje na Savi
- Mreža P+R zbirnih središč v Ljubljanski urbani regiji
- Podjetno v svet podjetništva
- Regijska štipendijska shema Ljubljanske urbane regije

V aktualni finančni perspektivi 2014–2020 pa smo doslej uspešno kandidirali za projekte, skupaj vredne **148 milijonov evrov,** in prejeli pravico do črpanja približno **88 milijonov evrov evropskih** in **15 milijonov evrov državnih sredstev.**

Največji in najpomembnejši kohezijski projekt tega finančnega obdobja, za katerega nam je Evropska komisija leta 2017 odobrila finančna sredstva, **je veliki projekt Odvajanje in čiščenje odpadne vode na območju vodonosnika Ljubljanskega polja, vreden skupaj 111 milijonov evrov** brez DDV (69 milijonov evrov evropskih in 12 milijonov državnih sredstev), z izvedbo katerega bomo stopnjo priključenosti na kanalizacijo povečali kar na **98 odstotkov** (pred letom 2007 je bila **68-odstotna,** do konca leta 2017 smo jo povečali na **88 odstotkov).**

S sofinanciranjem iz mehanizma celostnih teritorialnih naložb CTN (odobrenih 10,8 milijona evrov evropskih in 2,7 milijona državnih sredstev) bomo izvedli **projekt Galerija Cukrarna,** skupaj vreden **23,2 milijona evrov.**

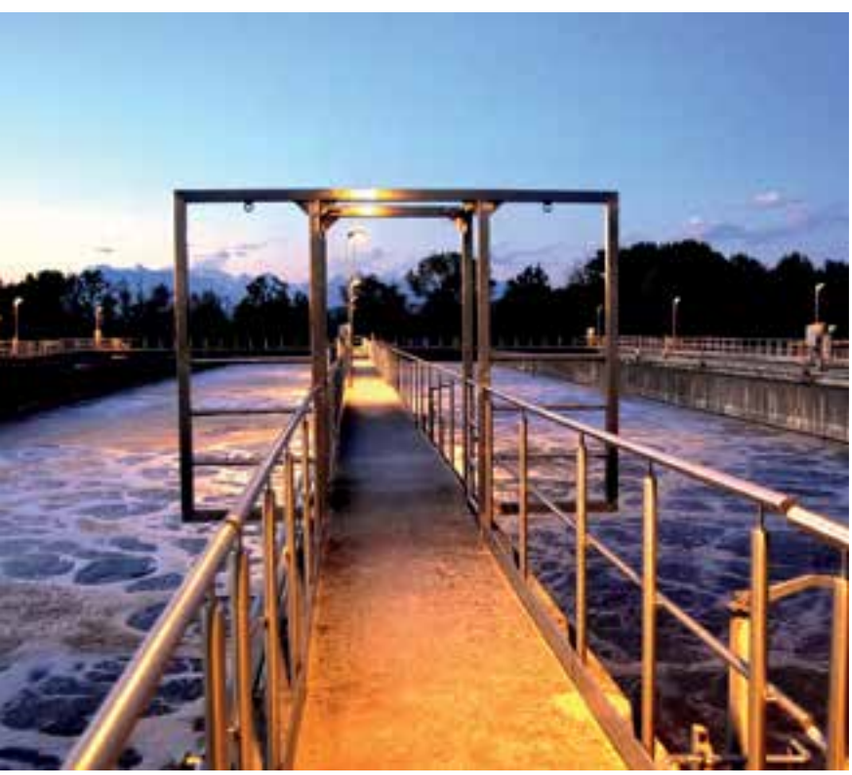

Nadgradnja **Centralne čistilne naprave** Ljubljana bo zagotavljala učinkovitejše čiščenje odpadne vode za obstoječe in nove uporabnike.

Center Stožice je srce športa v Ljubljani in Sloveniji. Celoten kompleks zajema **nogometni stadion, večnamensko športno dvorano,** kmalu pa bodo obiskovalcem na voljo tudi zunanja nogometna igrišča.

Ljubljana, pogled na slikoviti center mesta in grajski grič, ki je prepoznaven simbol slovenske prestolnice.

04

Mesto oblikujemo skupaj

Ljubljana se razteza na 275 km² in ima skoraj 290.000 prebivalcev, katerih število narašča. **Je največje mesto v Sloveniji in njen najpomembnejši gospodarski center.** Ljubljana je kot evropska prestolnica in regionalni center 26 občin tudi politično, poslovno, kulturno in znanstveno središče države.

Prostorski razvoj v MOL in deloma v Ljubljanski urbani regiji (LUR) povezuje več strokovnih področij, od urbanističnega in prometnega načrtovanja do krajinskega oblikovanja, pri čemer je urejanje javnega prostora ena najpomembnejših nalog mestne uprave.

Mesto z vizijo

Strateški cilji prostorskega razvoja Ljubljane

Ohranjamo in krepimo prostorske, naravne in kulturne vrednote mesta in tudi širšega prostora, ki ustvarjajo identiteto in potenciale za kakovosten razvoj mesta, ter si prizadevamo za zdravo, varno, prijetno in privlačno bivalno ter ustvarjalno okolje.

Vizija »Ljubljana 2025«

Od osamosvojitve Slovenije leta 1991, ko so se temeljito spremenile razmere in koncept lokalne samouprave, so nastale zahteve po novem prostorskem načrtu. Po daljšem obdobju brez celovitega prostorskega načrtovanja, nazadnje je bil namreč v Ljubljani sprejet celovit Dolgoročni plan občin in mesta Ljubljane leta 1986, **smo leta 2007 oblikovali vizijo »Ljubljana 2025«,** v kateri smo izpostavili prostorske in družbene vrednote, ki jih mesto odtlej uveljavlja.

Z vizijo »Ljubljana 2025« smo izpostavili tri smernice razvoja mesta:

- Ljubljana bo idealno mesto – Ljubljana bo ostala privlačno, človeku prijazno mesto v zelenju (75 % mesta je zelenih površin);
- Ljubljana bo sonaravno mesto – zagotavljali bomo neposredni dostop do odprtega prostora in povezanosti krajinskega sistema;
- Ljubljana bo vseslovenska metropola – še naprej bomo zagotavljali varnost in spoštovanje drugačnosti, krepili raznolikost in nadgrajevali že sedaj visoko kakovost bivanja.

Poleg razvojnih smernic smo z vizijo opredelili tudi **93 konkretnih razvojnih projektov** ter mnoge med njimi doslej že uresničili, večina preostalih pa je v različnih fazah izvedbe.

Občinski prostorski načrt MOL (OPN)

Z oblikovano in sprejeto vizijo ter z upoštevanjem državnih prostorskih aktov smo v sodelovanju z različnimi urbanističnimi institucijami, širšo strokovno javnostjo in s prebivalci med letoma 2007 in 2010 pripravljali dokumenta **Občinski prostorski načrt MOL – Strateški del (OPN MOL SD) in Občinski prostorski načrt MOL – Izvedbeni del (OPN MOL ID),** ki smo ju sprejeli v letu 2010 in predstavljata **osrednja prostorsko-planska dokumenta MOL.** V letih 2013–2015 smo izvedli manjše dopolnitve oz. spremembe izvedbenega dela OPN MOL, spomladi 2018 pa bodo dokončane nove, tretje spremembe obeh dokumentov, tudi prvič strateškega dela OPN MOL.

Temeljna strateška cilja prostorskega razvoja MOL sta ohranjati in krepiti prostorske, naravne in kulturne vrednote mesta in tudi širšega prostora MOL, ki ustvarjajo identiteto in potenciale za kakovosten razvoj mesta in kakovost bivanja v njem. To tudi pomeni, da dajemo prenovi ali nadomestitvi dotrajanih objektov prednost pred gradnjo novih, kar pa seveda ne izključuje možnosti gradnje novih objektov.

Izvedbeni akti – Občinski podrobni prostorski načrt MOL (OPPN)

Na osnovi strateškega akta OPN MOL pripravljamo izvedbene prostorske dokumente za podrobnejši razvoj posameznih območij. Od leta 2007 do danes smo pripravili in zaključili **87 izvedbenih aktov – Občinskih podrobnih prostorskih načrtov (OPPN), ki jih je sprejel Mestni svet MOL.**

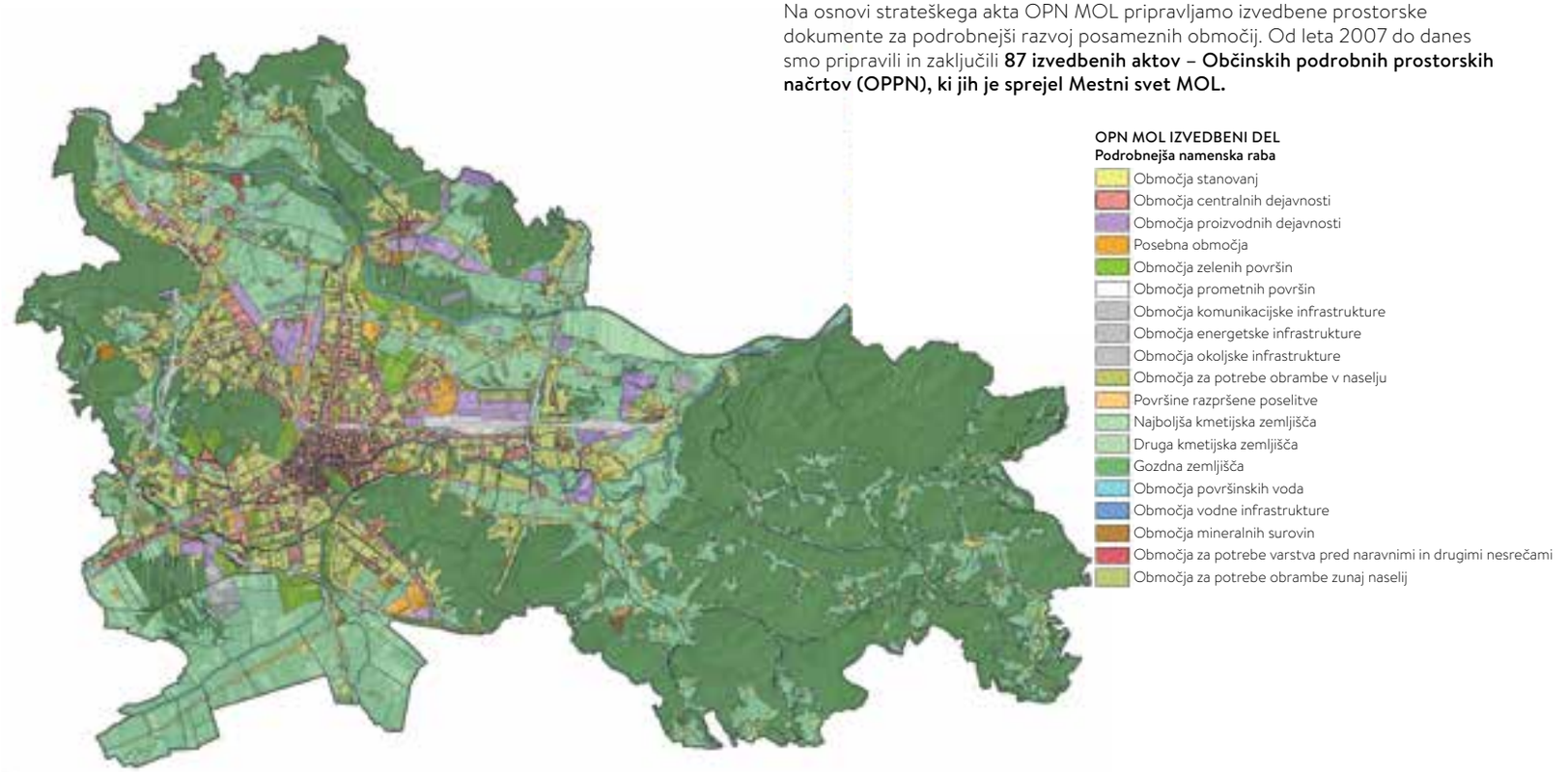

Občinski prostorski načrt MOL (OPN) - Izvedbeni del - Namenska raba

Za Občinski prostorski načrt MOL ID smo skupaj z izvajalcem LUZ, d. d., leta 2011 prejeli priznanje **zlati svinčnik,** ki ga podeljuje Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije, leta 2013 pa skupaj z izvajalci (LUZ, d. d., UIRS in OIKOS, d. o. o.) **nagrado Maksa Fabianija,** osrednjo državno nagrado za prostorsko načrtovanje in urbanizem. Pred tem smo za Ciljne raziskave kot osnove za pripravo novega prostorskega načrta Mesta Ljubljana v letu 2008 prejeli **nagrado Evropskega sveta prostorskih načrtovalcev** (ECTP – The European Council of Spatial Planners). Nagrado podeljujejo za evropske dosežke v urbanističnem in regionalnem načrtovanju.

Priznanje zlati svinčnik 2011 za OPN MOL ID

Nagrada Maksa Fabianija 2013 za OPN MOL ID

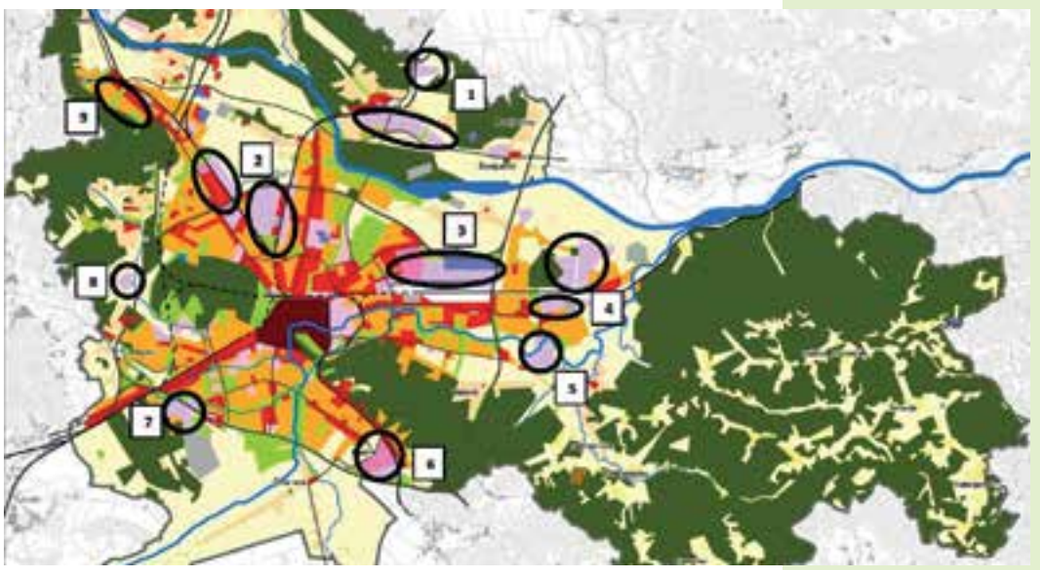

Poslovne in gospodarske cone v Ljubljani

Poslovne in gospodarske cone v Ljubljani

V občinskem prostorskem načrtu opredeljujemo tudi razvoj gospodarskih con v mestu, s katerimi spodbujamo investicije za razvoj gospodarstva. **Za gospodarske poslovne cone in industrijo smo tako določili več kot 550 ha, od tega je več kot 120 ha prostih nepozidanih površin v zdajšnjih gospodarskih conah,** ki pretežno pomenijo nadomeščanje ali obnovo degradiranih območij, ki jih tako rehabilitiramo in hkrati revitaliziramo. Mesto razvijamo **v duhu urbane prenove,** ob tem pa aktivno **varujemo zeleni sistem mesta.**

Trajnostna urbana strategija Mestne občine Ljubljana – TUS MOL

V letu 2016 smo sprejeli dokument, ki predstavlja skupno urbano platformo sektorskih razvojnih programov, politik in planov MOL za trajnostni razvoj mesta. Je predvsem strateška podlaga za srednje- in dolgoročni razvoj Ljubljane, ob tem pa vključuje izvajanje nove urbane politike Evropske unije in koriščenje evropskih sredstev, ciljno namenjenih urbanemu razvoju, ki se v Republiki Sloveniji izvaja z mehanizmom celostnih teritorialnih naložb – CTN. V TUS MOL in Izvedbenem načrtu TUS MOL (2017) so opredeljeni ključni projekti za celotno programsko obdobje, s katerimi kandidiramo za sredstva Evropske unije znotraj ciljev Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020. Med prioritetne projekte smo uvrstili tiste, ki so za mesto najpomembnejši in izpolnjujejo pogoje za izvedbo v programskem obdobju 2014–2020.

Izmed 46 prioritetnih projektov v IN TUS MOL izpostavljamo največje: obnova in gradnja kolesarske infrastrukture (skupna ocenjena vrednost 8 milijonov evrov), Galerija Cukrarna (skupna ocenjena vrednost 23,2 milijona evrov) in energetska sanacija stavb v lasti MOL (skupna ocenjena vrednost 32,3 milijona evrov).

Objekt Cukrarna pred prenovo

Vizualizacija projekta nove Galerije Cukrarna, notranjost

Javni potniški promet v Ljubljanski urbani regiji (LUR)

Ljubljana je središče statistične osrednjeslovenske regije in LUR, ki obsega 26 občin s skupaj več kot 500.000 prebivalci ter ustvari tretjino slovenskega bruto domačega proizvoda. Ker je kar 90 odstotkov vseh delovnih mest v Ljubljani, se soočamo z velikimi dnevnimi migracijami (v mesto dnevno vstopi več kot 120.000 vozil), zato smo v sodelovanju z Regionalno razvojno agencijo LUR pripravili **projekt Javni potniški promet v regiji** s tremi ključnimi sklopi ukrepov:

- **Mreža Park and Ride – P+R prestopne točke v LUR:** Je eden izmed pomembnejših skupnih projektov 26 občin v LUR v obdobju 2007–2013, implementacija na terenu pa je že vidna v obliki več novih P+R središč. V Ljubljani smo na ključnih prometnih točkah ob mestnih vpadnicah zgradili že **5 parkirišč sistema P+R, kjer omogočamo prestopanje potnikov iz osebnih vozil na javni prevoz na robu mesta.** Za Študijo lokacij P+R so Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, Ljubljanski urbanistični zavod, d. d., in IPOP v letu 2015 prejeli **priznanje zlati svinčnik na področju prostorskega načrtovanja,** ki ga podeljuje Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije.
- **Rumeni pasovi in hitre linije:** Pomembna elementa učinkovitega, udobnega in uporabnikom prijaznega sistema sta hitrost in spoštovanje voznega reda. Zato smo na vpadnicah predvideli in na štirih cestah tudi izvedli »rumene pasove«, kar pomeni, da je vozni pas namenjen izključno vozilom javnega potniškega prometa.
- **Integracija javnega potniškega prometa:** Projekt združuje že izvedene in načrtovane ukrepe več sistemov javnega prometa, kot so npr. uvedba enotne vozovnice, uvedba enotnih voznih redov vseh sistemov prevoza, integracija načrtovanja in upravljanja, prenova sistema subvencioniranja javnega prevoza, politika parkiranja v urbanih središčih.

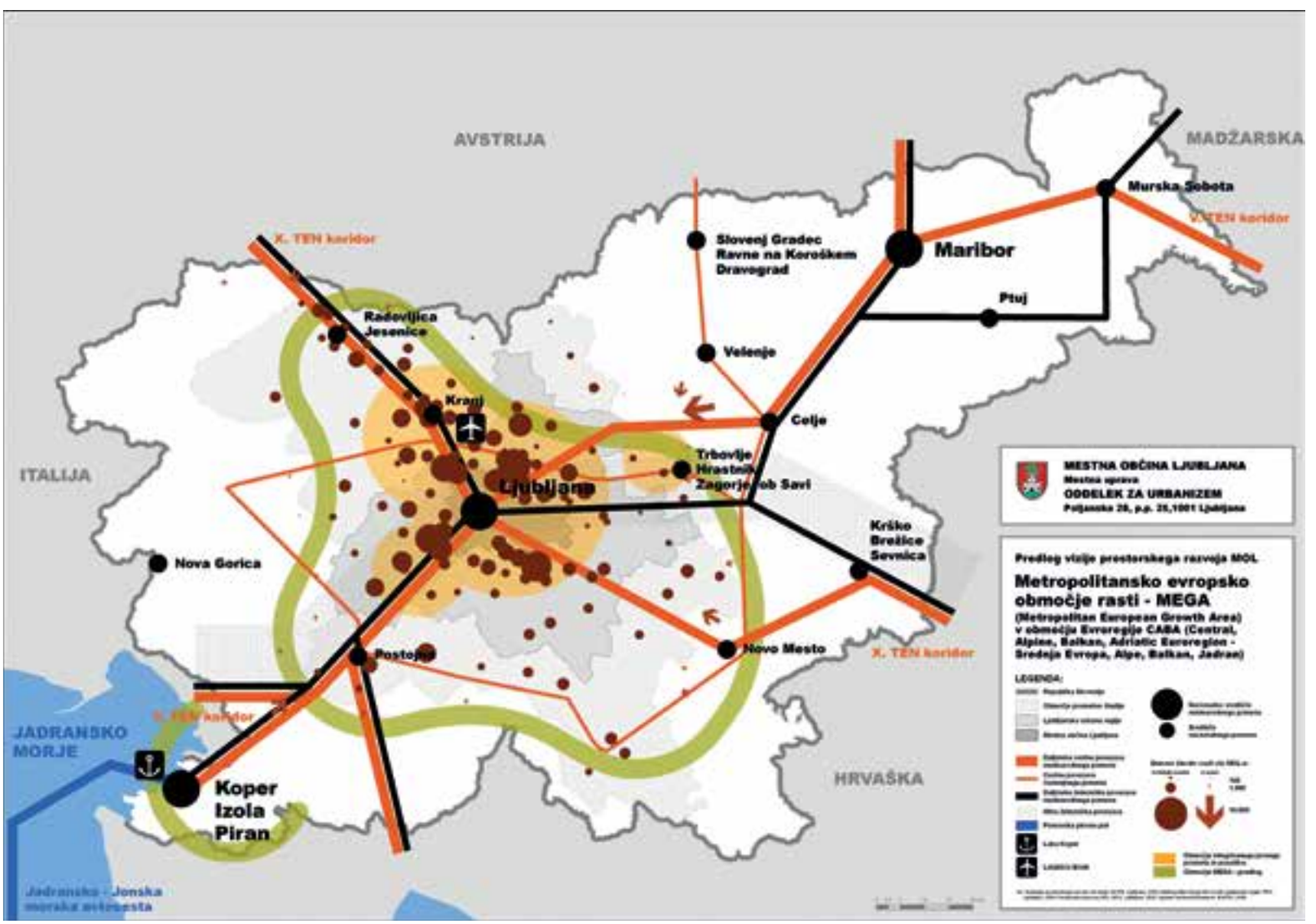

Prikaz evropskega metropolitanskega območja rasti Ljubljane – MEGA

Prikaz projekta ureditve P+R prestopne točke

Podelitev priznanja zlati svinčnik za študijo lokacij P+R, leta 2015

Strokovne podlage za plovnost Ljubljanice

Mestna občina Ljubljana ter občine Vrhnika, Borovnica in Brezovica smo v skupnem projektu pripravile **Strokovne podlage za plovnost Ljubljanice,** ki so dobra osnova za nadaljnje projekte urejanja Ljubljanice za vsakdanji promet ter njene obale, kar bo pripomoglo k razširitvi turistične ponudbe na in ob reki ter celovitemu pristopu k varovanju okolja. V okviru projekta je bil pripravljen načrt urejanja plovne poti in pristanov od Vrhnike do zapornice Moste, varnostni načrt in ocena vrednosti realizacije. Projekt smo začeli v letu 2011 in končali v letu 2012, vrednost celotnega projekta je bila 170.000 evrov, od tega smo iz sredstev ESSR pridobili 120.700 evrov. **Projekt je izhodišče za postavitev celovitega sistema urejanja plovbe po reki Ljubljanici.**

Vizualizacija projekta plovnosti reke Ljubljanice

Za Študijo plovnosti reke Ljubljanice je Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije kot naročnik skupaj z izvajalci projekta (Locus, d.o.o., v sodelovanju z Aquarius, d.o.o., Medprostor, d.o.o., Kopač in otroci, d.o.o. in Rečni transport, d.o.o.) v letu 2017 prejela **priznanje zlati svinčnik na področju prostorskega načrtovanja,** ki ga podeljuje Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije.

Jeseni 2017 smo se v Londonu, na natečaju Akademije za urbanizem (The Academy of Urbanism) **uvrstili med tri finaliste** (Bilbao, Dunaj, Ljubljana) **za nagrado Urbanism Awards 2018 v kategoriji evropsko mesto leta** (City of the year). Visoko uvrstitev smo si prislužili, ker so člani strokovne žirije Ljubljano prepoznali kot mesto z zeleno identiteto, kjer posvečamo veliko pozornost trajnostnemu razvoju.

Finalisti za nagrado Urbanism Awards 2018, v kategoriji evropsko mesto leta

Ljubljana – moje mesto (LMM)

Ljubljana – moje mesto (LMM) je program, s katerim **obnavljamo stavbne lupine od leta 1989,** kar sodi v skrb za izvajanje javne koristi varovanja stavbne dediščine. Posebnost tega modela je, da sofinanciramo obnovo stavbnih lupin (pročelij in streh) v zasebni lasti in pri tem tudi strokovno pomagamo ter vzporedno celovito urejamo javne površine v mestu. **Do sedaj je bilo obnovljenih že okoli 500 stavbnih lupin. Skupna vrednost obnovitvenih del v obdobju trajanja projekta znaša 51 milijonov evrov, od tega je 22,5 milijona evrov sredstev iz proračuna MOL. V sodelovanju z lastniki stavb tako v povprečju obnovimo 8 do 10 stavb na leto, čemur namenimo približno 500.000 evrov letno.**

Obnovljena stavba na Prešernovi cesti v Ljubljani v okviru programa Ljubljana – moje mesto

Intermodalni logistični center Ljubljana

V teku je novi projekt, ki je velika priložnost, da Ljubljana okrepi svoj položaj v mreži evropskih koridorjev in postane vodilni ponudnik kopenske logistike v jugovzhodni Evropi. Projekt obsega osrednji železniški in cestni terminal (RRT) jedrnega mesta na jedrnem koridorju EU, ležečem na Mediteranskem in Baltsko-jadranskem TEN koridorju. Hkratni učinki projekta so izboljšave v cestni infrastrukturi. Projekt je partnerski in povezuje družbe BTC, d. d., Slovenske železnice, d. d., Mercator, d. d. in Mestno občino Ljubljana ter druge partnerje. **Vrednost naložb znaša 140 milijonov evrov.**

Obnovljena stavba na Starem trgu v okviru programa Ljubljana – moje mesto

Projekt partnerstvo Šmartinska

Partnerstvo Šmartinska je največji projekt urbane regeneracije v Sloveniji, začet iz pobude lastnikov zemljišč, koordinacijo katere smo prevzeli v letu 2007 s podpisom pisma o nameri z lastniki nepremičnin. Gre za območje največje nekdanje industrijske cone, ki je postalo cona trgovinskih, poslovnih in prostočasnih dejavnosti. S projektom celovite regeneracije na tem področju vzpostavljamo novo mestno cono mešane rabe, t. i. »government city«, z različnimi sodobnimi oblikami rabe mestnega prostora: poslovno rabo, družbenimi dejavnostmi, stanovanji, trgovinami idr. Dva projekta zasebnih poslovnih partnerjev sta že realizirana: Kristalna palača (najvišja poslovna stavba v Sloveniji) in Hotel Plaza. V teku je tudi izvedba projekta nakupovalnega središča IKEA, pri katerem so se pripravljalna gradbena dela že začela.

Urbanistična ureditev območja Partnerstva Šmartinska (*v mednarodnem urbanističnem natečaju zmagovalna rešitev biroja Hosoya Schaefer Architects AG, Zürich, leta 2008*)

Konferenca Ljubljana Forum

Ljubljana Forum je vsakoletna konferenca, ki združuje znanja in izkušnje upravljanja mest in opredeljuje ključna področja, vizije in strategije prihodnjega razvoja mest v regiji jugovzhodne Evrope. Namen konference je povezati in spodbuditi konkretno sodelovanje med različnimi deležniki (političnimi odločevalci, mestno administracijo in gospodarstvom, civilno družbo in akademsko sfero), ki soustvarjajo razvoj mest in regij. Dogodek, ki vsako leto pritegne več kot 200 obiskovalcev in 50 govorcev, organiziramo od leta 2011 na Ljubljanskem gradu v sodelovanju z inštitutom GoForeSight. **Najzaslužnejšemu projektu, ki prinaša inovativen napredek z vidika razvoja mest, podelimo tudi nagrado ljubljanskega foruma.**

Otvoritev 7. Ljubljana Forum, katerega osrednja tema je bila: prihodnost mest – mesto dobrega počutja (*Future of Cities: City of Wll-being*), leta 2017.

Nepremičninski sejem MIPIM v Cannesu

Od leta 2008 se vsako leto predstavimo na največjem mednarodnem investicijsko-nepremičninskem sejmu MIPIM v Cannesu in s seboj povabimo projektne partnerje ter zasebne investitorje. Na sejmu predstavljamo projekte, ki so strateškega pomena za razvoj in prenovo Ljubljane.

Osrednje teme predstavitev na sejmih MIPIM po letih

2008: Ljubljana – City vision 2025
2009: Partnership Šmartinska re-development project: City in Motion
2010: Ljubljana: Sustainable traffic investment
2011: City of Ljubljana: On the crossroads of Europe
2012: Sports: Development through sports – Investing in human resources
2013: Slovenian way – Ljubljana main street re-development
2014: Housing and Jobs
2015: Ljubljana – European green capital 2016: Reusing the city
2016: Ljubljana – European green capital 2016
2017: Invest Slovenia: Green, creative, smart
2018: Procurement through Competition – 10 Years of MIPIM

Na sejmu MIPIM v Cannesu leta 2010

Na sejmu MIPIM v Cannesu leta 2014

Na sejmu MIPIM v Cannesu leta 2015

Ambasadorka projekta Zelena prestolnica Evrope 2016, meščanka Tanja Njegovan, v mestnem parku Rakova jelša

Mesto z zeleno dušo

05

Kakovost življenja v Ljubljani je na visoki ravni tudi zaradi ohranjene narave in številnih javnih zelenih površin.

V Ljubljani imamo kar **542 m² javnih zelenih površin** na prebivalca, do njih pa imamo dostop iz največ **300 metrov oddaljenih vseh delov strnjenega mesta.**

Mesto obkrožajo griči, poraščeni z **avtohtonim gozdom,** ki zavzema kar **46 % celotne površine občine.**

Na jugu mesto meji na največjo zeleno negozdno površino v Sloveniji, Ljubljansko barje, kjer mozaik travnikov, njiv, mejic, steljnikov in jarkov omogoča veliko **biotsko raznovrstnost.**

Kar **20 % celotne površine mesta ima status zavarovane ali varovane narave.**

Varujemo okolje

Skupaj z javnimi podjetji v skrbi za okolje

Zeleno identiteto mesta soustvarjajo tudi **Javni holding Ljubljana** in javna podjetja **Energetika Ljubljana, Vodovod-Kanalizacija, Snaga, Ljubljanski potniški promet, Ljubljanska parkirišča in tržnice** ter **Žale.** Z različnimi ozaveščevalnimi aktivnostmi spodbujajo uporabnike k odgovornim vsakodnevnim praksam in skrbijo za razvoj kakovostnih, okolju prijaznih in trajnostno naravnanih storitev, ki poganjajo prihodnost v smeri zelenega okolja, urbanega udobja in boljše družbe.

Jasna usmeritev pri prostorskem, gospodarskem in družbenem razvoju

Prvi program varstva okolja, v katerem smo si kot vizijo zastavili cilj postati zelena prestolnica Evrope, smo v Ljubljani sprejeli leta 2007.

Danes izvajamo Program varstva okolja 2014–2020, ki je **osrednji strateški okoljski dokument Mestne občine Ljubljana.** Izhaja iz stanja okolja, določa strateške cilje in natančno evidentira potrebne ukrepe, ki so podlaga trajnostnemu ravnanju in hkrati pomenijo jasno usmeritev pri prostorskem, gospodarskem in družbenem razvoju občine.

Posebno pozornost namenjamo uresničevanju **štirih strateških ciljev:**

- dolgoročno zavarovati vodne vire v MOL,
- zagotoviti varovanje naravnega okolja v MOL,
- izkoristiti površine MOL za pridelavo hrane in lokalno samooskrbo,
- aktivno povezovati in spodbujati trajnostni način delovanja, poslovanja in bivanja v mestni občini.

Zgled drugim

Oddelek za varstvo okolja Mestne občine Ljuubljana je nosilec **certifikata ISO 14001:2015** in je vključen tudi v **shemo EMAS.** Z organiziranjem delovanja v pregleden in od neodvisnih institucij nadzorovan sistem se izboljšujejo delovni procesi ter transparentnost okoljskih podatkov, ki so osnova za načrtovanje ciljev in ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja.

Na območju Mestne občine Ljubljana imamo **štiri krajinske parke, številne drevorede, parke, vrtove in mogočna drevesa.** Praktično sredi mesta lahko najdemo zavarovane, ogrožene in redke vrste.

V akciji **Za lepšo Ljubljano,** ki tradicionalno poteka od 22. marca, svetovnega dneva vode, do 22. aprila, svetovnega dneva Zemlje, sodelujejo četrtne skupnosti, turistična in druga društva (npr. potapljaška) ter mnoge prebivalke in prebivalci. Pridružujemo se jim tudi sodelavke in sodelavci mestne uprave ter javnih podjetij in zavodov, katerih ustanoviteljica je Mestna občina Ljubljana.

Zamenjava azbestnih streh in fasad na vrtcih in osnovnih šolah

V letu 2008 smo začeli dvoletni projekt zamenjave azbestnih streh in fasad na vrtcih in osnovnih šolah z novimi, okolju prijaznimi materiali. Za izvedbo projekta smo namenili nekaj več kot **6,2 milijona evrov.** Sanirali smo **38 objektov** in odstranili **664 ton azbesta.** Pri projektiranju zamenjave azbestnih streh in drugih azbestnih elementov smo posebno pozornost namenili izolaciji kot enemu od elementov energetske učinkovitosti.

Odstranjevanje nelegalno odloženih azbestnih in gradbenih odpadkov

Z odstranjevanjem nelegalnih odlagališč gradbenih in azbestnih odpadkov z zemljišč v lasti Mestne občine Ljubljana smo začeli leta 2009 na osnovi popisov in interaktivne podatkovne baze. Od leta 2009 smo odstranili **623 ton azbestnih odpadkov** in **86.400 ton gradbenih odpadkov,** za kar smo skupaj namenili več kot **1,2 milijona evrov.** V obdobju odstranjevanja smo sanirali večja območja (Tomačevo, Žale, Vrhovci in Rakova jelša), pa tudi številne manjše lokacije. Z veseljem opažamo, da je tovrstnih nelegalnih odlagališč vsako leto manj.

Odlok o gozdu s posebnim namenom

V letu 2010 smo na podlagi strokovnega predloga Zavoda za gozdove Slovenije pripravili Odlok o gozdu s posebnim namenom. **Za gozd s posebnim namenom smo razglasili tiste gozdove, ki imajo izrazito poudarjeno socialno funkcijo, skupno je to 1.153 hektarjev gozda.** Funkcije gozdov so po zakonu o gozdovih: ekološke, socialne in lesno proizvodne. Med socialne funkcije gozda sodijo rekreacijska, turistična, poučna, raziskovalna in higiensko-zdravstvena funkcija, funkcija varovanja naravnih vrednot in kulturne dediščine, obrambna in estetska funkcija.

Odstranjevanje tujerodnih invazivnih rastlin z zemljišč v lasti MOL

Tudi v Mestni občini Ljubljana se soočamo z razširjanjem invazivnih tujerodnih vrst. Največ pozornosti namenjamo zdravju škodljivim rastlinam, na primer ambroziji (*Ambrosia artemissifolia*), orjaškemu deženu (*Heracleum mantegazzianum*) in sirski svilnici (*Asclepias syriaca*), v zavarovanih območjih pa tudi velikemu pajesnu (*Ailanthus altissima*) in japonskemu dresniku (*Fallopia japonica*).

Prvi v Sloveniji smo natisnili 3D primerek ambrozije, s katerim nadgrajujemo ozaveščevalne in izobraževalne aktivnosti. Prav tako smo na območju Grajskega griča vzpostavili **laboratorij na prostem**, kjer testiramo različne metode odstranjevanja japonskega dresnika.

Za odstranjevanje izbranih invazivnih tujerodnih rastlin z zemljišč v lasti Mestne občine Ljubljana smo do danes namenili 163.000 evrov. Ozaveščanje prebivalcev o škodljivosti invazivnih tujerodnih rastlin izvajamo v okviru **kampanje Rokavice gor.**

V sklopu kreativne igre Rokavice gor! smo izmed 69 prispelih predlogov izbrali vzorec delovnih rokavic, ki so postale zaščitni znak komuniciranja problematike invazivnih rastlin in živali.

Pred sanacijo in preureditvijo območja v park Rakova jelša skoraj nismo slišali ptičjega petja. Po preureditvi smo na tem območju opazili že 8 vrst ptic iz rdečega seznama ogroženih vrst.

Nelegalno odloženi odpadki na Rakovi jelši pred odstranjevanjem

Odlok o razglasitvi krajinskega parka Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib

Leta 2015 smo odlok iz leta 1984 v celoti prenovili, pri čemer smo zagotovili varovanje ekosistemov, naravnih vrednot in značilnosti krajine, preprečevanje posegov in dejavnosti, ki bi lahko trajno ogrozili biotsko raznovrstnost zavarovanega območja, usmerjeno obiskovanje ter upravljanje območja. **V letu 2016 smo lastnikom zemljišč v krajinskem parku na podlagi zakona o ohranjanju narave izdali 2.170 ugotovitvenih odločb, upravljanje območja pa je s podelitvijo koncesije zaupano javnemu podjetju Snaga.**

Pogozdovanje od žleda poškodovanih gozdov

Februarja 2014 je žled močno poškodoval gozdove v MOL. Da bi pospešili obnovo gozdov, ki imajo pomembno socialno in ekološko funkcijo, smo aprila 2015 in 2016 s sodelavci velike mestne družine, v sklopu **akcije Za lepšo Ljubljano,** izvedli pogozdovanje na petih lokacijah v Mestni občini Ljubljana: v Zajčji dobravi, na Rožniku, na Golovcu, na Toškem čelu in v Stanežičah ter tako zasadili **novih 12.089 dreves,** toliko kot je sodelavk in sodelavcev v veliki mestni družini.

Pogozdovanje na Golovcu

Med prvimi na svetu smo izdelali papir iz japonskega dresnika

Tako kot druga mesta se tudi Ljubljana sooča z velikim razraščanjem japonskega dresnika, ki je uvrščen na seznam stotih najbolj invazivnih tujerodnih vrst na svetu.

Z namenom preprečevanja prekomernega razraščanja rastline in ponovne uporabe za koristne namene smo se v Mestni občini Ljubljana in javnem podjetju Snaga povezali z društvom RE-GENERACIJA, Botaničnim vrtom Univerze v Ljubljani ter Inštitutom za celulozo in papir.

V prostovoljnih akcijah nabiranja japonskega dresnika leta 2016 smo zbrali več kot 1500 kg suhih stebel te rastline, jih zmleli in izdelali približno 450 kg papirja na pol industrijski ravni.

Iz tega papirja smo nato oblikovali in ustvarili končne izdelke – papirne vrečke, zvezke in natisnili Snagazin, revijo javnega podjetja Snaga. V okviru nadgradnje projekta v letu 2017 so sodelovali sodelavci mestne uprave in javnih podjetij.

Zbrali smo več kot 1600 kg japonskega dresnika, ki smo ga porabili tudi za ročno proizvodnjo vizitk in promocijskega gradiva za Krajinski park Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib (stenski koledar za leto 2018, grafike, kartice in igro spomin).

S tem projektom smo na inovativen način začeli reševati problematiko invazivnih tujerodnih rastlin po načelu **krožnega gospodarstva.**

Serija spominkov, ki je prejela priznanje za odlično slovensko oblikovanje Brumen, je natisnjena na papirju, izdelanem iz vlaken prekomerno razširjenih invazivnih rastlin, ki so bile nabrane na območju parka.

MED 206 PRIJAVAMI IZBRANI ZA SOFINANCIRANJE

Projekt Mestne občine Ljubljana APPLAUSE (Alien PLAnt SpEcies) – od škodljivih do uporabnih tujerodnih rastlin z aktivnim vključevanjem prebivalcev, **ki smo ga prijavili v tematskem sklopu krožno gospodarstvo,** je bil na drugem razpisu pobude Urban Innovative Actions izbran za sofinanciranje.

Kakovost zraka se je izboljšala

V Ljubljani spremljamo kakovost zraka z meritvami **lastne merilne postaje,** ki je začela obratovati v letu 1996 in jo redno vzdržujemo in nadgrajujemo. V letu 2009 smo poskrbeli za celovito prenovo postaje z novo zunanjo podobo. Hkrati smo postajo prestavili s ploščadi pred Figovcem na križišče Tivolske ceste in Vošnjakove ulice ter jo preimenovali v **Merilno mesto Ljubljana-Center.** Ob koncu leta 2016 smo obeležili **deset let neprekinjenih meritev delcev PM10.** Rezultati kažejo, da se **onesnaženost zraka vztrajno zmanjšuje in da v Ljubljani iz leta v leto dihamo čistejši zrak.** Še vedno pa prekoračitve delcev PM10 zaznavamo v kurilni sezoni, kar je posledica predvsem kurjenja biomase v individualnih kuriščih, ne zgolj v Ljubljani, tudi v primestnih občinah. Neugodne vremenske razmere med kurilno sezono s seboj prinašajo povišane vrednosti onesnaženosti zraka. Ljubljana je zaradi svoje kotlinske lege, neprevetrenosti, številnih inverzij in velike gostote poseljenosti, v primerjavi z drugimi slovenskimi občinami, še posebej izpostavljena takim okoliščinam.

S številnimi ukrepi na področju trajnostne mobilnosti kakovost zraka vseskozi izboljšujemo. S spremembo prometnega režima na Slovenski cesti **smo koncentracije črnega ogljika zmanjšali za kar 70 % nad ozadjem** (kakovost zraka se na okoliških cestah ni zmanjšala, ampak je ostala enaka), kar dokazuje, da lahko s pravimi ukrepi močno vplivamo na lokalno izboljšanje kakovosti zraka.

Na kakovost zraka poleg ukrepov, ki jih uvajamo, vplivajo tudi vremenske razmere in stanje prevetrenosti mesta. Nedvomno pa **meritve v obdobju zadnjih 11 let, odkar spremljamo onesnaženost z delci v mestnem središču, kažejo na trend vztrajnega zmanjševanja onesnaženosti zraka, kar je tudi posledica uvedenih ukrepov.**

Mobilni portal s celovitimi informacijami o kakovosti zraka

Na **mobilnem portalu m.te-tol.si** lahko uporabniki pametnih mobilnih telefonov poleg meritev izpustov iz enote TE-TOL spremljajo tudi dejanski vpliv njenega obratovanja na kakovost zraka v Ljubljani. Leta 2010 je mobilni portal prejel svetovno nagrado **World Summit Award Mobile,** in sicer kot najboljša družbeno-odgovorna praksa s področja mobilnih vsebin na svetu.

V letu 2017 smo portal nadgradili z aplikacijo za brezplačno SMS obveščanje o delih na omrežjih Energetike Ljubljana.

Uvedba lesne biomase za soproizvodnjo toplotne in električne energije

Termoelektrarna Toplarna Ljubljana (danes enota TE-TOL Energetike Ljubljana) je leta 2008 v proizvodni proces toplotne in električne energije uvedla obnovljivi vir energije – **lesno biomaso in tako dodatno prispevala k zmanjševanju obremenjevanja okolja v Ljubljani.** S prvotnih 67.000 ton na današnjih 110.000 ton porabe lesnih sekancev v Energetiki Ljubljana letno proizvedejo dobrih 15 % toplotne in električne energije. Vsa električna energija iz lesnih sekancev je proizvedena v visoko-učinkoviti soproizvodnji in predstavlja največji delež na ta način proizvedene električne energije v Sloveniji. Energetika Ljubljana je danes največji porabnik lesne biomase v energetske namene v Sloveniji.

Izboljšanje energetske in okoljske učinkovitosti v enoti TE-TOL

Zaradi zmanjšanja specifične porabe goriva je bilo v letu 2014 porabljenih 367.520 GJ manj energije goriva (oz. 19.000 ton premoga), kot če bi ostala specifična poraba goriva na ravni iz leta 2000.

V Mestni občini Ljubljana ter vseh javnih zavodih, katerih ustanovitelji smo, od leta 2013 naročamo elektriko, katere izvor so **v celoti obnovljivi viri energije,** kar dobavitelj električne energije dokazuje s certifikati o izvoru.

Tudi v javnem podjetju Žale energetsko učinkoviti

Z vgradnjo toplotnega izmenjevalca v sistem dveh kremacijskih peči so Žale znižale temperaturo dimnih plinov za približno polovico ter odvečno toploto iz peči namesto v zrak preusmerile v dogrevanje centralnega sistema v njihovih prostorih. **Tako pripomorejo ne le k zmanjšanju ogrevanja ozračja, ampak tudi k energetski učinkovitosti.**

Širitev obsega oskrbe s toploto in zemeljskim plinom

Javno podjetje Energetika Ljubljana vsem meščankam in meščanom zagotavlja dva temeljna sistema **za daljinsko oskrbo z energijo,** in sicer sistem **daljinskega ogrevanja** in **oskrbe z zemeljskim plinom.** Oba sistema oskrbe z energijo predstavljata pomemben ukrep za **zmanjšanje onesnaženosti zraka s prašnimi delci PM10.** Slednji v največji meri izvirajo iz emisij individualnih kurišč in prometa, zato poleg **spodbujanja priklopov na daljinsko energetsko oskrbo** že več let aktivno sodelujemo pri **spodbujanju uporabe okolju prijaznih vozil na stisnjen zemeljski plin (CNG ali metan) ter tovornih vozil na utekočinjen zemeljski plin (LNG).** Odlok o načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Ljubljana zato med ključnimi ukrepi za izboljšanje kakovosti zraka na področju energetike navaja širitev vročevoda in plinovodnega omrežja ter priključevanje novih stavb. **Danes s toploto in zemeljskim plinom daljinsko oskrbujemo 74 % stanovanj, cilj do leta 2024 je 80 %.**

Otvoritev prve javne polnilnice Energetike Ljubljana za tovorna vozila na utekočinjen plin v letu 2017

Uvedba daljinskega hlajenja

Postavitev prvega večjega sistema daljinskega hlajenja z nazivno močjo 7 MW in začetek izkoriščanja toplote za proizvodnjo hladu na območju Ljubljane smo izvedli v letu 2010. Sistem je namenjen oskrbi Športnega parka Stožice in poleg razbremenitve elektroenergetskega sistema predstavlja razbremenitev Ljubljanice s kondenzacijsko toploto v poletnem obratovanju vira TE-TOL Energetike Ljubljana, kar je **dober primer krožnega gospodarstva.**

Staro se umika novemu – Energetika Ljubljana posodablja proizvodne vire

Toplota za potrebe daljinskega ogrevanja je večinoma proizvedena v enoti TE-TOL, v kateri bo dva od treh premogovnih blokov nadomestila plinsko-parna enota (PPE). Premogovni blok 3, ki je bil leta 2008 predelan z namenom skupnega kurjenja premoga in lesnih sekancev – Energetika Ljubljana je največji uporabnik lesne biomase v energetske namene v Sloveniji –, bo ostal v obratovanju ter zagotavljal možnost uporabe različnih primarnih goriv in obnovljivih virov energije v enoti TE-TOL. **Uporaba premoga v Ljubljani se bo tako z letom 2021 zmanjšala za dobrih 70 odstotkov.**

Na obisku v Energetiki Ljubljana

Energetsko srce Ljubljane

Podpis koncesijske pogodbe za energetsko prenovo 48 javnih stavb v lasti MOL

Energetska prenova stavb in energetsko pogodbeništvo

Na področju učinkovite rabe energije že od leta 2013 **izvajamo energetske prenove stavb v lasti občine.** Sprva smo energetske prenove objektov izvajali zgolj prek javnih razpisov in izkoriščali vse razpoložljive finančne spodbude. Danes pa prenove v čedalje večjem obsegu izvajamo po modelu **javno-zasebnega partnerstva po principu energetskega pogodbeništva.**

V letu 2017 smo tako s konzorcijem družb Petrol in GGE podpisali koncesijske pogodbe za energetsko prenovo **48 javnih stavb v lasti Mestne občine Ljubljana.** Med njimi so tako **kulturni in zdravstveni objekti, vzgojno-izobraževalne ustanove, športni objekti** in tudi **objekti mestne uprave.**

S prenovami, ki jih bomo končali v letu 2018, bomo znatno zmanjšali porabo energentov na določenih objektih, z vgradnjo toplotnih črpalk voda/voda, prispevali k povečanju deleža obnovljivih virov energije ter posledično znižali emisije toplogrednih plinov. **Gre za največji projekt javno-zasebnega partnerstva v Sloveniji na področju energetskega pogodbeništva. Celotna naložba je vredna 14,9 milijona evrov brez DDV.**

Objekte, ki zasebnemu partnerju finančno niso zanimivi, še vedno prenavljamo prek javnih razpisov. Tako smo v letu 2017 tudi s pomočjo kohezijskih sredstev prenovili pet vrtcev, skupna vrednost investicij je ocenjena na 2.040.827 evrov, pri čemer je 568.692 evrov sofinanciranih iz EU in sredstev RS.

V Ljubljani smo postavili številne pitnike. Ljubljančani in obiskovalci mesta jih najdejo v mestnem središču in na zelenem mestnem obrobju.

Menjava cestnih svetilk in svetilk v naseljih

V Ljubljani smo z menjavo svetilk po Uredbi o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja pričeli v letu 2008. Podjetje Javna razsvetljava v Ljubljani uporablja sodobne svetlobne vire, ki so energetsko učinkoviti in znatno zmanjšujejo vplive na okolje.

V Ljubljani pijemo čisto in dobro vodo

V Ljubljani pijemo čisto in tehnološko neobdelano vodo. Varna oskrba s pitno vodo v Ljubljani že več kot stoletje temelji na vodnih virih, ki jih najdemo v neposredni bližini mesta.

Naša država je ena izmed bolj vodnatih držav v Evropi, kar pomeni, da se skozi lokalni vodni tok pretaka nadpovprečno veliko vode. S padavinami in dotokom pridobimo več vode, kot je porabimo. V podzemnih vodah so glavne svetovne zaloge pitne vode in nič drugače ni v Ljubljani. Do svojih vodnih virov smo prijazno, zeleno mesto in imamo možnost, da z ustreznim prostorskim načrtovanjem ohranimo ta biser tudi za prihodnje generacije.

Voda je dostopna vsem

Vodni viri ljubljanskega vodovodnega sistema so že od leta 1955 zaščiteni z vodovarstvenimi območji. V Ljubljani spremljamo **kakovost podzemne vode Ljubljanskega polja** in **Ljubljanskega barja,** ki sta glavna vira pitne vode za mesto Ljubljana. Izvajamo tudi mikrobiološke raziskave osmih vodotokov, in sicer v kopalni sezoni ter ostale parametre enkrat letno v času nizkih pretokov.

V zadnjih letih **opažamo izboljšanje kakovosti podzemne vode,** saj mejne vrednosti niso bile presežene na nobenem merilnem mestu že od konca leta 2015.

Cevko je maskota ljubljanskega vodovoda in kanalizacije. Obiskuje otroke v vrtcih in nižjih razredih osnovnih šol, ki v komunikaciji z njim izvedo, zakaj je voda tako dragocena, kako poteka urbana pot pitne in odpadne vode v Ljubljani, se naučijo, kako pravilno ravnati z njo in še marsikaj.

V letu 2017 smo pričeli z monitoringom mikrobioloških parametrov na treh lokacijah na desnem bregu Ljubljanice: na Špici, pred Hradeckega mostom in na Cankarjevem nabrežju. Tako bomo pridobili informacije za nadaljnje načrtovanje potrebnih ukrepov za izboljšanje kakovosti vode. Izvajamo tudi monitoring Tivolskega ribnika, kamor zelo radi zahajajo Ljubljančani in drugi obiskovalci parka.

Pitna voda v več kot 35 pitnikov doteka iz centralnega vodovodnega sistema Ljubljana, njeno kakovost pa periodično nadzorujemo.

Ljubljana je prvi sodoben javni vodovod dobila leta 1890. Danes sta vodovodni in kanalizacijski sistem, ki se raztezata pod Ljubljano, že tako obsežna, da **bi lahko raztegnjene cevi položili vse do Berlina in nazaj – omrežje je skupaj dolgo 2.000 kilometrov.**

PROJEKT ČISTO ZATE

Pred letom 2007 je bila priključenost na kanalizacijo **68 %,** a smo jo do konca leta 2017 povečali na **88 %.** S projektom ČISTO ZATE bomo na javno kanalizacijo dodatno priključili gospodinjstva s skupno **več kot 17.500 prebivalci,** in tako stopnjo priključenosti **povečali na 98 %.**

Na območju MOL bomo na novo zgradili **88,3 km sanitarnih kanalov, 3 vakuumske postaje, 13 črpališč, zadrževalni bazen in kanalizacijski zbiralnik v skupni dolžini 12,1 km.**

Vrednost projekta, ki ga bomo financirali iz sredstev Evropske unije, državnega in občinskih proračunov, je ocenjena na okoli 135 milijona evrov z DDV.

Evropska sredstva za projekt odvajanja in čiščenja odpadne vode

Na Centralni čistilni napravi Ljubljana dnevno očistimo okoli **80.000 m³ odpadne vode. V javnem podjetju Vodovod-Kanalizacija** upravljajo **363 kilometrov kanalizacije za komunalno odpadno vodo, 327 kilometrov za padavinsko odpadno vodo in 434 kilometrov mešanega tipa.** Da je zagotovljen nemoten pretok odpadne vode, iz kanalizacijskega omrežja redno odstranjujemo mulj, pesek in druge usedline, pri čemer uporabljamo sodobne čistilne stroje.

V avgustu 2017 je Evropska komisija pritrdila vlogi za pridobitev kohezijskih sredstev in tako prižgala zeleno luč za izvedbo tega velikega in zahtevnega okoljskega projekta. Gre za največji kohezijski projekt v Sloveniji v tem obdobju. **Projekt je ovrednoten na 111 milijonov evrov (brez DDV),** zanj bo Evropska komisija prispevala 69,1 milijona evrov, 12,4 milijona evrov bo sofinancirala Republika Slovenija, preostanek sredstev pa bodo zagotovile občine. Veliki projekt prinaša ureditev odvajanja in čiščenja odpadne vode na celotnem območju Mestne občine Ljubljana in dveh sosednjih občinah Medvode in Vodice.

V okviru projekta bomo izvedli **nadgradnjo Centralne čistilne naprave Ljubljana s terciarno stopnjo čiščenja in povečali kapaciteto v skladu z dolgoročnimi načrti.** Zgradili bomo kanalizacijo za odvod komunalnih odpadnih voda na 39 območjih v Mestni občini Ljubljana, ki ležijo znotraj aglomeracij, večjih od 2.000 PE.
S podaljšanjem zbiralnika C0 do Centralne čistilne naprave Ljubljana bomo uredili odvajanje odpadne vode s severozahodnega dela Ljubljane.

Z drznostjo do manj odpadkov in kakovostnejšega življenja

V Ljubljani, prvi evropski »zero waste« prestolnici, imamo med vsemi glavnimi mesti osemindvajseterice **najboljši sistem ravnanja z odpadki,** ki je vzor drugim evropskim državam, in dosegamo najvišji delež ločeno zbranih odpadkov v gospodinjstvih – v letu 2017 je znašal **67 odstotkov.**

Da se ločevanje odpadkov izplača, so v svojih denarnicah izkusili tudi meščani. Zaradi povečanega deleža ločeno zbranih odpadkov in posledično manjšega deleža odloženih odpadkov, je Snaga konec leta 2014 vsem svojim uporabnikom izdala dobropis v višini decembrskega računa za ravnanje z odpadki, decembra 2015 pa je iz istega razloga meščanom vrnila denar in povprečno položnico znižala za 60 odstotkov.

Enkratno je stvari uporabljati večkratno

V Ljubljani s kampanjo **Enkratno je stvari uporabljati večkratno** in s **Centrom ponovne uporabe** na Povšetovi ulici spodbujamo trajnosten odnos do stvari, premišljeno nakupovanje in vrednotenje tistega, česar denar ne more kupiti. Prek delavnic in urbanih intervencij razbijamo mit, da je novo boljše od starega ali že uporabljenega, predstavljamo načine, kako lahko po načelu ponovne uporabe živimo vsak dan ter kako lahko to na dolgi rok spreminja naš odnos do stvari. Ponovna prodaja in zamenjava stvari sta že postali novi obliki recikliranja, razširja pa se tudi souporaba stvari. Vedno več je primerov, ko si stanovalci enega ali več blokov delijo kolesa in celo avtomobile.

Po raziskavi Snage v letu 2014 več kot 35 % Ljubljančanov kupuje stvari iz druge roke. In kar več kot 140 predmetov v Centru ponovne uporabe vsak dan zamenja lastnika.

Dvigni glas proti zavrženi hrani

V Ljubljani so dejavni tudi zabojniki za odpadke – javno podjetje Snaga je zabojnike postavilo v središče svoje kampanje Dvigni glas proti zavrženi hrani. Z njo opozarjamo **na problem zavržene hrane in problematiziramo naš odnos do hrane v družbi izobilja ter pretirane potrošnje.** Glavni pobudniki kampanje so smetnjaki (kante), ki se zbirajo na različnih dogodkih v četrtnih skupnostih in s transparenti »Če smo na ulici, še ne pomeni, da smo lačne!«, »Site smo zavržene hrane«, »Dvigni glas proti zavrženi hrani!« opozarjajo na (napačen) odnos do hrane in nas pozivajo k spremembam.

Obiskovalcem dogodkov podarimo posodo za shranjevanje živil s spodbudo, da tisto, česar ne pojejo v gostilni, vzamejo s seboj, in tisto, kar jim ostane od kosila, prihranijo za drugič, obenem pa se naučijo hrano pravilno shranjevati.

Nisem večna, sem pa zato manj tečna. Sem biološko razgradljiva vrečka.

V Mestni občini Ljubljana smo skupaj z javnima podjetjema Ljubljanska parkirišča in tržnice ter Snaga, v sklopu naziva zelena prestolnica Evrope 2016, zasnovali kampanjo proti plastičnim vrečkam s sloganom »Nisem večna, sem pa zato manj tečna. Sem biološko razgradljiva vrečka.«, s katero želimo zmanjšati uporabo plastičnih vrečk, ki močno obremenjujejo naše okolje. Najemniki na ljubljanskih tržnicah bodo od leta 2019 lahko uporabljali le okolju prijazno embalažo.

S kampanjo želimo poudariti odgovoren odnos vseh nas do okolja, hkrati pa spodbujati kupce k uporabi lastnih torb ali košar za nakupe, s katerimi bi še zmanjšali uporabo vrečk in druge embalaže.

Tla otroških igrišč javnih vrtcev in osnovni šol v Ljubljani neonesnažena

V preteklih letih smo preverili kakovost tal 95 otroških igrišč javnih vrtcev v MOL ter 32 otroških igrišč javnih osnovnih šol. Na slednjih prekoračitve kritičnih imisijskih vrednosti nevarnih snovi v tleh niso bile ugotovljene, na igriščih javnih vrtcev pa smo ugotovili 4 prekoračitve, pri čemer smo tla takoj tudi ustrezno sanirali. Na teh lokacijah je bil vzrok onesnaženosti nasutje že onesnažene, od drugod pripeljane zemljine v preteklosti.

Strateška karta hrupa

V skladu z evropsko direktivo o hrupu smo v letu 2008 izdelali strateško karto hrupa za Mestno občino Ljubljana, ki smo jo v letu 2014 nadgradili z novelirano karto, upoštevajoč lokalne ceste s prometom nad enim milijonom vozil letno. S tem smo ocenili dejansko obremenjenost okolja in prebivalcev Ljubljane s hrupom ter pridobili potrebne strokovne podlage za izdelavo operativnega programa varstva pred hrupom, ki ga pripravljamo v sodelovanju z Ministrstvom RS za okolje in prostor. **Z zaporo mestnega središča za motoriziran promet smo zmanjšali hrup za 6 dB, karta hrupa pa je pokazala tudi, da smo v povprečju prebivalci Ljubljane manj obremenjeni z nočnim hrupom (nad 65 dB) kot prebivalci drugih evropskih mest. Pripravljamo pa že novo karto hrupa za MOL za izhodiščno leto 2017.**

Nove brvi na Poti spominov in tovarištva

Za še lepše sprehode in prijetnejšo rekreacijo smo nove brvi postavili tudi na Poti spominov in tovarištva – Glinščica, Pržanec in Mali graben, ki je z 42 metri razpona **ena najdaljših brvi iz lepljenega lesa v Evropi.**

Brv čez Mali graben

Severni mestni park z otroškim igriščem (površina: 18.925 m²). Leta 2017 so ga v anketi častnika Dnevnik razglasili za najlepše otroško igrišče v Ljubljani.

Več kot 90 hektarjev novih zelenih površin

Degradirane, prezrte in neizkoriščene dele mesta spreminjamo v **nove zelene površine,** s čimer prispevamo k blaženju podnebnih sprememb in kvalitetnejšemu preživljanju prostega časa prebivalcev in obiskovalcev Ljubljane (parki, vrtički, igrišča, urbani sadovnjaki ipd).

Šmartinski park; nekoč degradirano in nelegalno območje je danes **zelen in miren prostor** z najmodernejšim otroškim igriščem v Evropi (površina: 63.984 m²).

Hrvatski trg smo preuredili po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika, zaradi česar je bil projekt še posebej zahteven (površina: 1.636 m²).

Argentinski park oz. danes poimenovan Park slovenske reformacije (površina: 7.177 m²)

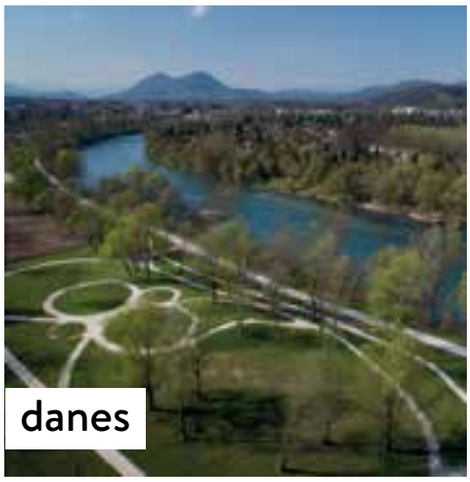

Pot ob Savi; rekreacijske in izobraževalne površine ob reki Savi potekajo od Tomačevega do Sneberij (8 kilometrov), namenjene pa so otrokom, osebam z oviranostmi ter drugim prebivalcem regije, obiskovalcem in turistom (površina: 144.618 m²).

Mestni park Rakova jelša z ureditvijo piknik prostorov in povezovalne poti do KP Ljubljansko barje ter ureditvijo otroškega igrišča, brvi čez Lahov graben, narejene iz lesenih ožganih tramov vrtičkov in javnega sadovnjaka (površina: 120.000 m²).

Gradbeno jamo smo v letu 2017 preuredili v **Tomanov park** (površina: 1.100 m^2).

Park Kodeljevo; v veliko mestno igrišče, ki leži v nekdanjem grajskem parku, smo v okviru prenove namestili nova kakovostna igrala za otroke ter parkovno opremo (površina: 10.000 m^2).

Papir iz reciklirane sestavljene embalaže mleka ter sokov

V Javnem holdingu Ljubljana, javnih podjetjih ter nekaterih javnih zavodih so v letu 2015 začeli uporabljati najbolj trajnosten higienski papir na trgu (papirnate brisače in toaletni papir), ki je izdelan iz reciklirane sestavljene embalaže mleka ter sokov. Ločeno zbrano embalažo predajo embalažni družbi, ki jo ustrezno obdela in odda proizvajalcu papirja ter tako ustvari zaprto zanko. Tako so ustvarili krogotok zapiranja snovnih tokov, ki omogoča okoljske in finančne prihranke.

Ustvarjamo resničnost

Javni holding Ljubljana in javna podjetja so v letu 2017 javnosti predstavili nov virtualno-realni video z naslovom »Ustvarjamo resničnost«, ki gledalcu ponudi še nevideno in nedoživeto izkušnjo. **Video s 360 stopinjskim pogledom ponuja gledalcu posebno inovativno doživetje na ulicah resnične in neresnične Ljubljane.** Z ogledom skozi virtualna očala gledalec doživi virtualno izkušnjo kakovostnega bivalnega okolja, za katero skrbimo sodelavci velike mestne družine, kot tudi tisti, ki v njem živijo, delajo ali ga le obiščejo. Video omogoča tudi doživeto izkušnjo neresničnega, neurejenega okolja, kakršen bi lahko nastal, če zanj nihče ne bi skrbel. Namen tega videa je poudariti, da je kakovost bivalnega okolja skupna odgovornost, ki zahteva sodelovanje vseh pri njegovem ohranjanju. S 360 stopinjskim videom in dodanimi post produkcijskimi elementi **ozaveščamo predvsem mlade,** ki virtualno izkušnjo doživljajo zelo doživeto.

Priročnik za organizacijo dogodkov po načelih trajnostnega razvoja

V Mestni občini Ljubljana smo si zastavili ambiciozen cilj – vse dogodke izpeljati v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Obravnavamo predvsem tista področja, s katerimi lahko zmanjšamo škodljive vplive na okolje in količino nastalih odpadkov in ki so izvedljiva glede na razpoložljive finančne in človeške vire ter omogočajo široko ozaveščanje in komunikacijo. Za lažje uresničevanje cilja smo pripravili **Priročnik za organizacijo po načelih dogodkov trajnostnega razvoja,** ki vključuje številne vidike trajnosti, od smotrne rabe virov in preprečevanja zavržene hrane, do pospeševanja inovacij in skrbi za blaginjo družbe.

V letu 2015 smo na prireditvah, kot so **Škisova tržnica, Odprta kuhna, Pivo & Burgerfest, Ljubljanski maraton (podpis Zero Waste zaveze), 60. pohod Pot ob žici in Prima tobogan,** začeli aktivno in dosledno ločevati odpadke na izvoru. Z uspešno prakso bomo nadaljevali in nadgradili koncept ravnanja z odpadki v smeri zmanjševanja odpadkov ter aktivno ozaveščali tako organizatorje kot udeležence tudi v prihodnje.

Od leta 2007 do konca leta 2017 je **Energetika Ljubljana** podaljšala **glavno plinovodno omrežje** v MOL za

65 km.

Na območju znotraj obvoznice (70 km²) smo popisali več kot **1.000 vrst praprotnic in semenk** in zbrali več kot 38.000 podatkov. S tem je območje mesta Ljubljana floristično najbolje obdelano območje Slovenije.

V Ljubljani smo **z zaprtjem mestnega središča za ves motorni promet vrednosti hrupa zmanjšali za kar**

6 dB.

Prebivalci smo visokim vrednostim hrupa zaradi prometa (nad 65 dB) izpostavljeni precej manj (14 %) kot v povprečju drugi Evropejci (20 %), število prebivalcev Ljubljane, ki so zaradi prometa obremenjeni z nočnim hrupom, je 14 %, v Evropi pa kar 30 %.

Centralna čistilna naprava Ljubljana je največja v Sloveniji, v povprečju z njo dnevno očistimo

80.000 m^3

odpadne vode.

Od leta 2012 smo že

6 let

zapored prejemniki priznanja Planetu Zemlja prijazna občina.

Od leta 2007 do konca leta 2017 je javno podjetje **Vodovod-Kanalizacija v MOL** podaljšalo javno kanalizacijsko omrežje za skoraj **37** km

... javno vodovodno omrežje pa za skoraj **70** km.

Od leta 2015 omogočamo brezplačno oddajo japonskega dresnika (*Fallopia japonica*) v zbirnem centru Barje in začasnem zbirnem centru Povšetova.

V Ljubljani in okolici smo **sistematično popisovali ptice.** V mestu in okolici gnezdijo kar 104 vrste, 97 pa jih pri nas prezimuje. To dokazuje, da znamo aktivno ohranjati bogato biotsko raznovrstnost v mestu.

Od leta 2009 smo odstranili

1.284 ton azbestnih odpadkov in

86.400 ton gradbenih odpadkov, za kar smo skupaj namenili več kot

1.2 milijona evrov.

Sistem podzemnih zbiralnic v mestnem središču

Ljubljana je **prva in edina evropska prestolnica po sistemu nič odpadkov** (zero waste).

V Ljubljani zbiramo štiri vrste odpadkov po sistemu od vrat do vrat, v mestnem središču pa smo za učinkovito in očem prijaznejše zbiranje odpadkov poskrbeli s podzemnimi zbiralnicami. Podzemni zabojniki za papir, steklo in embalažo so dostopni vsem, zabojniki za biološke odpadke ter preostanek odpadkov pa so namenjeni okoliškim gospodinjstvom in trgovcem, gostincem ter podjetjem. Uporabniki jih odpirajo s posebnimi karticami, ki beležijo vnos, od česar je odvisna tudi višina zneska na mesečni položnici.

Vsak teden izpraznimo **2.300 uličnih koškov, 105.547 zabojnikov za odpadke, 2.318 zbiralnic in 65 podzemnih zbiralnic.**

V Ljubljani imamo več kot **65 podzemnih zbiralnic, s katerimi smo zamenjali približno 9.000 običajnih zabojnikov.** Z vgradnjo podzemnih zbiralnic bomo nadaljevali tudi v prihodnje.

Park Vodnikova

Pred obnovo je bil v območju parka zaraščen travnik z razgibanim reliefom, na katerem so se velikokrat zadrževali narkomani. Z revitalizacijo smo **uredili dostop do Vodnikove ceste, zagotovili igrala, zgradili pešpoti in dostop do igralnih površin. Za ureditev parka smo namenili 57.000 evrov.**

Na območju parka, velikosti približno pol hektarja, smo uredili igralno pot z desetimi postajami po načelih gozdne pedagogike.

Revitalizacija ribnika Tivoli

Revitalizacija in s tem povečanje biotske pestrosti je obsegala ureditev vzhodne obale ribnika, zasajenega s trstiko, ter ureditev dveh močvirnih gred ob betonski pregradi. Na novo smo uredili dotok in iztok iz ribnika ter dva lesena podesta, kjer radi posedajo obiskovalci ribnika.

Mestni park Rakova jelša

Približno 12 hektarjev veliko območje nekdanjih nelegalnih vrtičkov na Rakovi jelši, ki so po odstranitvi lop leta 2010 postali črno odlagališče odpadkov, smo v celoti prenovili in vnesli nove vsebine. Nova ureditev vključuje **parkovno površino s piknik prostori,** ki je tudi vstopna točka v Krajinski park Ljubljansko barje, **javni sadovnjak s skoraj 100 različnimi sadnimi drevesi** in novo vrtičkarsko območje s **preko 300 vrtički.** Poleg vrtičkov smo zagotovili tudi infrastrukturo, ki se navezuje na obstoječi sistem poti in jarkov. **Za projekt, ki je bil razdeljen v dve fazi, smo namenili nekaj več kot milijon evrov.**

Območje parka smo očistili, oblikovali poti in kolesarsko stezo, ki ga povezuje s Krajinskim parkom Ljubljansko barje, ter zasadili drevored.

Gozdna učilnica za slepe in slabovidne v parku Tivoli

V parku Tivoli smo uredili gozdno učilnico za slepe in slabovidne. Učilnica obsega dostopno pot, peščeno ploščad in leseno teraso, s treh strani pa je obdana z leseno ograjo. Zasnovana je tako, da njene elemente spoznavamo z gibanjem po njenem robu. Gozdna učilnica je namenjena spoznavanju razlik med naravnimi parki oziroma naravnimi spomeniki in oblikovano naravo (mestni parki) ter spoznavanju glavnih listnatih drevesnih vrst, ki rastejo v naših gozdovih.

Park Koseški bajer

Degradirano območje ob Koseškem bajerju smo v letu 2015 spremenili **v večgeneracijski park** (0,15 hektarja) **z otroškim igriščem za najmlajše in malce starejše otroke z igrali,** ki so primerna tudi **za osebe z oviranostmi,** ter namestili telovadna orodja tudi za **starejše občane,** t. i. senior sport. Revitalizacija območja je obsegala **odstranitev gradbenih odpadkov, nakup in montažo igral, izgradnjo novih pešpoti, ureditev dostopov do igralnih površin, zasaditev dreves (brezov gaj) in grmovnic za zaščito pred ulico Draga. Za ureditev parka smo namenili 55.000 evrov.**

Ob svetovnem dnevu okolja leta 2014 smo ob **Koseškem bajerju vzpostavili učno pot,** na kateri lahko obiskovalci spoznajo mokrišča, poplavni gozd, domorodne živalske vrste ter invazivne tujerodne vrste, ki se pojavljajo na tem območju.

Urbani sadovnjak in obnova otroškega igrišča v Savskem naselju

Ureditev urbanega sadovnjaka (100 m^2) in obnova otroškega igrišča med Linhartovo, Savsko in Mislejevo ulico je del širšega projekta oživitve Savskega naselja. Prenova in oživitev območja okrog Savskega hriba, ki zajema košarkarsko in otroško igrišče, hrib nad zakloniščem ter nekaj zelenic, smo uredili na pobudo tamkajšnje meščanke. Pri prenovi smo ohranili vsa prvotna igrala in jih barvno povezali v enotno zgodbo ter obogatili z nekaj novimi dodatki. V Savskem naselju smo hkrati uredili tudi pravi urbani sadovnjak.

Na igrišču in hribu med Linhartovo, Savsko in Mislejevo smo zasadili **stare slovenske sorte jablan in hrušk.**

Ključni del Regijskega centra za ravnanje z odpadki so trije objekti, v katerih poteka mehansko-biološka obdelava odpadkov. V teh objektih obdelujemo dve vrsti odpadkov: ločeno zbrani biološki odpadki in preostanek mešanih komunalnih odpadkov. Sprejemamo in sortiramo tudi kosovne odpadke.

Regijski center za ravnanje z odpadki (RCERO)

Ljubljanski center za predelavo odpadkov je **največji okoljski projekt v državi,** kjer skrbimo za odpadke tretjine Slovenije. Ključni del regijskega centra so trije objekti, namenjeni mehansko-biološki obdelavi odpadkov. Ključna naloga regijskega centra je, da iz mešanih odpadkov izločimo kar največ še uporabnih materialov in da iz ločeno zbranih bioloških odpadkov pridelamo kompost. Ta je prvega kakovostnega razreda.

Tovarna za predelavo odpadkov, kot centru poljudno rečemo, uporablja najmodernejšo in trajnostno tehnologijo za ravnanje z odpadki v evropskem merilu ter zagotavlja zelena delovna mesta, s posebno učno potjo pa v javnem podjetju Snaga na ustvarjalen način prikazujejo tudi vidik ravnanja z odpadki po načelih krožnega gospodarstva.

V projekt je vključenih **že 50 občin.** V kratkem pričakujemo, da se bo vanj priključilo **še 10 občin.**

Celotni projekt, za katerega nam je Evropska komisija izdala odločbo aprila 2009, po pooblastilu Mestne občine Ljubljana in preostalih občin vodi **javno podjetje Snaga Ljubljana.**

Celotna naložba v RCERO Ljubljana znaša 155 milijonov evrov. Evropska komisija nam je za projekt odobrila 77,6 milijona evrov (65,88 odstotka) iz kohezijskega sklada EU. Preostanek sredstev so zagotovili iz državnega in občinskih proračunov ter iz okoljske dajatve za onesnaževanje okolja zaradi odlaganja odpadkov.

Zanimanje za ogled regijskega centra je izredno veliko, od odprtja do konca leta 2017 je RCERO Ljubljana obiskalo več kot 3.000 slovenskih in tujih obiskovalcev

Urejanje vrtičkarskih območij

V Mestni občini Ljubljana si prizadevamo za povečano stopnjo samooskrbe, saj je pridelovanje hrane na manjših površinah tudi izredno pomembna povezovalna dejavnost z močnim potencialom medgeneracijskega sodelovanja, povečevanja socialne vključenosti in dobrodošla alternativa za socialno šibke prebivalce mesta.

Do danes smo uredili skupno **707 vrtičkov,** začeli smo z **vzorčnimi v Dravljah (5.600 m²)** ter **Štepanji vasi (2.400 m²)** in nadaljevali z urejanjem vrtičkarskih območij na **Ježici (19.600 m²), v mestnem parku Rakova jelša (37.100 m²)** in **ob Vojkovi cesti (5.700 m²).** Za ureditev vrtičkarskih območij smo doslej namenili preko **1,5 milijona evrov.**

Na mestnih zemljiščih, ki jih urejamo in oddajamo za vrtičkarstvo, dovoljujemo le rabo snovi, ki se uporabljajo v ekološkem kmetijstvu. Prav tako tudi v gozdovih v mestni lasti ne uporabljamo kemičnih pesticidov. Herbicida z aktivno snovjo glifosfat ne uporabljamo več, saj smo se preusmerili v do okolja bolj prijazne načine zatiranja plevela. Uporabljamo stroj za zatiranje plevela, ki deluje na osnovi vodne pare, rastlinskih olj (kokos, palma, ogrščica) in glukoze (krompir, koruza, pšenica).

Javni sadovnjak ob Vojkovi

V sklopu urejanja vrtičkarskih območij ob Vojkovi smo na 600 m^2 zasadili nov javni sadovnjak med Potjo spominov in tovarištva (PST) in vrtičkarskim območjem, ki vključuje približno 90 sadnih dreves jablane, hruške in češnje. Postavili smo tudi čebelnik za divje čebele in čmrlje.

MEŠČANOM SMO JESENI 2017 RAZDELILI 764 TON BREZPLAČNEGA KOMPOSTA

Meščanom smo kompost ponudili v zahvalo za njihovo prizadevno ločevanje bioloških odpadkov in za promocijo iz bioodpadkov pridobljenega komposta.

Zavetišče za zapuščene živali Ljubljana

Zavetišče za zapuščene živali Ljubljana je največje zavetišče v Sloveniji, ustanovljeno med prvimi, v njem pa najde varno zavetje kar četrtina slovenskih zapuščenih živali. Pohvalimo se lahko z ogromnim strokovnim napredkom: živali oskrbujemo po najvišjih strokovnih protokolih za zavetišča v Sloveniji in med naprednejšimi v svetu ter ne izvajamo evtanazij, kadar je potrebna daljša namestitev živali. Največji napredek v zadnjih letih je med drugim začetek **strokovne socializacije in prevzgoje psov z neželenim vedenjem ter strokovno usposabljanje prostovoljcev – sprehajalcev zavetišča,** ki veliko psom omogoča predvsem posvojitev in dodatno spodbuja splošen trend šolanja in vzgoje psov ter povečuje odgovornost skrbnikov.

SPODBUJAMO IN SODELUJEMO

Sofinanciranje programov in aktivnosti

Prvi razpis za sofinanciranje programov in aktivnosti nevladnih in neprofitnih organizacij smo izvedli leta 2009, do vključno leta 2017 pa smo sofinancirali že **93 projektov iz področja varovanja okolja** v skupni vrednosti **325.000 evrov.**

Z naravovarstvenimi ukrepi ohranjamo številne rastlinske in živalske vrste

Od leta 2009 v sodelovanju z Društvom za preučevanje dvoživk in plazilcev ob Večni poti v spomladanskem času izvajamo **prenos dvoživk čez cesto.**

Leta 2013 smo ob sečnji Jakopičevega drevoreda v parku Tivoli ugotovili, da je bila v več drevesih naseljena strogo varovana vrsta, **hrošč puščavnik** (*Osmoderma eremita*), ki je v Evropi izjemno redek hrošč oz. ponekod velja za izumrlega. Debla, naseljena s hroščem, smo prestavili na drugo lokacijo, akcija pa se je izkazala za zelo uspešno, saj v prestavljenih deblih še vedno živijo ličinke, opaženi pa so bili tudi odrasli osebki. Izvedeni ukrep predstavlja primer dobre prakse na področju ohranjanja biotske pestrosti.

Glavni namen projekta **»Pozor! Plavček na mrestišču«,** ki poteka od leta 2013, je zagotavljanje boljšega varstva plavčka (*Rana arvalis*) na Ljubljanskem barju z ozaveščanjem o problematiki motenja mrestitve plavčkov.

Projekt **Deteljin modrin – prezrt biser savskih prodov** poteka od leta 2013, z njim pa želimo v sodelovanju z Društvom za proučevanje in ohranjanje metuljev Slovenije pomembno prispevati k ohranitvi in izboljšanju življenjskega prostora metulja deteljinega modrina (*Polyommatus thersites*), ki je redka in ogrožena vrsta.

Projekt prostoživeče mačke v mestu

Posebno mesto zavzema projekt **Prostoživeče mačke v mestu,** ki ga vodi Zavetišče za zapuščene živali in je **kot prvi v Sloveniji sistematično začel reševati to problematiko** in razvil **poseben spletni portal MuceLj** za uporabnike, ki sodelujejo v projektu, ter za spremljanje populacije prostoživečih mačk in statistike na tem področju.

Sodelovanje na sejmu Narava-zdravje

Skupaj z Javnim holdingom Ljubljana in javnimi podjetji že vrsto let sodelujemo na sejmu Narava–Zdravje, kjer v sklopu Zelenega sobivanja predstavljamo vsebine, ki se vklapljajo v skupne zelene rešitve za večjo kakovost bivanja. Obiskovalcem sejma predstavljamo ozaveščevalne vsebine, s katerimi meščani lahko prispevajo k mozaiku aktivnosti za bolj zdravo in prijaznejše okolje.

Družinski park Muste

Ta je del obsežnega parka Muste, ki povezuje **Nove Fužine in Štepanjsko naselje** na nasprotnih nabrežjih Ljubljanice, v okviru projekta pa je med drugim predvideno še vrtičkarsko območje s t. i. užitnim parkom in sprehajalnimi potmi. Oba dela parka bo povezal tudi nov doživljajski most. Idejna zasnova, ki smo jo pripravili v letu 2015, obsega območje ob obeh bregovih Ljubljanice in južni del proti Litijski cesti.

Gradnjo družinskega parka Muste z igrali za vse starostne skupine otrok, gibalno ovirane otroke in naprave za starejše smo začeli v letu 2017. Zasadili smo javni sadovnjak s 64 sadnimi drevesi in drevored ob otroškem igrišču, dopolnili manjkajočo živo mejo in pripravili teren za parkirišča, ki bodo namenjena gibalno oviranim.

Vrtički

Pripravljamo projekt ureditve **vrtičkov na Grbi,** ki bodo dostopni tudi gibalno oviranim osebam, prav tako preurejamo že obstoječe območje vrtičkov **ob ulici Iga Grudna.**

Plaža Sava

Projekt vključuje sanacijo brežine, dostop do vode in postavitev ležalnih ploščadi za sončenje. Za sanacijo brežine in dostopne poti do vode je predvidena kranjska stena (dvojna kašta), ki je izdelana iz borovega lesa.

Gradnja novega zavetišča za zapuščene živali Ljubljana (Gmajnice)

Pomemben dosežek je priprava projekta za gradnjo novega zavetišča, ki je tik pred izvedbo in katerega ocenjena vrednost znaša **okrog 6,1 milijona evrov.** Prostore nekdanje goveje farme Ljubljanskih mlekarn, ki so bili leta 2002 preurejeni v zavetišče sistematične oskrbe zapuščenih psov in mačk pri nas, bodo tako zamenjali največji in najsodobneje urejeni prostori v Sloveniji, ki **bodo poleg osnovne naloge zavetišča omogočali tudi razvoj središča za obravnavo širše problematike odgovornega skrbništva in dobrobiti hišnih živali in izobraževanje ter usposabljanje mladih strokovnih kadrov in tudi zainteresirane javnosti.**

Projekt gradnje družinskega parka Muste izvajamo po fazah do leta 2022. Celotna ureditev območja je ocenjena na **približno 3,5 milijona evrov.**

S projektom gradnje novega zavetišča se predvideva rušenje obstoječih objektov in na istem mestu gradnja šestih novih objektov pravokotnih tlorisnih oblik: sprejemna in veterinarska ambulanta, zavetišče za pse, zavetišče za mačke, upravna stavba, skladišče in servisni objekt.

V sklopu projekta Zelena prestolnica Evrope 2016 smo na ploščadi Ajdovščina postavili Cyanometer, 3,3 metra visok **monolit, ki meri modrino neba in prikazuje stanje kakovosti zraka v mestu.** Gre za instalacijo Martina Briclja Barage iz Muzeja tranzitornih umetnosti, pri izvedbi tehnološkega dela zajemanja podatkov o kakovosti zraka pa sodelujeta Energetika Ljubljana in Agencija RS za okolje.

V letu, ko je Ljubljana ponosno nosila naziv **zelena prestolnica Evrope 2016,** smo posebno zgodbo o vodi ujeli v **steklenico z imenom Muzejska voda,** ki prinaša sporočilo o dragocenosti tega naravnega vira vsakomur med nami, naši družbi in človeštvu.

Dežela ptic Tičistan je delček narave v ljubljanskem parku Tivoli, med Tivolskim in Cekinovim gradom. Tam gnezdijo številne ptice, opazimo pa lahko tudi veverice.

Snagazin - revija za boljši življenjski slog, v kateri pišejo o manj udobnih, toda bolj trajnostnih in boljših praksah za celotno družbo.

Snaga ljubljanske mestne tlake čisti s stroji, ki vodo reciklirajo, pri čiščenju pa uporablja biološko razgradljiv detergent. Stroj opravlja mokro čiščenje s petimi plavajočimi krtačami, ki za seboj posesajo vso čistilno vodo. Za spiranje ulic Snaga večinoma uporablja deževnico, ki jo zbere na strešnih površinah stavbe Snage na Barju.

Ena od inovativnih idej, zasnovanih za konferenco EUROCITIES, ki smo jo v letu 2017 gostili v Ljubljani, je bil **projekt CHAIRity – Dajte mu še eno priložnost,** v središču katerega so bili stari stoli. Meščane smo povabili k podarjanju starih ali odsluženih stolov, ki smo jih nato skupaj s tremi osnovnimi šolami obnovili na delavnicah s **kulturno-ekološkim društvom Smetumet.** Obnovljeni stoli so predstavljali tudi del scenografije na konferenci.

Kabiné Šerinjon je **prva slovenska e-knjižnica etičnih oblikovalskih kosov in modnih dodatkov:** prek spletne aplikacije si je mogoče brezplačno izposoditi kakovostna oblačila in modne dodatke slovenskih modnih oblikovalcev.

V **Repair Cafe,** ki od jeseni 2016 deluje v okviru Centra ponovne uporabe, so strokovnjaki različnih področij (električar, šivilja, mizar ...) in prostovoljci prebivalcem na voljo za pomoč pri popravilih in preobrazbi izdelkov za večkratno uporabo.

V okviru dejavnosti projekta **Zelena prestolnica Evrope 2016** smo predstavili **interaktivno zvočno instalacijo** na temo hrupa in zvoka v Ljubljani. Instalacija, ki je postavljena v Mestni hiši, na zabaven in hkrati poučen način ozavešča o problematiki hrupa in hrupne onesnaženosti. V letu 2018 bomo zvočno postajo nadgradili.

Sobivanje psov, njihovih lastnikov in preostalih meščanov je zelo dobro, tudi po zaslugi štirih **pasjih parkov,** v katerih so psi lahko brez povodcev, se igrajo in divjajo. Ti parki so namenjeni predvsem urbanim psom, da se lahko prosto gibljejo v varnem okolju ter socializirajo z drugimi psi in njihovimi lastniki.

Paša na kmetiji pri Lazarju v Podgradu

06

Zeleni prag mesta

Podeželski prostor, ki ga definirajo predvsem **kmetijske površine in gozd**, predstavlja 78,6 % celotnega območja Mestne občine Ljubljana: na skupni površini 275 km^2 imamo 109 km^2 kmetijskih površin in 107 km^2 gozdnih površin.

Kmetijsko zaledje prestolnici zagotavlja **oskrbo s kakovostno hrano lokalnega izvora,** kar je edinstven primer, ki ga bomo v prihodnje dobro ohranili kot nekaj posebnega.

Prostor za kmetijsko dejavnost ob intenzivnih spremembah v prostoru in družbi dobiva novo vlogo in pomen.

Kakovost življenja na podeželju

Trije strateški cilji pri razvoju podeželja

Danes izvajamo Strategijo razvoja podeželja Mestne občine Ljubljana v programskem obdobju 2014–2020.

V sklopu strategije smo si zastavili **tri strateške cilje:**

- zagotoviti kakovostne dobrine kmetijstva in gozdarstva iz ohranjenega okolja z namenom samooskrbe Ljubljane, z izboljšanjem oskrbe prebivalcev s kakovostno hrano, sonaravnim gospodarjenjem z gozdom in njegovo zaščito, ohranjanjem ter razvojem funkcionalne sposobnosti kmetijskih gospodarstev,
- povečati število raznolikih dejavnosti na podeželju s kontinuiranim razvojem dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, dvigom prepoznavnosti podeželja in oblikovanjem celostnega pristopa k trženju dobrin podeželja,
- skrbeti za razvoj socialnega kapitala in ohraniti identiteto podeželja s spodbujanjem delovanja različnih interesnih skupin ter ohranjanjem in razvojem obstoječih notranjih možnosti ljubljanskega podeželja.

Paša na Ljubljanskem barju

Ljubljansko podeželje z razvojem kmetijstva, gozdarstva in drugih gospodarskih dejavnosti vsem ponuja možnost zadovoljitve potreb v urejeni krajini in ohranjenem okolju, ki ima svojo prepoznavno identiteto.

Druženje in ozaveščanje

Teden jabolka v Ljubljani

Na vzhodnem delu Mestne občine Ljubljana, na začetku posavskega hribovja pod Jančami, ležijo območja, ki so ugodna za pridelavo sadja. Zato smo na tem območju uredili 28 hektarjev sodobnih sadovnjakov, v katerih prevladuje pridelava jabolk. Vsako leto v okviru tedna jabolka v Ljubljani, skupaj z gostilno Druga violina, lokalnimi pridelovalci jabolk in strokovnimi društvi, predstavimo jedi iz jabolk, ki smo jih popisali skupaj z etnologom dr. Janezom Bogatajem.

Jedi iz jabolk so v tednu jabolka del ponudbe gostiln, ki so vključene v program Okusi Ljubljane

Festival ljubljanskega podeželja

V Ljubljani se lahko pohvalimo, da kar dve tretjini območja našega mesta zajema tako imenovani zeleni pas z 826 kmetijami, kjer skrbijo za ohranjanje kulturne krajine in oskrbo mesta z lokalno pridelano zelenjavo in sadjem.

Na tradicionalnem Festivalu ljubljanskega podeželja meščankam ter meščanom predstavimo in približamo številne aktivnosti.

Medeni dan in teden medenih sladic

Medeni dan poteka vsako leto prvi teden v oktobru, ko se člani Čebelje poti predstavijo s svojo ponudbo čebeljih pridelkov in izdelkov. Dan smo nadgradili s tednom medenih sladic, v sklopu katerega ponudniki (od hotelov do gostiln) ponujajo inovativne sladice iz medu, pridelanem v Ljubljani.

Obe aktivnosti, ki promovirata čebelarstvo in pomen medu v prehrani, organiziramo sami.

Predstavitev projekta Ocvetličimo mesto 2016 pred Mestno hišo. Na fotografiji (od leve proti desni) Franc Petrovčič (urbani čebelar), Jože Mermal (predsednik uprave BTC, d.d.), Nataša Jazbinšek Seršen (vodja Oddelka za varstvo okolja MOL) in Tjaša Ficko (podžupanja MOL).

Spremljanje rodovitnosti tal in vsebnosti nevarnih snovi v tleh na vodovarstvenih območjih

Na vodovarstvenih območjih MOL in **na območju vodarne Brest sistematično spremljamo kakovost kmetijskih tal.** V vzorcih tal nismo ugotovili prisotnosti aktivnih snovi, ki jih je prepovedano uporabljati na vodovarstvenih območjih, izboljšuje pa se tudi stanje na področju založenosti tal s hranili, še posebno pri gnojenju v rastlinjakih. S priporočili za gnojenje ter uporabo fitofarmacevtskih sredstev kmete usmerjamo v okolju prijazno delovanje, s čimer zmanjšujemo negativni vpliv kmetijske dejavnosti na kakovost virov pitne vode.

Vzdrževanje poljskih poti

Vzdrževane poljske prometnice so pomembne za izrabo kmetijskih zemljišč, saj omogočajo nemoten dostop do kmetijskih površin, uporabo ustrezne kmetijske mehanizacije za obdelavo tal, spravilo pridelkov ipd., kar vpliva na gospodarnost kmetijske pridelave. Letno vzdržujemo skoraj **22,5 kilometra poljskih poti.** Vzdrževalna dela zajemajo nakup in razgrinjanje gramoza, zmanjševanje vozišča z vibracijskim valjarjem, profiliranje vozišča, čiščenje brežin in podobno.

Podgrad včeraj, danes, jutri

Na pobudo lokalnih prebivalcev smo na območju Podgrada pri Ljubljani razvili **program Podgrad včeraj, danes, jutri,** v sklopu katerega smo postavili vaško obeležje, **označili domačije z domačimi imeni in zastavami, popisali 20 življenjskih zgodb domačinov iz Podgrada, uredili šest počivališč z razgledišči, izvedli pet izobraževanj lokalnih turističnih vodnikov, izdelali turistične pakete za različne ciljne skupine, izdali brošuro »Kdo so bili Ostrovrharji«,** izdelali maketo vodnega mlina kot učnega pripomočka ter izdali monografijo Podgrad 1000. Z razvojem programa smo še dodatno razvili vsebine s turistično ponudbo Ljubljane, raziskali etnološko dediščino območja ter mu ponudili dodatne razvojne možnosti.

Vaška učna točka na Jančah

Dokončali smo Vaško učno pot na Jančah, ki je postala mesto druženja in širjenja znanja. Z nadgradnjo Podružnične šole Janče so prebivalci območja pod Jančami dobili prostor za izvajanje različnih delavnic, za vaje in druženje.

Šolski sadovnjak na Jančah

Čebelnjak v sklopu Čebelje poti

Svetovno priznani arhitekt Jože Plečnik je domoval v Trnovem, kjer je na vrtu za svojo hišo dal postaviti čebelnjak s petimi panji. Z odprtjem Plečnikove hiše po 24 letih smo ga ponovno obudili.

Promocijski med, pridelan v času projekta Ljubljana, zelena prestolnica Evrope 2016.

Čebelji poti so se pridružili tudi javni zavodi Mestne občine Ljubljana. Na fotografiji je čebelnjak Lekarne Ljubljana.

Zanimiv čebelnjak čebelarstva Brenča, prav tako partnerja v Čebelji poti

Čebelja pot

Čebeljo pot smo zasnovali v sklopu aktivnosti zelene prestolnice Evrope 2016. Zasnovana je kot učna pot, na kateri se obiskovalci seznanjajo z dediščino čebelarstva v Ljubljani in s pomembnostjo čebel za naše preživetje. Z inovativnim pristopom predstavljamo velik turistični potencial, povečujemo prepoznavnost lokalnih ponudnikov in izdelkov na področju čebelarjenja ter vpeljujemo Ljubljanski med kot prepoznaven in samostojen proizvod.

Do danes smo vanjo **povezali že 32 partnerjev,** od kulturnih in izobraževalnih institucij do gospodarskih družb, nevladnih organizacij in čebelarjev, ter zasnovali turistične in pedagoške programe.

V letu 2017 smo bili na razpisu URBACT, na katerega se je prijavilo skoraj 300 mest, za projekt Čebelja pot nagrajeni kot primer dobre prakse.

Medoviti vrt na Grbi

Medoviti vrt na Grbi je namenjen meščanom, naključnim mimoidočim, prostovoljcem, skupinam predšolskih otrok, družinam in vzgojno-izobraževalnim organizacijam. Na osmih gredah v obliki čebeljih satnic uspeva več kot 100 rastlin, primernih za apiterapijo in prehrano ljudi, oprašujejo pa jih čmrlji in čebele ter drugi divji opraševalci.

Krajšamo poti od njive do uporabnika

S projektom Zelene nabavne verige **spodbujamo ekološko in integrirano pridelavo ter pridelavo domačih in udomačenih sort ter njihovo sezonsko porabo.**
V sodelovanju s **četrtnimi skupnostmi Črnuče, Posavje, Polje, Sostro, Golovec, Moste, Rudnik, Šentvid in Šmarna gora** smo v letu 2015 vzpostavili tržne prostore za prodajo lokalnih kmetijskih pridelkov in izdelkov.

V Mestni občini Ljubljana **povečujemo delež lokalno pridelane hrane v obrokih, ki jih mladini nudijo vzgojno-izobraževalne institucije na njenem območju.** Na tematskih dogodkih, ki jih z znanimi kuharji in gostinci organiziramo za kuharje vrtcev in šol ter odgovorne za naročanje hrane, aktivno sodelujejo tudi lokalni proizvajalci hrane, ki prispevajo surovine za jedi, pripravljene na delavnici. Na fotografiji je kuhar Primož Dolničar, ki je svoje jedi predstavil v sklopu ene izmed delavnic.

V **Ljubljansko košarico** uvrščamo lokalno pridelane kmetijske pridelke in izdelke, ki so pridelani ali predelani na območju Mestne občine Ljubljana, oziroma pridelke, ki so pridelani po načelih integriranega in ekološkega kmetovanja. V pripravi je **katalog vseh ponudnikov, ki so s svojimi pridelki in izdelki zadostili kriterijem vključitve v sistem Ljubljanske košarice ter darilna linija** produktov z ljubljanskega podeželja.

Na ta način zmanjšujemo porabo gnojil in zaščitnih sredstev za varstvo rastlin.
S spodbujanjem neposredne prodaje na kmetijah in tržnih prostorih na četrtnih skupnostih krajšamo poti od njive do porabnika.

Urbana čebelja domovanja

Na podlagi povpraševanja po čebelarjenju v urbanem prostoru in težnje k poenotenju opreme, ki se umešča v prostor, smo skupaj s Fakulteto za arhitekturo Univerze v Ljubljani zasnovali urbana čebelja domovanja. V sklopu seminarja prof. Mihaela Dešmana so študentje izdelali **priporočila za postavitev čebeljih stojišč na zemljiščih v lasti Mestne občine Ljubljana in drugih območjih, prav tako pa so pripravili predloge za urbane čebelnjake in čebelja stojišča**.

V Botaničnem vrtu Univerze v Ljubljani smo v letu 2017, na podlagi priporočil in načrtov, postavili Učni čebelnjak. Zasnovali so ga študenti Fakultete za arhitekturo Univerze v Ljubljani. V njem izvajamo pedagoške vsebine za različne starostne skupine otrok, hkrati pa je tudi zanimiva turistična točka. **Obiskovalci lahko skozi stekleno steno opazujejo delo čebelarja in spoznavajo življenje čebel v panju čisto od blizu**. Tako ozaveščamo meščane o pomenu sobivanja čebel in človeka ter o pomenu ohranjanja biotske raznovrstnosti in vzpostavitve samooskrbe v mestu.

Maketa čebeljega domovanja

Vse izdelane predloge čebeljih domovanj in stojišč lahko meščani brezplačno uporabijo, črpajo iz njihove tradicije in sledijo vsem potrebnim zakonitostim, ki jih narekuje čebelarjenje.

Javni sadovnjaki

V sklopu projekta Zelena prestolnica Evrope 2016 smo odprli prvi **javni sadovnjak na Grbi**. Posadili smo 108 sadik sadnega drevja in 30 sadik okrasnih jablan. Javni sadovnjak smo si zamislili kot odprt prostor, namenjen izobraževanju in preživljanju prostega časa. Kasneje smo javne sadovnjake uredili tudi ob vrtičkih **na Rakovi jelši, ob Vojkovi cesti, v Savskem naselju in ob družinskem parku Muste**.

Čebelje domovanje, postavljeno v Botaničnem vrtu

Prvi javni sadovnjak na Grbi. S širjenjem sadovnjakov bomo nadaljevali tudi v prihodnje.

PREPREČIMO NASILJE NAD DREVESI

V zadnjih letih smo priča nesprejemljivemu početju posameznikov, ki se znašajo nad mladimi drevesi v javnih sadovnjakih in jih namenoma poškodujejo ter uničujejo.

Početje je vredno vsakršnega obsojanja. V Ljubljani želimo ohraniti čim več zelenih površin v mestu, saj so drevesa izjemno dragocena, ker proizvajajo kisik, dušijo hrup, nam dajejo senco, filtrirajo, ohlajajo in vlažijo ozračje ter posledično povečujejo kakovost bivanja.

Prav zato smo v sklopu akcije Za lepšo Ljubljano sodelavke in sodelavci velike mestne družine zasadili več kot 12.000 dreves in tako izpolnili cilj, da vsak član velike mestne družine zasadi svoje drevo.

Človek, čuvaj svoje mesto!

Učni vrt na Rakovi jelši

Enako pomembno kot urejanje vrtičkov je tudi usposabljanje vrtičkarjev za pridelavo zelenjave na območjih, kjer vrtičkarji vrtnarijo na ekološki način. Zato smo v letu 2017 **na območju vrtičkov na Rakovi jelši** uredili učni zelenjavni vrt, ki **na površini 300 kvadratnih metrov nastaja postopoma in v skladu z delom vrtičkarjev,** ki se tako učijo iz praktičnih primerov. Učni vrt je dobro obiskan, vrtičkarji med seboj navezujejo prijateljske odnose, izmenjujejo izkušnje ter si pomagajo pri številnih opravilih.

Vse aktivnosti na učnem vrtu potekajo **pod vodstvom mentorja in na rednih tedenskih srečanjih.** Ko je vreme primerno, organiziramo različne, z letnim vrtičkarskim koledarjem usklajene aktivnosti.

Prvi čebelnik v Ljubljani

Prvi čebelnik oziroma gnezdišče za divje čebele in čmrlje smo postavili v park Tivoli pri rastlinjaku. Divje čebele so zelo pomembne opraševalke, saj ena divja čebela opravi delo stotih kranjskih čebel. Tudi čmrlji so zelo učinkoviti, saj oprašujejo tudi v dežju, mrazu in vetru in so nepogrešljivi opraševalci sadnega drevja in nekaterih vrtnin. Drugi čebelnik, ki smo ga postavili, je na novo urejenem **vrtičkarskem območju ob Vojkovi cesti.**

Gnezdišče za čebele samotarke v Tivoliju

Komasacije

Parcele na območjih komasacij kmetijskih zemljišč so bile pred komasacijo (združevanjem) nefunkcionalnih oblik, mej med njimi ni bilo oziroma so bile zelo slabo označene. Z izvedbo komasacij smo **racionalizirali in optimizirali kmetijsko proizvodnjo**, s formiranjem večjih obdelovalnih površin pravilnejših oblik pa **zmanjšali stroške pridelave**.

V Mestni občini Ljubljana smo od leta 2009 do 2015 izvedli najobsežnejšo **komasacijo oziroma združevanje kmetijskih zemljišč** v svoji zgodovini. Na območju Zadobrove smo na površini 188 hektarjev združili in na novo razdelili 393 parcel, v lasti 134 lastnikov.

S finančno podporo v obliki državnih pomoči smo omogočili uresničitev številnih projektov:

Povečanje pašnih površin za več kot **74** ha.

Postavitev mrež proti toči, in sicer na več kot **10** ha sadnih nasadov.

Izvedbo več kot **20 različnih investicij**, kot so novogradnje, obnove ali nakupi opreme za objekte, za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (turizem na kmetiji, predelava in prodaja primarnih kmetijskih proizvodov ...).

Prenovo **hlevov za prosto rejo živali**, prav tako pa tudi **pomožne živinorejske objekte na 18 kmetijskih gospodarstvih**, kar je skupno predstavljalo več kot 36 različnih investicij.

Povečanje površin trajnih sadnih nasadov za več kot **2** ha.

Zasaditev več kot

5 ha

špargljev.

Obnovo **več kot 50 enot nepremične dediščine** (kozolci, mlini, kašče, gospodarska poslopja ...), ki spadajo med objekte kulturne dediščine na kmetijskih gospodarstvih.

Razširitev integrirane ali ekološke pridelave zelenjave v rastlinjakih za več kot

14.000 m^3.

Pomoč kmetom

Z investicijskimi podporami v **obliki državnih pomoči spodbujamo:**

- **naložbe v kmetijska gospodarstva** za primarno proizvodnjo in za ohranjanje kulturne dediščine na kmetijskih gospodarstvih,
- **naložbe v predelavo in trženje** na kmetijskih gospodarstvih,
- **naložbe v nekmetijske dejavnosti** na kmetijskih gospodarstvih.

Naložbe, podprte s sredstvi MOL, so prijazne do okolja, **omogočajo ustvarjanje dodatnega dohodka in zaposlitev na kmetijah ter bistveno vplivajo na kakovostnejše življenje na podeželju.**

Sofinanciranje delovanja društev in izvedbe strokovnih vsebin na prireditvah

V Mestni občini Ljubljana deluje 16 strokovnih društev s skupno 2000 člani. Njihovo delovanje je pomembno za ohranjanje in promocijo podeželja. **Od leta 2007 so društva s finančnimi sredstvi, ki smo jim jih namenili, organizirala prek 2000 različnih predavanj, predstavitev in strokovnih ekskurzij, prek 220 različnih manjših samostojnih prireditev ter vsako leto več kot 10 večjih prireditev,** med katerimi so **Jagodne in Kostanjeve nedelje, Posavsko štehvanje, Konjeniški dan v Podmolniku (prej Zajčji dobravi), Praznik jeseni, Pohod pod Pugledom** in **Pohod po Ostrovrharjevi poti.**

Jesenska tržnica na Barju

Prireditve, kot je Posavsko štehvanje, so dobra priložnost za prikaz in trženje številnih dobrin podeželja.

Jagodne nedelje na Jančah so zelo obiskane.

Družina Avsec je obnovila več kot 200 let star mlin in ga nadgradila s prostorom, kjer potekajo različne dejavnosti, od izobraževanj do delavnic peke kruha.

Prenos znanja in informiranje v kmetijstvu in gozdarstvu

Članom kmetijskih gospodarstev, skupinam pridelovalcev zelenjave, sadja, rejcem živali, lastnikom gozdov, kmetijam z dopolnilno dejavnostjo in vrtičkarjem ponujamo številna izobraževanja in usposabljanja v obliki delavnic, predavanj, demonstracijskih prikazov, tečajev, obiskov kmetij in ogledov dobrih praks. **Do zdaj smo izvedli skoraj 12.000 ur izobraževanj, ki se jih je udeležilo več kot 9.200 udeležencev.**

Lokalna akcijska skupina Sožitje med mestom in podeželjem

Na območju občin **Ljubljana, Grosuplje, Ig, Ivančna Gorica in Škofljica** smo v letu 2008 oblikovali Lokalno akcijsko skupino Sožitje med mestom in podeželjem, ki je pripravila lokalno razvojno strategijo tega območja, na podlagi katere je bilo možno pridobiti **sredstva iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja,** namenjena izvajanju pristopa LEADER. Na območju Mestne občine Ljubljana je bilo iz sredstev LEADER **sofinanciranih 10 projektov** (Podružnična šola – gibalo razvoja, Srečanje vasi Gabrje – Gaberje, Skulptura na vasi – kiparska kolonija Volartis, Moje pesmi – moje sanje, Ljubljana in Slovenija na dlani, Izobraževalno središče Dolenčev mlin, Barje kot učilnica, Več znaš, več veljaš, Kmetijstvo za park ter skupna projekta vseh petih občin – Ženska od Ž do A in EPP – Enotna propaganda podeželja).

DELAMO NAPREJ

Komasacija Kašelj

Izvedli bomo komasacijo na območju Kašlja na površini 16,4 hektarja.

Postavitev tretjega čebelnika

V letu 2018 bomo postavili že tretje gnezdišče za divje čebele in čmrlje, tokrat na Ljubljanskem gradu.

Ureditev poljskih poti

Na komasacijskem območju Zadobrova bomo uredili poljske poti za dostop na kmetijska zemljišča.

Gain vzorčni bio vrt

V Mestni občini Ljubljana del vrtičkarskega območja Ježica namenjamo za Gain vzorčni bio vrt. Vrt bo namenjen nabiranju in izmenjavi znanja o ekološkem vrtnarjenju.

Urbani čebelar

Mesto, ki se mu pustiš zapeljati

Ljubljana se kot glavno mesto Republike Slovenije, kot največje slovensko mesto, kot regijsko, kulturno, politično, študijsko, znanstveno ter največje zaposlitveno središče države, sooča z velikim številom dnevnih migrantov in s povečanim motoriziranim prometom, zato celostnemu urejanju prometa in trajnostni mobilnosti posvečamo veliko pozornosti, tako s pripravo in s sprejemom ključnih dokumentov kot z izvedbo začrtanih ukrepov.

07

Meščanka na kolesu iz sistema BicikeLJ

Trajnostna mobilnost

Ključni dokumenti na področju trajnostne mobilnosti

- Z Vizijo »Ljubljana 2025«, sprejeto leta 2007, smo v Ljubljani oblikovali celovit pristop k trajnostnemu razvoju mesta.
- V Programu varstva okolja za obdobje od 2007 do 2013 smo opredelili strateški cilj vzpostavitve sistema trajnostne mobilnosti.
- Prvič po 25 letih smo leta 2010 pripravili Občinski prostorski načrt (OPN) – Izvedbeni del (ID) in Strateški del (SD) za obdobje 2011–2027, ki je ključen dokument za razvoj mesta.
- Leta 2010 smo v sodelovanju z Razvojno regionalno agencijo Ljubljanske urbane regije (RRA LUR) pripravili Strokovne podlage urejanja javnega potniškega prometa v LUR.
- **Leta 2012 smo sprejeli Prometno politiko MOL, katere poudarek je v omejevanju osebnega motornega prometa in spreminjanju potovalnih navad ljudi v bolj trajnostne načine – peš, s kolesom in z javnim prevozom ter izboljšanju porazdelitve mobilnosti tako, da bo tretjina poti opravljenih z javnim prevozom, tretjina s kolesom in peš ter tretjina z osebnim vozilom.**
- Strategija elektromobilnosti v MOL (2013) obravnava del trajnostne mobilnosti, ki se nanaša na izbiro prevoznih sredstev na do okolja prijazen pogon, kot je elektrika.
- Tudi Trajnostna urbana strategija, tako strateški del (2016) kot izvedbeni načrt (2017), vsebuje ukrepe za spodbujanje trajnostne mobilnosti.
- **V letu 2017 smo Prometno politiko nadgradili v Celostno prometno strategijo MOL, s katero smo v sodelovanju z različnimi deležniki in glede na dosedanje dosežke ponovno opredelili cilje za še boljšo kakovost življenja v Ljubljani. Zavezali smo se, da bo do leta 2027 2/3 poti opravljenih na trajnostni način – peš, s kolesom in z javnim prevozom.**

V pripravo Celostne prometne strategije so bili preko javnih razprav aktivno vključeni tudi meščanke in meščani Ljubljane.

Uspešnost izvedenih ukrepov potrjujejo številne nagrade in priznanja

Nagrada evropski teden mobilnosti 2013

- **Naziv zelena prestolnica Evrope 2016 -** najvišje priznanje na področju trajnostnega razvoja mest.
- **Prva nagrada za evropski teden mobilnosti,** ki jo je edino Ljubljana prejela dvakrat (za leti 2003 in 2013).
- **Letna nagrada konference Eurocities 2013** za projekt Zagotavljanje varnosti in enakih možnosti v prometu za otroke in osebe z oviranostmi **v kategoriji pametno bivanje.**
- Ljubljana je za širok pristop na področju zagotavljanja dostopnosti osebam z oviranostmi osvojila **srebrno priznanje na natečaju Evropske komisije Access City Award 2018.** To je že tretja nagrada na omenjenem natečaju (za leto 2012 smo prejeli **posebno pohvalo,** za leto 2015 pa **bronasto priznanje**).
- Zaradi izboljšav na področju kolesarjenja se je Ljubljana leta 2015 prvič uvrstila na lestvico 20 kolesarjem najbolj prijaznih mest na svetu in zasedla 13. mesto, leta 2017 pa je svoj rezultat še izboljšala in zasedla **visoko 8. mesto lestvice »Copenhagenize Bicycle Friendly Cities Index 2017«.**

Spreminjanje potovalnih navad

Risbe otrok ljubljanskih osnovnih šol krasijo vizualno podobo kampanje Pusti se zapeLJati.

Pusti se zapeLJati

V času evropskega tedna mobilnosti 2017 smo uvedli **novo komunikacijsko platformo s krovnim sloganom »Pusti se zapeLJati«,** ki je namenjena spodbujanju in ozaveščanju o trajnostni mobilnosti. Meščane in obiskovalce Ljubljane nagovarjamo, da se po mestu premikajo peš, s kolesom, javnim prevozom ali uporabijo kateri drug okolju prijazen način mobilnosti.

Portal PROMinfo

V sklopu evropskega tedna mobilnosti 2017 smo vzpostavili tudi **portal PROMinfo z aktualnimi podatki o dogajanju v prometu na območju Ljubljane.** Uporabnikom so na voljo informacije o gostoti prometa na območju MOL, zaporah na cestah, prihodih avtobusov na postajališča LPP, stanju na terminalih BicikeLJ, prostih mestih na parkiriščih v upravljanju LPT, lokacije in razpoložljivost elektropolnilnic ter vozil v sistemu souporabe električnih vozil in podobno. Trajnostno mobilnost tako spodbujamo tudi z lažjim dostopom do informacij za premišljeno načrtovanje poti.

Mestna dnevna soba

Pešcem prijazno mestno središče

Se še spomnite, kako se je treslo Plečnikovo Tromostovje pod težo avtobusov in avtomobilov, ki so vsak dan vozili čez njega? Leta 2007 smo s prenovo Wolfove ceste in Prešernovega trga začeli urejati mestno središče, ne le s prenovo komunalne infrastrukture in pešcem prijaznejšega tlakovanja, ampak tudi s postopno **zaporo mestnega središča za ves motorni promet,** kjer je sedaj možna le dostava blaga med 6. in 10. uro (za vozila z dovolilnicami). Nekdanja parkirišča smo preuredili v osrednje **prireditvene in družabne prostore** – Kongresni trg (s podzemno garažo), Trg republike, Novi trg, Breg. Tako je danes **pešcem in kolesarjem** v centru mesta namenjenih že več kot **10 hektarjev površin,** zaradi česar je tudi **manj emisij in manj hrupa,** ki jih povzroča promet.

Wolfova ulica

Tromostovje

Eden izmed osrednjih prireditvenih in družabnih prostorov je danes Kongresni trg, ki smo ga leta 2011 prenovili in izpraznili avtomobilske pločevine.

Izvedene so bile obsežne arheološke raziskave ter ureditev parka in ploščadi po zahtevah Zavoda za varstvo kulturne dediščine (spomenik državnega pomena – Plečnikova dediščina). Julija 2011 smo pod Kongresnim trgom odprli parkirno hišo, ki obsega 720 parkirnih mest v petih podzemnih etažah. V njej je stanovalcem mestnega središča, ki živijo na območjih, zaprtih za promet, na voljo 334 parkirnih mest. Vrednost celotnega projekta, ki je obsegal izgradnjo objekta parkirne hiše z izvedbo uvozov iz Šubičeve ceste, ureditev obodnih cest, ureditev ploščadi, ureditev parka in preureditev celotne komunalne infrastrukture, je bila **19,7 milijona evrov.**

Kongresni trg

Ciril - Metodov trg

Breg

Petkovškovo nabrežje

Novi trg

Trg republike

Z mostovi in brvmi krajšamo razdalje

Z gradnjo oziroma prenovo trinajstih mostov čez Ljubljanico (most na Špici, Hradeckega most, Mesarski most, Žitni most, Fabianijev most, Materinski most, Lipičeva brv na Potočnikovi, Karlovški most, Ribja brv, brv čez Gruberjev kanal – Streliška, brv za pešce v Mostah, brv čez Gruberjev kanal – Povšetova, most čez Gruberjev kanal – Snaga) smo **zbližali nabrežja in skrajšali razdalje,** obenem pa ustvarili nove **družabne javne prostore nad reko,** kot si jih je zamislil že Plečnik.

Zadnje izmed prenovljenih nabrežij je konec leta 2017 prenovljeno **Gallusovo nabrežje,** s prenovo katerega smiselno zaključujemo preureditev nabrežij Ljubljanice od Zmajskega do Šentjakobskega mostu, ki usmerja sprehajalce in kolesarje naprej po promenadi do Špice po eni od Plečnikovih urbanističnih osi – vodni osi.

Za projekt Preureditev nabrežij in mostovi na Ljubljanici smo izmed 347 prijavljenih projektov iz 36 evropskih držav prejeli evropsko nagrado za mestni javni prostor (2012).

Ribja brv

Hradeckega most

Mesarski most

Most na Špici

Karlovški most

Lipičeva brv na Potočnikovi

Materinski most

Fabianijev most

Žitni most

Brv čez Gruberjev kanal - Streliška

Grudnovo nabrežje

Gallusovo nabrežje

Trnovski pristan

Špica

Petkovškovo nabrežje

Cankarjevo nabrežje

Breg

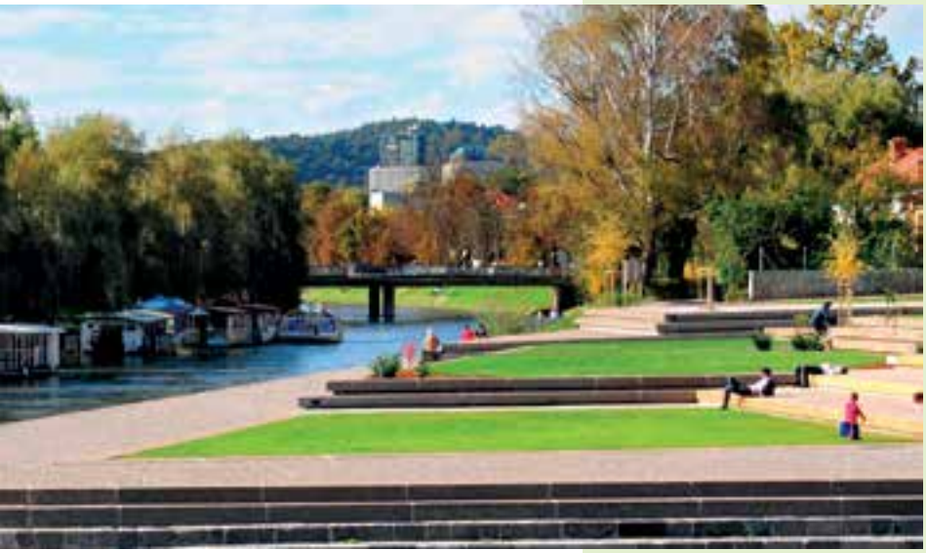

Električna vozila Kavalir

Na območju za pešce v mestnem središču so prebivalcem in obiskovalcem skozi vse leto **brezplačno na voljo električna vozila Kavalir.** Prvi dve vozili smo kot testno storitev »prevoza na klic« v sklopu storitev Javnega podjetja Ljubljanski potniški promet uvedli v evropskem projektu CIVITAS ELAN leta 2009. V letu 2017 jih je bilo v voznem parku LPP skupno že **šest – trije odprtega in trije zaprtega tipa.** Vrednost nakupa vseh vozil je bila **213.777 evrov.** Zaradi njihove nizke hitrosti jih potniki lahko ustavijo kar med vožnjo, ustrežljivi vozniki pa so dosegljivi tudi na klic. S Kavalirji, ki vozijo brez postajališč po želji potnikov, se lahko brezplačno zapelje do pet potnikov hkrati.

V osmih letih delovanja so Kavalirji prepeljali več kot 1,2 milijona potnikov.

Kavalir

Fabianijev most

Sklenjen notranji cestni obroč

S **Fabianijevim mostom** med objektoma Cukrarne smo leta 2012 povezali Njegoševo in Roško cesto ter tako **sklenili notranji cestni obroč,** kar je omogočilo nadaljnjo omejevanje osebnega motornega prometa v ožjem mestnem središču. S tem smo uresničili zamisel arhitekta in urbanista Maksa Fabianija, ki jo je pred več kot sto leti oblikoval v svojem urbanističnem načrtu za popotresno Ljubljano. Eden bistvenih elementov njegovega načrta je bil tudi cestni obroč okrog mestnega središča. Zgornji nivo mostu je namenjen motornemu prometu, spodnji pa pešcem in kolesarjem. Vrednost projekta je bila **16,5 milijona evrov.**

Nova ureditev Eipprove ulice dopolnjuje zgodovinsko in Plečnikovo dediščino tega območja. Na cesti je od leta 2016 urejen enosmerni prometni režim, več prostora je namenjenega pešcem in kolesarjem, vzdolž rečnega brega pa je urejena tudi peščena promenada. Ob otvoritvi prenovljene ulice smo odkrili še kip Profil 16: Jože Plečnik akademske kiparke Polone Demšar.

Slovenska cesta

Spremenjen prometni režim na prenovljeni Slovenski cesti

Eden vidnejših ukrepov za vzpostavitev kakovostnega javnega prostora v središču mesta je **preureditev dela glavne prometnice** – Slovenske ceste – v območje, namenjeno pešcem, kolesarjem in uporabnikom mestnih avtobusov. Z ukinitvijo **osebnega motornega prometa na njenem osrednjem delu** v letu 2015 smo koncentracije črnega ogljika zmanjšali za kar 70 % nad ozadjem (kakovost zraka se na okoliških cestah ni zmanjšala, ampak je ostala enaka), kar dokazuje, da lahko s pravimi ukrepi močno vplivamo na lokalno izboljšanje kakovosti zraka. Poleg tega se je zmanjšal tudi hrup zaradi osebnih vozil za okoli 6 dB.

Opravili smo arheološke raziskave in cesto prenovili tudi v globino (zamenjava kanalizacijskih vodov, napeljav...), nato smo območje najprej delno odprli za nemotoriziran promet, da smo v praksi preizkusili, kako deluje nov prostor. **Posebno tlakovanje in 400 metrov dolg drevored 63 malih jesenov,** ki je zasajen po vzhodnem robu ulice, sta najbolj prepoznaven element nove ureditve Slovenske ceste. Vrednost projekta **ureditve osrednjega dela ceste** je bila **3,4 milijona evrov.**

S prenovo Cankarjeve ceste smo namenili več prostora pešcem in kolesarjem ter dodali še zadnji košček za obuditev ideje o promenadi med Robbovim vodnjakom ter Tivolskim gradom, ki je nekoč že oživljala to območje.

Preureditev Slovenske ceste podpira 88 % vprašanih v anketi, opravljeni v okviru priprave Celostne prometne strategije leta 2017.

Tlakovci na prenovljeni Slovenski cesti so postavljeni v zanimivem geometričnem vzorcu, zaradi česar se Ljubljančanke in Ljubljančani tukaj zelo radi fotografirajo. V ta namen smo na družbenem omrežju Instagram pripravili projekt, imenovan #LJfootie.

Posodobljen javni potniški promet

Obnovljen vozni park Ljubljanskega potniškega prometa

Z načrtno posodobitvijo voznega parka smo od leta 2007 do konca leta 2017 zamenjali kar **166 avtobusov.** Med njimi je **70 mestnih avtobusov na stisnjen zemeljski plin oziroma metan** z oznako EURO VI, kar predstavlja tretjino voznega parka LPP, ki vozi po mestu. Skoraj 60 % voznega parka ustreza visokim standardom EURO IV in več.

Vsi mestni avtobusi so nizkopodni in klimatizirani, v večini opremljeni s klančinami za gibalno ovirane, standardno opremljeni z zvočnimi napovedniki postajališč in na 125 avtobusih, kjer so zasloni v avtobusih, opremljeni z video napovedmi prihajajočih postajališč ter prestopnih točk. Leta 2014 smo na vseh avtobusih mestnega potniškega prometa uvedli možnost potovanja z zložljivimi kolesi, jeseni 2017 pa smo pričeli nekatere medkrajevne avtobuse testno opremljati z nosilci za kolesa.

Avtobus mestnega potniškega prometa na Slovenski cesti

Trajnostna izgradnja mreže linij LPP v Ljubljani in njeni okolici

V preteklem desetletju smo aktivno **prisluhnili meščanom,** upoštevali njihove želje in izvedli **več kot 60 sprememb na linijah LPP – s podaljšanjem, prilagajanjem oz. z uvajanjem novih smo optimizirali mrežo linij LPP.** Najuspešnejša je bila sprememba linije 18 leta 2014, ki je v enem letu pridobila kar za 467 % več potnikov. Vozi od Kolodvora mimo Ljubljanskega živalskega vrta do Centra Stožic P+R.

Urbana – enotna mestna kartica (EMK)

Leta 2009 smo uvedli Urbano, brezkontaktno kartico, ki je namenjena **plačevanju voznine na avtobusih LPP ter omogoča prevoz in neomejeno prestopanje v časovnem obdobju 90 minut za 1,20 EUR.** Vrednost projekta uvedbe Urbane leta 2009 je bila **3,5 milijona evrov.**

Urbano smo najprej uvedli na mestnih in kasneje na integriranih in medkrajevnih linijah.

Z Urbano lahko uporabniki danes plačajo tudi prevoz na klic z EURBANI**, vožnjo z vzpenjačo na Ljubljanski grad, parkirnino na javnih parkiriščih in P+R parkiriščih, storitve Mestne knjižnice Ljubljana ter jo uporabijo za izposojo kolesa v sistemu BicikeLJ.** Urbano za javni prevoz uporabi povprečno **550.000 uporabnikov letno.**

Že leta 2009 smo na avtobusih uvedli plačevanje z Moneto (vožnja brez prestopanja), od leta 2014 pa si lahko uporabniki na svoje pametne telefone s sistemom Android 4.4. in več namestijo **mobilno aplikacijo Urbana, ki ponuja vse, kar sicer omogoča vrednostna kartica Urbana.**

Od leta 2015 je uporabnikom parkirišč ob voziščih omogočeno plačevanje parkirnine s sistemom **Urbana SMS parkiranje.** Tako uporabnikom, ki se odločijo za plačilo parkirnine s poslanim SMS sporočilom (predhodna polnitev računa na Urbanomatu ali prodajnih mestih Urbane), plačila ni več potrebno izvajati na parkomatih.

Urbana - enotna mestna kartica

- Kartica Urbana je skupaj s samopostrežnim sistemom izposoje koles BicikeLJ prejela **informacijsko jagodo 2012,** nagrado za najboljši dosežek na področju informacijske družbe.
- Da je mobilna aplikacija Urbana resnično uporabnikom prijazna in učinkovita, potrjuje **prva nagrada »MasterCard plačilni sistemi v prometu«** v kategoriji Najuspešnejši plačilni sistemi na mobilnih telefonih«, ki smo jo za Urbano prejeli leta 2014 v Londonu, še v času testne faze.
- Mednarodni portal Virgin je leta 2017 Ljubljano uvrstil na **seznam sedmih zelenih tehnologij z vsega sveta,** ki lahko v prihodnosti dajo zelen pečat našemu načinu življenja, saj je z uvedbo kartice Urbana naredila preskok v smeri varovanja okolja na področju prometa.

Integracija medkrajevnih linij iz primestnih občin z mestnimi linijami

S poenotenjem plačilnega sistema EMK Urbana in uvedbo območnih con smo omogočili integracijo medkrajevnih linij iz primestnih občin Škofljice, Brezovice, Dobrove–Polhovega Gradca, Medvod, Grosupljega, Iga in Vodic z mestnimi linijami v Ljubljani. **Za polovico nižje cene na integriranih linijah, boljše povezave v celotni mreži linij, usklajeni vozni redi in povezave s parkirišči P + R za lažjo dostopnost do centra mesta so privedli do občutnega dviga števila prepeljanih potnikov na omenjenih območjih.**

Dosežki ekip javnega podjetja Ljubljanski potniški promet na svetovnih prvenstvih poklicnih voznikov:

- Leto 2004, Hrvaška, ekipno 2. mesto
- Leto 2010, Avstrija, ekipno 3. mesto
- Leto 2014, Poljska, ekipno 1. mesto
- Leto 2016, Finska, ekipno 2. mesto

Informiranje potnikov

Od leta 2007 smo pomembno izboljšali **obveščanje potnikov o prihodih avtobusov** z LED prikazovalniki prihodov in informativnimi vrsticami na pomembnejših avtobusnih postajališčih, z govornimi, vizualnimi (LED) in video napovedniki postajališč in prihodov avtobusov v večini avtobusov, z voznimi redi na spletni strani ter s storitvami za načrtovanje poti Google Transit in prilagoditvijo spletnih strani javnega podjetja LPP za pametne telefone.

Pomembna pridobitev so elektronski brezpapirni prikazovalniki voznih redov na Slovenski cesti z minimalno porabo električne energije, ki jih uporabljamo od leta 2015.

Sledenje vozil

Pred dvanajstimi leti smo pridobili sistem, ki v prometno nadzorni center javi natančno **lokacijo vozila, vključno z njegovo zamudo ali prehitevanjem.** Od leta 2017 so vsi avtobusi LPP opremljeni s prenovljenim sistemom sledenja in tehnologijo ALV (avtomatska lokacija vozil), ki ima še več funkcionalnosti. Razen sledenja avtobusov in napovedi prihodov avtobusov lahko spremljamo **porabo goriva na posameznih vozilih, avtomatsko prenašamo podatke v povezavi z vozili in vozniki v privzete sisteme LPP ter prenašamo prometne podatke v ostale sisteme** (v PROMinfo ali Google Transit ter ostale aplikacije, ki napovedujejo prihode avtobusov).

Subvencionirane vozovnice

Subvencionirane mestne vozovnice so dostopne starejšim, brezposelnim in osebam z oviranostmi. Dijakom in študentom, ki so najštevilčnejša skupina potnikov na avtobusih LPP, vsako leto omogočimo, da **z nakupom junijske mesečne vozovnice brezplačno potujejo v juliju in avgustu.**

S projektom IJPP Ministrstva za infrastrukturo so bile septembra 2016 na območju **vse Slovenije uvedene integrirane dijaške in študentske vozovnice,** pri čemer lahko uporabniki z isto vozovnico uporabljajo mestne, medkrajevne in železniške linije. V letu 2018 bo uvedena še integrirana dnevna in terminska vozovnica za meščane.

Prevoz na klic

S storitvijo **Prevoz na klic za osebe z oviranostmi,** ki smo jo uvedli leta 2012, omogočamo dostopnost do javnega potniškega prometa vsem. Za hitrejše sporazumevanje med voznikom in potnikom smo na avtobusih LPP uvedli tudi identifikacijsko kartico za osebe z oviranostmi, ki vozniku avtobusa omogoča, da hitro prepozna oviranost potnika in mu ustrezno pomaga.

Rumeni pasovi

Leta 2013 smo **na Celovški in Dunajski** uvedli rumene pasove, že pred tem **na Barjanski** in leta 2016 še **na Slovenski cesti. Potovalni čas avtobusov** na linijah, ki potekajo po omenjenih vpadnicah, se je po uvedbi rumenih pasov na teh območjih **skrajšal za 3 do 5 minut,** povprečne hitrosti avtobusov pa so se povečale s 14 km/h na 18 km/h. Zaradi prostega koridorja so prihodi avtobusov skladnejši z voznim redom.

Parkirišča P+R

Sistem P+R (angleško park and ride oziroma parkiraj in se pelji) je kombinacija zasebnega in javnega prevoza, ki omogoča, da se uporabnik do pomembnejših točk na obrobju mesta oziroma glavnih mestnih vpadnic pripelje z osebnim vozilom, pot v mesto pa nadaljuje z javnim prevozom ali mestnim kolesom v sistemu BicikeLJ. **Uporabniki točk P+R pridobijo s plačilom parkirnine v višini 1,20 EUR tudi pravico do dveh voženj z avtobusom LPP, ki velja do 23:59 istega dne.** Tako zmanjšujemo število avtomobilov v samem mestu.

V Ljubljani deluje **pet parkirišč po sistemu P+R:**

- **P+R Dolgi most** (vrednost projekta razširitve in preureditve obstoječega parkirišča: **1,3 milijona evrov,** projekt je sofinancirala EU),
- **P+R Barje** (vrednost projekta izgradnje: **4,2 milijona evrov,** projekt je sofinancirala EU),
- **P+R ŠRC Stožice** (del projekta izgradnje ŠRC Stožice),
- **P+R Studenec** (vrednost projekta izgradnje: **796.400 evrov**),
- **P+R Ježica** (vrednost projekta izgradnje: **50.795 evrov**).

V sodelovanju s sosednjimi občinami je omogočeno plačilo z Urbano še na treh drugih P+R parkiriščih.

Javno podjetje Ljubljanska parkirišča in tržnice (JP LPT) upravlja z javnimi parkirnimi površinami na 22 parkiriščih (vključno s P+R parkirišči), v parkirnih hišah za osebna vozila (Kongresni trg, Kozolec II) in na parkiriščih za tovorna vozila.

Že v letu 2007 je začela na spletni strani JP LPT delovati aplikacija, ki uporabnikom parkirišč, s katerimi upravlja JP LPT, zagotavlja podatke o njihovi zasedenosti.

V letu 2015 je bila aplikacija nadgrajena s podatki o možnosti najema parkirnih mest na navedenih parkiriščih in morebitnimi čakalnimi vrstami.

V Ljubljani je bilo konec leta 2017 aktivnih 439 parkomatov, na katerih je na območjih časovno omejenega parkiranja omogočeno plačilo parkirnine.

Brezplačno parkiranje in prevoz z mestnimi avtobusi ob večjih prireditvah

Na večje prireditve se lahko obiskovalci tri ure pred in tri ure po končani prireditvi brezplačno zapeljejo z mestnim avtobusom z vstopnico prireditve, ki je ustrezno opremljena z logotipom LPP. Na območju ŠRC Stožice in bližnji okolici pa lahko obiskovalci dve uri pred prireditvijo in uro po njej brezplačno parkirajo na parkirnih mestih MOL.

Parkirišče P+R Dolgi most

Vedno več kolesarjev

Kolesarska infrastruktura

V Ljubljani je urejenih **okoli 230 km kolesarskih poti.** Kolesarsko infrastrukturo redno posodabljamo in širimo tako ob prenovi kot ob gradnji novih cest. Vsako leto uvajamo številne kolesarjem prijazne novosti, na primer t. i. sharrow – prometni pas, namenjen mešanemu prometu, **kolesarske žepe, ki kolesarjem omogočijo, da se v križišču razvrstijo pred motorna vozila,** kolesarske števce, prednost v križiščih za kolesarje, in redno odpravljamo t. i. »črne kolesarske točke«.

Za dodatno spodbudo večmodalnosti postavljamo nova stojala za priklenitev koles, predvsem na preurejenih javnih prostorih in na končnih postajališčih LPP. V Ljubljani je postavljenih okoli 5.000 stojal, kar pomeni, da je prostora za približno 10.000 koles. Uredili smo servisni postaji za kolesa, ki omogočata manjša popravila koles in polnjenje zračnic (pred informacijsko točko Turizma Ljubljana na Krekovem trgu in pri KoloParku v Šiški).

Leta 2015 smo namestili **štiri kolesarske števce** v smeri mestnega središča (Tržaška, Šmartinska, Roška, Celovška), ki **na ekranu prikazujejo število kolesarjev**, ki vozijo mimo, kar pozitivno vpliva na **promocijo urbanega kolesarstva**.

Meritve kolesarskega prometa redno izvajamo tudi z avtomatskimi števci na štirih lokacijah (v obeh smereh): ob Drenikovi, Celovški, Dunajski in Kajuhovi cesti. Na teh lokacijah se pelje **več kot 3 milijone kolesarjev letno.**

Kolesarski števec

Veliko ciljev, zastavljenih v Prometni politiki MOL (2012) in Celostni prometni strategiji (2017), smo že dosegli oziroma presegli: od leta 2003 do 2013 se je zelo povečal delež poti, opravljenih peš in s kolesom (na okoli 46 odstotkov), delež poti, opravljenih z avtomobilom, pa se je z 58 odstotkov znižal na približno 41 odstotkov.

Kolesarske poti ob Dolenjski železnici

Tematske kolesarske poti

Cilj tematskih kolesarskih poti je vzpostaviti **privlačne kolesarske povezave** med različnimi deli Ljubljane po manj prometnih ulicah za dnevne poti s kolesom. Od leta 2014 smo označili **štiri tematske kolesarske poti:** Obvodno tematsko kolesarsko pot (12 km), Plečnikovo krožno pot (14 km), Gozdno pot (7 km) in traso okoli Ljubljane po Poti spominov in tovarištva (32 km).

Kolo z zvoncem Ljubljana.Zate.

Kolesarska steza skozi Tivoli

Samopostrežni sistem izposoje koles BicikeLJ

BicikeLJ

K rasti kolesarskega prometa smo poleg številnih infrastrukturnih novosti, ki prispevajo k varnosti kolesarjev, pomembno pripomogli tudi z uvedbo sistema samopostrežne izposoje mestnih koles BicikeLJ, maja 2011 (vrednost projekta javno-zasebnega partnerstva: 1,8 milijona evrov). **Kolesa v sistemu BicikeLJ dopolnjujejo sistem javnega prevoza v Ljubljani in so okolju prijazna oblika mobilnosti. Prva ura uporabe je brezplačna,** kar je med uporabniki zelo dobro sprejeto, saj je takšnih **brezplačnih potovanj kar 98 odstotkov. Ob zagonu je bilo uporabnikom na voljo 300 koles na 30 postajah.** Priljubljenost sistema je presegla vsa pričakovanja, zato mrežo postajališč in koles **vztrajno širimo.** Uporabnikom je bilo **konec leta 2017 na voljo že 580 koles na 58 postajah.**

Od 12. maja 2011, ko je sistem BicikeLJ pričel delovati, do vključno 31. decembra 2017 je bilo opravljenih 4.720.391 izposoj koles. Povprečen čas posamezne izposoje je bil 15 minut.

Okolju prijazna vozila

Vozila na metan

Vozila na metan oz. **stisnjen zemeljski plin (CNG)** so okolju prijazna vozila, saj proizvedejo manj škodljivih emisij, ne tvorijo trdih delcev in povzročajo manj hrupa. Stroški in poraba goriva so nižji, motor in katalizator imata daljšo življenjsko dobo. Konec leta 2017 smo v javnih podjetjih in zavodih ter Mestni upravi Mestne občine Ljubljana pri svojem delu uporabljali **že več kot 200 vozil na CNG**. S tem uresničujemo vizijo o odgovornem odnosu do okolja in prispevamo k večji kakovosti zraka v prestolnici. V Ljubljani sta na voljo **dve javni polnilnici** za vozila na metan: na Cesti Ljubljanske brigade 1 (od leta 2011) in na P+R Dolgi most (od leta 2016).

Konec leta 2017 smo v Ljubljani odprli tudi **prvo javno polnilnico za tovorna vozila na utekočinjen zemeljski plin (LNG) v Sloveniji**, ki je rezultat evropskega projekta uvajanja goriva LNG v promet na območju celotne Slovenije – Instrument za povezovanje Evrope za leto 2015. Uvedba LNG kot pogonskega goriva v tovornem prometu pomeni odločen korak k zmanjšanju ogljičnega odtisa in emisij iz prometa in je pot k razogličenju transporta.

Elektromobilnost

Električni pogon je okolju prijaznejši od fosilnih goriv, zato smo maja 2013 sprejeli **Strategijo elektromobilnosti v Mestni občini Ljubljana**, s katero smo nadgradili že sprejete trajnostno naravnane strategije in ukrepe. Prav tako s spremembami obstoječih odlokov skrbimo za spodbujanje elektromobilnosti.

Konec leta 2017 smo v javnih podjetjih in zavodih ter Mestni upravi Mestne občine Ljubljana uporabljali že **50 električnih vozil,** med njimi je tudi **šest Kavalirjev,** ki so brezplačno na voljo obiskovalcem mestnega jedra.

Skladno s Strategijo elektromobilnosti v MOL aktivno sodelujemo pri **vzpostavljanju polnilnic** za električna vozila. Konec leta 2017 je bilo v Ljubljani **okoli 100 polnilnic za električna vozila**, med katerimi je tudi **25 polnilnic, ki smo jih postavili v sodelovanju z Elektrom Ljubljana** v okviru trajnih zelenih ukrepov evropskega tedna mobilnosti 2016. S širitvijo mreže polnilnic, ki so **na javnih površinah brezplačne za uporabo**, voznike spodbujamo, da uporabljajo električna vozila, in tako prispevajo k čistejšemu zraku ter manjšemu hrupu v mestu.

Električna vozila EURBAN

Prevoz na klic z električnimi vozili E**URBAN** smo leta 2016 testno izvajali na liniji 26 (Tuji Grm–Mali Lipoglav), kjer je bila nato zaradi povečanega interesa potnikov uvedena redna linija LPP. Izven koničnega časa te prevoze omogočamo na liniji 23 v Podutiku.
Leta 2016 smo na festivalu električnih vozil ECO MEET za električna osebna vozila E**URBAN** in storitev Prevoz na klic pridobili naziv **»najboljši eko prevoz v Ljubljani«**, na EKO RELI-ju 2016 in 2017 pa so sodelavci javnega podjetja Ljubljanski potniški promet postali **prvaki v najbolj ekonomični vožnji z ničnimi izpusti**.

Vozila na metan

Elektropolnilnica

Avtomobilskemu prometu se v današnjem času težko popolnoma izognemo, lahko pa poskrbimo, da je okolju prijaznejši, ter spodbujamo skupno rabo – souporabo vozil (t. i. car sharing) in deljenje vozil (t. i. car pooling). Na fotografiji vozila sistema souporabe električnih vozil Avant2Go.

Električni vlakec Urban

Z električnim vlakcem Urbanom smo v letu 2016 uvedli atraktivno turistično krožno pot, ki povezuje najpomembnejše znamenitosti Ljubljane. V prvem letu smo z njim prepeljali 17.000 potnikov.

Električni car sharing – souporaba vozil

V Ljubljani je bil julija 2016 uveden projekt **souporabe 100 % električnih avtomobilov.** Sistem, katerega celotna storitev (rezervacija, odklepanje vozila, zagon motorja, končno plačilo) poteka preko mobilne aplikacije Avant2Go, je razvilo podjetje Avantcar. Uporabniki z vsakim kilometrom uporabe prihranijo 100 gramov izpustov CO_2, z najemom namesto lastništva znižujejo stroške mobilnosti, potujejo brez škodljivih izpustov in ne povzročajo hrupa. V floto je bilo konec leta 2017 vključenih že preko 100 povsem električnih vozil, s katerimi so uporabniki doslej skupaj prevozili že več kot **milijon brezemisijskih kilometrov.** Vsako vozilo v souporabi ima v optimalnih razmerah v povprečju 25 uporabnikov in nadomesti 10–20 lastniških vozil.

Plovba po Ljubljanici

Prenova nabrežij oživila Ljubljanico

S prenovo nabrežij Ljubljanice in postavitvijo novih mostov smo dodatno oživili Ljubljanico v delu, ki teče skozi mestno središče. Tako je postala priljubljena tudi plovba s turističnimi ladjicami. Na ladjice se je možno vkrcati na rečnih pristanih pod Mesarskim mostom, na Ribjem trgu, na Dvornem trgu, na Špici in na Gallusovem nabrežju.

Leta 2015 smo uredili **brežine Gruberjevega kanala** ter postavili **2.500 m² novih površin pristanišča z dvanajstimi novimi privezi** za rečne ladje, dva komunalna priveza za potrebe gasilcev in policije ter objekt za servis in vzdrževanje plovil. Vrednost projekta je bila **2,7 milijona evrov,** projekt je sofinanciral Evropski sklad za regionalni razvoj.

Gruberjev kanal

Urbano za javni prevoz uporabi povprečno **550.000 uporabnikov letno**.

V Ljubljani je urejenih okoli

230 km

kolesarskih poti.

V Ljubljanskem potniškem prometu smo v obdobju 2007–2017 nabavili **166 novih avtobusov**, od tega **70 na stisnjen zemeljski plin oz. metan**.

V Ljubljani vzdržujemo **1.043 kilometrov občinskih cest**. S koncesionarjem je sklenjena pogodba za **vzdrževanje cest** v višini **12 milijonov evrov letno**. V obdobju 2007–2017 smo na območju MOL **sanirali 114 kilometrov cest**.

Z gradnjo oziroma prenovo

13

mostov čez Ljubljanico smo zbližali nabrežja in skrajšali razdalje. Z novim Fabianijevim mostom smo leta **2012** sklenili **notranji cestni obroč**.

Mestno središče smo postopoma celovito prenovili in preuredili v območje za pešce, ki obsega več kot

10 ha.

Od začetka delovanja sistema **BicikeLJ** maja 2011 do konca leta 2017 je bilo opravljenih

4.7 milijona **izposoj koles.**

Sistem **BicikeLJ** postopno širimo: ob zagonu maja 2011 je bilo uporabnikom na voljo **30 postaj s 300 kolesi**, konec decembra 2017 pa že **58 postaj s 580 kolesi**.

Kavalirji so v osmih letih prepeljali več kot

1,2 milijona potnikov.

V Ljubljani je vzpostavljenih

5 **parkirišč po sistemu P+R** (ang. park and ride oz. parkiraj in se pelji).

CIVITAS Forum

CIVITAS je mreža mest, v katero je vključenih že 250 evropskih mest, ki s svojimi politikami in projekti sledimo smernicam trajnostne mobilnosti. Ljubljana, ki je članica od leta 2005, je bila vključena v dva projekta pobude CIVITAS (ELAN in MOBILIS) in je izvedla 24 ukrepov, ki so pripomogli k razvoju trajnostne mobilnosti in spremembi potovalnih navad. Združenje CIVITAS vsako leto organizira najpomembnejšo evropsko konferenco na področju trajnostne mobilnosti. Po uspešni kandidaturi je bila Ljubljana ponosna gostiteljica konference leta 2015. **Tridnevni dogodek, ki se ga je udeležilo rekordno število udeležencev – okoli 560 ljudi iz 48 držav in kar trije evropski komisarji, smo poimenovali »Mesto si delimo« (Sharing the city).**

CIVITAS ELAN

Ljubljana je bila med letoma 2008 in 2012 vodilni partner in koordinator evropskega projekta za kakovostno mobilnost v mestih CIVITAS ELAN, partnerji so bili Gent, Zagreb, Brno in Porto. V Ljubljani je sodelovalo še deset lokalnih partnerjev. S pomočjo 5,5 milijona evropskih sredstev smo izvedli 17 lokalnih in 4 skupne ukrepe ter številne dejavnosti, s katerimi smo prispevali k trajnostnemu razvoju prometa in čistejšemu okolju. Izvedli smo tudi preko 100 dogodkov za promocijo trajnostne mobilnosti.

Projekt TIMON

Javno podjetje Ljubljanska parkirišča in tržnice sodeluje kot partner pri projektu TIMON, ki ga financira Evropska unija. Cilja projekta sta povečanje prometne varnosti in spodbujanje trajnostnega razvoja, prilagodljivosti ter učinkovitosti cestnih transportnih sistemov s pomočjo pametnih prometnih rešitev in tehnologij. Projekt traja od junija 2015 do novembra 2018.

Projekt URBAN-E

V sodelovanju s podjetjem Petrol bomo v sklopu projekta URBAN-E postavili 47 novih polnilnic za električna vozila in uvedli spletno platformo trajnostne mobilnosti v povezavi z Bratislavo in Zagrebom. V sklopu projekta je načrtovana tudi uvedba taksi službe z električnimi vozili. Projekt, ki ga sofinancira Evropska unija, traja od 1. marca 2017 do 31. decembra 2020.

Evropski teden mobilnosti

Od leta 2002 vsako leto sodelujemo v evropskem tednu mobilnosti (ETM), ki med 16. in 22. septembrom povezuje na tisoče evropskih mest v prizadevanjih za človeku in okolju prijaznejše načine mobilnosti. V tednu mobilnosti, ki je eden ključnih projektov spodbujanja trajnostne mobilnosti v Ljubljani, **vsako leto uvedemo številne trajne ukrepe,** ki pomenijo dolgotrajen doprinos k boljši kakovosti življenja. Ljubljana je kot edino mesto kar dvakrat prejelo nagrado za ETM, in sicer za izjemen napredek na tem področju v letih 2003 in 2013.

V sklopu aktivnosti ob evropskem tednu mobilnosti na Kongresnem trgu v organizaciji Plesne šole Kazina vsako leto poteka množični plesni dogodek "Diham ples", na katerem sodelujejo otroci ljubljanskih osnovnih in dijaki srednjih šol.

DELAMO NAPREJ

Širili bomo območja za pešce in preurejali območja po vzoru skupnega prometnega prostora na Slovenski cesti tudi v druge četrtne skupnosti MOL. Še naprej bomo širili mrežo parkirišč P+R in mrežo postajališč sistema BicikeLJ, vzpostavljali nove polnilnice za vozila na metan, aktivno sodelovali s podjetji, ki postavljajo nove polnilnice za električna vozila, širili kolesarske steze ter odpravljali črne kolesarske točke, z dodatnimi nakupi avtobusov na alternativna goriva posodabljali vozni park javnega potniškega prometa. Tako bomo na primer v letu 2018 vozni park LPP razširili s 13 avtobusi na metan. Krepili bomo elektromobilnost, spremljali razvoj industrije avtonomnih vozil in še naprej spodbujali trajnostne oblike mobilnosti.

Krakovski nasip z razstaviščem

Gledališka predstava Detektiv in zmaj, ki so jo za otroke ljubljanskih vrtcev in šol pripravili v javnem podjetju LPP.

Koncert na Kongresnem trgu

08

Ulice in ceste našega mesta

V Mestni občini Ljubljana vzdržujemo in obnavljamo **1.626 ulic in cest.** Od leta 2007 smo na **788** ulicah ali cestah izvajali **manjše** (rekonstrukcija ceste, sprememba prometnega režima) ali **večje** (gradnja komunalne infrastrukture ali prenova) **posege.**

Z vzdrževalnimi in obnovitvenimi deli je **podzemna infrastruktura** (vodovod, kanalizacija, plinovod, vročevod) bolje urejena, **površine za udeležence v prometu** pa še lepše in varnejše.

Prenavljamo.
Za vas.

Prosimo za razumevanje in upoštevanje prometne signalizacije.

Za boljšo obveščenost meščank in meščanov postavljamo ob večjih prenovah informativne table s sporočilom o prenovi in poteku del.

Legenda:

Ulice, kjer so se v obdobju od 1.1.2007 do 31.12.2017 izvajali manjši posegi (rekonstrukcija ceste, sprememba prometnega režima)

Ulice, kjer so se v obdobju od 1.1.2007 do 31.12.2017 izvajali večji posegi (kjer se je kopalo zaradi prenove ali gradnje javne komunalne infrastrukture)

Ulice, kjer je bil izveden manjši poseg od 1.1.2007 do 31.12.2017 in se predvideva nov poseg v letu 2018

Ulice, kjer je bil izveden večji poseg od 1.1.2007 do 31.12.2017 in se predvideva nov poseg v letu 2018

Uice, kjer so predvideni večji posegi v letu 2018

Abramova ulica · Adamičeva ulica · Adamič-Lundrovo nabrežje · Agrokombinatska cesta · Ajdovščina · Aleševa ulica · Alešovčeva ulica · Aličeva ulica · Aljaževa ulica · Ambrožev trg · Ameriška ulica · Andreaševa ulica · Andrićeva ulica · Anžurjeva ulica · Apihova ulica · Archinetova ulica · Argentinska ulica · Arharjeva cesta · Arkova ulica · Arničeva ulica · Artačeva ulica · Aškerčeva cesta · Avčinova ulica · Avgustinčičeva ulica · Avsečeva ulica · Avstrijska ulica · Avšičeva cesta · Ažbetova ulica · Ažmanova ulica · Babičeva ulica · Badjurova ulica · Bajtova ulica · Balinarska pot · Baragova ulica · Barjanska cesta · Barvarska steza · Bavdkova ulica · Baznikova ulica · Bazoviška ulica · Beblerjev trg · Beethovnova ulica · Belačeva ulica · Beljaška ulica · Belokranjska ulica · Berčičeva ulica · Berčonova pot · Berdajsova ulica · Bergantova ulica · Bernekerjeva ulica · Bernikova ulica · Besnica · Betettova cesta · Bevkova cesta · Bezenškova ulica · Bežigrad · Bičevje · Bilečanska ulica · Bistriška ulica · Bitenčeva ulica · Bizjakova ulica · Bizjanova ulica · Bizoviška cesta · Bizovški štradon · Blasnikova ulica · Blasov breg · Blažičeva ulica · Bleiweisova cesta · Bobenčkova ulica · Bobrova ulica · Bogišićeva ulica · Bognarjeva pot · Bohinjčeva ulica · Bohoričeva ulica · Bokalova ulica · Boletova ulica · Bolgarska ulica · Borovniška ulica · Borsetova ulica · Borštnikov trg · Borutova ulica · Božičeva ulica · Brajnikova ulica · Brankova ulica · Bratinova ulica · Bratislavska cesta · Bratov Čebuljev ulica · Bratov Jakopičev ulica · Bratov Kunovarjev ulica · Bratovševa ploščad · Bravničarjeva ulica · Brdnikova ulica · Breg · Bregarjeva ulica · Brejčeva ulica · Brezje pri Lipoglavu · Breznikova ulica · Brglezov štradon · Brilejeva ulica · Brnčičeva ulica · Brodarjev trg · Brodska cesta · Burnikova ulica · Cankarjev vrh · Cankarjeva cesta · Cankarjevo nabrežje · Carja Dušana ulica · Celarčeva ulica · Celestinova ulica · Celjska ulica · Celovška cesta · Cerkniška ulica · Cerkova ulica · Cerutova ulica · Cesta 13. julija · Cesta 24. junija · Cesta 25 talcev · Cesta 27. aprila · Cesta 30. avgusta · Cesta Andreja Bitenca · Cesta Ceneta Štuparja · Cesta Cirila Kosmača · Cesta Dolomitskega odreda · Cesta dveh cesarjev · Cesta II. grupe odredov · Cesta Janeza Porente · Cesta Ljubljanske brigade · Cesta na Bellevue · Cesta na Bokalce · Cesta na Brdo · Cesta na Brinovec · Cesta na Brod · Cesta na Ježah · Cesta na Ključ · Cesta na Kope · Cesta na Laze · Cesta na Loko · Cesta na Mesarico · Cesta na Obrije · Cesta na Ozare · Cesta na Poljane · Cesta na Prevoje · Cesta na Rožnik · Cesta na Urh · Cesta na Vrhovce · Cesta slov. kmečkih uporov · Cesta španskih borcev · Cesta Urške Zatlerjeve · Cesta v Dvor · Cesta v Gameljne · Cesta v Gorice · Cesta v Hrastje · Cesta v hrib · Cesta v Kleče · Cesta v Kostanj · Cesta v Kresnice · Cesta v Legarico · Cesta v Mestni log · Cesta v Pečale · Cesta v Podboršt · Cesta v Prod · Cesta v Rožno dolino · Cesta v Šmartno · Cesta v Zajčjo dobravo · Cesta v Zeleni log · Cesta v Zgornji log · Cesta vstaje · Chengdujska cesta · Chopinov prehod · Cigaletova ulica · Ciglerjeva ulica · Cilenškova ulica · Cimermanova ulica · Cimpermanova ulica · Ciril-Metodov trg · Cizejeva ulica · Clevelandska ulica · Colnarjeva ulica · Curnovska ulica · Cvetkova ulica · Cvetlična pot · Čampova ulica · Čanžekova ulica · Čapova ulica · Čargova ulica · Čebelarska ulica · Čehova ulica · Čemažarjeva ulica · Čepelnikova ulica · Čepovanska ulica · Čerinova ulica · Černetova ulica · Černigojeva ulica · Černivčeva ulica · Červanova ulica · Česnikova ulica · Češnjica · Čevljarska ulica · Čižmanova ulica · Čopova ulica · Črna pot · Črna vas · Črnuška cesta · Črtomirova ulica · Čučkova ulica · Čufarjeva ulica · Dajnkova ulica · Dalmatinova ulica · Danile Kumarjeve ulica · Davčna ulica · Dečkova ulica · Dečmanova ulica · Delakova ulica · Delavska ulica · Demšarjeva cesta · Derčeva ulica · Dergančeva ulica · Dergomaška ulica · Dermotova ulica · Detelova ulica · Devinska ulica · Devova ulica · Dimičeva ulica · Divjakova ulica · Do proge · Dobrajčeva ulica · Dobrdobska ulica · Dobrunjska cesta · Dolenjska cesta · Dolgi breg · Dolgi most · Dolgo Brdo · Dolharjeva ulica · Dolina · Dolinarjeva ulica · Dolinškova ulica · Dolničarjeva ulica · Dolniška cesta · Dolomitska ulica · Drabosnjakova ulica · Draga · Draveljska ulica · Dravska ulica · Dražgoška ulica · Drenikov vrh · Drenikova ulica · Društvena ulica · Dunajska cesta · Dvojna ulica · Dvor · Dvorakova ulica · Dvorni trg · Džamijska ulica · Einspielerjeva ulica · Eipprova ulica · Ellerjeva ulica · Emonska cesta · Endliherjeva ulica · Erbežnikova ulica · Erjavčeva cesta · Fabianijeva ulica · Fajfarjeva ulica · Fani Grumove ulica · Ferberjeva ulica · Filipičeva ulica · Finžgarjeva ulica · Flajšmanova ulica · Flandrova ulica · Forsterjeva ulica · Francoska ulica · Franketova ulica · Frankopanska ulica · Frenkova pot · Freyerjeva ulica · Friškovec · Funtkova ulica · Fužinska cesta · Gabrje pri Jančah · Gabrov trg · Gabrščkova ulica · Gača · Galičeva ulica · Galjevica · Gallusovo nabrežje · Gameljska cesta · Gasilska cesta · Gasparijeva ulica · Gašperšičeva ulica · Gerberjevo stopnišče · Gerbičeva ulica · Gestrinova ulica · Glavarjeva ulica · Gledališka pasaža · Gledališka stolba · Glinška ulica · Glinškova ploščad · Globočnikova ulica · Glonarjeva ulica · Gmajnice · Gobarska pot · Godeževa ulica · Gogalova ulica · Gola Loka · Golarjeva ulica · Goljarjeva pot · Golouhova ulica · Gorazdova ulica · Goriška ulica · Gorjančeva ulica · Gorjupova ulica · Gorkičeva ulica · Gornji Rudnik I · Gornji Rudnik II · Gornji Rudnik III · Gornji Rudnik IV · Gornji trg · Goropečnikova ulica · Gortanova ulica · Gosarjeva ulica · Gospodinjska ulica · Gosposka ulica · Gosposvetska cesta · Gotska ulica · Govekarjeva ulica · Gozdna pot · Grablovičeva ulica · Gradaška ulica · Gradišče · Gradiškova ulica · Gradnikova ulica · Grafenauerjeva ulica · Grajska planota · Grajski drevored · Grajzerjeva ulica · Gramozna pot · Grampovčanova ulica · Grassellijeva ulica · Gregorčičeva ulica · Gregorinova ulica · Grič · Grintovška ulica · Grobeljca · Grobeljska pot · Groharjeva cesta · Grošljeva ulica · Groznikova ulica · Grška ulica · Grško · Gruberjevo nabrežje · Grudnova ulica · Grudnovo nabrežje · Gubčeva ulica · Gunceljska cesta · Gundulićeva ulica · Gustinčarjeva ulica · Gustinčičeva ulica · Hacetova ulica · Hacquetova ulica · Hafnerjeva ulica · Hajdrihova ulica · Hauptmanca · Herbersteinova ulica · Hladilniška pot · Hladnikova cesta · Hlebčeva ulica · Hodoščkova ulica · Hotimirova ulica · Hradeckega cesta · Hranilniška ulica · Hrenova ulica · Hribarjevo nabrežje · Hribernikova ulica · Hribovska pot · Hruševska cesta · Hrvaška ulica · Hrvatski trg · Hubadova ulica · Hudourniška pot · Hudovernikova ulica · Idrijska ulica · Igriška ulica · Ilešičeva ulica · Ilirska ulica · Ilovški štradon · Industrijska cesta · Ingličeva ulica · Ipavčeva ulica · Italijanska ulica · Izletniška ulica · Ižanska cesta · Jadranska ulica · Jakčeva ulica · Jakhljeva ulica · Jakopičev drevored · Jakopičeva ulica · Jakopičevo sprehajališče · Jakšičeva ulica · Jalnova ulica · Jamnikarjeva ulica · Jamova cesta · Janče · Janežičeva cesta · Janova ulica · Janševa ulica · Japljeva ulica · Jarčeva ulica · Jarnikova ulica · Jarše · Jarška cesta · Javor · Javorjev drevored · Javorškova ulica · Jazbečeva pot · Jelinčičeva ulica · Jelovškova ulica · Jenkova ulica · Jensenova ulica · Jerajeva ulica · Jerančičeva ulica · Jeranova ulica · Jesenkova ulica · Jesihov štradon · Jezerska pot · Jezerska ulica · Ježa · Ježica · Ježkova ulica · Joškov štradon · Jurčeva ulica · Jurčičev trg · Jurčkova cesta · Juričeva ulica · Justinova ulica · Juvanova ulica · K reaktorju · Kadilnikova ulica · Kajakaška cesta · Kajuhova ulica · Kalingerjeva ulica · Kalinova ulica · Kališnikov trg · Kaminova ulica · Kamniška ulica · Kamnogoriška cesta · Kamnoseška ulica · Kančeva ulica · Kanonijeva cesta · Kantetova ulica · Kapiteljska ulica · Kapusova ulica · Kardeljeva ploščad · Karingerjeva ulica · Karlovška cesta · Karunova ulica · Kastelčeva ulica · Kašeljska cesta · Katreževa pot · Kavadarska cesta · Kavčičeva ulica · Kavškova ulica · Kebetova ulica · Kekčeva ulica · Kermaunerjeva ulica · Kernova cesta · Kersnikova ulica · Kerševanova ulica · Keržičeva ulica · Kettejeva ulica · Kikljeva ulica · Kladezna ulica · Klančarjeva ulica · Kleče · Klemenčičeva ulica · Klemenova ulica · Kleparska steza · Ključavničarska ulica · Klopčičeva ulica · Klunova ulica · Kmečka pot · Knafljev prehod · Kneza Koclja ulica · Knezov štradon · Knezova ulica · Knobleharjeva ulica · Kobetova ulica · Koblarjeva ulica · Kocenova ulica · Kocjančičeva ulica · Kocjanova ulica · Kočenska ulica · Kodrova ulica · Kogejeva ulica · Kogojeva ulica · Kogovškova ulica · Kokaljeva ulica · Kolajbova ulica · Kolarjeva ulica · Kolesarska pot · Koleševa ulica · Kolezijska ulica · Kolinska ulica · Kolmanova ulica · Kolodvorska ulica · Komacova ulica · Komanova ulica · Komenskega ulica · Kongresni trg · Kopačeva cesta · Kopališka ulica · Kopitarjeva ulica · Kopna pot · Koprska ulica · Korenčanova ulica · Koreninova ulica · Koroška ulica · Korotanska ulica · Korytkova ulica · Kosančeva ulica · Koseskega ulica · Koseška cesta · Kosijeva ulica · Kosmačeva ulica · Kosova ulica · Kosovelova ulica · Koščeva ulica · Koširjeva ulica · Kotnikova ulica · Kovačeva ulica · Kovačičeva ulica · Kovaška ulica · Kovinarska ulica · Kozarska cesta · Kozinova ulica · Kozlarjeva pot · Koželjeva ulica · Krakovska ulica · Krakovski nasip · Kraljeva ulica · Kranerjeva ulica · Kranjčeva ulica · Kraška ulica · Kratka pot · Kratka steza · Kregarjeva ulica · Krekov trg · Kreljeva ulica · Kremžarjeva ulica · Krimska ulica · Kristanova ulica · Krištofova ulica · Kriva pot · Krivec · Križevniška soteska · Križevniška ulica · Križna ulica · Krmčeva ulica · Krmeljeva ulica · Krojaška ulica · Kropova ulica · Krošljeva ulica · Krovska ulica · Krožna pot · Krvinova ulica · Kržičeva ulica · Kudrova ulica · Kuhljeva cesta · Kumanovska ulica · Kumerdejeva ulica · Kumerjeve ulica · Kumrovška ulica · Kunaverjeva ulica · Kurilniška ulica · Kurirska ulica · Kusoldova ulica · Kušarjeva ulica · Kuštrinova ulica · Kuzeletova ulica · Kuzmičeva ulica · Kvedrova cesta · Lahova pot · Lajovčeva ulica · Laknerjeva ulica · Lakotence · Lambergarjeva ulica · Lampetova ulica · Lamutova ulica · Langusova ulica · Latinski trg · Lavričeva ulica · Lavrinova ulica · Layerjeva ulica · Lazarjeva ulica · Ledarska ulica · Legatova ulica · Lemeževa ulica · Lepi pot · Lepodvorska ulica · Leskoškova cesta · Leskovičeva ulica · Letališka cesta · Levarjeva ulica · Levčeva ulica · Levičnikova ulica · Levstikov trg · Levstikova ulica · Likozarjeva ulica · Linhartov podhod · Linhartova cesta · Lipahova ulica · Lipe · Lipičeva ulica · Lipovški štradon · Lipovškova ulica · Litijska cesta · Litostrojska cesta · Livada · Livarska ulica · Ljubeljska ulica · Ločnikarjeva ulica · Lončarska steza · Lorenzova cesta · Lotričeva ulica · Lovrenčičeva ulica · Lovska ulica · Lovšetova ulica · Ložarjeva ulica · Lubejeva ulica · Luize Pesjakove ulica · Lunačkova ulica · Lužiško-srbska ulica · Mačja steza · Mačkov kot · Mačkova ulica · Madžarska ulica · Magajnova ulica · Magistrova ulica · Maistrova ulica · Majaronova ulica · Majde Šilčeve ulica · Majde Vrhovnikove ulica · Majorja Lavriča ulica · Makucova ulica · Mala čolnarska ulica · Mala ulica · Mala vas · Malejeva ulica · Malenškova ulica · Maleševa ulica · Malgajeva ulica · Mali Lipoglav · Mali štradon · Mali trg · Mali Vrh pri Prežganju · Malnarjeva ulica · Malo Trebeljevo · Malova ulica · Marčenkova ulica · Marentičeva ulica · Mareška pot · Mariborska ulica · Marice Kovačeve ulica · Marincljeva ulica · Marinovševa cesta · Marjekova pot · Maroltova ulica · Martina Krpana ulica · Martinčeva ulica · Martinova pot · Martinova ulica · Marušičeva ulica · Masarykova cesta · Mašera-Spasićeva ulica · Matjanova pot · Matjaževa ulica · Maurerjeva ulica · Mazijeva ulica · Mazovčeva pot · Med hmeljniki · Medarska ulica · Medenska cesta · Medno · Medvedova cesta · Medveščkova ulica · Mekinčeva ulica · Melikova ulica · Menardova ulica · Mencingerjeva ulica · Merčnikova ulica · Merosodna ulica · Mesarska cesta · Mesesnelova ulica · Mestni trg · Meškova ulica · Metelkova ulica · Metliška ulica · Miheličeva cesta · Mihov štradon · Miklavčeva ulica · Miklošičev park · Miklošičeva cesta · Mikuževa ulica · Milčetova pot · Milčinskega ulica · Mire Lenardičeve ulica · Mirje · Mirna pot · Mislejeva ulica · Mivka · Mizarska pot · Mladinska ulica · Mlake · Mlinska pot · Močilnikarjeva ulica · Močnikova ulica · Mokrška ulica · Molekova ulica · Moskovska ulica · Moškričeva ulica · Mrharjeva ulica · Mrzelova ulica · Mucherjeva ulica · Murkova ulica · Murnikova ulica · Murnova ulica · Muzejska ulica · Na brežini · Na cvetači · Na delih · Na dolih · Na gaju · Na gmajni · Na griču · Na Herši · Na jami · Na klančku · Na Korošci · Na Palcah · Na peči · Na požaru · Na produ · Na Rojah · Na Stolbi · Na Straški vrh · Na tezi · Na Trati · Na Žalah · Nade Ovčakove ulica · Nadgoriška cesta · Nagodetova ulica · Nahlikova ulica · Nahtigalova ulica · Nanoška ulica · Nasperska pot · Nazorjeva ulica · Nebotičnikov prehod · Nedohova ulica · Neubergerjeva ulica · Njegoševa cesta · Nova ulica · Novakova pot · Novakova ulica · Nove Fužine · Novi trg · Novinarska ulica · Novo naselje · Novo Polje, cesta I · Novo Polje, cesta II · Novo Polje, cesta III · Novo Polje, cesta IV · Novo Polje, cesta IX · Novo Polje, cesta V · Novo Polje, cesta VI · Novo Polje, cesta VII · Novo Polje, cesta VIII · Novo Polje, cesta X · Novo Polje, cesta XI · Novo Polje, cesta XII · Novo Polje, cesta XIII · Novo Polje, cesta XIV · Novo Polje, cesta XIX · Novo Polje, cesta XV · Novo Polje, cesta XVI · Novo Polje, cesta XVII · Novo Polje, cesta XVIII · Novo Polje, cesta XXI · Novo Polje, cesta XXIII · Novosadska ulica ·

Nusdorferjeva ulica · Ob daljnovodu · Ob dolenjski železnici · Ob Farjevcu · Ob kamniški progi · Ob Ljubljanici · Ob Mejašu · Ob potoku · Ob pristanu · Ob Savi · Ob sotočju · Ob studencu · Ob zdravstvenem domu · Ob zeleni jami · Ob zelenici · Ob železnici · Ob žici · Obirska ulica · Obrežna steza · Obrije · Obvozna cesta · Ocvirkova ulica · Očetovska ulica · Ogrinčeva ulica · Okiškega ulica · Okrogarjeva ulica · Omahnova ulica · Omejčeva ulica · Omersova ulica · Opekarska cesta · Oražnova ulica · Orlova ulica · Osenjakova ulica · Oslavijska ulica · Osojna pot · Osojna steza · Osterčeva ulica · Ovčakova ulica · Ovinki · Pahorjeva ulica · Palmejeva ulica · Pance · Papirniška pot · Papirniški trg · Park Ajdovščina · Park Arturo Toscanini · Park slovenske reformacije · Parmova ulica · Parmska cesta · Partizanska ulica · Pasterkova pot · Pavlovčeva ulica · Pavšičeva ulica · Pečarjeva ulica · Pečinska ulica · Pečnik · Pečnikova ulica · Pegamova ulica · Perčeva ulica · Peričeva ulica · Periška cesta · Perkova ulica · Peršinova cesta · Peruzzijeva ulica · Pesarska cesta · Pestotnikova ulica · Peščena pot · Peternelova ulica · Petkova ulica · Petkovškovo nabrežje · Petrčeva ulica · Petričeva ulica · Pilonova ulica · Pionirska pot · Pipanova pot · Pirnatova ulica · Pivovarniška ulica · Planinska cesta · Planinškova ulica · Plečnikov podhod · Plečnikov trg · Plemljeva ulica · Plešičeva ulica · Pleteršnikova ulica · Plevančeva ulica · Pločanska ulica · Pod akacijami · Pod bregom · Pod bresti · Pod brezami · Pod bukvami · Pod Debnim vrhom · Pod gabri · Pod gozdom · Pod gričem · Pod hrasti · Pod hribom · Pod hruško · Pod jelšami · Pod jeseni · Pod jezom · Pod ježami · Pod Kamno gorico · Pod klancem · Pod kostanji · Pod lipami · Pod topoli · Pod Trančo · Pod turnom · Pod vrbami · Podgorica · Podgornikova ulica · Podgorska cesta · Podgrajska cesta · Podhod Ajdovščina · Podhod Bežigrajska vrata · Podjunska ulica · Podlimbarskega ulica · Podlipoglav · Podmilščakova ulica · Podmolniška cesta · Podrožniška pot · Podsmreška cesta · Podutiška cesta · Podvozna pot · Pogačarjev trg · Pohlinova ulica · Poklukarjeva ulica · Pokopališka ulica · Polakova ulica · Polanškova ulica · Poljanska cesta · Poljanski nasip · Polje · Polje, cesta I · Polje, cesta II · Polje, cesta III · Polje, cesta V · Polje, cesta VI · Polje, cesta VIII · Polje, cesta X · Polje, cesta XII · Polje, cesta XIV · Polje, cesta XL · Polje, cesta XLII · Polje, cesta XLIV · Polje, cesta XLVI · Polje, cesta XVI · Polje, cesta XVIII · Polje, cesta XX · Polje, cesta XXII · Polje, cesta XXIV · Polje, cesta XXVI · Polje, cesta XXVIII · Polje, cesta XXX · Polje, cesta XXXII · Polje, cesta XXXIV · Polje, cesta XXXVI · Polje, cesta XXXVIII · Poljedelska ulica · Poljska pot · Popovičeva ulica · Porentova ulica · Posavskega ulica · Postojnska ulica · Pot čez gmajno · Pot do šole · Pot Draga Jakopiča · Pot heroja Trtnika · Pot ilegalcev · Pot k igrišču · Pot k ribniku · Pot k Savi · Pot k sejmišču · Pot k skakalnici · Pot k studencu · Pot na Breje · Pot na Drenikov vrh · Pot na Fužine · Pot na Golovec · Pot na goro · Pot na Gradišče · Pot na Grič · Pot na Hreše · Pot na Labar · Pot na mah · Pot na most · Pot na Orle · Pot na Rakovo jelšo · Pot na Visoko · Pot na Zduše · Pot Rdečega križa · Pot Roberta Blinca · Pot sodarjev · Pot v boršt · Pot v Čeželj · Pot v dolino · Pot v Goričico · Pot v Hrastovec · Pot v hribec · Pot v mejah · Pot v Mlake · Pot v Podgorje · Pot v Smrečje · Pot v Zeleni gaj · Pot za Brdom · Pot za razori · Potočnikova ulica · Potokarjeva ulica · Potrčeva ulica · Povšetova ulica · Praprotnikova ulica · Prašnikarjeva ulica · Praznikova ulica · Pražakova ulica · Prečna ulica · Pred Savljami · Predjamska cesta · Predor pod Gradom · Pregljeva ulica · Preglov trg · Prekmurska ulica · Prelčeva ulica · Preloge · Prelovčeva ulica · Premrlova ulica · Preradovićeva ulica · Preserska ulica · Presetnikova ulica · Prešernov trg · Prešernova cesta · Pretnarjeva ulica · Prežganje · Prežihova ulica · Pri borštu · Pri brvi · Pri malem kamnu · Pri mostiščarjih · Pri velikem kamnu · Pribinova ulica · Prijateljeva ulica · Primorska ulica · Primožičeva ulica · Prinčičeva ulica · Prisojna ulica · Prištinska ulica · Privoz · Privškova ulica · Proletarska cesta · Prule · Prušnikova ulica · Prvomajska ulica · Pržanjska ulica · Pšatnik · Pšatska pot · Ptujska ulica · Pučnikova ulica · Pugljeva ulica · Puharjeva ulica · Puhova ulica · Puhtejeva ulica · Pustovrhova ulica · Puterlejeva ulica · Putrihova ulica · Raičeva ulica · Rakarska ulica · Rakovniška ulica · Rakuševa ulica · Ramovševa ulica · Rašica · Rašiška ulica · Ravbarjeva ulica · Ravna pot · Ravnikova ulica · Ravno Brdo · Razdevškova ulica · Razgledna steza · Reber · Reboljeva ulica · Rečna ulica · Redelonghijeva ulica · Regentova cesta · Repče · Resljeva cesta · Reška ulica · Rezijanska ulica · Ribičičeva ulica · Ribji trg · Ribniška ulica · Riharjeva ulica · Rimska cesta · Rjava cesta · Robbova ulica · Robičeva ulica · Rocenska ulica · Rodičeva ulica · Rojčeva ulica · Romavhova ulica · Rosna pot · Roška cesta · Rotarjeva ulica · Rovšnikova ulica · Rozmanova ulica · Rožančeva cesta · Rožanska ulica · Rožičeva ulica · Rožna dolina, cesta I · Rožna dolina, cesta II · Rožna dolina, cesta III · Rožna dolina, cesta IV · Rožna dolina, cesta IX · Rožna dolina, cesta V · Rožna dolina, cesta VI · Rožna dolina, cesta VII · Rožna dolina, cesta VIII · Rožna dolina, cesta X · Rožna dolina, cesta XI · Rožna dolina, cesta XII · Rožna dolina, cesta XIII · Rožna dolina, cesta XIX · Rožna dolina, cesta XV · Rožna dolina, cesta XVII · Rožna dolina, cesta XXI · Rožna ulica · Rudnik I · Rudnik II · Rudnik III · Runkova ulica · Rusjanov trg · Ruska ulica · Rutarjeva ulica · Sadinja vas · Sajovčeva ulica · Salendrova ulica · Samova ulica · Saškova ulica · Sattnerjeva ulica · Saveljska cesta · Savinova ulica · Savinškova ulica · Savlje · Savska cesta · Scopolijeva ulica · Sedejeva ulica · Selanov trg · Selanova ulica · Seliškarjeva ulica · Selo pri Pancah · Setnikarjeva ulica · Seunigova ulica · Simončičeva ulica · Simonitijeva ulica · Siva pot · Skapinova ulica · Sketova ulica · Skopčeva ulica · Skopska ulica · Skrbinškova ulica · Slape · Slapnikova ulica · Slavčja ulica · Slodnjakova ulica · Slomškova ulica · Slovenčeva ulica · Slovenska cesta · Smerdujeva ulica · Smoletova ulica · Smrekarjeva ulica · Smrtnikova ulica · Sneberska cesta · Snebersko nabrežje · Snežniška ulica · Snojeva ulica · Sodarska steza · Sojerjeva ulica · Sončna pot · Sostrska cesta · Soška ulica · Soteska · Soteška pot · Soussenska ulica · Sovretova ulica · Splitska ulica · Spodnje Gameljne · Spodnji Rudnik I · Spodnji Rudnik II · Spodnji Rudnik III · Spodnji Rudnik IV · Spodnji Rudnik V · Spomeniška pot · Srebrničeva ulica · Središka ulica · Srednja pot · Srednje Gameljne · Stadionska ulica · Stanežiče · Staničeva ulica · Stantetova ulica · Stara Ježica · Stara slovenska ulica · Stare Črnuče · Staretova ulica · Stari trg · Stegne · Steletova ulica · Sternadova ulica · Sternenova ulica · Stiška ulica · Stolpniška ulica · Stoženska ulica · Stožice · Stranska pot · Stražarjeva ulica · Streliška ulica · Stritarjeva ulica · Strmec · Strmeckijeva ulica · Strmi pot · Strniševa cesta · Strojeva ulica · Strossmayerjeva ulica · Strugarska ulica · Strupijevo nabrežje · Studenec · Suhadolčanova ulica · Sulčja ulica · Svetčeva ulica · Svetosavska ulica · Šarhova ulica · Šentjakob · Šentpavel · Šentviška ulica · Šercerjeva ulica · Šerkova ulica · Šestova ulica · Šibeniška ulica · Šifrerjeva ulica · Šinkov štradon · Šišenska cesta · Šivičeva ulica · Škerjančeva ulica · Škerljeva ulica · Škofova ulica · Škrabčeva ulica · Škrabov štradon · Šlajmerjeva ulica · Šlandrova ulica · Šlosarjeva ulica · Šmarna gora · Šmarnogorska pot · Šmartinska cesta · Šmartno · Španova pot · Španska ulica · Športna ulica · Štajerska cesta · Štebijeva cesta · Štefančeva ulica · Štefanova ulica · Štembalova ulica · Štepanjska cesta · Štepanjsko nabrežje · Štihova ulica · Štirnova ulica · Štradon čez Prošco · Štrekljeva ulica · Štrukljeva ulica · Študentovska ulica · Štukljeva cesta · Štula · Štularjeva ulica · Šturmova ulica · Šubičeva ulica · Šumarjeva ulica · Šuštarjevo nabrežje · Švabićeva ulica · Švarova ulica · Švegljeva cesta · Tabor · Taborska cesta · Tacenska cesta · Tavčarjeva ulica · Tbilisijska ulica · Tehnološki park · Tesarska ulica · Teslova ulica · Tesna ulica · Tesovnikova ulica · Thumova ulica · Tiha ulica · Tiranova ulica · Tischlerjeva ulica · Tisnikarjeva ulica · Tivolska cesta · Tkalska ulica · Tobačna ulica · Tolminska ulica · Tolstojeva ulica · Tomačevo · Tomačevska cesta · Tomažičeva ulica · Tomčeva ulica · Tometova ulica · Tominškova ulica · Tomišeljska ulica · Tomšičeva ulica · Toplarniška ulica · Topniška ulica · Torkarjeva ulica · Toško Čelo · Tovarniška ulica · Tratnikova ulica · Travniška ulica · Trbeže · Trdinova ulica · Trebinjska ulica · Trebušakova ulica · Trg 9. maja · Trg francoske revolucije · Trg komandanta Staneta · Trg mladih · Trg mladinskih delov. brigad · Trg narodnih herojev · Trg Osvobodilne fronte · Trg prekomorskih brigad · Trg republike · Triglavska ulica · Trinkova ulica · Trnovčeva ulica · Trnovska ulica · Trnovski pristan · Trpinčeva ulica · Trstenjakova ulica · Trtnikova ulica · Trubarjeva cesta · Tržaška cesta · Tržna ulica · Tugomerjeva ulica · Tuji Grm · Turjaška ulica · Turnerjeva ulica · Turnsko nabrežje · Udvančeva ulica · Ukmarjeva ulica · Ulica 15. aprila · Ulica 15. maja · Ulica 24. avgusta · Ulica 28. maja · Ulica 4. julija · Ulica 7. septembra · Ulica 9. brigade · Ulica 9. junija · Ulica aktivistov · Ulica Alme Sodnik · Ulica Andreja Kumarja · Ulica Ane Ziherlove · Ulica Angelce Ocepkove · Ulica Angele Ljubičeve · Ulica Angele Vode · Ulica Bena Zupančiča · Ulica borca Petra · Ulica borcev za severno mejo · Ulica bratov Babnik · Ulica bratov Bezlajev · Ulica bratov Blanč · Ulica bratov Jančar · Ulica bratov Knapič · Ulica bratov Komel · Ulica bratov Kraljič · Ulica bratov Martinec · Ulica bratov Miklič · Ulica bratov Novak · Ulica bratov Rozmanov · Ulica bratov Škofov · Ulica bratov Tuma · Ulica bratov Učakar · Ulica bratov Židan · Ulica Carla Benza · Ulica Dušana Kraigherja · Ulica Ernesta Kramerja · Ulica Ferda Kozaka · Ulica Franca Mlakarja · Ulica Franca Nebca · Ulica Francke Jerasove · Ulica Franja Novaka · Ulica Franje Koširjeve · Ulica gledališča BTC · Ulica Goce Delčeva · Ulica Gradnikove brigade · Ulica Gubčeve brigade · Ulica Hermana Potočnika · Ulica Iga Grudna · Ulica Ivana Roba · Ulica Ivane Kobilce · Ulica Ivanke Kožuh · Ulica Ivice Pirjevčeve · Ulica Jana Husa · Ulica Janeza Pavla II. · Ulica Janeza Rožiča · Ulica Josipine Turnograjske · Ulica Jožeta Jame · Ulica Jožeta Japlja · Ulica Jožeta Mirtiča · Ulica Jožeta Štruklja · Ulica Juša Kozaka · Ulica Konrada Babnika · Ulica Koroškega bataljona · Ulica Lili Novy · Ulica Lizike Jančarjeve · Ulica Lojzeta Spacala · Ulica Lojzke Štebijeve · Ulica Lovre Klemenčiča · Ulica Malči Beličeve · Ulica Manice Komanove · Ulica Marije Drakslerjeve · Ulica Marije Hvaličeve · Ulica Marije Mlinar · Ulica Marje Boršnikove · Ulica Marka Šlajmerja · Ulica Metoda Mikuža · Ulica Milana Majcna · Ulica Milke Kerinove · Ulica Minke Bobnar · Ulica Mire Miheličeve · Ulica Mirka Jurce · Ulica Mirka Tomšiča · Ulica Miroslava Turka · Ulica miru · Ulica Molniške čete · Ulica na Grad · Ulica Nade Čamernikove · Ulica nadgoriških borcev · Ulica Olge Mohorjeve · Ulica padlih borcev · Ulica Pariške komune · Ulica Pavle Jeromnove · Ulica Pohorskega bataljona · Ulica Polonce Čude · Ulica pregnancev · Ulica prvoborcev · Ulica Rezke Dragarjeve · Ulica Rezke Klopčič · Ulica Rozke Usenik · Ulica Rudolfa Janežiča · Ulica Staneta Severja · Ulica stare pravde · Ulica Štefke Zbašnikove · Ulica talcev · Ulica Tomšičeve brigade · Ulica Tončke Čečeve · Ulica v Kokovšek · Ulica Vide Janežičeve · Ulica Vide Pregarčeve · Ulica Vladimirja Trampuža · Ulica za travniki · Ulica Zore Majcnove · Ulica Zore Ragancinove · Ulica Žanke Erjavec · Ulica Željka Tonija · Uraničeva ulica · Uršičev štradon · Usnjarska ulica · V Češnjico · V dolini · V Dovjež · V Karlovce · V Karlovce · V Kladeh · V Murglah · V Sige · V Toplice · V Varde · V Zalar · Vagajeva ulica · Valjavčeva ulica · Valjhunova ulica · Valvasorjeva ulica · Vandotova ulica · Vaška pot · Vavpotičeva ulica · Večna pot · Vegova ulica · Velebitska ulica · Velika čolnarska ulica · Veliki Lipoglav · Veliki štradon · Veliko Trebeljevo · Velikovška ulica · Velnarjeva ulica · Verdnikova ulica · Verovškova ulica · Veršičeva ulica · Veselova ulica · Vevška cesta · Videmska ulica · Vidergarjeva ulica · Vidičeva ulica · Vidmarjeva ulica · Vidovdanska cesta · Vilharjev podhod · Vilharjeva cesta · Vinčarjeva ulica · Vinterca · Vipavska ulica · Vipotnikova ulica · Viška cesta · Višnjevarjeva ulica · Vižmarska pot · Vnajnarje · Vodmatska ulica · Vodmatski trg · Vodna steza · Vodnikov trg · Vodnikova cesta · Vodnikovo naselje · Vodovodna cesta · Voduškova ulica · Vogelna ulica · Vojkova cesta · Volaričeva ulica · Volarjev štradon · Volavlje · Vošnjakova ulica · Vozna pot na Grad · Vožarski pot · Vranja pot · Vrazov trg · Vrbovec · Vrbska ulica · Vregova ulica · Vrhniška ulica · Vrhovci, cesta I · Vrhovci, cesta II · Vrhovci, cesta III · Vrhovci, cesta IV · Vrhovci, cesta IX · Vrhovci, cesta V · Vrhovci, cesta VI · Vrhovci, cesta VIII · Vrhovci, cesta X · Vrhovci, cesta XI · Vrhovci, cesta XII · Vrhovci, cesta XIII · Vrhovci, cesta XIV · Vrhovci, cesta XIX · Vrhovci, cesta XV · Vrhovci, cesta XVI · Vrhovci, cesta XVII · Vrhovci, cesta XVIII · Vrhovci, cesta XX · Vrhovci, cesta XXI · Vrhovci, cesta XXII · Vrhovci, cesta XXVI · Vrhovci, cesta XXVIII · Vrhovci, cesta XXX · Vrhovci, cesta XXXII · Vrhovčeva ulica · Vrhovnikova ulica · Vrščajeva ulica · Vrtača · Vrtna ulica · Vrtnarska cesta · Vulčeva ulica · Vurnikova ulica · Vzajemna ulica · Windischerjeva ulica · Wolfova ulica · Za črešlom · Za Garažami · Za gasilskim domom · Za Gradom · Za krajem · Za ograjami · Za opekarno · Za partizanskim domom · Za progo · Za vasjo · Zabretova ulica · Zadnikarjeva ulica · Zadobrovška cesta · Zadružna ulica · Zagradišče · Zagrebška ulica · Zajčeva pot · Zajčevi dvori · Zakotnikova ulica · Zakrajškova ulica · Zalaznikova ulica · Zaletelova ulica · Zaloška cesta · Zapuška cesta · Zarnikova ulica · Zasavska cesta · Zatišje · Zavetiška ulica · Zavoglje · Završje · Zbašnikova ulica · Zdešarjeva cesta · Zdravstvena pot · Zelena pot · Zelenova ulica · Zeljarska ulica · Zemljemerska ulica · Zevnikova ulica · Zgornja Besnica · Zgornje Gameljne · Zidarjev štradon · Ziherlova ulica · Ziljska ulica · Zlatek · Znamenjska ulica · Zofke Kvedrove ulica · Zoisova cesta · Zoletova ulica · Zupanova ulica · Zvezda · Zvezdarska ulica · Zvezna ulica · Zvonarska ulica · Žabarjeva ulica · Žabja ulica · Žabjak · Žalska ulica · Žaucerjeva ulica · Žebretova ulica · Žeje · Železna cesta · Železnikarjeva ulica · Žerjalova ulica · Žibertova ulica · Židankova ulica · Židovska steza · Židovska ulica · Žigonova ulica · Živaličeva ulica · Živinozdravska ulica · Žolgerjeva ulica · Žorgova ulica · Župančičeva ulica

Prenovljena knjižnica v Osnovni šoli Livada za boljše počutje otrok

Mesto, ki vzgaja in izobražuje

Naše vodilo na področju predšolske vzgoje in izobraževanja je zagotavljanje sistema, s katerim nudimo **zdravo, varno, učeče in spodbudno okolje.** Pravica do izobraževanja je ena temeljnih človekovih in otrokovih pravic, zapisanih v številnih mednarodnih in domačih dokumentih. V skladu s predpisi zagotavljamo mrežo organizacij in programov za izvajanje kakovostnega vseživljenjskega učenja.

Dosežki na tem področju od leta 2007 potrjujejo, da smo vzpostavili **odlične pogoje za optimalen razvoj generacij,** ki se bodo tako lahko uspešno spopadale z izzivi sedanjosti in prihodnosti, kar smo si zastavili tudi v Strategiji razvoja vzgoje in izobraževanja v Mestni občini Ljubljana za obdobje 2009–2019. V 2015 smo oblikovali in sprejeli Strategijo Mestne občine Ljubljana za mlade 2016–2025 z zgovornim podnaslovom **»Ljubljana – mesto mladih za mlade«,** v kateri izpostavljamo, da so mladi pomemben gradnik ustvarjalnega, strpnega in prijaznega mesta.

09

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

MLADI SOUSTVARJAJO MESTO

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

29. srečanje mladih raziskovalcev in njihovih mentorjev »Zaupajmo v lastno ustvarjalnost« v letu 2016

Skrbimo za kakovostno predšolsko in šolsko vzgojo vseh otrok ter pomagamo njihovim družinam pri vzgoji in varstvu otrok, intenzivno posodabljamo mrežo javnih vrtcev in šol ter zagotavljamo pestre in raznovrstne programe ter dejavnosti, ki ustrezajo različnim potrebam otrok in staršev. Prizadevamo si, da vsem zagotovimo enake možnosti za vzgojo in izobraževanje, še zlasti pa to velja za otroke iz socialno manj spodbudnih okolij ter za otroke, mladostnike in odrasle s posebnimi potrebami. **Naš cilj je vzgoja za ustvarjalnost, dialog in strpnost.**

Dovolj mest za vse

Na področju predšolske vzgoje in izobraževanja družinam omogočamo **dovolj mest, da lahko vključijo svoje najmlajše v javne vrtce, osnovnošolce pa v osnovne šole v bližini prebivališča.**

Prizadevanja primarno usmerjamo **v kakovostno javno mrežo vrtcev in šol,** poleg tega vedno **več sredstev namenjamo za delovanje zasebnih vrtcev, osnovnih in glasbenih šol,** katerih število v zadnjih letih narašča. S tem omogočamo **svobodno izbiro** v vzgojno-izobraževalnem sistemu.

ZADOVOLJSTVO Z IZOBRAŽEVANJEM

Raziskava Eurobarometer EU 2014 je pokazala, da je **87 % Ljubljančank in Ljubljančanov zadovoljnih s šolami in drugimi izobraževalnimi ustanovami,** kar je Ljubljano uvrstilo na **prvo mesto med evropskimi prestolnicami.**

Izboljšujemo infrastrukturo

V Mestni občini Ljubljana smo se na povečano število rojstev po letu 2006 odzvali z intenzivnim investicijskim načrtom in zagotovili dovolj prostora v vrtcih in šolah, pri čemer stalno izvajamo demografske študije in oceno potrebnih kapacitet. Pri načrtovanju in gradnji vrtcev in šol poleg spoštovanja minimalnih standardov za prostor in opremo s pomočjo domišljene arhitekture sledimo cilju, da so vrtci in šole vključujoči za vse in predstavljajo spodbudno učno in vzgojno okolje. Aktivno vključevanje uporabnikov v proces načrtovanja zagotavlja optimalen program in uporabo, ki je tako programsko kot stroškovno učinkovita. Tako pri novogradnjah kot adaptacijah objektov vrtcev in šol nas odlikuje raznolikost, pestrost in inovativnost investicijskih dosežkov, zagotovo pa različne rešitve povezujejo visoki okoljski in energetski standardi, ki jih brez izjeme upoštevamo pri izvedbi preko 450 večjih projektov.

Na področju vzgoje in izobraževanja smo dokončali mnoge investicijske projekte – **vzpostavili smo 96 novih oddelkov v vrtcih in 101 nov oddelek v osnovnih šolah** ter izvedli številne adaptacije in rekonstrukcije obstoječih prostorov ter zunanjih površin.

Vrtci

V Ljubljani smo se v preteklih letih soočali z nenehno rastjo potreb po prostih mestih v vrtcih. Temu smo se intenzivno posvetili z obsežnimi investicijami.

Število vseh otrok v vrtcih se je v letih 2007–2017 povečalo za več kot **23,5 %,** število otrok s stalnim prebivališčem v MOL pa za kar **38,5 %.**

Z novogradnjami, rekonstrukcijami in adaptacijami smo v letih 2007–2017 vzpostavili 2.588 prostih mest več oziroma kapacitete povečali za 96 novih oddelkov v vrtcih, v zadnjih dveh letih pa smo na dveh lokacijah namenili 4 oddelke za potrebe šol. S tem smo vključenost otrok v javne vrtce povečali na **91 %,** kar je visoko nad državnim povprečjem (78 %) in visoko med evropskimi mesti. **Konec leta 2017 je tako delovalo 23 javnih vrtcev v 104 objektih, s 779 oddelki, v katere je bilo vključenih 13.529 otrok.**

Ti podatki odražajo, da varstvo otrok omogočamo vsem ljubljanskim otrokom, katerih starši imajo stalno prebivališče v Ljubljani, upoštevaje, da je za varstvo nekaterih otrok poskrbljeno drugače oz. se ne odločijo za vrtec.

Rezultati ankete (iz leta 2013) med starši, ki imajo otroke v javni vrtcih v Ljubljani, so pokazali, da je z varstvom otrok v celoti zadovoljnih več kot 90 % staršev.

Število vrtcev, otrok in oddelkov v vrtcih za obdobje 2007–2017

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
JAVNI VRTCI	št. vrtcev	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23
	št. vključenih otrok	10.941	11.639	11.967	12.186	12.708	12.775	13.369	13.421	13.475	13.427	13.529
	št. otrok iz MOL	9.192	10.082	10.699	11.202	11.891	12.173	12.663	12.704	12.715	12.694	12.790
	št. otrok iz drugih občin	1.749	1.557	1.268	984	817	602	706	717	760	733	739
	št. oddelkov	687	725	735	758	768	770	771	773	778	776	779
ZASEBNI VRTCI	št. vrtcev	5	7	7	8	11	12	17	23	24	25	26
	št. otrok iz MOL	136	144	167	189	252	344	396	500	599	695	750

Odprli smo edinstven družinski center v Sloveniji – Mala ulica

Leta 2013 smo v Ljubljani odprli edinstven družinski center v Sloveniji, zasnovan kot mesto v malem – z ulico, kavarno, ribnikom, labirintom, večnamenskim prostorom za predavanja in prireditve, stolpom z mestnim parkom ter knjižnico pod oblaki. Otrokom različnih starosti ponuja obilo zabave in možnosti spoznavanja Ljubljane in njenih znamenitosti. Ponaša se tudi s svetovno inovacijo – trajnostno zasnovanim vertikalnim vrtom z ozelenelo steno. Letno ga obišče že 29.000 obiskovalcev. Investicija v obnovo objekta in ureditev zunanjega igrišča je znašala skoraj 900.000 evrov, letno pa za delovanje centra namenjamo **320.000 evrov.**

Nudimo nadstandard v vrtcih

Za večjo kakovost v predšolski vzgoji zagotavljamo nadstandard v vrtcih: v zadnjem letu pred šolanjem (krajši tabori, zimovanje, letovanje in druge dejavnosti) v višini 75 evrov/otroka, otrokom s stalnim prebivališčem v MOL sofinanciramo zimovanje/letovanje v počitniških domovih MOL v višini 2,5 evra/nočitev, financiramo spremljevalce in specialne pedagoge za otroke s posebnimi potrebami.

Nudimo tudi dodatne ugodnosti pri plačilu programa za vrtce, in sicer mestne popuste za plačilo vrtca, popust za stanovanjski kredit ter možnost koriščenja zdravstvene in počitniške rezervacije, slednje med poletnimi počitnicami. **V letih 2007–2017 smo za nadstandard v vrtcih namenili skupaj 28,3 milijona evrov.**

Nadstandard pri skrbi za otroke s posebnimi potrebami

Otroci s posebnimi potrebami so v rednih oddelkih naših vrtcev deležni dodatne strokovne pomoči ali pa so vključeni v razvojne oddelke vrtca, ki izvajajo prilagojen program predšolske vzgoje. V javnih vrtcih je **9 razvojnih oddelkov,** v katere so vključeni otroci s posebnimi potrebami, v novo nastajajočem vrtcu v Kašlju pa bo vzpostavljen še poseben oddelek, namenjen otrokom z motnjami avtističnega spektra.

2013 / Družinski center Mala ulica

2014 / Družinski center Mala ulica, vertikalni vrt in zunanje igrišče

Osnovnošolsko izobraževanje otrok

Javno osnovnošolsko izobraževanje v Ljubljani odlikuje razvejana mreža javnih osnovnih šol s šolskim okoliščem, kar pomeni, da **otroci obiskujejo osnovno šolo, ki je v bližini njihovega prebivališča.** Število osnovnošolcev v ljubljanskih javnih osnovnih šolah se od leta 2008 povečuje. Na povečane potrebe po dodatnih prostorih v šolah smo se odzvali z večjimi infrastrukturnimi posegi, z urejanjem novih učilnic, mnogimi adaptacijami in sanacijami notranjih prostorov, igrišč in drugih zunanjih površin.

Z izgradnjo prizidkov, obnovami, rekonstrukcijami in adaptacijami v osnovnih šolah smo kapacitete povečali skupaj za 101 oddelek ter v sodelovanju z občino Domžale zgradili novo osnovno šolo v Dragomlju.

Konec leta 2017 je tako delovalo 47 javnih šol s 1.045 oddelki, v katere je bilo vključenih 23.459 otrok, in Center Janeza Levca, z 217 učenci v 28 oddelkih.

Število učencev in oddelkov v osnovnih šolah za obdobje 2008–2017

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
JAVNE OŠ	oddelkov	944	935	948	956	955	965	974	990	1.019	1.045
	učencev	19.815	19.624	19.672	19.886	20.278	20.775	21.416	21.993	22.798	23.459
ZASEBNE OŠ	oddelkov	14	14	20	23	26	24	31	39	42	44
	učencev	312	312	426	517	597	663	742	882	963	1.031
VSE OŠ V MOL	oddelkov	958	949	968	979	981	989	1.005	1.029	1.061	1.089
	učencev	20.127	19.936	20.098	20.403	20.875	21.438	22.158	22.875	23.761	24.490

PORTAL VARNE POTI

Prejeli smo prestižno nagrado Eurocities 2013 v kategoriji »Smart living« za projekt »Zagotavljanje varnosti in enakih možnosti v prometu za otroke in osebe z oviranostmi«, katerega osrednji del je portal Varnih šolskih poti za ljubljanske osnovne šole.

Portal varne poti MOL

Nadstandard v osnovnih šolah

Za še višjo kakovost izobraževanja v ljubljanskih osnovnih šolah sofinanciramo organizirano jutranje varstvo za učence 2. in 3. razreda. Glede na potrebe šol sofinanciramo tudi drugega učitelja v 1. razredu devetletke, svetovalne delavce, knjižničarje, učitelje v oddelkih podaljšanega bivanja ter spremljevalce gibalno oviranih in dolgotrajno bolnih otrok. **V obdobju 2007–2017 smo za nadstandard v osnovnih šolah namenili 25,5 milijona evrov.**

Izobraževanje otrok s posebnimi potrebami

- Vzgojo in izobraževanje skrbno prilagajamo tudi mladim z manj priložnostmi. V **Centru za usposabljanje, vzgojo in izobraževanje Janeza Levca Ljubljana** poteka osnovnošolsko izobraževanje in usposabljanje otrok ter mladostnikov s posebnimi potrebami. Od leta 2014 deluje zaposlitveni center »Janez dela«, ki omogoča celostni razvoj, od šolanja do trajne zaposlitve. Z novimi pristopi se odmikamo od tradicionalne in toge šole ter približujemo sodobnemu strokovnemu centru. V obdobju 2007–2017 smo za delovanje centra namenili **3,6 milijona evrov.**
- Za specialno pedagoško izpopolnjevanje strokovnih pedagoških delavcev ter svetovanje staršem otrok s posebnimi potrebami smo v letu 2013 v okviru centra ustanovili še **sodobni Izobraževalni center Pika,** ki mu namenjamo tudi finančna sredstva za nadstandard. Od ustanovitve znašajo **450.000 evrov.**
- **Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Ljubljana** je specializiran, multidisciplinarno delujoč javni zavod, v katerem že več kot 60 let nudimo celostno strokovno pomoč otrokom, mladostnikom in staršem. V obdobju 2007–2017 smo za delovanje centra namenili **5,3 milijona evrov.**

Izobraževalni center Pika v preurejenih prostorih Osnovne šole Poljane

Denarna pomoč za otroke in mladostnike

Izplačujemo denarne pomoči, namenjene otrokom in mladostnikom, v obliki delnega kritja stroškov ob začetku novega šolskega leta za otroke v osnovni in srednji šoli (10.594 primerov pomoči), kritja stroškov šole v naravi, letovanj/zimovanj osnovnošolcem (10.140 primerov pomoči), kritja stroškov kosil za otroke v osnovni in srednji šoli, kjer je organizirana prehrana (123 primerov pomoči), ter pomoč ob rojstvu otroka (1.572 primerov pomoči).

2013 / Osnova šola Toneta Čufarja, nova soba za sprostitev

Multikulturnost

Ljubljanske vrtce in osnovne šole obiskujejo otroci iz različnih držav ter kulturnih in jezikovnih okolij. **Osnovno šolo Livada obiskuje več kot 300 otrok iz več kot 30 različnih držav** in je odličen primer šole, namenjene različnim narodnostim, kajti razvili so inovativne načine poučevanja in tudi številne podporne mehanizme za uspešno vključevanje otrok priseljencev v našo družbo.

Mladinska raziskovalna dejavnost

Glavna cilja mladinske raziskovalne dejavnosti sta vključevanje čim večjega števila sodelujočih in kakovost raziskovalnih nalog, s katerimi se naši raziskovalci uvrščajo tudi na državna in mednarodna srečanja, kjer dosegajo izjemne rezultate. Največje vsakoletno srečanje je **»Zaupajmo v lastno ustvarjalnost«,** ki se ga udeleži približno 500 nadarjenih mladih raziskovalcev iz ljubljanskih osnovnih in srednjih šol. Za projekt in nagrade smo v obdobju 2007–2017 namenili **660.000 evrov.**

Osem počitniških domov za otroke

V Sloveniji in na Hrvaškem je MOL lastnica 8 počitniških domov za otroke, v katerih potekajo letovanja in zimovanja predšolskih otrok, osnovnošolcev in socialno ogroženih, ki jih izvaja Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste - Polje in Vič - Rudnik ter Zavod za letovanje in rekreacijo otrok. V letu 2017 smo popolnoma obnovili počitniški dom v Umagu v vrednosti več kot 600.000 evrov. V letih 2007–2017 smo za sofinanciranje letovanja in zimovanja ljubljanskih otrok v naših počitniških domovih namenili **500.000 evrov.**

2017 / Prenovljen počitniški dom v Umagu

Vseživljenjsko učenje

Javni zavod Cene Štupar – Center za izobraževanje Ljubljana je največji zavod vseživljenjskega učenja v Sloveniji, ki vsako leto pritegne več kot 9.500 udeležencev. Med širokim naborom programov izobraževanja in usposabljanja lahko vsak najde nekaj zase, od osnovno in srednješolskih programov, različnih usposabljanj za poklice, programov vseživljenjskega učenja, do tečajev tujih jezikov ter raznovrstnih študijskih krožkov in delavnic. Med novejšimi so »Startup – vikendi podjetništva«, kjer se izpopolnjujejo vsi željni znanj o podjetništvu. Sledijo viziji, da postanejo ključna izobraževalna organizacija za razvoj in izvajanje programov za potrebe gospodarstva ter medkulturnega in medgeneracijskega povezovanja.

Aktivnosti v javnem zavodu Cene Štupar

SPODBUJAMO IN SODELUJEMO

Sofinanciramo programe in projekte NVO in zavodov

Z vsakoletnimi javnimi razpisi na področju predšolske vzgoje in izobraževanja sofinanciramo vrsto programov in projektov nevladnih organizacij ter javnih zavodov.

- Od leta 2010 prek javnega razpisa **Obogatitvene dejavnosti v vrtcih** sofinanciramo projekte, ki so postali znak dodatne kakovosti in sodijo v izvedbeni kurikul, v okvirni vrednosti 63.000 evrov letno (v obdobju 2010–2017 skupaj **504.000 evrov**).
- Vsako leto namenimo skoraj 380.000 evrov (v obdobju 2007–2017 skupaj **4,2 milijona evrov**) za mladinske raziskovalne projekte, projekte za osnovnošolce s področja prostočasnih in preventivnih aktivnosti, občasno varstvo otrok na domu, dopolnilne dejavnosti in vsebine s področja tehnike in eksperimentiranja ter mestne prireditve za otroke in učence. Posebej so obiskani programi počitniškega varstva, ki jih letno obišče prek 2000 otrok. Dodatnih 171.000 evrov letno (v obdobju 2007–2017 skupaj **1,9 milijona evrov**) namenimo osnovnim šolam za izvedbo različnih projektov za učence.
- Letno sofinanciramo preventivne programe na področju preprečevanja zasvojenosti, okvirno v vrednosti 270.000 evrov (v obdobju 2007–2017 skupaj **2,7 milijona evrov**).

Označba Unicefove varne točke

Tradicionalni pustni Zmajev karneval, ki se vsako leto odvija po ljubljanskih ulicah in trgih.

Ljubljana »otrokom prijazno Unicefovo mesto«

Leta 2007 smo se vključili v mrežo **»Otrokom prijaznih Unicefovih mest«** ter se s tem zavezali, da bomo pospešeno razvijali programe, s katerimi bomo postajali prijazno in varno mesto za otroke in mladostnike. V Ljubljani imamo prek **140 Varnih točk** (v Sloveniji skupaj 600). Vzpostavili smo jih v številnih naših vrtcih, šolah, knjižnicah, mladinskih centrih in drugih zavodih in podjetjih MOL, po mestu se nahajajo tudi v različnih prodajalnah, bankah, zavarovalnicah ter v drugih javnih prostorih. **V njih usposobljene osebe nudijo otrokom trenutno zaščito, pomoč ali zgolj nasvet v stiski.**

V proračunu MOL smo v obdobju 2007–2017 za področje predšolske vzgoje in izobraževanja namenili skupaj 781 milijonov evrov, od tega 157 milijonov evrov za investicije.

Prenovili smo kuhinje
17 vrtcev in **14** šol.

V obdobju 2007–2017 smo zgradili **6 novih enot vrtcev** ter **v vseh 23 vrtcih** in **48 osnovnih šolah** izvedli obsežne prenove, sanacije in adaptacije.

V obdobju 2008–2010 smo **zamenjali vse azbestne strehe na objektih vrtcev in osnovnih šol**.

Obnovili smo telovadnice v **17** šolah.

Tekoče vzdržujemo vseh **192 stavb,** v katerih izvajamo predšolsko vzgojo in izobraževanje, in urejamo **224 otroških igrišč.**

V letu 2013 smo začeli s **projektom energetskih sanacij objektov vrtcev in šol** in do 2017 smo uspešno zaključili 24 objektov, v delu pa jih je še nadaljnjih 53. Za to smo pridobili tudi evropska sredstva.

Prenovili smo igrišča **27** šol in **37** vrtcev.

Obsežne investicije v infrastrukturo vrtcev in šol

V obdobju 2007—2017 smo izvedli **prek 450 obsežnih in zahtevnih projektov na področju vzgoje in izobraževanja, v vrednosti 157 milijonov evrov:**

- Zgradili smo nove objekte, s katerimi smo povečali kapacitete oddelkov in vzpostavili bolj zdravo okolje za otroke in zaposlene.
- Obnovili smo kuhinje, jedilnice, večnamenske prostore za druženje otrok, knjižnice in specializirane učilnice za pouk naravoslovnih predmetov, računalništva in tehnike.
- Zgradili ali obnovili smo otroška in šolska igrišča, dotrajane telovadnice in druge zunanje površine šol in vrtcev.
- Zamenjali smo vse azbestne strehe, okna, inštalacije, ogrevalne sisteme, kanalizacijo, sanitarije, izboljšali smo razsvetljavo in z akustičnimi posegi zmanjšali hrup itd.

Šest novozgrajenih enot javnih vrtcev:

- Vrtec Vrhovci, enota Tehnološki park
- Vrtec Šentvid, enota Mravljinček
- Vrtec Miškolin, enota Zajčja dobrava II
- Vrtec Otona Župančiča, enota Čebelica
- Vrtec Galjevica, enota Jurček
- Vrtec Pedenjped, enota Zgornji Kašelj

2014 / Vrtec Šentvid, enota Mravljinček

2015 / Vrtec Vrhovci, enota Tehnološki park

2010 / Vrtec Črnuče, enota Sonček – celovita prenova prostorov in izgradnja prizidka

2012 / Vrtec Miškolin, enota Zajčja dobrava II

V vseh 23 vrtcih smo izvedli prenove, sanacije in adaptacije. Največje zaključene investicije:

- Vrtec Jarše, enoti Kekec in Rožle
- Vrtec Ledina
- Vrtec Črnuče, enota Sonček
- Vrtec Zelena jama, enoti Vrba in Zmajček
- Vrtec Ciciban, enota Žabice
- Viški vrtci, enota Hiša pri ladji
- Vrtec Pedenjped, enoti Kašelj in Vevče
- Vrtec Šentvid, enota Sapramiška
- Vrtec Mojca, enota Mojca

2014 / Vrtec Otona Župančiča, enota Čebelica – nadomestna gradnja vrtca

2014 / Vrtec Jarše, enota Kekec – gradnja prizidka (2010), obnova in energetska sanacija objekta

2009 / Vrtec Ledina – prenova igrišča

2015 / Vrtec Viški vrtci, enota Hiša pri ladji – sanacija zunanjega igrišča

Novozgrajena osnovna šola v Dragomlju, ustanoviteljici MOL in Občina Domžale. V vseh 48 šolah smo izvedli prenove, sanacije in adaptacije. Največje zaključene investicije:

- Osnovna šola Vižmarje Brod
- Osnovna šola Zadobrova
- Osnovna šola Kolezija
- Osnovna šola Koseze
- Osnovna šola Kašelj
- Osnovna šola Majde Vrhovnik
- Osnovna šola Vide Pregarc
- Osnovna šola Zalog
- Osnovna šola Franca Rozmana Staneta
- Osnovna šola Trnovo
- Osnovna šola Livada

2011 / Osnovna šola Vižmarje Brod – obnova centralne kuhinje, dozidava učilnic, ureditev igrišča

2014 / Osnovna šola Kolezija – prizidava učilnic, ureditev sanitarij, garderob in avle

2015 / Osnovna šola Vide Pregarc – dozidava prizidka za učilnice in telovadnico, protipotresna in energetska sanacija objekta

2014 / Osnovna šola Riharda Jakopiča – celovita ureditev igrišča

2014 / Vrtec Jarše, enota Rožle – preureditev, obnova notranjosti in igrišča ter energetska sanacija objekta

- **Obnovili smo telovadnice v 17 šolah.**
- **Prenovili smo igrišča 27 šol in 37 vrtcev.**
- **Prenovili smo kuhinje 17 vrtcev in 14 šol.**
- **Od 2013 do 2017 smo zaključili energetske sanacije 24 objektov vrtcev in šol, v delu je še nadaljnjih 53 objektov.**

2014 / Osnovna šola Franceta Bevka – prenova telovadnice s spremljajočimi prostori

2015 / Vrtec Galjevica, enota Orlova – prenova kuhinje

2017 / Osnovna šola Majde Vrhovnik – prenova avle, razdelilne kuhinje in jedilnice

Številne nagrade in priznanja

Kakovost v ljubljanskih vrtcih ter osnovnih in glasbenih šolah se potrjuje tudi z izjemnimi uspehi tako učencev in štipendistov kot tudi zaposlenih, ki so prejeli **več kot 30 nagrad na državni in mednarodni ravni. Za odličnost v vzgoji in izobraževanju, za izjemne dosežke in za življenjsko delo je bilo v desetih letih ljubljanskim učiteljem, ravnateljem in kolektivom podeljenih 15 najvišjih nagrad na področju šolstva v Sloveniji.**

Nagrade Republike Slovenije na področju šolstva

- Marta Korošec, ravnateljica Vrtca Vodmat, nagrada RS za življenjsko delo na področju vrtcev v letu 2017
- Center za usposabljanje, vzgojo in izobraževanje Janeza Levca Ljubljana, nagrada RS za izjemne dosežke na področju izobraževanja otrok s posebnimi potrebami v letu 2015
- Ksenija Trotovšek Brlek, GŠ Moste - Polje, nagrada RS za življenjsko delo na področju glasbenega šolstva v letu 2014
- Hiša eksperimentov, nagrada RS za izjemne dosežke na področju osnovnega šolstva v letu 2014
- Vrtec Vodmat Ljubljana, nagrada za izjemne dosežke na področju predšolske vzgoje v letu 2013
- Jožica Pantar, ravnateljica Vrtca Šentvid, nagrada RS za življenjsko delo na področju predšolske vzgoje v letu 2012
- Marjana Zupančič, ravnateljica Vrtca Pedenjped, nagrada RS za življenjsko delo na področju predšolske vzgoje v letu 2011
- Mag. Suzana Antič, ravnateljica Vrtca Trnovo, nagrada RS za posebno uspešno vzgojno-izobraževalno, inovacijsko in organizacijsko delo v predšolski vzgoji v letu 2010
- Aleksandra Pirkmajer Slokan, OŠ Prežihovega Voranca, nagrada RS za posebno uspešno vzgojno-izobraževalno, inovacijsko in organizacijsko delo v osnovnem šolstvu v letu 2009
- Nada Verbič, ravnateljica Vrtca Jelka, nagrada RS za posebno uspešno vzgojno-izobraževalno, inovacijsko in organizacijsko delo v predšolski vzgoji v letu 2006

Priznanje Blaža Kumerdeja Zavoda RS za šolstvo

- Mirsad Skorupan, učitelj OŠ Ledina, za izjemne dosežke pri razvoju in uveljavljanju novosti v vzgojno-izobraževalno prakso v partnerskem sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo v letu 2013
- Zavod za usposabljanje Janeza Levca iz Ljubljane za izjemne dosežke pri razvoju in uvajanju novosti v vzgojno-izobraževalno prakso na področju usposabljanja otrok s posebnimi potrebami v letu 2012
- Tatjana Prešern, ravnateljica vrtca Hans Christian Andersen, za izjemne dosežke pri razvoju in uvajanju novosti v vzgojno-izobraževalno prakso v partnerskem sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo za področje predšolske vzgoje v letu 2010

Nacionalno priznanje jabolko kakovosti Centra RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja ter Ministrstva RS za izobraževanje, znanost in šport za zgodbe uspeha za najboljše zaključene projekte v evropskih programih izobraževanja in usposabljanja.

Vrtec Najdihojca, nacionalno priznanje jabolko kakovosti 2017 v kategoriji Erasmus+ za področje šolskega izobraževanja

Osnovna šola Livada, nacionalno priznanje jabolko kakovosti 2016 v kategoriji evropsko jezikovno priznanje, za prioritetno področje večjezične šole in razredi – sprejemanje raznolikosti v šolah

Infrastrukturni projekti v teku

Vrtec Pedenjped, nova enota Zgornji Kašelj z 8 oddelki (v izvajanju, zaključeno v letu 2018, vrednost investicije **5,1 milijona EUR**)

Osnovna šola Franca Rozmana Staneta – rekonstrukcija, dozidava za zagotovitev manjkajočih šolskih prostorov, statična in energetska sanacija velike telovadnice (zaključeno v letu 2018, vrednost investicije **4,1 milijona EUR**)

Osnovna šola Maksa Pečarja – izgradnja večnamenske telovadnice za potrebe šole in četrtne skupnosti z zunanjo ureditvijo in parkiriščem ter zagotovitev manjkajočih šolskih prostorov (v izvajanju, zaključeno v letu 2018, vrednost investicije **5,2 milijona EUR**)

Osnovna šola Vižmarje Brod – izgradnja telovadnice (v letu 2017 izvedena rušitev telovadnice, zaključeno v letu 2018, vrednost investicije **5,5 milijona EUR**)

Ostale investicije v izvedbi:

- Osnovna šola Zadobrova – rekonstrukcija objekta za širitev učilnic (v izvajanju, zaključeno v letu 2018, vrednost investicije **2,5 milijona EUR**).
- Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana – umestitev koncertne dvorane s statično sanacijo objekta Vegova 7 (predviden začetek v letu 2018, vrednost investicije **2,7 milijona EUR**).
- Osnovna šola Jožeta Moškriča – fazna statična in energetska sanacija objekta s prestavitvijo kuhinje (predviden začetek v letu 2018).
- Osnovna šola Oskarja Kovačiča –izgradnja prizidka in reorganizacija obstoječih prostorov ter obnova kuhinje (predviden začetek v letu 2018).
- Osnovna šola Milana Šuštaršiča – dozidava trakta treh učilnic, razširitev jedilnice ter preučitev investicije v telovadnico (predviden začetek v letu 2018).

MLADI SOUSTVARJAJO MESTO

Snovanje aktivnosti pri Mladih zmajih

Ljubljana ima mlado dušo, saj v njej biva preko 58.000 mladih v starosti med 15 in 29 let, kar pomeni 18,8 % vseh prebivalcev. Če temu prištejemo še mlade, ki začasno bivajo, se izobražujejo ali delajo v mestu, je njihovo število mnogo večje.

V Ljubljani podpiramo pogumne, ustvarjalne in prodorne mlade, ki mestu dajejo mladostno energijo in sveže ideje, ter obenem skrbimo za mlade z manj priložnostmi. Zato v sodelovanju z mladimi pospešeno oblikujemo mladinsko politiko, ki mestu zagotavlja razvoj in napredek.

CERTIFIKAT MLADIM PRIJAZNA OBČINA

Mestna občina Ljubljana je prejela certifikat mladim prijazna občina za obdobje 2012–2016, ki je bil podaljšan za obdobje 2016–2020, **zaradi celovite politike, ki jo uspešno uresničujemo za mlade.** Certifikat podeljujeta Inštitut za mladinsko politiko in Skupnost občin Slovenije.

Oblikujemo sodobne ukrepe in projekte za mladostnike

Da je pot nadaljnjega šolanja in življenja mladih v mestu lažja, izvajamo **Strategijo MOL za mlade 2016–2025,** z zgovornim podnaslovom **»Ljubljana – mesto mladih za mlade«,** v kateri izpostavljamo, da so mladi pomemben gradnik ustvarjalnega, strpnega in prijaznega mesta.

S strategijo vključujemo mladinsko politiko v vsa področja delovanja MOL, pri čemer se še posebej posvečamo trem ukrepom: **kakovostnemu mladinskemu delu, zaposlovanju in stanovanjski problematiki.**

Krepimo dialog z mladimi

Za koordinacijo aktivnosti na področju dela z mladimi, za spodbujanje izvajanja lokalne mladinske politike ter za podporo projektom javnih zavodov in mladinskih nevladnih organizacij deluje **Urad za mladino v okviru Oddelka za kulturo MOL.**

V zadnjih letih se je pokazala potreba po dodatni krepitvi dialoga med posamezniki s področja mladinskega sektorja in oblikovanju političnega telesa, ki bi ga sestavljali tudi mladi, za opredeljevanje do ključnih vprašanj, povezanih z mladimi. Zato smo v letu 2016 **ustanovili Svet za mlade** kot posvetovalno telo župana, ki sodeluje pri odločanju o zadevah s področja mladih in mladinskega sektorja.

Projekt Kul služba!

Projekt Kul služba! je novi projekt, ki smo ga uvedli v letu 2016. Dolgoročni cilji projekta so usmerjeni v dvig zavedanja delodajalcev glede pomena zaposlovanja mladih ter doseganje čim večjega števila trajnejših zaposlitev mladih v starosti do 30 let. V letih 2016 in 2017 smo v okviru programa usposabljanja na delovnem mestu Zavoda za zaposlovanje RS izvedli prva dva sklopa izvedb projekta Kul služba! in 27 mladim osebam omogočili konkretno in kakovostno izkušnjo dela v javnih zavodih in podjetjih MOL.

Projekt Kul stanovanje!

Mladim skušamo zagotoviti kar najboljše pogoje za njihov razvoj in bivanje v glavnem mestu, zato naše aktivnosti vztrajno nadgrajujemo z dodatnimi programi. V letu 2017 smo tako objavili prvi javni razpis za dodelitev 30 namenskih najemnih stanovanj JSS MOL za mlade posameznike, mlade pare in mlade družine v starosti od 18 do 29 let.

Projekt Kul abonma!

Je mestni abonma za mlade od 15 do 25 let. Združuje produkcije različnih ljubljanskih javnih kulturnih zavodov in vej umetnosti, od gledališča prek filma do glasbe in vizualnih programov. Namen abonmaja je mladim omogočiti obisk čim bolj raznolike umetniške produkcije po ugodnejši ceni.

Štipendiranje nadarjenih

Razpisujemo štipendije za dijake in študente, ki se odlikujejo po visokih sposobnostih in kreativnosti in že v času izobraževanja s svojimi učnimi uspehi ter dosežki na interesnih področjih izstopajo iz povprečja ter dosegajo izjemne rezultate v mestnem, državnem in mednarodnem merilu.

V devetnajstletnem obdobju smo skupaj podelili 1.360 štipendij in za štipendiranje nadarjenih namenili 7 milijonov evrov. V letih 2007–2017 smo podelili 916 štipendij in zanje namenili 5,6 milijona evrov.

Število štipendij v obdobju 1998–2017

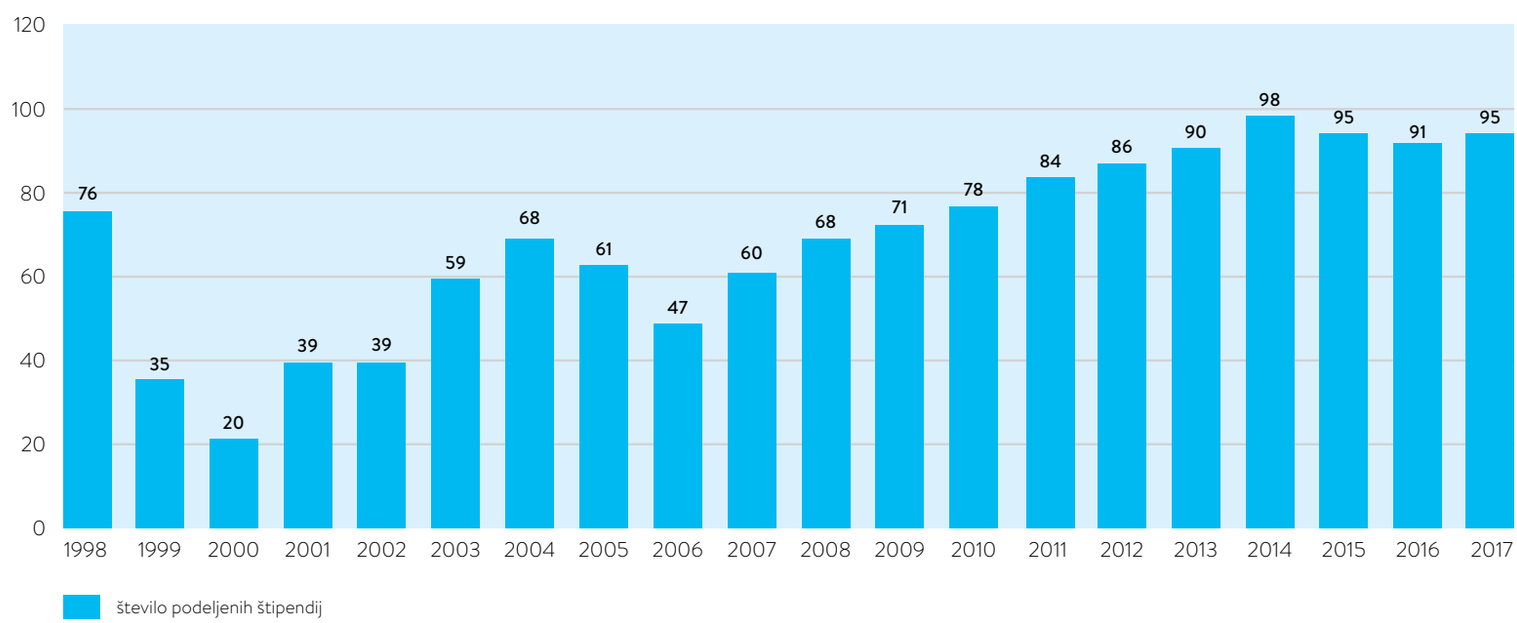

Pionirski dom – Center za kulturo mladih

Deluje že od leta 1963 in je danes največji center, ki **razvija, spodbuja in predstavlja ustvarjalnost mladih na kulturno-umetniškem in jezikovno-kulturnem področju v Ljubljani in Sloveniji.** Vsi programi za otroke in mlade imajo skupen cilj: pri mladih z različnimi oblikami strokovnega dela spodbuditi njihovo ustvarjalnost, inovativnost in kritičnost.

Center z mnogimi aktivnostmi organizira in spodbuja udejstvovanje otrok ter mladih v različnih programih, s katerimi se predstavljajo na domačih in mednarodnih prireditvah ter festivalih (gledališki, glasbeni, filmski, literarni, likovni, plesni, raziskovalni) in zanje prejemajo številna priznanja. V letu 2017 je Pionirski dom uspel na mednarodnem razpisu Ustvarjalna Evropa, kjer bo kot nosilec projekta svoje bogato znanje na področju izvajanja gledališke dejavnosti posredoval partnerjem iz Poljske, Srbije in Romunije.

Število uporabnikov celoletnih dejavnosti Pionirskega doma se je v obdobju 2007–2017 povečalo za 21 %, vsako leto je tudi večji interes za počitniške šole. Deluje v Festivalni dvorani, v Plesnem centru Jenko in od leta 2008 v **Art centru, ki smo ga celovito prenovili v letu 2017.**

Javni zavod Mladi zmaji – Center za kakovostno preživljanje prostega časa mladih

Javni zavod Mladi zmaji smo ustanovili leta 2009, vendar je četrtni mladinski center Zalog začel delovati že leta 2007, četrtna mladinska centra Bežigrad in Šiška pa v letu 2008. S četrtnimi mladinskimi centri Bežigrad, Črnuče, Šiška in Zalog ter z organiziranimi prostočasnimi mladinskimi aktivnostmi v drugih četrtnih skupnostih se Mladi zmaji načrtno razvijajo v mrežo prostorov in programov, v katerih lahko mladi kakovostno, aktivno, ustvarjalno in varno preživljajo prosti čas, bodisi v obliki organiziranih dejavnosti z različnih področij bodisi samostojno glede na lastne interese.

Med najpomembnejše aktivnosti Mladih zmajev sodijo: **delovanje dnevnih centrov, organizacija in izvedba dogodkov za mlade, počitniški programi za mlade, pomoč mladinskim lokalnim pobudam, mladinsko ulično delo ter mednarodno sodelovanje.**

Mladi zmaji, globalno učenje

V letu 2017 so Mladi zmaji prevzeli še eno pomembno nalogo, **koordinacijo mreže Mladinskih centrov** Ljubljana. Število obiskov in aktivnosti v organizaciji Mladih zmajev iz leta v leto narašča. Od leta 2007 so izvedli več kot **5000** različnih aktivnosti za mlade, v centrih in zunaj njih. Dnevne centre na leto obišče približno **22.000** obiskovalcev. Na organiziranih aktivnostih od leta 2007 beležijo skupno več kot **112.000** obiskovalcev, pri organizaciji pa je sodelovalo več kot **700** prostovoljcev in praktikantov, tudi iz tujine.

Pionirski dom, programi za mlade

Aktivni Mladi zmaji

Mreža mladinskih centrov Ljubljana

Mreža mladinskih centrov Ljubljana je bila ustanovljena v letu 2017. Ob ustanovitvi so bili vanjo vključeni štirje četrtni mladinski centri, ki delujejo v okviru javnega zavoda Mladi zmaji, šest mladinskih centrov, ki jih upravljajo nevladne organizacije, in mladinski center, ki deluje v okviru Centra za socialno delo Moste - Polje. V začetku leta 2018 se jim je pridružilo društvo Legebitra, tako da štejemo že 12 mladinskih centrov. Prva skupna aktivnost mreže je bila organizacija mladinskega dogodka v okviru evropskega tedna mobilnosti 2017. Širši javnosti se je s skupnim nastopom prvič predstavila na Areni mladih 2018.

ČLOVEKinje pri kampanji Človek, čuvaj svoje mesto

Mladinsko ulično delo

Mladinsko ulično delo se razvija in izvaja v okviru **mreže MLADA ULICA.** Povezuje organizacije s področja mladinskega dela s skupno vizijo spoznavati stiske, potrebe in želje mladih, spodbujati spoštljiv odnos do okolja in zmanjševati vse oblike kršitev. Skupina mladinskih uličnih delavcev se ob koncih tedna druži z mladimi na različnih javnih površinah v Ljubljani. Vstopna točka za vzpostavitev komunikacije z mladimi sta deljenje košev za smeti in peka brezplačnih palačink. Tako skupaj z mladimi ustvarjamo skupen prostor novih rešitev, ki omogočajo kvalitetnejše sobivanje.

Človekinje

V okviru kampanje MOL za zmanjšanje vandalizma Človek, čuvaj svoje mesto se je oblikovala tudi skupina terenskih strokovnih delavk ČLOVEKinje. Ta sodeluje z mladimi pri aktivnostih, katerih namen je krepitev vloge skupnosti za reševanje aktualnih problemov v lokalnem okolju. S terenskim delom vplivajo na vzroke, ki prispevajo k vandalizmu in drugim problematičnim vedenjem.

Arena mladih

Številne mestne organizacije se pod okriljem Javnega holdinga Ljubljana že od leta 2013 predstavljajo mladim in malo manj mladim obiskovalcem Študentske arene, kasneje preimenovane v **Areno mladih.** Udeleženci sejma so deležni pestrega programa in seznanitve z raznimi aktivnostmi na področju dela z mladimi, spodbudami za aktivno in ustvarjalno udejstvovanje, zelenimi in (sub)kulturnimi vsebinami, bogato športno ponudbo in drugimi aktualnimi temami.

Mreža mlada ulica, Festival uličnega dela, Streetstival

Arena mladih v letu 2018

Prenove četrtnih mladinskih centrov v letih 2007–2017

Četrtni mladinski center Zalog

Od 2007 je deloval v manjših prostorih. V letu 2017 smo ga preselili v mnogo večje prostore, ki smo jih tudi temeljito prenovili, in sicer vhodni del z garderobo, pisarno, učno kuhinjo, sanitarije, dnevno sobo s kotički (internetni in kreativni kotiček, kotiček za sprostitev), shrambo/hodnik, učilnico in vadbeni prostor ter fitnes sobo, ter izvedli vsa potrebna inštalacijska dela.

Prostori Četrtnega mladinskega centra Zalog

Četrtni mladinski center Bežigrad

Prostore smo obnovili in na novo uredili leta 2015. Prenovili smo vetrolov, garderobo, sanitarije, shrambo, učno kuhinjo, sobo za druženje in šport, pisarno in računalniško sobo. Ob tem smo prenovili tudi električne in vodovodne, ogrevalne in prezračevalne napeljave.

Prostori Četrtnega mladinskega centra Bežigrad

Četrtni mladinski center Črnuče

Prostore smo obnovili in na novo opremili leta 2010. V obstoječih prostorih je bila pred prenovo diskoteka, obnovili smo sanitarije, tlake, namestili klančine, uredili dostop za invalidne osebe, delno prenovili stenske in stropne obloge in zamenjali inštalacije ter namestili novo pohištveno opremo.

V letu 2018 načrtujemo novo prenovo Četrtnega mladinskega centra Črnuče. Delovanje centra želimo nadgraditi z novim programom Mladinski kulturni center (MKC), ki bo namenjen glasbenim, gledališkim, uprizoritvenim in drugim aktivnostim mladih. Na željo in glede na potrebe mladih želimo v centru vzpostaviti vadbeni prostor in glasbeni studio, ki bo mladim glasbenikom omogočil vadbo, učenje in snemanje glasbe.

Prostori Četrtnega mladinskega centra Črnuče

Četrtni mladinski center Šiška

V letu 2008 smo prevzeli prostore od nekdanje uprave Knjižnice Šiška. Prostore in opremo smo prenovili leta 2015: na novo je bila izdelana čajna kuhinja, obnovili smo električne, vodovodne in ogrevalne napeljave.

Prostori Četrtnega mladinskega centra Šiška

Županovi sprejemi za mlade

Župan MOL vsako leto sprejme zlate maturante ljubljanskih srednjih šol, štipendiste MOL, osnovnošolce z izjemnimi dosežki na državni in mednarodni ravni ter najuspešnejše ljubljanske devetošolce, ki so dosegli izjemne dosežke na športnem, kulturnem, raziskovalnem in znanstvenem področju, ki so družbeno aktivni, odgovorni ter imajo čut za pomoč v stiski.

Sprejem štipendistov MOL v letu 2015

Sprejem najboljših devetošolk in devetošolcev v letu 2015

Sprejem zlatih maturantov v letu 2017

Festival zdravja za zdrav življenski slog in druženje vseh generacij organiziramo vsako leto.

10

Zdravo mesto

V Ljubljani z nenehnimi izboljšavami krepimo dostopnost in zagotavljamo kakovosten ter celovit sistem zdravstvenega varstva na primarni ravni.

Za varovanje zdravja in oskrbo z zdravili naših meščank in meščanov skrbno spremljamo potrebe, načrtujemo ukrepe in vzpostavljamo mrežo enot javnih zavodov ter koncesionarjev, s katerimi zagotavljamo osnovno zdravstveno in lekarniško dejavnost v Ljubljani.

Skrb za boljše zdravje ljudi je vpeta tudi v naše vsakodnevno delovanje na drugih področjih, kjer izboljšujemo mestne storitve in infrastrukturo, ki neposredno ali posredno dviguje kakovost fizičnega in socialnega okolja, s katerim dolgoročno prispevamo k boljšemu zdravju vseh, od najmlajših do najstarejših v mestu.

ZDRAVSTVENO VARSTVO

LEKARNIŠKA DEJAVNOST

Za boljše zdravje vseh

Temeljne naloge, ki jih opravljamo na področju zdravstva

- **Zagotavljanje javnih zdravstvenih dejavnosti** (splošna in šolska medicina, pediatrija, ginekologija, zobozdravstveno varstvo, ortodontija, fizioterapija) ter določanje mreže javne zdravstvene službe v enotah Zdravstvenega doma Ljubljana in pri koncesionarjih.
- **Zagotavljanje lekarniške dejavnosti v enotah Lekarne Ljubljane in pri koncesionarjih.**
- Plačevanje **obveznega zdravstvenega zavarovanja meščankam in meščanom, katerim je ta pravica priznana v postopkih pri centrih za socialno delo.**
- Urejanje in plačevanje prispevka za **zdravstveno zavarovanje mladoletnih oseb z bivališčem na območju mesta, ki ne morejo biti zavarovani preko staršev oziroma skrbnikov.**

V proračunu MOL smo v obdobju 2007–2017 za področje zdravstvenega varstva namenili 41 milijonov evrov. Od tega smo največ sredstev namenili plačilu obveznega zdravstvenega zavarovanja za zakonsko upravičene meščanke in meščane (zlasti brezposelne) v znesku **28,9 milijona evrov.**

Raziskava Zdravstveni profil MOL

Z raziskavo Fakultete za socialno delo (v letu 2016) smo analizirali zdravstveno stanje prebivalcev ter vpliv javnih storitev in infrastrukture.

- Večina prebivalk in prebivalcev Ljubljane meni, da je kakovost njihovega življenja dobra in so zadovoljni s svojim zdravjem.
- Kljub prevladujočim stališčem o odtujenosti ljudi v urbanih okoljih je za Ljubljano značilno, da imajo meščanke in meščani **močna, tesna in poglobljena socialna omrežja,** kar je pomembno predvsem, ko ljudje potrebujejo pomoč.
- **79,3 % vseh anketirancev zajtrkuje in uživa bolj zdravo hrano,** kar je nad slovenskim povprečjem.
- Od vseh sodelujočih v raziskavi jih je **vsak dan ali nekajkrat na teden telesno dejavnih 75,2 %.**

Defibrilatorji v Ljubljani

V stavbah MOL, v enotah Zdravstvenega doma Ljubljana in Lekarne Ljubljana smo v zadnjih letih namestili **preko 100 avtomatskih eksternih defibrilatorjev** – prenosnih elektronskih naprav za oživljanje ob srčnem zastoju. Z njimi smo opremili številne avtobuse mestnega potniškega prometa, vozila mestne uprave in mestnega redarstva, poleg tega so vsi mestni redarji usposobljeni za njihovo uporabo in nudenje prve pomoči. Defibrilatorje smo namestili tudi na druga javno dostopna mesta v Ljubljani.

Defibrilator

Javna predstavitev delovanja defibrilatorja

Program Ljubljana – zdravo mesto

Program zdravih mest, ki se razvija pod okriljem Svetovne zdravstvene organizacije (SZO), v Evropi povezuje več kot 70 mest in predstavlja aktivnosti za promocijo in ohranjanje zdravja v urbanem okolju.

Vanj smo vključeni že od samega začetka, od leta 1989. V programu povezujemo različna področja delovanja mestne uprave in druge institucije.

Uspešno smo zaključili dosedanjih pet faz programa in se v letu 2014 vključili v **6. fazo programa evropske mreže SZO, ki traja od leta 2014 do 2018.** Glavni tematski poudarek šeste faze delovanja mreže zdravih mest sledi smernicam, zapisanim v dokumentu Zdravje 2020, ki si prizadeva za vključitev zdravja v vse politike.

Sofinanciranje številnih projektov in programov

Poleg zakonskih nalog ter v skladu s strateškimi razvojnimi usmeritvami MOL vsako leto preko javnih razpisov namenjamo proračunska sredstva za sofinanciranje številnih projektov in programov s področja varovanja zdravja, ki jih izvajajo nevladne organizacije in javni zavodi, s ciljem dodatno prispevati k boljšemu zdravju ljudi. V obdobju 2007–2017 smo za to namenili **2,6 milijona evrov.**

Negovalna bolnišnica

Čeprav bolnišnična oskrba sodi v pristojnost Ministrstva za zdravje, se je na podlagi močnega prizadevanja župana Zorana Jankovića v Ljubljani v letu 2011 odprla **prva enota za nego – negovalna bolnišnica.** Ob tem je bila podana zaveza pristojnega ministrstva za zagotavljanje dodatnih kapacitet.

Promocija ohranjanja in krepitve zdravja

ZDRAVSTVENO VARSTVO

ZD ljubljana, enota Center

Zdravstveno varstvo zagotavljamo v enotah Zdravstvenega doma Ljubljana (Bežigrad, Center, Moste - Polje, Šiška, Šentvid, Vič - Rudnik), ki delujejo na 11 glavnih lokacijah v mestu. Javno službo osnovne zdravstvene dejavnosti dopolnjuje še preko 100 koncesionarjev.

Zdravstveni dom Ljubljana

Zdravstveni dom Ljubljana (ZD Ljubljana) je največji javni zdravstveni zavod na primarni ravni v državi, ki je v letu 2017 obeležil 80. obletnico delovanja in 50. obletnico združitve zdravstvenih domov v enoten zavod. Izvaja vse programe osnovnega zdravstvenega varstva in nekatere programe na sekundarni ravni. Konec leta 2017 je ZD Ljubljana imel 1.533 sodelavk in sodelavcev ter beležil več kot 2,7 milijona obiskov bolnikov na leto.

Dostop zdravstvenih storitev

ZD Ljubljana v skladu s strokovnimi smernicami in ob spoštovanju etičnih načel zaposlenih zagotavlja kakovosten in optimalen dostop do zdravstvenih storitev, saj so njegove enote geografsko enakomerno razpršene po mestu in dostopne z javnim potniškim prometom.

Izboljšanje zdravstvene oskrbe

Vsebino in organizacijo zdravstvene oskrbe so v zadnjih letih precej izboljšali, ponašajo se namreč s certifikatoma kakovosti ISO 9001:2008 in 9001:2015, mednarodno akreditacijo DIAS (2013), certifikatom »Družini prijazna organizacija« (2014) in certifikatom »LGBT prijazno« (2014).

Referenčne ambulante

Leta 2011 je ZD Ljubljana odprl prve referenčne ambulante, ki so do danes prerasle v dopolnitev vseh timov družinske medicine.

Sodelavke v referenčni ambulanti

Simulacijski in Mediacijski center

Od leta 2014 deluje Simulacijski center ZD Ljubljana, prvi tovrstni center na primarni ravni v Sloveniji, ki z najsodobnejšo opremo omogoča učenje na praktičnih prikazih ogrožajočih zdravstvenih stanj. Leta 2015 pa smo vzpostavili Mediacijski center za razreševanje sporov.

Učenje v Simulacijskem centru ZD Ljubljana

Otvoritev Mediacijskega centra v letu 2015

Nočna zobozdravstvena ambulanta

V MOL zagotavljamo delovanje nujne **zobozdravstvene pomoči v nočnem času**. Nosilec dejavnosti v ambulanti je Zdravstveni dom Ljubljana, mesto pa vsa leta v bistvenem delu sofinancira njeno delovanje. V obdobju 2007–2017 smo za delovanje ambulante skupno namenili **1,4 milijona evrov.** Meščanke in meščani za storitve v ambulanti plačajo zgolj simbolični prispevek.

Ambulanta za osebe brez zdravstvenega zavarovanja

Ambulanta nudi osebam brez obveznega zdravstvenega zavarovanja (brezdomci, tujci brez sredstev) zdravstvene storitve, do katerih sicer ne bi prišli, saj zdravstveno varstvo takih oseb ni sistemsko urejeno. Nosilec projekta je vse od začetka delovanja ambulante v letu 2002 ZD Ljubljana, storitve pa izvajajo zdravniki prostovoljci. Tam je organizirana tudi socialna oskrba v okviru nevladne organizacije. **Že od začetka ambulanto vodi izkušeni zdravnik Aleksander Doplihar, ki je za svoje požrtvovalno delo prejel več priznanj, med drugim ga je leta 2015 predsednik republike odlikoval z redom za zasluge.** Mestna občina Ljubljana je v letih 2007–2017 za sofinanciranje delovanja ambulante skupno namenila približno **milijon evrov.**

Izvajanje domačih in mednarodnih projektov

V ZD Ljubljana z namenom obvladovanja in preprečevanja bolezni, povezanih z življenjskim slogom, in zmanjševanja neenakosti v zdravju izvajajo domače in mednarodne projekte, med katerimi izpostavljamo večje, h katerim so pristopili v obdobju 2007–2017.

- **Nadgrajena celovita obravnava pacienta – CPC+**
  V mednarodnem projektu CPC+ so vzpostavili nove klinične poti, timski pristop in vključili patronažne medicinske sestre v tim zdravnika družinske medicine ter vpeljali sistematično ocenjevanje kakovosti in varnosti obravnave bolnikov in zdravstvenega osebja.

Izboljšana zdravstvena oskrba

- **Program »Uživajmo v zdravju«**
  Razvili in implementirali so program intervencije nemedikamentoznega zdravljenja debelosti otrok in mladostnikov. Program je omogočil učinkovito spreminjanje in prilagajanje vedenjskih vzorcev, ki povzročajo debelost, in trajnostno podpira zdrav življenjski slog. Program je sofinanciran iz evropskih sredstev.
- **Projekt Pokončna drža**
  Namenjen je ozaveščanju učencev o nujnem in obveznem minimumu vsakodnevnih aktivnosti.
- **RTG svetovanje – konzultacija pri specialistu radiologu**
  Z načrtnim izvajanjem svetovanja o potrebnih spremembah gibalnih navad bolnikov s težavami v križni hrbtenici so zmanjšali delež rentgenskega slikanja (RTG) za več kot 30 %.

ZD Ljubljana, enota Center, novi rentgen

Povezovanje z institucijami

ZD Ljubljana se povezuje z domačimi in tujimi institucijami na področju zdravstva ter institucijami, ki oblikujejo sistem zdravstvenega varstva prebivalcev na primarni ravni, ter z njimi izvaja skupne projekte.

Mentorstva in izobraževanja

ZD Ljubljana izvaja **mentorstva specializantom in klinično prakso za študente visokošolskih študijskih programov.** Pomembno področje predstavljajo tudi interna strokovna izobraževanja ZD Ljubljana.

Širjenje dobrih praks

Referenčnost ZD Ljubljana krepijo obiski različnih delegacij iz tujine, katerim predstavljajo dobre prakse, organizacijo in vodenje zavoda ter način in vsebino dela posamezne dejavnosti.

Delegacija iz Kazahstana v ZD Ljubljana

Delegacija iz Švedske v ZD Ljubljana

V SAMEM VRHU

ŠTEVILNE NAGRADE IN PRIZNANJA

Kakovost dela se kaže tudi v številnih nagradah in priznanjih, ki so jih dobili sodelavke in sodelavci, ena najvidnejših je **nagrada evropska zdravnica leta, ki jo je leta 2014 prejela dr. Tonka Poplas Susič.**

Dr. Tonka Poplas Susič, evropska zdravnica leta 2014

Prenovljene enote Zdravstvenega doma

Vsi objekti ZD Ljubljana so sodobno opremljeni, kar občudujejo tudi mnogi strokovnjaki s področja medicine in zdravstva iz tujine.

Skupna vrednost investicij v prenovo objektov in opremo v obdobju 2007–2017 znaša **32,2 milijona evrov.**

Prenove enot ZD Ljubljana v obdobju letih 2007–2017:

- 2007, 2010, 2014 in 2016 / ZD Ljubljana, enota Center - preureditev laboratorija v 5. nadstropju, preureditev 4. nadstropja za rentgen pljuč in skeleta, odprtje Simulacijskega centra in preureditev prostorov za pediatrijo in šolsko medicino v pritličju ter nabava nove opreme.
- 2008 in 2009 / ZD Ljubljana, enota Šiška - popolna prenova 2. in 3. nadstropja ter nabava nove opreme.
- 2009 / ZD Ljubljana, enota Polje - prenova pritličja ter nabava nove opreme.
- 2010 / ZD Ljubljana, enota Rudnik - zunanja ureditev okolice objekta z ureditvijo in razširitvijo parkirišča, ureditev dostopov za invalide, ureditev dovoza za vozila ter asfaltiranje in tlakovanje.
- 2012 / ZD Ljubljana, enota Šentvid - ureditev zobne ambulante in dodatne splošne ambulante ter sanacija vodovodne napeljave ter nabava nove opreme.
- 2012 / ZD Ljubljana, enota Vič - preureditev diagnostičnega laboratorija in sprejemne kartoteke v otroškem dispanzerju ter ureditev novega parkirišča in okolice ter nabava nove opreme.
- 2012 / ZD Ljubljana, enota Fužine - preureditev vseh prostorov ter nabava nove opreme.
- 2013 / ZD Ljubljana, enota Moste - prenova šolskega dispanzerja in laboratorija ter nabava nove opreme.
- 2013 / ZD Ljubljana, enota Črnuče - nadzidava 2. nadstropja in dograditev dvigala, preureditev kleti in dela 1. nadstropja, delna prenova pritličja in nabava nove opreme.
- 2015 / ZD Ljubljana, enota Bežigrad - statična sanacija sten in stebrov v 1. in 2. nadstropju, obnova prostorov in zamenjava oken v 2. nadstropju ter obnova fasade z izvedbo ustrezne energetske sanacije ter nabava nove opreme.

ZD Ljubljana, enota Šiška

ZD Ljubljana enota Vič - Rudnik, zdravstveno varstvo predšolskih otrok

ZD Ljubljana, enota Polje

ZD Ljubljana, enota Bežigrad

ZD Ljubljana, enota Črnuče

DELAMO NAPREJ

ZD Ljubljana, enota Bežigrad

Gradnja novega prizidka (začetek projekta v letu 2017), skupna vrednost investicije MOL je 8 milijonov evrov.

Poleg tega načrtujemo tudi gradnjo **Izobraževalnega centra na Metelkovi** in prenovo **enot Jarše in Rudnik.**

Vizualizacija novega prizidka enote Bežigrad

LEKARNIŠKA DEJAVNOST

Svetovanje v Lekarni Ljubljana

Lekarniško dejavnost v Ljubljani zagotavljamo v 28 enotah Lekarne Ljubljana in na 6 prodajnih samopostrežnih avtomatih Lekarna24. Javno mrežo lekarniške dejavnosti dopolnjuje še 14 koncesionarjev.

Lekarna Ljubljana

Lekarna Ljubljana je največji javni lekarniški zavod v Sloveniji, ki posluje v Ljubljani ter drugih krajih države in beleži več kot 68 let delovanja. Javno službo preskrbe z zdravili in drugimi izdelki ter pripomočki izvaja v široki mreži, ki je konec leta 2017 štela skupaj 50 poslovnih enot v Sloveniji in imela 340 sodelavk in sodelavcev. V Ljubljani posluje v 28 poslovnih enotah, na šestih samopostrežnih avtomatih Lekarna24 in preko spletne lekarne.

Lastna veledrogerija in založba

Lekarna Ljubljana je ustanovila svojo **lastno veledrogerijo LL Grosist** (2009) z namenom boljše organizacije in preskrbe z zdravili, ta je danes eden od štirih največjih veletrgovcev z zdravili v Sloveniji, in v letu 2016 razširila svoje delovanje tudi na področje založništva z ustanovitvijo **Založbe Lekarna Ljubljana.**

Zavod Ljubhospic

V letu 2009 je JSS MOL zgradil hišo hospic, ki jo je leta 2015, po vseh dotedanjih prizadevanjih MOL za njeno delovanje, ponovno obudila Lekarna Ljubljana z ustanovitvijo zavoda Ljubhospic. **Hiša Ljubhospica** je edina tovrstna hospic hiša v Sloveniji, ki neozdravljivo bolnim v zadnjem obdobju življenja nudi brezplačno 24-urno celostno paliativno oskrbo. V preteklosti je na mestu, kjer danes stoji hiša Ljubhospica, stala stavba, ki jo je MOL-u darovala meščanka.

Hiša Ljubhospica

Okrepljena kakovost poslovanja

Od leta 2007 je Lekarna Ljubljana pomembno okrepila kakovost poslovanja in povečala dostopnost do zdravil in drugih izdelkov. Pridobila je certifikat ISO 9001-2008 (2013) in certifikat Družini prijazno podjetje (2014).

Sodobni tržni pristopi in tehnologije

Pri posodabljanju obstoječih enot in odpiranju novih, Lekarna Ljubljana uvaja sodobne tržne pristope ter nove tehnologije, ki so skladne s sodobnim konceptom lekarn, s poudarkom na samopostrežnem delu. Stalno tudi nadgrajuje in nadaljuje tradicijo razvoja galenskih izdelkov in izdelkov lastne blagovne znamke.

Uporabnikom prijazni prostori

Galenski laboratorij Lekarne Ljubljana

Galenski laboratorij je proizvodna enota za izdelavo galenskih izdelkov, ki vsako leto poveča linijo za okoli 20 novih izdelkov in danes ponuja že preko **300 izdelkov lastne blagovne znamke.**

Spletna lekarna Lekarna24ur

Spletna lekarna poleg nakupa izdelkov z velikim naborom strokovnih člankov deluje kot informacijsko središče z nasveti o zdravju in počutju.

Strokovne farmacevtske storitve

V preteklih letih se je Lekarna Ljubljana osredotočala na oblikovanje novih strokovnih farmacevtskih storitev z namenom poglobljenega ozaveščanja laične javnosti o pravilni in varni uporabi zdravil, zdravem načinu življenja, preventivi in pravočasnem odkrivanju bolezni. Strokovni sodelavci danes izvajajo preventivne meritve s svetovanjem o zdravem življenjskem slogu in pregled uporabe zdravil, izdelujejo osebne kartice zdravil, svetujejo o ustrezni negi ipd. **Navedene storitve so v enotah Lekarne Ljubljana brezplačne.**

Program zvestobe – kartica zvestobe Lekarne Ljubljana

Kartico uporablja skoraj 169.800 uporabnikov. S katalogom ZDRAVO ponuja informacije o ugodnih nakupih s kartico in druge praktične napotke za ohranjanje zdravja ter dobrega počutja.

Kartica zvestobe Lekarne Ljubljana

Robot Rowa

Robot Rowa je največji avtomatiziran lekarniški sistem v Sloveniji za prevzemanje, shranjevanje in izdajanje zdravil.

Samopostrežni prodajni avtomat Lekarna24

Avtomat Lekarna24 omogoča vse dni v letu 24-urni enostavni nakup izdelkov, ki jih potrebujemo za brezskrbno preživljanje prostega časa in lajšanje bolečin. V 2017 deluje že 6 tovrstnih avtomatov v mestu.

Osebna kartica zdravil

Osebna kartica zdravil je pregleden izpis zdravil na recept in brez recepta, kot pomemben vir informacij za bolnike, svojce, farmacevte, zdravnike in drugo zdravstveno osebje.

Pregled uporabe zdravil (PUZ)

Pregled uporabe zdravil (PUZ) je individualen in zaseben pogovor z magistrom farmacije o pacientovi terapiji za zagotovitev čim bolj učinkovitega zdravljenja z zdravili.

Svetovanje o zdravem življenjskem slogu (ZŽS)

Svetovanje o zdravem življenjskem slogu je storitev za celovito informiranje in spodbujanje ljudi k ohranjanju zdravja in dobrega počutja. Strokovni sodelavci opravljajo preventivne meritve, svetujejo o zdravem načinu življenja in o ustrezni negi, pripravljajo tudi druge celovite programe, kot je npr. program »Opustimo kajenje«.

Število imetnikov kartice zvestobe Lekarna Ljubljana v obdobju 2009–2017

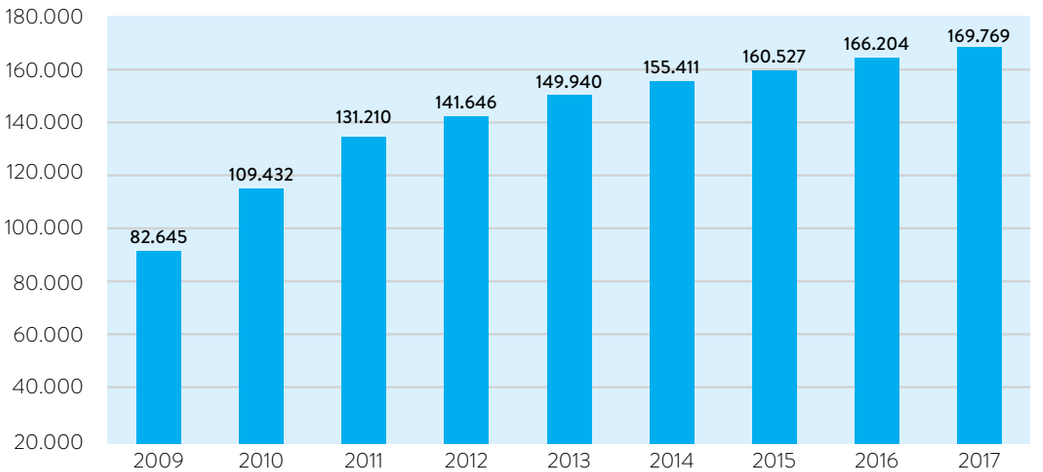

Samopostrežni prodajni avtomat Lekarna24

Festival zdravja

Od leta 2014 Lekarna Ljubljana v sodelovanju s poslovnimi partnerji, društvi in zavodi ter drugimi organizacijami organizira **Festival zdravja v Ljubljani,** katerega namen je ozaveščanje ljudi o preventivnih aktivnostih za ohranjanje zdravja in dobrega počutja. Vsako leto ga obišče približno 4.000 ljudi.

Festival zdravja

NAJVEČJE PRIDOBITVE

Investicije v enote Lekarne Ljubljana v obdobju 2007–2017

Lekarna Ljubljana je v letih 2007–2017 za investicije v vzpostavitev 8 novih enot na območju Ljubljane in za 6 avtomatov Lekarna24 namenila 1,5 milijona evrov, za opremo pa 700.000 evrov.

Nove enote Lekarne Ljubljana v obdobju 2007–2017:

- Lekarna Citypark (2008)
- Lekarna pri šišenski knjižnici (2008)
- Lekarna Supernova (2008)
- Lekarna Trnovo (2009)
- Lekarna Tehnološki park (2015)
- Lekarna WTC (2015)
- Lekarna Savska (2016)
- Lekarna Vila Urbana (2017)

Lekarna Tehnološki park, Ljubljana

Lekarna Vila Urbana, Ljubljana

Nove pridobitve v letu 2018

- nova Lekarna Sončni log v Logatcu (2018)
- nova Lekarna pri Zdravstvenem domu v Grosuplju (2018)
- prva specializirana prodajalna LL Viva Prisojna v Ljubljani (2018)

Otvoritev specializirane prodajalne LL Viva Prisojna v Ljubljani

DELAMO NAPREJ

Infrastrukturni projekti v teku

- prenova Lekarne Mirje v Ljubljani (2018)
- prenova Lekarne v Cerknici (2018)
- prenova Lekarne v Zagradcu (2018)
- nova Lekarna na Vilharjevi v Ljubljani

Odprto in dostopno mesto

11

Enakost vseh meščank in meščanov ter socialna pravičnost sta naši izjemno pomembni vrednoti, zato skrbno načrtujemo delovanje ter se uspešno spopadamo z naraščajočimi družbenimi izzivi. V mestu krepimo odprto in enakopravno družbeno okolje, v katerem **živimo skupaj in spoštujemo različnost.**

S številnimi socialnovarstvenimi programi, storitvami in aktivnostmi si prizadevamo za družbeno enakost in za širok pristop k dostopnosti za vse meščanke in meščane, pri tem pa še posebno pozornost namenjamo ranljivim skupinam in smo tudi prostovoljstvu prijazno mesto.

Od leta 2007 nas je za sistematično načrtovanje in izvajanje ukrepov v mestu na področju dostopnosti **Evropska komisija večkrat nagradila s prestižnimi priznanji Access City Award.**

STAREJŠIM PRIJAZNO MESTO

JAVNA NAJEMNA STANOVANJA

Nabrežje Ljubljanice na Bregu smo celovito preuredili v letu 2010 in omogočili neoviran dostop do reke.

Mesto, dostopno vsem

Prispevamo k boljšemu življenju

Med temeljne naloge na tem področju sodijo reševanje socialnega položaja najšibkejših, neprofitna stanovanjska politika, prilagajanje infrastrukture osebam z oviranostmi, doplačevanje oskrbe v domovih za starejše in v socialnovarstvenih zavodih za odrasle, financiranje družinskih pomočnic in pomočnikov, zagotavljanje socialnovarstvenih storitev pomoči družini na domu ter preko javnih razpisov sofinanciranje raznolikih programov javnih zavodov in nevladnih organizacij, ki izvajajo vrsto drugih aktivnosti, s katerimi skupaj prispevamo k boljšemu življenju ranljivih skupin in zagotavljamo enakost spolov.

Strategije in akcijski načrti

Aktivnosti izvajamo skladno s sprejetimi strategijami (Strategijo razvoja socialnega varstva v MOL 2007–2011 in Strategijo razvoja socialnega varstva v MOL 2013–2020) ter akcijskimi načrti, ki jih od leta 2008 pripravljamo za obdobje 2 do 4 let, najnovejši so:

- Akcijski načrt Ljubljana – občina po meri invalidov za obdobje 2017–2018,
- Akcijski načrt Enakost spolov v Mestni občini Ljubljana za obdobje 2017–2018,
- Akcijski načrt Starosti prijazna Ljubljana za obdobje 2016–2020.

Od leta 2008 smo izdali 11 publikacij

- Zdravo staranje – izziv za Mestno občino Ljubljana
- Telesna in športna aktivnost v Ljubljani
- Ljubljana, občina po meri invalidov – odpravljamo ovire
- 365 dni boja proti nasilju nad ženskami v Ljubljani
- Prostovoljna Ljubljana – prijaznejša Ljubljana
- Ljubljana – zdravo mesto, Vodnik po programih socialnega varstva in varovanja zdravja
- Mavrična Ljubljana
- Socialna Ljubljana
- Za duševno zdravje v Ljubljani
- Zdravstveni profil MOL
- Izzivi z zasvojenostmi v Ljubljani

Navedene publikacije so dostopne tudi na spletni strani MOL.

Ljubljana za vse – primeren pristop do vsakogar je naš slogan pri izboljševanju težav, s katerimi se v vsakdanjem življenju srečujejo osebe z oviranostmi.

Povečujemo dostopnost

Dostopnost mesta vsem, še posebej osebam z oviranostmi, sodi med naše ključne prioritete, ki so vključene v vse mestne razvojne politike. S tem se od leta 2007 še posebej dejavno ukvarja **Svet za odpravljanje arhitekturnih in komunikacijskih ovir MOL** kot posvetovalno telo župana.

Odpravljamo arhitekturne ter komunikacijske ovire

Z mnogo aktivnostmi in ukrepi, tudi na osnovi akcijskih načrtov, povečujemo dostopnost – **na javnih površinah odpravljamo arhitekturne ovire z nižanjem robnikov pločnikov, urejamo posebna javna parkirna mesta, na semaforjih nameščamo tipke za osebe z okvaro vida, večino javnih sanitarij smo preuredili za osebe z oviranostmi, nekatere objekte smo opremili s ključavnicami za evro ključe, mnoge mestne zgradbe so opremljene s sistemom za osebe z okvarami sluha itd.**

Mesarski most omogoča neoviran prehod čez Ljubljanico. Pod mostom so sanitarije dostopne z dvigalom, ki so urejene za osebe z oviranostmi na evro ključ.

V proračunu MOL smo v obdobju 2007–2017 za področje socialnega varstva in varovanja zdravja namenili skupaj 167 milijonov evrov.

Finančna sredstva namenjamo številnim programom na področju varovanja zdravja in socialnega varstva
Za več kot 61.000 upravičencev smo namenili skupaj dobrih 11 milijonov evrov denarnih pomoči (za materialno ogroženost, šolska kosila, šolo v naravi, šolske potrebščine, kosila za starejše od 65 let ter pomoč ob rojstvu otroka). **Leta 2007 smo namenili 790.000 evrov, leta 2017 pa že 1,16 milijona evrov.**

Za sofinanciranje dopolnilnih programov s področja socialnega varstva in varovanja zdravja smo namenili 28 milijonov evrov, povprečno smo letno sofinancirali 114 tovrstnih dopolnilnih programov. Od leta 2007 smo **670 osebam omogočili zaposlitev v programih javnih del.**

Talni taktilni vodilni sistem

Leta 2012 smo pripravili celovit **načrt talnega taktilnega vodilnega sistema,** v katerem je predvidena ureditev varnih poti za slepe in slabovidne, povezanih s postajališči mestnih avtobusov. Skladno z načrtom sistematično in postopno vgrajujemo taktilne oznake po javnih površinah v centru mesta, ob prenovah pa tudi na preostalih lokacijah, ki jih načrt ne zajema.

Z nameščanjem talnih taktilnih oznak, ki slepim in slabovidnim omogočajo boljšo orientacijo in mobilnost po javnih površinah, smo v MOL začeli na Bregu. Od prenove v letu 2013 je slepim in slabovidnim prijaznejša in dostopnejša tudi znamenita Čopova ulica.

Mnogi programi in projekti

Prilagodili smo dostopnost mnogih mestnih stavb in rekreativnih površin

Osebam z oviranostmi je dostopnih več kot 200 javnih zgradb MOL – osnovnih šol, športnih objektov, kulturnih ustanov, enot zdravstvenega doma in lekarn ter upravnih prostorov. Vidnejši objekti so: **Mestna hiša, Športni center Stožice, Gimnastični center Ljubljana, Kopališče Kolezija, Ljubljanski grad, Mestni muzej Ljubljana, Mestno gledališče Ljubljana, Center urbane kulture Kino Šiška, mestne knjižnice** itd. **Prilagojenih je tudi vedno več zunanjih rekreativnih površin (Tivoli, otroška igrišča v Severnem parku, Bloudkovem parku in v Šmartinskem parku).**

Odpravljanje arhitekturnih ovir v stavbah, ki se nahajajo v starem mestnem jedru, je poseben izziv. Eden takih je bila tudi ureditev dvigala na notranjem dvorišču Mestne hiše, leta 2009.

Zunanje dvigalo za dostop do prostorov Lutkovnega gledališča Ljubljana je na Krekovem trgu od leta 2011

Od 2012 so v Arheološkem parku Emona osebam z okvaro vida na voljo tipni zemljevidi in makete, izboljšana je fizična dostopnost za bližji ogled ostalin, prilagojena je višina info panojev. Na sliki je info pano v Emonski hiši.

Taktilna tabla v brajici, namenjena slepim in slabovidnim, za dostop do Centra urbane kulture Kino Šiška iz bližnjega postajališča mestnega potniškega prometa.

V zadnjih letih smo uredili več fitnesov na prostem. Posebej starejšim prilagojen se od leta 2014 nahaja na Kodeljevem, v bližini enega od dnevnih centrov za starejše.

V Šmartinskem parku smo leta 2016 uredili novo otroško igrišče, prijazno tudi otrokom s posebnimi potrebami. Igrišče je opremljeno z napisi za slepe in slabovidne in vključuje igrala, prilagojena gibalno oviranim otrokom.

Prilagojeno uradno spletno mesto

Upoštevali smo potrebe starejših in uporabnikov s senzornimi omejitvami in v letu 2017 naredili uradno spletno stran www.ljubljana.si dostopnejšo (standard Konzorcija za svetovni splet, ki ustreza ravni dostopnosti AA).

Dostopnost do storitev, informacij in programov

Dostop do javnih storitev uresničujemo z nameščanjem naprav za prilagojen prenos informacij (avdio vodila, indukcijske zanke, tipne karte, video prikazovalniki), z uresničevanjem pravice do tolmača za gluhe pri zdravniku in v upravnih postopkih, s prednostno dodelitvijo prilagojenih neprofitnih najemnih stanovanj osebam z oviranostmi, z individualiziranimi programi in pripomočki v vrtcih in osnovnih šolah, z zagotavljanjem posebnega volišča, opremljenega z elektronsko napravo za glasovanje s pomočjo zvoka, z izvajanjem prilagojenih kulturnih predstav v naših kulturnih ustanovah, z individualno organiziranimi programi turističnega vodenja po mestu, s sofinanciranjem mnogih drugih organizacij, ki izvajajo programe in projekte za osebe z oviranostmi.

Slušne – indukcijske zanke za lajšanje komunikacije z osebami z okvaro sluha so nameščene v nekaterih enotah Lekarne Ljubljana

Dostopnost javnega prevoza

Od leta 2007 smo postopoma razvijali celovit **projekt zagotavljanja mobilnosti za osebe z oviranostmi v Ljubljani.** Za lažjo mobilnost starejših in oseb, ki težje hodijo, smo leta 2008 uvedli električna vozila »Kavalir«, ki omogočajo brezplačen prevoz do vseh pomembnejših ciljev v mestni pešconi. Vožnje z njimi je možno tudi vnaprej naročiti po telefonu. Od leta 2012 omogočamo tudi storitev **Prevoz na klic** za prevoz z avtobusi javnega potniškega prometa LPP, kjer si osebe z oviranostmi vnaprej naročijo specifično pomoč na avtobusu in prilagojeno vrsto vozila. Do danes smo večino avtobusov mestnega potniškega prometa posodobili, vsi so nizkopodni, mnogi med njimi imajo notranje glasovne in vizualne napovednike naslednjih postajališč in tudi klančine za vstop z invalidskim vozičkom. **Mladoletniki in odrasle osebe s telesno okvaro** ter njihovi **spremljevalci** lahko pridobijo **brezplačno vozovnico LPP** v skladu s predpisi, ki urejajo usmerjanje otrok s posebnimi potrebami, in predpisi na področju invalidskega in pokojninskega zavarovanja.

Avtobusi mestnega potniškega prometa, opremljeni s klančino za vstop z invalidskim vozičkom.

Sedeži v avtobusih mestnega potniškega prometa, prilagojeni osebam z oviranostmi.

Na konferenci EUROCITIES 2013 v Gentu smo za projekt Zagotavljanje varnosti in enakih možnosti v prometu za otroke in osebe z oviranostmi prejeli letno nagrado organizacije EUROCITIES v kategoriji Smart living.

Nagrada EUROCITIES 2013, Smart living.

Tipna maketa na Ljubljanskem gradu

Na Ljubljanskem gradu smo leta 2013 izdelali tipno maketo, ki stoji na grajskem dvorišču in v brailovi pisavi označuje najpomembnejše oz. najbolj prepoznavne točke gradu, s čimer je slednji postal dostopnejši in zato tudi prijaznejši slepim in slabovidnim osebam.

Tipna maketa na Ljubljanskem gradu

Festival OVIRANtlon

Skupaj z nevladnimi organizacijami Zvezo društev slepih in slabovidnih Slovenije, Društvom paraplegikov ljubljanske pokrajine, Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije, festivalom Odprte hiše Slovenije ter podjetjem LPP vsako leto organiziramo **festival OVIRANtlon,** na katerem ozaveščamo ljudi o ovirah, s katerimi se srečujejo osebe z oviranostmi, in spodbujamo zavedanje, da je univerzalna dostopnost v današnjem času nujna.

Festival OVIRANtlon

Nagrade in priznanja

Za velik napredek pri ustvarjanju vse bolj dostopnega in osebam z oviranostmi prijaznega mesta smo za leto 2009 prejeli listino Občina po meri invalidov, ki jo podeljuje Zveza delovnih invalidov Slovenije.
Evropska komisija nam je za sistematično načrtovanje in izvajanje ukrepov v mestu za izboljšanje dostopnosti urbanega okolja osebam z oviranostmi **podelila za leto 2012 posebno pohvalo** in **za leto 2015 bronasto priznanje Access City Award.** Za širok pristop k dostopnosti, ki zajema vse prebivalstvo, pa smo **za leto 2018 osvojili prestižno srebrno priznanje Access City Award.**

Srebrno priznanje **Access City Award za leto 2018** je prevzela vodja Oddelka za zdravje in socialno varstvo Tilka Klančar.

Certifikat »LGBT prijazno«

Ljubljana je mesto, v katerem spoštujemo drugačnost, zato se z naborom aktivnosti usmerjamo k ozaveščanju in zagotavljanju enakih pogojev za vse meščanke in meščane. V sodelovanju z nevladnimi organizacijami smo leta 2014 vzpostavili certifikat »LGBT prijazno«, ki je namenjen predvsem ozaveščanju in ga podeljujemo organizacijam, ki znotraj delovnega okolja in navzven do strank ustvarjajo in ohranjajo ozračje, pozitivno za vse, ne glede na spolno usmerjenost in spolno identiteto. Veliko pozornosti namenjamo podpori in opolnomočenju istospolno usmerjenih in oseb različnih spolnih identitet, zato smo v letu 2015 v okviru evropske nagrade za javni sektor (EPSA 2015) prejeli certifikat najboljših praks na lokalni ravni. Ljubljana je tudi članica mednarodne mreže mavričnih mest.

Prejemniki certifikata LGBT prijazno

Leta 2015 je za uspešno delo na področju LGBT MOL kot edina iz Slovenije prejela evropsko priznanje za najboljše prakse v javnem sektorju (EPSA 2015).

Programi proti nasilju nad ženskami in varna hiša

Z ničelno toleranco se odzivamo na nasilje nad ženskami in sofinanciramo programe za pomoč ženskam in otrokom, ki so preživeli ali pa še preživljajo nasilje, ter njihove nastanitve, ki omogočajo takojšen umik iz nasilnega okolja (krizni center, varne hiše in zatočišča). Poleg nastanitev so ženskam, ki doživljajo nasilje, na voljo tudi osebno, telefonsko in spletno svetovanje ter skupine za samopomoč in podporne skupine. **V letu 2010 je na našo pobudo začela delovati prva in edina varna hiša v Sloveniji za uporabnice nedovoljenih drog, ki so tudi žrtve nasilja.** Aktivno izvajamo in v sodelovanju z nevladnimi organizacijami organiziramo kampanje ozaveščanja, še posebej v času mednarodne 16-dnevne kampanje proti nasilju nad ženskami, ki se vsako leto začne 25. novembra. Izvajamo tudi ozaveščevalne aktivnosti za povzročitelje nasilja.

MOL vsako leto sodeluje v ozaveščevalnih in preventivnih aktivnostih boja proti nasilju nad ženskami. Tako se je leta 2008 župan Zoran Janković kot prvi podpisal v knjigo zaprisege o nenasilju.

Program boja proti trgovini z ljudmi

Naša podpora na tem področju je izjemnega pomena. Leta 2007 smo kot prvi podprli program reintegracije, ki za vključitev v program ne pogojuje sodelovanja z organi pregona. Vrsto let tudi **sofinanciramo programe in aktivno sodelujemo v različnih ozaveščevalnih aktivnostih proti trgovini z ljudmi.** Med večje sodijo programi Društva Ključ – centra za boj proti trgovini z ljudmi, ki ponuja celostno strokovno pomoč žrtvam trgovine z ljudmi, od preventivne do kurativne.

Blažimo posledice brezdomstva

Za socialno najšibkejše meščane in meščanke skrbimo z **neprofitnimi stanovanji, bivalnimi enotami** in **denarno pomočjo iz občinskega proračuna.** Poleg tega redno **sofinanciramo številne programe pomoči in podpore za preprečevanje in blaženje posledic brezdomstva, za katere smo v obdobju 2007–2017 iz občinskega proračuna namenili skupno 4 milijone evrov.** To so dnevni centri, zavetišča za brezdomne in nastanitvena podpora v stanovanjih, programi za higiensko oskrbo in oskrbo v materialu, svetovalni programi, ki jih izvajajo različni izvajalci, najbolj prepoznavna sta društvo Kralji ulice in ljubljansko območno združenje Rdečega križa Slovenije. Poleg tega smo v 2014 oddali v brezplačno uporabo našo stavbo Zavodu pod strehco.

Programi za migrantke in migrante

Za integracijo prosilcev za azil namenjamo znatna sredstva za sofinanciranje številnih organizacij, tudi takšnih, ki s svojimi programi nudijo pomoč pri integraciji. Med drugimi od leta 2015 financiramo projekt **Interkulturni center, ki ga izvaja Javni zavod Cene Štupar.** V okviru projekta ponujamo priseljencem, prosilcem za azil in osebam z mednarodno zaščito različne aktivnosti in informacije s področja izobraževanja, zaposlovanja, osebnostne rasti in slovenske kulture. Spodbujamo tudi razvoj programov za medkulturno sodelovanje in usposabljanje v vzgojno-varstvenih ustanovah, med njimi je primer dobre prakse OŠ Livada, ki jo obiskuje več kot 300 otrok iz več kot 30 različnih držav.

Programi pomoči zasvojenim

Preprečevanje različnih zasvojenosti in spopadanje z njimi rešujemo na različne načine. Predvsem izvajamo preventivne aktivnosti v šolah in sofinanciramo programe rehabilitacije za osebe, ki so vključene v proces abstinence, in programe zmanjševanja škode zaradi drog. Najvidnejšo vlogo na tem področju opravljajo nevladne organizacije. Od leta 2015 zagotavljamo terensko delo z uličnimi brezdomci oziroma z osebami, ki se veliko zadržujejo in družijo na javnih površinah v centru mesta, najintenzivnejše delo poteka na kritičnih točkah, kjer pogosteje prihaja do motečih oblik vedenja. Poleg dveh dnevnih centrov za uporabnike nedovoljenih drog od leta 2017 dodatno sofinanciramo delovanje tretjega centra v bližini najbolj perečih lokacij. **Skupaj letno namenimo sofinanciranju nevladnih organizacij za programe pomoči zasvojenim okrog 600.000 evrov.**

Ljubljana je edino mesto v Evropi, v katerem smo del prostorov Mestne hiše namenili LGBT skupnosti

Neposredno ob Mestni hiši smo leta 2014 oddali gostinski prostor, v katerem deluje lokal **Pritličje,** ki je odprt za vse. Poleg prijetne gostinske ponudbe se posvečajo tudi oblikovanju dogodkov z družbeno-angažiranim programom, s katerimi izpostavljajo robne teme in temeljna identitetna vprašanja.

Gostilna Druga violina

V centru mesta, na Starem trgu, gostinske prostore oddajamo Centru za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič iz Drage, ki vodi gostilnico z izrazito socialno noto, z imenom Druga violina. V njej delajo osebe z motnjo v duševnem razvoju, ki imajo tu priložnost usposabljanja za delo v strežbi oz. v običajnem delovnem okolju, kar ključno prispeva k njihovi socialni vključenosti. Koncept gostilnice je lepo sprejet med meščankami in meščani in tudi med turisti.

Džamija – Islamski verski in kulturni center

Po štirih desetletjih prizadevanj za gradnjo islamskega verskega in kulturnega središča v Ljubljani smo leta 2008 uspeli narediti pomemben korak naprej, ko je Mestni svet MOL brez glasu proti potrdil predlog prostorskega načrta za gradnjo islamskega verskega objekta. V letih, ki so sledila, smo izbrali arhitekturno rešitev in omogočili, da je Islamska skupnost v RS v letu 2012 lahko začela graditi svoje središče in verjamemo, da ga bo uspešno dokončala.

Vizualizacija projekta Islamskega verskega in kulturnega centra

STAREJŠIM PRIJAZNO MESTO

Nada Tarman, zelena ambasadorka naziva zelena prestolnica Evrope 2016, nas je s svojo mladostno energijo in zavidljivim 94-im leti, očarala.

Demografske spremembe v strukturi prebivalstva, ki vodijo v naraščanje deleža starejšega prebivalstva, zahtevajo najrazličnejše odzive na mnogih področjih v mestu.

Nanje se odzivamo tako, da oblikujemo sodobne programe, ki krepijo zdravje in vlogo starejših v družbi, ter večamo pestrost in dostopnost do različnih dejavnosti za aktivno in učeče preživljanje starosti. Širimo tudi ponudbo socialnovarstvene oskrbe za tiste, ki potrebujejo različne oblike pomoči na domu.

Info točka 65+

Leta 2015 smo na **Mačkovi ulici 1 v Ljubljani** odprli **Info točko 65+**, kjer meščankam in meščanom na enem mestu nudimo celovite informacije o vseh naših storitvah in aktivnostih, namenjenih starejšim, osebam z oviranostmi in žrtvam nasilja v družini ter žrtvam nasilja zaradi spola, ki so bile vzpostavljene v okviru projekta FIRST.

Prostori Info točke 65+ na Mačkovi ulici 1 v Ljubljani

Mreža devetih dnevnih centrov aktivnosti za starejše

Na našo pobudo v Ljubljani deluje mreža devetih prostorsko enakomerno razporejenih dnevnih centrov aktivnosti za starejše, ki z vrsto dejavnosti pripomorejo k večji socialni vključenosti in preprečevanju osamljenosti, podaljšanju vitalnosti, krepitvi in ohranjanju samostojnosti, sposobnosti in zmožnosti starejših. V njih izvajajo vodeno telesno vadbo, tečaje kuhanja, učenje tujih jezikov ter vrsto drugih zanimivih prostočasnih dejavnosti, ki starejšim pomagajo tudi ohranjati socialne mreže. **Vsakega od njih dnevno obišče od 30 do 120 ljudi, število članov pa iz leta v leto narašča.**

Medgeneracijsko druženje, dnevni centri aktivnosti za starejše

Brezplačno računalniško in drugo izobraževanje v četrtnih skupnostih MOL

Od leta 2007 na sedežih četrtnih skupnosti MOL organiziramo **brezplačne tečaje računalništva za starejše od 55 let, s čimer omogočamo, da je storitev dostopna vsem starejšim.** V obdobju 2007–2007 se je tečajev udeležilo več kot **20.000 tečajnikov.** Zaradi velike motiviranosti starejših za poglabljanje znanj, tudi ko že poznajo osnove, izvajamo tako osnovne kot nadaljevalne tečaje. Na sedežih četrtnih skupnosti delujejo tudi e-točke, kjer vsakdo lahko brezplačno dostopa do interneta.

Računalniški tečaji za starejše v četrtnih skupnostih MOL

EU projekt AFE INNOVNET (2014–2016)

Kot partner smo se vključili v tematsko mrežo AFE INNOVNET, katere cilj je povezati lokalne in regionalne skupnosti, industrijo, raziskovalne inštitute in civilno družbo, da bi skupaj našli in ustvarili pametne in inovativne rešitve za podporo aktivnega in zdravega staranja ter prispevali k razvoju okolij, prijaznih do starejših. V mreži smo aktivno predstavljali svoje dobre prakse na področju starejših, pristopili pa smo tudi k Zavezi o demografskih spremembah.

EU projekt SEED (2016–2018)

Na podlagi dolgoletnih izkušenj in dobrih praks na področju aktivnosti za starejše smo bili povabljeni, da kot evalvator sodelujemo v evropskem projektu SEED – Supporting the Recognition of the Silver Economy in Europe. **Skupaj s preostalimi partnerji projekta sodelujemo pri pripravi nagrade Silver Economy Awards** za inovativne izdelke in storitve, ki pripomorejo k boljši kakovosti življenja starejših evropskih prebivalcev (50+).

Predstavitev projekta SEED v Cankarjevem domu, na Festivalu za tretje življenjsko obdobje v letu 2017

Festival za tretje življenjsko obdobje

Že skoraj desetletje se celostno predstavljamo na Festivalu za tretje življenjsko obdobje (F3ŽO), ki je **največja prireditev za starejše v državi.** Za vsa prizadevanja smo v letu 2016 pod vodstvom župana Zorana Jankovića prejeli priznanje za dolgoletno sodelovanje pri pripravi F3ŽO ter pri omogočanju aktivnega staranja v Ljubljani, mestni svetnik Marjan Sedmak pa je bil imenovan za častnega ambasadorja festivala. Festival je največja tovrstna prireditev v državi, ki jo je v letu 2017 obiskalo že 17.000 obiskovalcev različnih starosti in 300 otrok.

Festival za tretje življenjsko obdobje

Oskrba na domu

Od leta 2015 je sedež ZOD Ljubljana v novih prostorih, v prenovljeni vili Urška, za investicijo smo namenili **800.000 evrov.**

Zavod za oskrbo na domu Ljubljana

Zavod za oskrbo na domu Ljubljana (ZOD Ljubljana) je **največji zavod v Sloveniji za izvajanje pomoči družini na domu, s celovito socialno oskrbo na domu za starejše, kronično bolne in invalide.**

Poleg temeljne naloge izvajanja storitve pomoči na domu omogočamo starejšim tudi socialni servis in medgeneracijsko sodelovanje in druženje, pri čemer pomaga več kot 70 prostovoljcev. **Letno nudijo pomoč že 1.500 osebam.**

Zavod Pristan

Zaradi nenehne rasti povpraševanja po storitvah pomoči na domu smo leta 2009 s podelitvijo koncesije zavodu Pristan povečali kapacitete.

FINANČNA SREDSTVA

V obdobju 2007–2017 smo za uporabnike Zavoda za oskrbo na domu Ljubljana in Zavoda Pristan namenili **24,1 milijona evrov.** Storitev pomoč na domu **subvencioniramo** v višini **75 %.**

Aktivno in kakovostno staranje v domačem okolju, A-QU-A

S projektom smo med letoma 2015 in 2016 omogočili več kot 7**.600 brezplačnih ur pomoči starejšim,** kar je ZOD-u Ljubljana prineslo zmago na natečaju za naj izboljšavo v javni upravi, **Premik naprej 2017, ki ga organizira Fakulteta za upravo.** Projekt je financiran iz programa norveškega finančnega mehanizma 2009–2014.

Priznanje premik naprej 2017

Urbano vrtičkanje z babico in dedkom

Medgeneracijski projekt za krepitev vseživljenjskega učenja.

Krepimo zdravje v starosti

S projektom **Krepimo zdravje v starosti** preučujemo bivalno okolje in dejavnike tveganja glede na potrebe starejših.

Aktivnosti za krepitev zdravja v starosti

Tehnološka podpora pri oskrbi ljudi z demenco

S projektom spodbujamo razvoj inovativnih oblik pomoči za ljudi z demenco s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Usposabljanje za strokovne delavce in sodelavce, v okviru projekta »Za demenci prijazno skupnost«, ki ga je ZOD Ljubljana izvedel v sodelovanju s Spominčico, Alzheimer Slovenija.

Za celovito in dalj časa trajajoče uspešno delovanje na področju socialnega varstva je ZOD Ljubljana leta 2016 prejel nagrado, ki jo podeljuje Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

JAVNA NAJEMNA STANOVANJA

Otvoritev soseske Polje III, v letu 2015

Potrebe po varnem in trajnem najemu na stanovanjskem področju so v Ljubljani zelo velike, zato v skladu z zakoni na področju stanovanjske politike oblikujemo različne ukrepe, s katerimi **povečujemo javni najemni stanovanjski fond.**

V obdobju 2007–2017 smo z gradnjo ali nakupi **povečali stanovanjski fond za skoraj 1.500 stanovanjskih enot oz. za 56 %,** obenem smo veliko obstoječih objektov tudi prenovili, s čimer smo mnogim socialno šibkejšim omogočili dom oz. izboljšali njihovo kakovost bivanja.

Letno razpisujemo posojila za obnove stanovanjskih enot v lasti meščank in meščanov, omogočamo ugodne rentne odkupe stanovanjskih enot, nakupe stanovanj po modelu deljenega lastništva kot javno-zasebnega partnerstva, zagotavljamo tudi nadomestne stanovanjske enote za potrebe realizacije razvojnih projektov MOL.

Javni stanovanjski sklad

Celotno upravljanje s stanovanjskimi enotami v Ljubljani – neprofitnimi najemnimi stanovanji in oskrbovanimi stanovanji ter bivalnimi enotami za socialno šibke, starejše in za mlade izvaja **Javni stanovanjski sklad MOL (JSS MOL).**

Dobro in učinkovito delo ekipe JSS MOL, ki zagotavlja kakovostno bivanje in zadovoljstvo najemnikov, od leta 2007 potrjujejo mnoge nagrade.

- **The World Habitat Awards 2010** – JSS MOL je bil uvrščen med osem finalistov za pridobitev svetovne nagrade za nastanitve 2010.
- **Zlato priznanje 2013 – novogradnja – javni objekt Polje II;** nagrada za energetsko učinkovitost Eko sklada na Celjskem sejmu, 2013.
- **Certifikat LGBT prijazno, 2015.**
- **Prvo mesto na prvem natečaju premik naprej 2016,** Univerze v Ljubljani, Fakultete za upravo, ki je prepoznala učinkovitost JSS poslovanja na področju **samostojnega vodenja sodnih zadev, povezanih z najemnimi razmerji, zmanjšanja stroškov sodnih zadev ter izvajanja aktivnosti za ohranitev najemnih razmerij.**

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za upravo

PRIZNANJE
za naj izboljšavo v javni upravi na natečaju
PREMIK NAPREJ 2016

prejme

Javni stanovanjski sklad mestne občine Ljubljana

za projekt

SAMOSTOJNO VODENJE SODNIH ZADEV, POVEZANIH Z NAJEMNIMI RAZMERJI, ZARADI ZMANJŠANJA STROŠKOV SODNIH ZADEV TER IZVAJANJA AKTIVNOSTI ZA OHRANITEV NAJEMNIH RAZMERIJ

Doc.dr. Mitja Deakin, prodekan za prenos znanja
Izr.prof.dr. Janez Stare, dekan

Ljubljana, 23. september 2016

Priznanje premik naprej 2016

NAJVEČJE PRIDOBITVE

Nakup stanovanj

Kupili smo večje število novih stanovanj na lokacijah **Celovški dvori, Viška cesta in Cesta v Zgornji log ter dotrajan samski dom na Hladilniški poti.**

Oskrbovana stanovanja

V okviru javno-zasebnega partnerstva smo pridobili **oskrbovana stanovanja v Trnovem, Murglah in Dravljah.**

Stanovanjske enote za posebne skupine odraslih

Posebno skrb smo namenili pridobivanju stanovanjskih enot za posebne skupine odraslih. V ta namen smo **zgradili hiše na Hradeckega cesti, Na Herši in na Vinčarjevi ulici (namenjena za skupnost oseb, obolelih za cerebralno paralizo, v sodelovanju z Zvezo društev za cerebralno paralizo Sonček).**

Prenova stanovanjskih enot

Za socialno najbolj ogrožene osebe smo s prenovami zagotovili dodatne enote na lokacijah: **Pipanova pot, Polje, Savska cesta, Cesta Dolomitskega odreda, Belokranjska ulica, Cesta 24. junija in Knobleharjeva ulica,** kjer smo kupili dotrajan samski dom in ga celovito prenovili.

Odstranitev barakarskih naselij in nadomestne stanovanjske enote

Tomačevska-Koželjeva: **odstranili smo barakarsko naselje in za preselitev stanovalcev zagotovili 98 nadomestnih stanovanjskih enot** (2009–2017). Zaradi načrtovane preureditve območja (širitve pokopališča Žale) je fazno od leta 2009 potekala odstranitev barakarskega naselja Tomačevska-Koželjeva. Uporabnikom smo omogočili preselitev v nadomestno stanovanjsko enoto ali jim izplačali odškodnino – zagotovili smo 98 stanovanjskih enot in izplačali 15 odškodnin.

Skrbimo za ohranjanje najemnih razmerij

Izjemno uspešno izvajamo aktivnosti za preprečevanje odprtega brezdomstva, t. i. antideložacijsko dejavnost. Najemnikom, ki ne zmorejo plačevati stroškov stanovanja, omogočamo preselitev v manjše cenejše stanovanje, tistim, ki nezakonito zasedajo neprofitna najemna stanovanja, omogočamo ob rednem plačevanju stanovanjskih stroškov, da si v okviru desetih let zagotovijo drugo primerno stanovanje ali uspejo pridobiti naše neprofitno stanovanje, najemnikom v času pred deložacijo dodelimo bivalne enote. Nudimo tudi ustrezne pomoči in izplačujemo izredne pomoči. Pri tem sodelujemo z različnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami. V letu 2017 smo z društvom Kralji ulice z izvajanjem projekta Podpora pri ohranjanju nastanitve na več lokacijah zmanjšali število izpraznitev stanovanj in deložacij na samo 5 primerov.

Območje Tomačevska-Koželjeva

Največji infrastrukturni projekti v obdobju 2007–2017

2007 / Cesta v Gorice – novogradnja objekta, 114 stanovanjskih enot v 4 stanovanjskih stavbah

2009 / Center starejših Trnovo – novogradnja objekta, 60 oskrbovanih stanovanj v 4 stavbah

2009 / Zelena jama F3 – novogradnja objekta, 126 stanovanjskih enot

2010 / Celovški dvori – nakup 351 stanovanjskih enot

2011 / Polje II – novogradnja objekta s sončno strešno elektrarno, 183 stanovanjskih enot v 6 večstanovanjskih stavbah

2012 / Pipanova pot – pasivna novogradnja objekta, 22 stanovanjskih enot

2014 / Belokranjska ulica – preureditev in obnova objekta, 8 stanovanjskih enot

2015 / Draveljska ulica – novogradnja objekta, 10 stanovanjskih enot

2015 / Polje III – novogradnja objekta, 148 stanovanjskih enot v 6 večstanovanjskih stavbah

2016 / Dolgi most – novogradnja objekta, 30 stanovanjskih enot v 3 dvoetažnih večstanovanjskih stavbah

2017 / Knobleharjeva ulica – prenova samskega doma, 71 stanovanjskih enot

2017 / Hladilniška pot – prenova samskega doma, 23 stanovanjskih enot

Objavili smo javne razpise za dodelitev **2.200** **neprofitnih najemnih stanovanj.**

V obdobju 2007–2017 smo z gradnjo ali nakupi povečali stanovanjski fond za skoraj **1.500** stanovanjskih enot oz. za **56 %**.

Za osebe, ki zaradi posebnih potreb niso sposobne samostojnega bivanja in so pod okriljem nevladnih in vladnih organizacij, smo zagotovili skupaj **41 stanovanjskih enot (od tega je 5 hiš), v katerih biva 127 oseb.**

Konec leta 2017 smo imeli skupaj **4.184** **stanovanjskih enot** – neprofitnih najemnih stanovanj oz. bivalnih enot.

Za nakupe in obnove stanovanjskih enot smo v obdobju 2007–2017 namenili skupaj **140** milijonov evrov.

Oddali smo **82 namenskih najemnih** – oskrbovanih stanovanj, namenjenih upokojenim osebam, ki jim zdravstveno stanje omogoča samostojno bivanje ob organizirani pomoči. Fond stanovanjskih – bivalnih enot za socialno najšibkejše smo povečali s **113 na 427 enot**.

Infrastrukturni projekti v teku

Zalog – gradnja 38 stanovanjskih enot, predvideno dokončanje maja 2018, vrednost investicije **3,6 milijona EUR**

Polje IV – gradnja 64 stanovanjskih enot, predvideno dokončanje decembra 2018, vrednost investicije **5,4 milijona EUR**

Vizualizacija projekta Brdo – gradnja 174 stanovanjskih enot, predvideno dokončanje sredi leta 2020, vrednost investicije **17,3 milijona EUR**

Vizualizacija projekta Rakova jelša II – gradnja 156 stanovanjskih enot, predvideno dokončanje decembra 2020 oz. v prvi polovici leta 2021, vrednost investicije **17,4 milijona EUR**

Vodnikova 5 – prenova stavbe za potrebe bivanja odraslih varovancev z motnjo v telesnem in duševnem zdravju iz Centra za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič Draga, predvideno dokončanje aprila 2018, vrednost investicije **863.000 EUR**

Mesto športa

Oddelek za šport Mestne občine Ljubljana smo ustanovili julija 2008. Ta skrbi za uresničevanje javnega interesa na področju športa, med drugim s **sofinanciranjem** programov športa, športne infrastrukture športnih društev in javnih zavodov, s **koordinacijo programov** športa za otroke in mladino ter **z zagotavljanjem** kakovostne javne mreže **športnih objektov.**

12

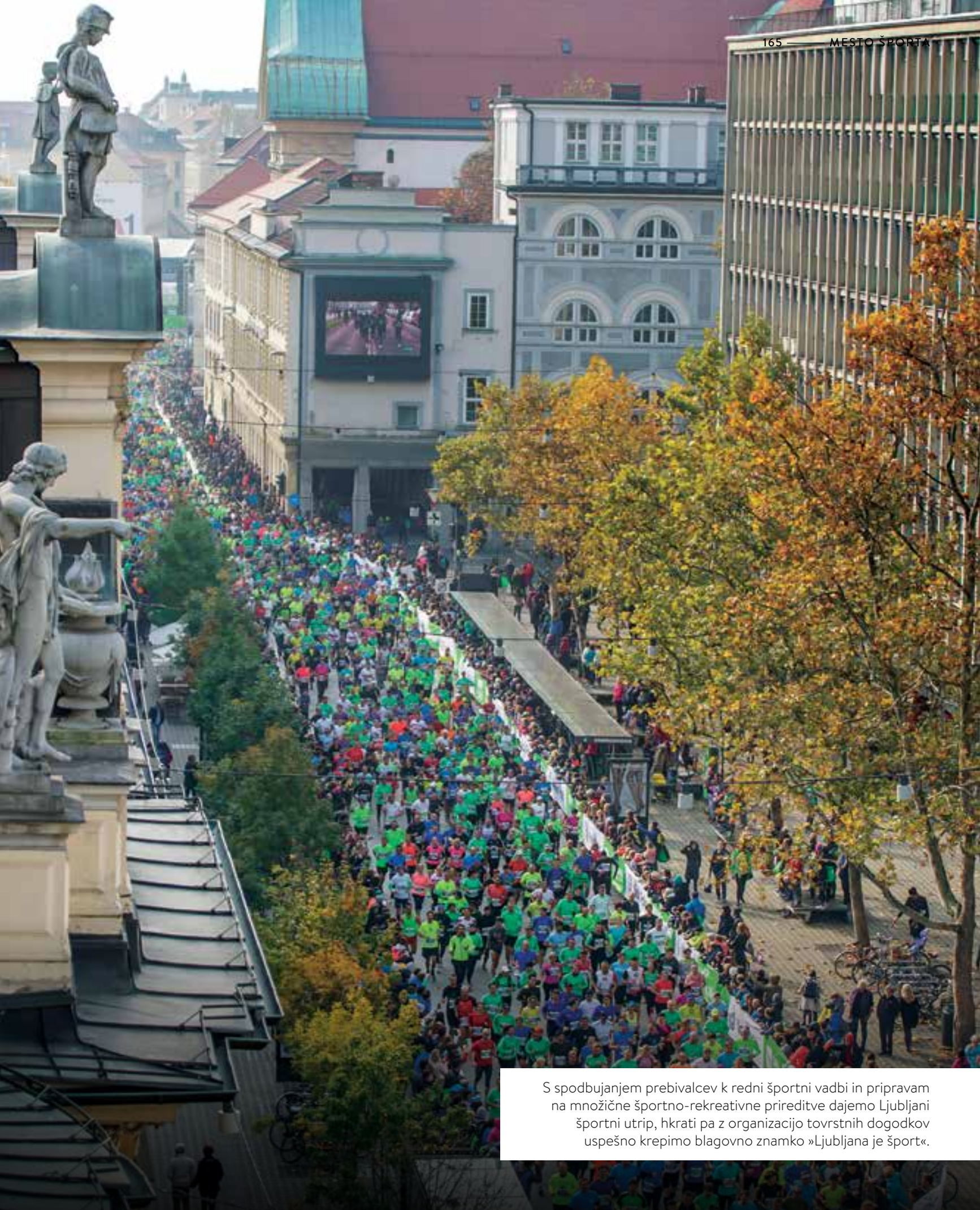

S spodbujanjem prebivalcev k redni športni vadbi in pripravam na množične športno-rekreativne prireditve dajemo Ljubljani športni utrip, hkrati pa z organizacijo tovrstnih dogodkov uspešno krepimo blagovno znamko »Ljubljana je šport«.

Ljubljana je šport

Aktivni, zdravi in zadovoljni

V Ljubljani spodbujamo **pestro in kakovostno gibalno športno ponudbo** v urbanem okolju, v naravi in v **športnih objektih v lasti Mestne občine Ljubljana oziroma objektih, zgrajenih v javno-zasebnem partnerstvu.** Izvajalcem letnega programa športa vsako leto **omogočamo brezplačno uporabo 150 športnih objektov.**

Javni zavod Šport Ljubljana

Športne objekte v Mestni občini Ljubljana upravljajo **Javni zavod Šport Ljubljana in osnovne šole,** ki s svojim delovanjem pomembno prispevajo k uresničevanju strategije športa v MOL in zagotavljajo pogoje za izvedbo letnega programa športa **več kot 200 športnim društvom, v obsegu več kot 240.000 ur.**

S kreativnim natečajem smo v sklopu mednarodnega festivala Zlati boben 2016 izbirali najboljši plakat za promocijo in komunikacijo športa v Ljubljani. Posebno pozornost namenjamo tudi promociji športa, lokacijam športa velike mestne družine, prav tako pa tudi večjim in manjšim športnim dogodkom. Plakat na fotografiji je prejel zlato priznanje.

Šolska športna tekmovanja in prireditve so nepogrešljivi del dodatne ponudbe vsake šole. Tekmovanja so nadgradnja rednega pouka, so povezovalni element med učenci, učitelji in starši ter med šolo, odgovornimi za šport na lokalni ravni, športnimi društvi in panožnimi zvezami.

V letu 2011 smo »Zavod Tivoli« preimenovali v **Javni zavod Šport Ljubljana** in predstavili novo celostno grafično podobo.

Dogodki privabljajo vedno več ljudi

Pot ob žici in Tek trojk

Pohod poteka po **34 kilometrov dolgi poti okoli Ljubljane,** kjer je med drugo svetovno vojno stala žičnata ograja italijanskih in kasneje nemških okupatorjev in je zato dogodek dobil ime Pot ob žici. Prireditev vsako leto organiziramo konec tedna, ki je najbližje **9. maju, prazniku Mestne občine Ljubljana,** ko praznujemo dan miru (oz. dan zmage), od vstopa v Evropsko unijo pa tudi dan Evrope. Prvi se v četrtek in petek na pohod odpravijo **otroci iz ljubljanskih vrtcev, šolarji iz osnovnih šol in dijaki srednjih šol, v soboto pa pot napolnijo vse generacije ljubiteljev pohodništva in tekači Teka trojk.**

Poleg spomina na osvoboditev Ljubljane (9. maj 1945) s pohodom in tekom spodbujamo gibanje ter zdrav način življenja. Število udeležencev se vsako leto povečuje. **Za organizacijo in izvedbo prireditve namenjamo 120.000 evrov letno.**

V letu 2007 se je obeh prireditev ob mestnem prazniku, pohoda **Pot ob žici** in **Teka trojk,** udeležilo **21.146 udeležencev.** V letu 2017 pa **14.705 več,** torej skoraj **36.000 udeležencev.**

S tremi razstavami, ki so jih organizirali različni partnerji, je bila prikazana zgodovina pohoda po poti, kjer je med drugo svetovno vojno stala bodeča žica.

Maraton Franja

Maraton Franja BTC City je že od samega začetka (1982) **rekreativno-tekmovalna prireditev, ki v tridnevnem dogajanju povezuje kolesarje vseh starosti.** Z različno zahtevnimi kolesarskimi progami je namenjena tako najboljšim kolesarjem kot tudi povprečnim rekreativcem, družinam ter tistim, ki za kolo bolj poredko najdejo čas. Maraton je vpisan v **koledar mednarodne kolesarske zveze UCI** in kot tak prepoznavna in priznana mednarodna prireditev pri nas. **Letno mu namenjamo 145.000 evrov.**

Maraton Franja povezuje kolesarje vseh starosti.

Ljubljanski maraton

Največje vsakoletne mednarodne športne prireditve v Ljubljani se je v letu 2017 udeležilo več kot 23.000 tekačev in tekačic. Od tega se je šolskih tekov udeležilo skoraj 8 tisoč mladih, na 10-kilometrsko progo se je podalo 6 tisoč tekačic in tekačev, s polmaratonom in maratonom pa se je spopadlo več kot 9 tisoč tekačev in tekačic. **Udeleženci se lahko na start brezplačno pripeljejo z mestnimi avtobusi ali brezplačno parkirajo na vseh P+R parkiriščih. Za Ljubljanski maraton namenjamo 200.000 evrov letno.**

V sklopu maratona vsako leto organiziramo **dobrodelni FUN tek.** Vsako leto izkupiček prijavnine podarimo dobrodelni organizaciji.

Najmlajši udeleženec **Lumpi teka** je bil star komaj dva meseca in v vozičku, ki ga je ob teku potiskala mamica. Najstarejši udeleženec maratona je dopolnil skoraj 90 let.

Župan Zoran Janković na cilju, zdaj že tradicionalno, pričaka tekače in jim podari »petko«.

Dogodki v Centru Stožice privabljajo veliko število ljudi*

	OBISKOVALCI	DOGODEK
2017	20.000	Koncert: 2Cellos
	16.400	Predstava: Cirque du Soleil
	13.000	Nogometna tekma 1. SNL: NK Olimpija : NK Maribor
	12.400	Prijateljska košarkarska tekma: Slovenija : Hrvaška
	12.000	Koncert: Depeche Mode
	12.000	Koncert: Magnifico
	12.000	Nogometna tekma 1. SNL: NK Olimpija : NK Maribor
	11.000	Kvalifikacijska tekma za SP v nogometu 2018: Slovenija : Škotska
	10.000	Koncert: Andre Rieu
	10.000	Koncert: Green Day
	10.000	Kvalifikacijska tekma za evropsko ligo v nogometu: NK Domžale : FC Marseille
	8.300	Kvalifikacijska tekma za EP v nogometu 2018: Slovenija : Nemčija
	8.000	Koncert: Aktualov dan žena
	8.000	Koncert: Oliver in Gibonni
	8.000	Kvalifikacijska tekma za EP v nogometu 2018: Slovenija : Malta
	7.900	Koncert: Aktual
	7.500	Koncert: Parni Valjak
	7.200	Koncert: Nick Cave
	6.600	Spektakel na ledu: Maša in medved na ledu
	6.500	Koncert: Riblja čorba
	6.400	Koncert: Pankrti 40 let
	6.230	Kvalifikacijska tekma za SP v nogometu 2018: Slovenija : Litva
	6.000	Nogometna tekma 1. SNL: NK Olimpija : NK Maribor
	5.000	Kvalifikacijska tekma za evropsko ligo v nogometu: NK Domžale : NK Freiburg
	5.000	Koncert: Sarah Brightman
2016	14.000	Nogometna tekma 1. SNL: NK Olimpija : NK Maribor
	13.000	Nogometna tekma 1. SNL: NK Olimpija : NK Krka
	13.000	Kvalifikacijska tekma za SP v nogometu 2018: Slovenija : Anglija
	13.000	Nogometna tekma 1. SNL: NK Olimpija : NK Maribor
	12.000	Koncert: Ritem mladosti 2016 (Siddharta in Big Foot Mama)
	10.500	Kvalifikacijska tekma za SP v nogometu 2018: Slovenija : Slovaška
	10.000	Koncert: Andrea Bocelli
	8.000	Kvalifikacijska tekma za evropsko ligo v nogometu: NK Domžale : FC West Ham
	8.000	Koncert: Aktualov 9. rojstni dan
	7.200	Prijateljska nogometna tekma: Slovenija : Turčija
	7.000	Koncert: Aktualov dan žena
	5.000	Koncert: Veseljakovih 20
	3.500	Koncert: Zucchero
	2.800	Uradna slovesnost: Zelena prestolnica Evrope 2016

	OBISKOVALCI	DOGODEK
2015	16.000	Kvalifikacijska tekma za EP v nogometu 2016: Slovenija : San Marino
	13.500	Nogometna tekma 1. SNL: NK Olimpija : NK Maribor
	10.400	Kvalifikacijska tekma za EP v nogometu 2016: Slovenija : Litva
	10.000	Prijateljska košarkarska tekma: Slovenija : Srbija
	8.000	Koncert: Aktualov 8. rojstni dan
	7.800	Koncert: Red ARMY
	7.500	Koncert: Big Foot Mama
	7.000	Koncert: Dino Merlin
	7.000	Kvalifikacijska tekma za EP v nogometu 2016: Slovenija : San Marino
	6.800	Koncert: Eros Ramazzotti
	6.500	Koncert: Lord of the dance
	4.100	Koncert: Željko Joksimović
2014	19.400	Telemachov mednarodni košarkarski turnir
	16.000	Prijateljska nogometna tekma: NK Olimpija : Chelsea
	14.800	Prijateljska nogometna tekma: Slovenija : Kolumbija
	9.500	Koncert: One Republic
	9.000	Košarkarski spektakel All Star
	8.000	Koncert: Bryan Adams
	7.500	Koncert: Michael Buble
	6.000	Košarkarska tekma Eurocup: KK Union Olimpija : Besiktas Instanbul
	4.500	Glasbeno scenski spektakel: Upor - Zavezniki v boju
	3.200	Koncert: Il Divo
2013	141.400	Evropsko prvenstvo v košarki
	22.000	Koncert: Perpetuum Jazzile
	20.000	Mladinsko svetovno prvenstvo v judu
	15.000	Prijateljska nogometna tekma: Slovenija : Bosna in Hercegovina
	14.000	Kvalifikacijska tekma za SP v nogometu 2014: Slovenija : Albanija
	10.000	Koncert: Rammstein
	8.500	Koncert: Severina
	8.000	Košarkarska tekma: Slovenija : Francija
	7.500	Adrenalinski motoristični spektakel: Masters of Dirt
	7.500	Koncert: Tržaški pevski zbor
	7.000	Kvalifikacijska tekma za SP v nogometu 2014: Slovenija : Islandija
	7.000	Koncert: Knopfler
	4.000	Koncert: Leonard Cohen

	OBISKOVALCI	DOGODEK
2012	68.000	Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu skupine A
	20.500	Evropsko prvenstvo v nogometu do U 17
	13.000	Kvalifikacijska tekma za SP v nogometu 2014: Slovenija : Švica
	12.700	Evropsko prvenstvo v košarki U 20
	10.000	Koncert: Klape
	10.000	Nogometna tekma 1. SNL: NK Olimpija : NK Maribor
	10.000	Koncert: Red summer party
	10.000	Koncert: Il Divo
	9.400	Košarkarski pokal ADECCO
	8.000	Košarkarska Evroliga: KK Union Olimpija : Fenerbache
	8.000	Košarkarska Evroliga: Union Olimpija : KK Panathinaikos
	7.000	Koncert: Lepa Brena
	7.000	Koncert: Red Xmas party
	6.500	Košarkarska Evroliga: Union Olimpija : Real Madrid
	5.000	Koncert: Originalni dunajski orkester (Vienna Mozart Orchestra)
2011	16.000	Kvalifikacijska tekma za EP v nogometu 2012: Slovenija : Italija
	15.000	Televizijska oddaja: Slovenija ima talent
	15.000	Kvalifikacijska tekma za EP v nogometu 2012: Slovenija : Estonija
	14.000	Boksarski spektakel: Zavec : Delgado
	13.000	Glasbeno scenski spektakel s konji: Lipica v Ljubljani
	12.000	Košarkarski spektakel: Dan slovenske moške košarke
	12.000	Odbojkarska Evroliga: ACH Volley Ljubljana : Jastrzebski Wegiel
	12.000	Košarkarska Evroliga: KK Union Olimpija : Barcelona
	12.000	Košarkarska Evroliga: KK Union Olimpija : Maccabi Tel Aviv
	12.000	Košarkarska Evroliga: KK Union Olimpija : Lotomatica Roma
	12.000	Kvalifikacijska tekma za EP v rokometu: Slovenija : Poljska
	12.000	Koncert: Klape
	12.000	Adrenalinski motoristični spektakel: Masters of Dirt
	12.000	Koncert: Helena Blagne in Dunajski dečki
	12.000	Prijateljska nogometna tekma: Slovenija : Belgija
	12.000	Pripravljalna košarkarska tekma: Slovenija : Litva
	12.000	Koncert: Zdravko Čolić
	10.000	Koncert: Sting
	10.000	Koncert: Siddharta
	10.000	Koncert: Red Xmas party
	8.500	Evropska nogometna liga: NK Olimpija : FK Avstrija Dunaj
	8.000	Koncert: Budapest gipsy symphony orchestra

	OBISKOVALCI	DOGODEK
2011	8.000	Motivacijsko predavanje: Zaživi življenje Nick Vujičić
	8.000	Koncert: Elton John
	8.000	Tekma odb. lige prvakov: ACH Volley Ljubljana : PGE Skrba Belchatow
	7.000	Koncert: Parni Valjak
	6.000	Košarkarska liga NLB: KK Union Olimpija : Cedevita
	6.000	Koncert: Radio Veseljak v Stožicah
	6.000	Kvalifikacijska tekma za SP v ženskem rokometu: Slovenija : Francija
	6.000	Tekma rokometne lige prvakinj: RK Krim : Larvik
	6.000	Kvalifikacijska tekma za EP v rokometu: Slovenija : Ukrajina
2010	58.500	Pet tekem košarkarske Evrolige
	25.000	Dve tekmi odbojkarske Evrolige
	16.000	Glasbeno-gledališki spektakel: Not padu Lajv
	16.000	Kvalifikacijska tekma za EP v nogometu 2012: Slovenija : Ferski otoki
	15.000	Koncert: David Guetta
	13.000	Boksarski spektakel: Zavec : Delgado
	11.000	Spektakel na ledu: Pepelka na ledu
	10.200	Koncert: Leonard Cohen
	9.500	Koncert: Jose Carreras
	9.300	Tri tekme rokometne Evrolige
	7.300	Koncert: Joe Cocker

*upoštevani dogodki, ki so od leta 2010 do konca leta 2017 privabili več kot 2.000 obiskovalcev.

Povečali smo delež zunanjih športnih površin

Ljubljančanke in Ljubljančane spodbujamo k aktivnemu preživljanju prostega časa **z novimi rekreacijskimi in zelenimi površinami, ki smo jih v preteklih desetih letih povečali za kar 329.500 m²,** kar predstavlja več kot 1 kvadratni meter na prebivalca novih zunanjih površin, namenjenih športu in rekreaciji.

- 22 otokov športa za vse z zunanjimi fitnes napravami
- 4 trim steze (Tivoli, Mostec, Zadvor, Črnuče)
- 8 otokov športa za vse s trim napravami za prosto vadbo
- 13 naprav za ulično vadbo

Povečali smo delež športno aktivnih prebivalcev v Mestni občini Ljubljana

Na **področju športa odraslih** spodbujamo športno rekreacijo. Z raznovrstnimi športnimi programi, urejenimi športno-rekreativnimi površinami in ustvarjanjem novih športnih površin omogočamo, da se vse več ljudi odloča za športno aktivno življenje ter zdrav odnos do svojega telesa.

Območja Šmarne gore in Rožnika, Golovec, Rašica in Pot spominov in tovarištva so največje urejene površine za šport in rekreacijo v naravi, na katerih lahko vsakdo skozi vse leto najde prostor za športno aktivnost. Delež Ljubljančanov, ki se vsaj enkrat na teden športno rekreirajo, presega **67 odstotkov** in je nad slovenskim ter evropskim povprečjem.

Trim steza Mostec

Naprave za ulično vadbo

Fitnes na prostem v Zalogu

Telovadna orodja za starejše meščane, t. i. 'senior sport' na Koseškem bajerju

Rekreacijo omogočamo na 85 hektarjih urejenih zunanjih površin. Z raznovrstnimi športnimi programi, urejenimi športno rekreativnimi površinami in ustvarjanjem novih športnih površin omogočamo, da se vse več ljudi odloča za športno aktivno življenje ter zdrav odnos do svojega telesa.

Množične športne prireditve organiziramo po načelih trajnostnega razvoja

V letu 2016, ko je Ljubljana ponosno nosila naziv zelena prestolnica Evrope, se je Organizacijski odbor Ljubljanskega maratona s sprejemom programa **Zero waste** zavezal, da bo ta vsako leto potekal kot dogodek brez odpadkov (Zero Waste).

Tekači in njihovi spremljevalci se lahko v središče Ljubljane brezplačno pripeljejo z mestnimi avtobusi ali brezplačno parkirajo na vseh P+R parkiriščih.

Odpadke tekači in obiskovalci odlagajo v ločene zabojnike ter s tem omogočajo njihovo nadaljnjo predelavo in ponovno uporabo. **Obleko, ki jo tekmovalci odložijo ob startu,** sodelavci mestnega podjetja Snaga pospravijo v za to namenjene zabojnike in jo predajo v nadaljnjo obdelavo v zbirni center. Leta 2016 je bilo na maratonu **69.000 udeležencev** (tekmovalci, gledalci), vsak je v povprečju povzročil 118 gramov odpadkov, ki smo jih obdelali in ponovno uporabili, le 5,8 g preostanka odpadkov na udeleženca smo odložili na odlagališče Barje.

S trajnostno izvedenimi množičnimi športno-rekreativnimi dogodki dokazujemo svojo skrb za naravo in družbeno okolje, izpolnjujemo kriterije družbene in okoljske odgovornosti ter skladno z načeli krožnega gospodarstva učinkovito uporabljamo odpadne materiale tudi po dogodku.

V Ljubljano smo vrnili velika mednarodna športna tekmovanja

Z **novimi infrastrukturnimi pridobitvami** in zagotavljanjem pogojev za šport ter rekreacijo postajamo bolj prepoznavni tudi v mednarodnem okolju. Gostili smo velike športne dogodke, kot so:

- **svetovno prvenstvo v kajak in kanu slalomu (2010),**
- **evropsko prvenstvo v košarki (2013),**
- **mladinsko svetovno prvenstvo v judu (2013),**
- **svetovno prvenstvo amaterskih kolesarjev (2014)** z udeleženci iz kar 44 držav,
- **svetovno prvenstvo U23 za ženske v odbojki (2017),**
- **evropsko prvenstvo v dvoranskem nogometu Futsaleuro 2018.**

Zaključek evropskega prvenstva v košarki 2013 v ljubljanskih Stožicah

Finalna tekma svetovnega prvenstva v kajak in kanu slalomu

Podelitev nagrad najboljšim moškim kolesarjem na svetovnem prvenstvu amaterskih kolesarjev

Center Stožice z nogometnim stadionom in večnamensko dvorano

Na nekoč zapuščenem in degradiranem območju smo v javno-zasebnem partnerstvu zgradili **nogometni stadion** za 16.000 gledalcev in **športno dvorano** za 12.000 gledalcev. Od otvoritve javnega dela (stadion, dvorana, parkirna mesta, okoliška infrastruktura, del parka) v letu 2010 je **Center Stožice obiskalo skoraj 3 milijona obiskovalcev.** Ljubljana se danes lahko pohvali z nogometnim stadionom, ki je po **oceni UEFA med tremi najlepšimi stadioni v Evropi** v svoji kategoriji, gradnja športnega kompleksa na nekoč degradiranem območju je zasnovana okolju prijazno, saj se med drugim ponaša z največjim sistemom daljinskega hlajenja v Sloveniji.

Mestna občina Ljubljana je za izvedena in potrjena dela v javnem delu projekta plačala 114 milijonov evrov (brez DDV), izključno zaradi projekta Stožice pa smo v proračun prejeli 111 milijonov evrov (brez DDV), in sicer:

- z uspešnim mednarodnim javnim razpisom smo od zasebnega partnerja GREP dobili 81 milijonov evrov za 51-odstotno udeležbo v projektu (pravico graditi trgovski center);
- skladno s pogodbo o opremljanju komunalne infrastrukture in plačilom komunalnega prispevka je zasebni partner izvedel in plačal 19 milijonov evrov;
- prejeli smo 9 milijonov evrov evropskih sredstev in sredstev pristojnega ministrstva;
- 2 milijona evrov znašajo namenska sredstva Darsa za izgradnjo vpadnice.

To pomeni, da smo za projekt iz proračuna plačali **3 milijone evrov** (brez DDV).

Center Stožice med gradnjo in danes, ko ga je obiskalo skoraj 3 milijona obiskovalcev.

Hram športnih junakov v Stožicah

Hram športnih junakov v Stožicah je **Društvo športnih novinarjev Slovenije** odprlo leta 2012 ob **pomoči Mestne občine Ljubljana, Javnega zavoda Šport Ljubljana, Muzeja športa in Fundacije za šport.** Prva, ki sta bila sprejeta v Hram športnih junakov, sta bila **Leon Štukelj in Miro Cerar.** Konec leta 2012 je bilo sprejetih še **20 športnikov,** danes pa je v Hramu športnih junakov kar **56 športnikov in ekip,** ki so s svojimi uspehi vidno zaznamovali zgodovino slovenskega športa.

Nekoč degradirano in nelegalno odlagališče odpadkov ob Savi smo popolnoma prenovili

Rekreacijske in izobraževalne površine ob reki Savi potekajo **od Tomačevega do Sneberij** in obsegajo 144.618 m^2. Center, ki je prilagojen tudi osebam z oviranostmi, omogoča rekreacijo in sprostitev v naravi, poudarek pa je na jahalnih športih, vzgoji mladih v tem športu in odgovornem odnosu do narave in okolja.

Rekreacijski in izobraževalni center je le streljaj od mesta, kjer so bili pred ureditvijo prostora barakarsko naselje ter črna odlagališča odpadkov. Naravno okolje ob reki Savi ponuja obiskovalcem idiličen prostor za sprostitev, rekreacijo, izobraževanje in aktivni oddih. **Vrednost projekta je bila 1,2 milijona evrov. Del projekta je bil sofinanciran s sredstvi EU.**

Hiša športa

V središču mesta smo odprli Hišo športa, **središče informacij,** kjer združujemo ljubljanski šport. Športnim navdušencem in navijačem so v njej na voljo **informacije za športne dogodke** v organizaciji posameznih ljubljanskih klubov, **promocijski material ter napovedniki aktualnih športnih dogodkov.**

Prenovljeno strelišče na Rudniku

S prenovo je strelišče postalo atraktiven športni objekt z najsodobnejšo strelsko opremo. Na strelišču je 40 mest za strelce z zračnim orožjem, 48 mest za strelce z malokalibrskim orožjem, 14 mest za strelce z revolverjem in 3 mesta za strelce s puško na 100 metrov, uporabnikom so na voljo tudi pomične, akcijske in elektronske tarče. **Vrednost projekta je bila 1,1 milijona evrov.**

Mladinski golf center Stanežiče

V Ljubljani smo z odprtjem mladinskega golf centra mlajšim igralcem omogočili vadbo vedno bolj popularne igre. Mladinski golf center, na katerem sta **dve vadbeni zelenici in 9 kratkih lukenj, je namenjen mladim igralcem golfa in šoli golfa za ljubljanske klube in društva.** Ureditev centra smo financirali Mestna občina Ljubljana in Fundacija za šport RS, **vrednost investicije pa je znašala skoraj 588 tisoč evrov.**

Kopališče Kolezija

Mestno kopališče Kolezija je zgrajeno na mestu nekdanjega kopališča, ki sega v 19. stoletje. Kot najstarejše ljubljansko kopališče ima Kolezija za sabo dolgo in zanimivo preteklost. Marsikateri Ljubljančan se je prav tam naučil plavati.

Po 14 letih smo leta 2015 ponovno odprli nekoč priljubljeno kopališče Kolezija, ki smo ga temeljito obnovili. Kompleks zunanjih bazenov vključuje olimpijski in otroški bazen, čofotalnik, masažni bazen in obbazensko ploščad z lesenimi ležalnimi tribunami. Kopališki kompleks dopolnjuje ponudba športnorekreacijskih površin, kot so mize za namizni tenis, košarkarsko igrišče ter igrišče za odbojko na mivki. V sklopu kopališča smo uredili tudi notranja in zunanja parkirna mesta ter parkirna mesta za motorje in kolesa. Ob prenovi kopališča smo preuredili tudi Gunduličevo ulico. Kopališče je dostopno tudi gibalno oviranim. **Vrednost projekta je bila 9,9 milijona evrov.**

Bazen na Koleziji je ogrevan, zato lahko v njem plavamo od maja do novembra. Po koncu sezone se lahko meščani ali obiskovalci pogrejejo v savni, ki je na voljo skozi vso leto. V dveh letih je tako **kopališče obiskalo že več kot 120.000 obiskovalcev.**

Center s piknik prostori, igriščem na mivki (za odbojko, rokomet in nogomet), otroškim igriščem, malo živalsko farmo, kolesarskimi in pešpotmi ter konjeniškimi dejavnostmi ponuja obiskovalcem zatočišče pred mestnim vrvežem.

Kopališče Kolezija je prava osvežitev v času poletnih mesecev, ko so prvi plavalci v vodi že ob 6.30 zjutraj. Tisti, ki si želijo umik pred vročimi sončnimi žarki, pa se lahko osvežijo do 22. ure zvečer.

Gimnastični center Ljubljana

Desetletje po zlatu Mitje Petkovška in Aljaža Pegana na svetovnem prvenstvu v Melbournu so slovenski telovadci dočakali dolga leta obljubljeni gimnastični center.

Sodobni **olimpijski in nacionalni** Gimnastični center Ljubljana omogoča razvoj gimnastičnih športnih panog in zagotavlja vrhunske pogoje za treninge in možnost organiziranja tekmovanj na najvišji mednarodni in nacionalni ravni.

V štirih etažah so na voljo velika gimnastična dvorana, telovadnica za vodene vadbe, športni dvorani, opremljeni v moderen fitnes, prostor za vodene vadbe, tribune, gostinski lokal in garderobe. Športnikom omogočamo tudi nastanitev med njihovimi pripravami na tekmovanja. Obiskovalcem nastanitvenega dela so na voljo še manjša kuhinja z jedilnico, večnamenska sejna soba ter finska savna.

Vrednost projekta je bila 9,5 milijona evrov. Projekt je sofinanciran s sredstvi EU in Fundacije za šport.

V slabih desetih mesecih smo na Viču zgradili objekt, ki ga je slovenska gimnastika čakala že od leta 1970.

Bike Park Ljubljana

V Mestni občini Ljubljana smo za ureditev degradiranega območja zapuščenega kamnoloma v Podutiku zagotovili **zemljišča in dva lesena paviljona,** ki sta bila v času projekta Zelena prestolnica Evrope 2016 informacijski točki za meščane in obiskovalce. Bike Park Ljubljana je namenjen vsem **ljubiteljem gorskega kolesarjenja, začetnikom in izkušenim kolesarjem.** Izvajalec projekta Bike Parka Ljubljana v Podutiku je Kolesarsko društvo RAJD.

KoloPark Šiška in Bežigrad

Z ureditvijo **KoloParka v Šiški** smo nekoč degradirano območje ob Celovški cesti spremenili v rekreacijsko površino. V sklopu parka smo uredili **samopopravljalnico koles,** na kateri je mogoče napolniti zračnice, s priloženimi ključi **zamenjati pnevmatiko** in s preostalimi kosi orodja **opraviti manjši servis na svojem kolesu** in s tem povečati tako mobilnost kot tudi varnost v prometu. **Vrednost projekta je bila 72.808 evrov.**

Ob križišču Linhartove in Topniške ceste smo v okviru evropskega tedna mobilnosti 2017 uredili nov **kolesarski poligon KoloPark Bežigrad.** Tako kot KoloPark Šiška je tudi ta namenjen brezplačni igri in urjenju spretnostnih veščin z vsemi vrstami voznih pripomočkov, od koles, skirojev, rolk, rolerjev in kotalk do poganjalčkov. **Vrednost projekta je bila 45.387 evrov.**

Od odprtja do konca leta 2017 smo v fitnesu in hotelu gimnastičnega centra zabeležili več kot 5.000 obiskovalcev.

Zaradi velikega navdušenja nad KoloParki smo se odločili, da bomo nekatera degradirana območja še naprej spreminjali v kolesarske poligone.

Dvorana za športe na mivki v Športnem parku Ludus

Odbojka na mivki v zadnjih letih pridobiva na priljubljenosti, a jo je bilo mogoče do postavitve **prve dvorane v Sloveniji z ogrevano mivko** igrati le v poletnih mesecih. Danes so obiskovalcem, rekreativcem in profesionalnim športnikom na voljo prenovljena zunanja igrišča za odbojko na mivki, igrišče za mali nogomet, igrišče za tenis in piknik prostor. Urejena so tudi parkirišča, park z igrali za otroke in pešpot, ki poteka skozi park. Projekt smo izvedli v javno-zasebnem partnerstvu z družbo Ludus. **Vrednost projekta je bila 1,4 milijona evrov.**

Pozimi je dvorana za športe na mivki več kot dobrodošla tako za vrhunske športnike kot za rekreativce, pri čemer je ne uporabljajo samo Ljubljančani, temveč prebivalci celotne Slovenije.

Športni center Baza

V športnem centru v Štepanjskem naselju smo zagotovili prostor za rekreacijo, sprostitev in zabavo. V njem lahko v sožitju trenirajo rekreativci, mladi športni upi in profesionalni športniki. V sodobni športni dvorani je klubom, skupinam in podjetjem na voljo vsa potrebna infrastruktura za nogomet, odbojko, košarko, aerobiko, ples in skupinske vadbe. Projekt smo izvedli v javnem-zasebnem partnerstvu z družbo Trigemini. **Vrednost projekta je bil 1,6 milijona evrov.**

V nogometni šoli Cesar-Jokić v športnem centru Baza lahko **otroci naredijo svoje prve nogometne korake** ter skozi zabavo in veselje spoznajo igro nogometa.

Otoki športa

Zelo dobro obiskani so otoki športa v četrtnih skupnostih, kjer so uporabnikom na voljo zunanje fitnes naprave, trim otoki, trim steze ter naprave za ulično vadbo. Zasnovali smo tudi takšnega s trdo podlago, ki je še posebej namenjen invalidom (Ulična vadba v Tivoliju). Z vzpostavitvijo otokov športa, kjer izvajamo tudi brezplačno organizirano vadbo, smo vsem generacijam, od otrok do starejših, obogatili možnosti aktivnega preživljanja prostega časa v naravi.

Na lokacijah v skupni površini 36.000 m² smo od leta 2007 do konca leta 2017 vzpostavili 49 otokov športa, ki jih prej v Ljubljani ni bilo.

Javni zavod Šport Ljubljana upravlja in vzdržuje

97

športnih objektov in

85

urejenih površin za šport v naravi.

22. Ljubljanskega maratona se je udeležilo **več kot 23.000 športnikov in športnic**, **36. maratona Franja** kar **7.600 kolesarjev**, prireditev ob mestnem prazniku **Pot ob žici** in **Teka trojk** pa skoraj **36.000 udeležencev**.

Od leta 2007 smo za programe športa in investicije v športno infrastrukturo iz proračuna Mestne občine Ljubljana namenili

256

milijonov evrov.

Ustvarjamo ljubljanske športne zvezde

Sredstva za sofinanciranje programov športa in uporabo športnih objektov vsako leto višja

Z izvajanjem strategije razvoja športa v Ljubljani, sprejete v letu 2008, smo bistveno izboljšali pogoje za šport in rekreacijo naših meščanov, tako **finančno kot infrastrukturno.**

Od leta 2007 smo za šport iz proračuna Mestne občine Ljubljana namenili **256 milijonov evrov,** od tega za programe športa, ki jih izvajajo pretežno športna društva, **86 milijonov evrov,** kar v povprečju znaša **8,5 milijona evrov** na leto.

Letni program športa

S podporo **letnemu programu športa** aktivno prispevamo k prostočasni športni vzgoji predšolskih otrok (12 tisoč udeležencev), šoloobveznih otrok (vseh 24.500 udeležencev), dijakov in študentov (več kot 3.500 udeležencev) ter odraslih.

Ženski rokometni klub Krim

Športni klubi in društva

Sofinanciramo programe **športnih klubov in društev** v skupni vrednosti več kot **12 milijonov evrov letno,** od tega neposredno **7 milijonov evrov** in z vsakoletno **brezplačno uporabo športnih objektov** v obsegu **220.000 ur** v vrednosti **5,5 milijona evrov letno.**

Sofinanciramo delovanje več kot **100 trenerjev** mladinskih selekcij v **21 športnih panogah.**

Profesionalni klubi

Od leta 2009 do leta 2017 smo profesionalnim klubom **za nastope na mednarodnih tekmovanjih in prireditvah namenili približno 12 milijonov evrov.** Poleg tega profesionalnim klubom za nastopanje na evropskih tekmovanjih oziroma drugih velikih mednarodnih tekmovanjih omogočamo tudi sofinanciranje uporabe prostora, katerega okvirna **vrednost znaša 1,5 milijona evrov letno.**

Na ta način klubom/društvom oz. izvajalcem Letnega programa športa zagotavljamo pogoje za organizacijo velikih mednarodnih športnih tekmovanj v MOL ter posledično ohranjamo sodelovanje le-teh na evropskih tekmovanjih oziroma drugih velikih tekmovanjih pod okriljem mednarodnih športnih zvez oziroma združenj.

Košarkarski klub Petrol Olimpija je na tekmi v Stožicah privabil številne navijače.

Podeljujemo športno nagrado

Za najvišje dosežke na področju športa od leta 1992 podeljujemo nagrado Marjana Rožanca, ki jo lahko prejmejo športni delavci, športniki, športni pedagogi in športni novinarji za izjemne športne dosežke v preteklem letu ali za uspešno delo v daljšem časovnem obdobju.

Dobitniki nagrade Marjana Rožanca za obdobje 2007-2017

	NAGRAJENEC	ZA DELO IZ DALJŠEGA OBDOBJA / ZA IZJEMEN ŠPORTNI DOSEŽEK V PRETEKLEM LETU
2007	Dejan Kralj	(kajak) MSP – slalom – srebro, z ekipo – zlato, EP ekipno – zlato
	Ivo Daneu	delo v košarki
2008	Aleš Mižigoj	delo v hokeju
	Marjan Prelovšek	trener – smučarski skoki
	Edvard Šega	delo v atletiki
2009	Tomaž Vnuk	(hokej) vrhunski rezultati – zaključek tekmovalne poti
	Jože Škraba	delo v judu
	Vladimir Čermak	trener – plavanje
	Marko Račič	delo v atletiki
2010	Jure Meglič	(kajak) medalja na EP in SP
	Janez Tomažin	delo v speedwayu
	Peter Žagar	za delo kot prostovoljni in profesionalni športni delavec
	Marko Trškan	delo v smučanju
2011	Eva Trčelj	(kajak) MSP – slalom – zlato, EP /ml. člani/ – zlato
	Bojan Žmavc	delo v kajaku
	Gabrijel Ambrožič	delo v atletiki
	Bojan Rak	delo v namiznem tenisu
	Andrej Jeras	delo v tenisu
2012	Sašo Bertoncelj	(gimnastika) 3. mesto pokal skupno
	Franci Bergant	delo v smučanju
	Bernarda Mavrič	trenerka v športni gimnastiki
	Jurij Novak	trener v atletiki
2013	Živa Dvoršak	(kajak) MSP – slalom – srebro, z ekipo – zlato, EP ekipno – zlato
	Zveza športnih društev Slovan	za 100 let delovanja društva
	Drago Banovič	za delo kot prostovoljni in profesionalni športni delavec
	Jože Mermal	kot delavec v športu in gospodarstvenik, ki zna prisluhniti potrebam športa
2014	Tanja Žakelj	(gorsko kolesarstvo) EP – zlato v olimpijskem krosu
	Alena Yakubouskaya	trenerka ritmične gimnastike
	Matija Krnc	delo v namiznem tenisu
	Ljubo Jasnič	delo v nordijskih disciplinah
2015	Anže Urankar	(kajak) SP – spust ekipno zlato. Najmlajši svetovni prvak v zgodovini kajaka.
	Helena Žigon	maratonska tekačica
	Andrej Razdrih	za delo na strokovnem in organizacijskem področju v športu
	Tomislav Levovnik	za delo na strokovnem in organizacijskem področju v športu
2016	Marina Pirkmajer	trenerka umetnostnega drsanja
	Radivoj Stanić	delo v rokometu
	Matjaž Udir	delo v namiznem tenisu
2017	Benjamin Savšek	(kanu) OI – 6. mesto, SP – 1. mesto
	Goran Dragić	kapetan zlate košarkarske reprezentance
	Matjaž Jemec	za delo na strokovnem in organizacijskem področju v plavanju
	Silvo Marinčič	trener športne gimnastike

Aktivno bomo nadaljevali s projekti in vzpostavljanjem novih športnih površin, **ljubljanskim klubom bomo pomagali vrniti evropsko veljavo,** prav tako pa bomo še naprej **ustvarjali ljubljanske športne zvezde,** ki jim bodo mladi sledili.

Načrtujemo:

- dve nogometni igrišči in paviljon z garderobami, ureditev ter sanacijo severnega gozdička, postavitev trim steze in klopi za sprehajalce v **Športnem parku Stožice,**
- **Atletski center Ljubljana,**
- **Športni center Ilirija** s pokritim olimpijskim bazenom,
- **park za rolkanje (skate park)** pod Fabianijevim mostom,
- **dva KoloParka,** na Fužinah in Viču.

Energetsko bomo prenovili številne športne objekte, najpomembnejša bo energetska obnova objektov v športnem parku Tivoli.

Projektant Scapelab je pripravil vizualizacijo parka za rolkanje.

Mesto z bogato kulturo 13

Ljubljana je mesto z živahnim kulturnim utripom, kjer podpiramo raznoliko **umetniško ustvarjanje** za vse generacije. Tako dodatno izboljšujemo kakovost življenja meščank in meščanov, obenem pa varujemo in ohranjamo **bogato kulturno dediščino.**

Kulturna usmeritev v Ljubljani temelji na **treh zaporednih strategijah,** ki so bile sprejete leta 2008, 2012 in 2016, za vse pa je značilna visoka stopnja uresničevanja strateških ciljev in ukrepov. Prav to je bil **povod za spremembe krovnega zakona o kulturi,** ki tudi drugim mestnim občinam nalaga obveznost sprejemanja lokalnih programov za kulturo.

Področju kulture namenjamo povprečno **27 milijonov evrov letno,** kar je okvirno **11 odstotkov** mestnega proračuna, in sicer:

- **20 milijonov evrov** mestnim javnim zavodom;
- **3 milijone evrov** nevladnim organizacijam za sofinanciranje programov in projektov;
- **4 milijone evrov** za vzdrževanje in prenovo kulturne dediščine, postavljanje in vzdrževanje spomenikov, urejanje vojnih grobišč, delovanje galerijske dejavnosti v MOL, ljubiteljske kulturne dejavnosti, programe za mlade ipd.

Prešernov trg je le eno od številnih prizorišč pestrega kulturnega dogajanja v našem mestu.

Skrb za kulturo v enajstih javnih zavodih

Za kakovostno kulturno ponudbo skrbi **11 javnih zavodov** (v obdobju od 2007 do 2017 smo ustanovili **5 novih),** ki delujejo pod okriljem Mestne občine Ljubljana:

- **Center urbane kulture Kino Šiška** (ustanovljen leta 2009)
- **Festival Ljubljana**
- **Kinodvor** (ustanovljen leta 2008)
- **Ljubljanski grad** (ustanovljen leta 2011)
- **Lutkovno gledališče Ljubljana**
- **Mednarodni grafični likovni center**
- **Mestno gledališče ljubljansko**
- **Mestna knjižnica Ljubljana** (ustanovljena leta 2008 z združitvijo pet splošnih in ene specialne knjižnice)
- **Muzej in galerije mesta Ljubljane** (ustanovljen leta 2008 z združitvijo Mestnega muzeja Ljubljana in Mestne galerije Ljubljana)
- **Pionirski dom – Center za kulturo mladih**
- **Slovensko mladinsko gledališče**

Zavodi so pomemben steber kulture v našem mestu. Sodelujejo tako med seboj kot z nevladnim sektorjem, posamezniki na področju kulture in ljubiteljskimi kulturnimi društvi ter tako soustvarjajo živahen kulturni utrip mesta.

V Ljubljani se letno zvrsti več kot **14.000** kulturnih dogodkov, od katerih jih je kar **70 odstotkov brezplačnih.**

Koncert alter rock skupine Biffy Clyro v Kinu Šiška

Center urbane kulture Kino Šiška

Leta 2009 ustanovljen javni zavod, ki se z arhitekturnimi in tehnološkimi inovacijami uvršča med večje in tehnično najsodobnejše objekte svoje vrste v Evropi, je bistveno vplival na izboljšanje ponudbe s področja glasbe, uprizoritvenih, vizualnih in drugih umetnosti. Ustvarili so prepoznavne programe, kot so mednarodni festival in konferenca **MENT Ljubljana,** mednarodni festival sodobnega plesa CoFestival, prva dijaška liga bandov **Špil liga. Festival MENT Ljubljana** je konec leta 2017 v okviru **največjega evropskega festivala Eurosonic Noorderslag prejel kar dve nagradi, in sicer za najboljši manjši festival in najboljši klubski festival v Evropi.** Žirija je izbirala med približno 350 festivali iz 35 držav.

Število obiskovalcev in prireditev v Kinu Šiška iz leta v leto narašča, kar dokazuje izjemno kakovost in dobro delo ustanove, ki je prejemnica številnih priznanj in nagrad tako domače kot tuje javnosti.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
št. obiskovalcev	61.421	64.946	66.227	69.536	95.137	98.639	107.412	159.005*
št. prireditev	243	248	290	291	278	303	315	312

* skupaj z obiskom v galeriji DobraVaga

Festival Ljubljana

Javni zavod Festival Ljubljana je ena najpomembnejših kulturno-umetniških organizacij v Evropi. Od podobnih institucij se razlikuje predvsem po dolgoletni tradiciji in vpetosti v mednarodne kulturno-umetniške kroge. Festival Ljubljana ohranja tradicijo in prispeva k visokemu ugledu Ljubljane na svetovnem zemljevidu festivalskih mest ter bogati turistično ponudbo mesta.

Ključni projekt je mednarodni poletni **Ljubljana Festival** s koncerti simfonične in komorne glasbe ter opernimi, baletnimi in gledališkimi predstavami priznanih domačih in tujih umetnikov, ki vsako leto privabi več kot **60.000 obiskovalcev.**

Poleg tega organizirajo še:

- **Zimski festival** v Unionski dvorani v Ljubljani;
- **Ljubljana Festival na Ljubljanici** s prireditvami na turističnih ladjicah;
- **Mednarodno likovno kolonijo,** na kateri se vsako leto v Križankah zberejo in ustvarjajo domači in tuji umetniki;
- **Malo likovno kolonijo** z različnimi tematskimi delavnicami, ki so namenjene šoloobveznim otrokom in potekajo pod vodstvom strokovnih mentorjev;
- Festival sodobne glasbe **Slovenski glasbeni dnevi,** ki se ozira v slovensko glasbeno poustvarjalnost in skrbi za izvajanje novih skladb;
- Mednarodni glasbeni cikel **Mladi virtuozi,** kjer se predstavljajo mladi glasbeniki;
- Prirejajo tudi simpozije, predavanja, seminarje in druge oblike izobraževanja v okviru svoje dejavnosti.

Festival Ljubljana domuje v prostorih Križank, ki s svojo edinstvenostjo omogočajo svojevrstna umetniška doživetja. Poleg glavnega prizorišča Poletnega gledališča Križank so dogodki tudi v Preddverju, na Pergoli, Peklenskem dvorišču, v Viteški dvorani in Križevniški cerkvi. Z nadgradnjo Poletnega gledališča in novo, sodobno streho bodo Križanke še prijaznejše. Festival Ljubljana je prejemnik mnogih mednarodnih priznanj in nagrad – za svoje zasluge za predstavljanje domače in tuje umetniške dejavnosti je leta 2002 prejel **častni znak svobode Republike Slovenije,** najvišje priznanje predsednika države. Kompleks Križanke je od leta 2016 kulturni spomenik državnega pomena.

Festival Ljubljana izvede povprečno več kot **200 prireditev** letno, na katerih se zvrsti okoli **100.000 obiskovalcev.**

Prizor iz baletne predstave Stabat Mater, ki je bila izvedena v Križankah v sklopu 63. Ljubljana Festivala.

Kinodvor

S prikazovanjem kakovostnih filmov na najsodobnejši kinematografski opremi skrbi za filmsko kulturo tako najmlajših, ki se s filmom šele spoznavajo, kot najzahtevnejših ljubiteljev filma. S privlačno ponudbo specializirane filmske knjigarnice, s kavarno, galerijo, filmskimi prireditvami na prostem, ustvarjalnimi delavnicami, pogovori s strokovnjaki in filmskimi ustvarjalci obiskovalcem ponuja več kot kino. **Prvič v kino, Zajtrk pri Kinodvoru, Kino v plenicah, Kino na zahtevo, Za zamudnike, Filmska srečanja ob kavi** je le nekaj programov, ki jih ponuja Kinodvor.

Programi za mlado občinstvo vključujejo izjemno priljubljen družinski program **Kinobalon,** šolske programe s filmsko vzgojo in **Kinotrip,** katerega posebnost je, da ga ustvarjajo mladi za mlade in vključuje filmski klub, mednarodni filmski festival in številne dogodke med letom.

Kinodvor je tudi organizator številnih mednarodnih strokovnih srečanj, soorganizator mednarodnih festivalov in filmskih prireditev na prostem, kot sta **Film pod zvezdami** na Ljubljanskem gradu in **Letni kino** na Kongresnem trgu. Na konferenci mednarodnega kinematografskega združenja, ki danes povezuje 1.126 kinematografov v 680 mestih po 43 državah sveta, je leta 2010 v Parizu prejel **nagrado za najboljši program za otroke in mlade.**

Priljubljenost Kinodvora je razvidna iz naraščajočega števila obiskovalcev in projekcij.

Ogled filma v Kinodvoru

	2008*	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
št. obiskovalcev	24.300	67.673	77.532	96.364	121.054	122.781	120.119	128.973	121.213	119.432
št. prireditev	398	1.181	1.749	1.734	2.240	1.941	1.892	2.123	2.177	1.973

* od 1. 10. do 1. 12.

Lutkovno gledališče Ljubljana (LGL)

Osrednje slovensko lutkovno gledališče uprizarja lutkovne in dramske predstave za otroke, mlade in odrasle, posebno pozornost pa namenja kulturno-umetnostni vzgoji. Pripravlja festival gledališč za otroke in mlade **Zlata paličica** in mednarodni festival sodobne lutkovne umetnosti **Lutke,** ki v slovenski prostor vnaša najkakovostnejšo tujo produkcijo lutkovnega gledališča. Mladim, še neuveljavljenim gledališkim ustvarjalcem prek programa **BiTeater** ponuja možnosti za razvoj in kreativno delo ter njihov potencial predstavlja uveljavljenim gledališčem. So programski koordinatorji mestnega **KUL abonmaja za mlade** in imajo edino specializirano **knjigarno za otroke in mlade.**

Lutkovno gledališče je član različnih svetovnih stanovskih in strokovnih združenj ter se udeležuje referenčnih festivalov v tujini. Predstave LGL so v zadnjih desetih letih prejele številne nagrade in priznanja, rekorderka na tem področju pa je predstava W. Erlbruch: Račka, smrt in tulipan, ki je v letih 2015 in 2016 kar **dvanajstkrat** stala na zmagovalnih stopničkah.

Lutkovno gledališče upravlja pet stalnih in več manjših, občasnih prizorišč, na katerih beleži letno več kot **1.000 dogodkov** z okoli **110.000 obiskovalcev.**

Avla Lutkovnega gledališča Ljubljana

Ljubljanski grad

Ljubljanski grad, mogočna poznosrednjeveška trdnjava, je vse od svojega nastanka mestni simbol. Čeprav je skozi stoletja doživljal različne usode in se je njegova namembnost spreminjala, je in bo ostal najbolj prepoznavna značilnost slovenske prestolnice. Nove razsežnosti za razvoj smo omogočili z ustanovitvijo Javnega zavoda Ljubljanski grad v letu 2011.

Na Gradu se letno zvrsti od 300 do 400 najrazličnejših prireditev in dogodkov, od katerih izpostavljamo: letni **Film pod zvezdami,** ki nastaja v sodelovanju s Kinodvorom, **Grajske dneve,** ki obeležujejo prehod Gradu iz državne v mestno last (leta 1905), številne **likovne, fotografske in druge razstave,** glasbeni festival **Grajska muzika, Jazz Club, raznolik pedagoški program.** Od junija 2010 je na ogled tudi stalna pregledna razstava **Slovenska zgodovina.** Od odprtja do konca leta 2017 si je razstavo ogledalo nekaj **več kot pol milijona** domačih in tujih obiskovalcev.

Stalna razstava Slovenska zgodovina na Ljubljanskem gradu

MGLC – otvoritev 32. grafičnega bienala »Kriterij rojstva«

Mednarodni grafični likovni center (MGLC)

Mednarodni grafični likovni center, ki domuje v gradu Tivoli, je muzej in umetniški center, zrasel iz dejavnosti in dediščine grafičnega bienala, ki hrani obsežno mednarodno zbirko umetniške grafike in publikacij ter del na papirju – več kot **11.000 predmetov. Grafični bienale, ki je drugi najstarejši tovrstni bienale na svetu,** je najobsežnejši programski projekt MGLC in je tudi ena od najpomembnejših slovenskih mednarodno prepoznavnih blagovnih znamk s področja kulture in umetnosti. Leta 2015, ob svoji šestdesetletnici, je bil **31. grafični bienale** po izboru revije Art Basel uvrščen med **12 najpomembnejših razstav leta na svetu.** Bienale si v povprečju ogleda okoli **25.000 ljudi.** Poleg razstavne dejavnosti, zbiranja in preučevanja je pomembna dejavnost MGLC lastna produkcija umetniških tiskov v tiskarskih delavnicah in založništvo. MGLC je v obdobju od 2007 do 2017 izvedel številne pomembne projekte, razstave in dogodke ter sodeloval v različnih mednarodnih projektih. Od maja 2017 upravlja tudi ustvarjalni center v obnovljeni stavbi **Švicarije** v njegovi neposredni bližini.

Mestna knjižnica Ljubljana (MKL)

Z združitvijo pet splošnih in ene specialne knjižnice leta 2008 smo ustanovili nov javni zavod Mestna knjižnica Ljubljana, ki na območju Ljubljane izvaja knjižnično dejavnost v **20 knjižnicah** in v **potujoči knjižnici na 46 postajališčih bibliobusa,** poleg tega ima še **13 knjižnic v sedmih občinah** ter **posebne centre:** Slovanska, Pionirska, Center vseživljenjskega učenja, Učni center za usposabljanje knjižničarjev, Trubarjeva hiša literature.

S poenotenjem informacijskega sistema in **uvedbo mestne kartice Urbana kot članske izkaznice** smo delovanje med enotami še bolj povezali in poenostavili. Uporabnikom **prijazna knjižnica** med drugim omogoča **vpis na daljavo, storitev Knjiga na dom, vračanje gradiva v drugo knjižnico,** ponuja možnost **izposoj e-knjig.** Poleg tega **ozavešča in spodbuja ljubezen do knjige in branja** med najmlajšimi v vrtcih (projekt **Ciciuhec**), med mladimi (projekta **Poletavci in NajPoletavci)** in odraslimi (projekt **Mesto bere**), prav tako organizira mednarodne posvete in predstavlja dobre prakse.

Od leta 2007 smo na novo odprli ali prenovili kar **5 knjižnic: v Šiški, Zadvoru, Šentvidu, Savskem naselju** in **Zalogu.**

MKL	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
št. obiskovalcev	1.536.626	1.558.633	1.607.225	1.758.389	1.830.155	1.909.323	2.112.674	2.239.499	2.361.454	2.365.513
št. prireditev	3.276	3.652	3.240	3.211	3.590	3.555	3.694	3.850	3.897	3.840

Knjižnica Šiška

Mestno gledališče ljubljansko (MGL)

Mestno gledališče ljubljansko je drugo največje dramsko gledališče v Sloveniji, ki skrbi za izvajanje kakovostnega gledališkega opusa ter se ukvarja s specializiranim založništvom na področju uprizoritvenih umetnosti v lokalnem, regionalnem in mednarodnem prostoru. Izvaja tudi vzgojno-izobraževalne procese in ustvarja v koprodukcijah z drugimi javnimi zavodi ter neinstitucionalnimi izvajalci javnih kulturnih programov in projektov. Posebno pozornost namenjajo **večji dostopnosti** gledališča osebam z oviranostmi. Tako so predstave opremili z nadnapisi za gluhe in gluhoneme, ponujajo bralne uprizoritve za slepe in slabovidne, za gibalno ovirane pa je na voljo dvigalo. V obdobju med letoma 2010 in 2016 smo prenovili **preddverje, Malo sceno** in **garderobe za igralce,** s čimer je gledališče postalo še prijaznejše do igralcev in publike.

MGL je prejemnik številnih nagrad in priznanj. Samo leta 2012 je za predstavo Nevihta prejel kar **8 Borštnikovih nagrad,** sezono in pol kasneje **11** (večinoma mednarodnih) **nagrad za koprodukcijsko uprizoritev Iliada.** Temu naboru se vsako leto priključijo najmanj tri visoka stanovska priznanja, med zadnjimi nagrada **Prešernovega sklada** 2018 igralcu Mateju Pucu in **Severjeva nagrada** Juretu Henigmanu. Za MGL je značilno tudi uvajanje novih repertoarnih žanrov, v sezoni 17/18 uvedba gledališke kriminalne nadaljevanke. Veliko uprizoritev gledališča pa dosega zavidljivo visoko število ponovitev.

Vsako leto odigrajo čez **400 predstav,** ki si jih ogleda okoli **100.000 ljudi.**

Prizor iz predstave Nevihta

Najstarejše leseno kolo z osjo na svetu

Razstava Emona: mesto v imperiju

Muzej in galerije mesta Ljubljane (MGML)

Muzej in galerije mesta Ljubljane je največji javni zavod, ki smo ga ustanovili konec 2008 z združitvijo Mestnega muzeja Ljubljana in Mestne galerije Ljubljana. MGML prezentira našo bogato premično dediščino in skrbi za predstavitev sodobne domače in tuje likovne umetnosti. Živa in aktualna muzejsko-galerijska ponudba skrbi za neprestan stik z domačimi in tujimi obiskovalci, popularizira zbirke ter aktualizira sodoben pogled na bogato likovno ustvarjanje v našem mestu. Povezava dediščine s sodobno umetnostjo je ključna za razumevanje naše urbane preteklosti in domačih ter mednarodnih pogledov na sodobne umetniške prakse. MGML je odprta platforma raziskovanja, kako smo živeli včasih in kako lahko razumemo življenje v mestu danes.

MGML letno pripravi preko **50 razstav** domačih in tujih avtorjev ter več kot **200 programov** za različne ciljne javnosti, ki privabljajo okoli **130.000 obiskovalcev letno.** Med najodmevnejšimi projekti preteklih let so obeležitev **2000-letnice Emone in fotografska razstava svetovno priznanega fotografa Sebastiãa Salgada Geneza.** MGML sodeluje tudi pri številnih mednarodnih projektih, kot sta arhitekturni in likovni bienale v Benetkah. V bogati muzejski zbirki, ki hrani preko **61.000 predmetov** od prazgodovine do danes, izstopajo **najstarejše leseno kolo na svetu, staro 5200 let,** številne **arheološke najdbe z nedavnih mestnih prenov** - Kongresnega trga, Slovenske, Njegoševe, Gosposvetske ceste ter drugih lokacij - pa bogatijo arheološko zbirko in dajejo nov uvid v preteklost našega prostora.

Od leta 2010 MGML upravlja Plečnikovo hišo in Kulturni center Tobačna 001, ki ima svoj rezidenčni atelje. Danes MGML tako združuje **11 enot: Mestni muzej Ljubljana, Mestno galerijo Ljubljana, Galerijo Vžigalica, Galerijo Jakopič, Bežigrajski galeriji 1 in 2, Plečnikovo hišo, Arheološki park Emona, Kulturni center Tobačna 001, Spominsko sobo Ivana Cankarja ter Župančičevo spominsko zbirko.**

Pionirski dom – Center za kulturo mladih

Pionirski dom je ena od vodilnih ustanov na področju zunajšolskega preživljanja prostega časa, ki razvija in spodbuja ustvarjalnost mladih na kulturno-umetniškem in jezikovno-kulturnem področju. S pisano paleto več kot 50 dejavnosti, kot so tečaji tujih jezikov, organizacija različnih krožkov, delavnic, seminarjev za otroke in pedagoške delavce, prirejanje plesov, gledaliških, filmskih in drugih predstav, pomembno prispevajo k aktivnemu razvoju otrok in mladine.

Mladi, ki obiskujejo dejavnosti v Pionirskem domu, uspešno sodelujejo na številnih domačih in mednarodnih prireditvah in festivalih z različnih področij: likovnih, filmskih in video, gledaliških, plesnih, glasbenih, literarnih in drugih. V Pionirskem domu število obiskovalcev vztrajno raste in se je od leta 2007 do 2017 povečalo za **21 odstotkov.**

Utrinek iz Pionirskega doma – gledališče

Slovensko mladinsko gledališče (SMG)

Slovensko mladinsko gledališče s svojimi drznimi, provokativnimi in družbeno angažiranimi predstavami pritegne vsakogar, ki v gledališču išče raziskovalni in eksperimentalni pristop. Je eno najbolj uveljavljenih slovenskih gledališč, ki se ponaša z velikim številom odigranih predstav tako v tujini kot na gostovanjih po Sloveniji. Tudi zato jim je v letu 2008 Evropska komisija podelila **častni naziv Evropski ambasador kulture,** v letu 2016 pa so dosegli absolutni vseslovenski **rekord na področju mednarodnih gostovanj,** saj so po Evropi ter Severni in Južni Ameriki več kot uspešno odigrali kar **47 predstav.**

Slovensko mladinsko gledališče je hkrati sinonim za kakovostno produkcijo predstav za otroke in mladino in je izvršni producent priljubljenega **festivala kulturno--umetnostne vzgoje Bobri.**

Ansambel Slovenskega mladinskega gledališča je prejemnik številnih domačih in mednarodnih nagrad.

Igralska zasedba predstave Pavla nad prepadom izvrstno pleza z gostovanja v Zakopanih na Poljskem

Negujemo kulturno dediščino

Posebno pozornost namenjamo varovanju in ohranjanju bogate kulturne dediščine od prazgodovine dalje, pri čemer naši javni zavodi **Muzej in galerije mesta Ljubljane, Mednarodni grafični likovni center** in **Ljubljanski grad** skrbijo za pomembne dele kulturne dediščine v Ljubljani.

V obdobju 2007–2017 smo obeležili kar **nekaj pomembnih obletnic,** od katerih izpostavljamo:

- 2000 let Emone (leta 2014/2015),
- 150. obletnico rojstva arhitekta Maksa Fabianija (leta 2015),
- 145. obletnico rojstva in 60. obletnico smrti slovitega arhitekta Jožeta Plečnika (leta 2017).

Utrinek z razstave ob Fabianijevem letu

Plečnikova dediščina

Poseben pečat Ljubljani je dal prav arhitekt Jože Plečnik, zato si ves čas prizadevamo za ohranjanje njegove edinstvene dediščine:

- **Plečnikove Žale,** Vrt vseh svetih, so od leta 2007 na seznamu evropske dediščine,
- načrtujemo prenovo **osrednje tržnice ob Plečnikovih arkadah,** ki bo do uporabnikov po tem veliko prijaznejša,
- prenovili smo **Plečnikovo hišo** v Trnovem,
- želimo si čim hitrejše prenove **Plečnikovega stadiona.**

Sodelujemo s strokovno komisijo Ministrstva za kulturo pri nominaciji *Brezčasna humanistična arhitektura Jožeta Plečnika v Ljubljani in Pragi* za Unescov seznam kulturne in naravne dediščine.

Dobitniki Župančičeve nagrade za obdobje 2007–2017

Župančičeve nagrade so najvišja priznanja Mestne občine Ljubljana za izjemne stvaritve na področju umetnosti in kulture. Podeljujemo jih od leta 1965, doslej pa je nagrado prejelo čez 300 ustvarjalcev iz Ljubljane, ki so s svojimi izjemnimi deli trajno obogatili kulturno zakladnico našega mesta ter s svojo vrhunskostjo odmevajo v širšem nacionalnem in mednarodnem prostoru.

	NAGRAJENEC	ZA DOSEŽKE NA PODROČJU KULTURE / ZA ŽIVLJENJSKO DELO
2007	Alenka Gerlovič	akademska kiparka in pedagoginja
	Polona Juh	dramska in filmska igralka
	Ana Klašnja	baletna plesalka
	Andrej E. Skubic	pisatelj in prevajalec
2008	Lidija Sotlar	baletna umetnica, pedagoginja, stanovska organizatorka in publicistka
	Urša Lah	dirigentka, predavateljica in mentorica
	Damjan Kozole	filmski režiser in scenarist
	Boris Gaberščik	umetniški fotograf
2009	Jelka Reichman	slikarka pravljičarka
	Branko Završan	dramski igralec
	Andrej Rozman Roza	pesnik, dramatik, prevajalec in vsestranski gledališčnik
	Miklavž Komelj	pesnik
2010	Vasja Predan	pisatelj, teatrolog, gledališki in literarni kritik in urednik
	Milko Lazar	glasbenik, skladatelj, saksofonist, čembalist in avtor scenske glasbe
	Slavko Pregl	pisatelj, urednik, založnik
	prof. Matjaž Zupančič	režiser, dramatik, romanopisec in visokošolski učitelj
2011	akademik prof. Lojze Lebič	skladatelj, glasbeni teoretik in pedagog, pisec
	Primož Bezjak	dramski in filmski igralec, plesalec, koreograf in režiser
	Rosana Hribar in Gregor Luštek	plesalca in koreografa
	arhitekturni atelje Sadar + Vuga	
2012	Olga Kacjan	dramska in filmska igralka, prvakinja Slovenskega mladinskega gledališča
	Iztok Kovač	plesalec, koreograf, pedagog ter ustanovitelj in umetniški vodja skupine EnKnap Group
	Tobias Putrih	kipar in vizualni umetnik
	prof. Uroš Rojko	skladatelj, klarinetist in univerzitetni pedagog
2013	Evald Flisar	pisatelj, pesnik, dramatik, prevajalec in urednik
	Ivan Peternelj	dramski igralec, gibalec in režiser
	Brane Vižintin	lutkovni umetnik, igralec, animator in predavatelj
	Ansambel slovenski tolkalni projekt (SToP)	
2014	akademik Niko Grafenauer	pesnik, pravljičar, prevajalec, esejist in urednik
	Janja Majzelj	prvakinja Slovenskega mladinskega gledališča, dramska in filmska igralka, pevka in ustvarjalka avtorskih projektov
	Ema Kugler	večmedijska umetnica, režiserka in performerka
	Metod Pevec	pisatelj, filmski režiser in scenarist
2015	Vladimir Makuc	akademski slikar, grafik in kipar
	Barbara Novakovič Kolenc	režiserka, ustanoviteljica in glavna avtorica gledališča Muzeum
	Alojz Svete	dramski igralec
	Boris A. Novak	pesnik in dramatik
2016	Veno Taufer	pesnik, dramatik, esejist, prevajalec, urednik, gledališčnik
	Nataša Barbara Gračner	dramska in filmska igralka ter režiserka
	doc. Zora Stančič	vizualna umetnica in likovna pedagoginja
	Nataša Velikonja	pesnica, prevajalka in družbenokritična intelektualka
2017	Jakob Jež	skladatelj, glasbeni pedagog in urednik
	Špela Čadež	avtorica animiranih filmov
	Željko Hrs	gledališki, filmski in radijski igralec
	Goran Vojnović	pisatelj

Razstavna dejavnost

Razstavni prostori v **Galeriji Kresija** in **štirih atrijih Mestne hiše** predstavljajo izložbeno okno Mestne občine Ljubljana.

Galerija Kresija je usmerjena predvsem na predstavitev kakovostnih monografskih razstav slovenskih avtorjev. Razstavni prostori v Mestni hiši, ki obsegajo Zgodovinski, Desni, Stekleni in Osrednji atrij, pa so namenjeni predvsem predstavitvam projektov javnih zavodov, kulturnih društev, nevladnih organizacij, fakultet in akademij ter razstav v okviru mednarodnega in medmestnega sodelovanja, razgrnitvam javnih natečajev MOL, pa tudi proslavljanju obletnic in jubilejev, ki so del identitete Ljubljane in odražajo bogato raznolikost bivanja v prestolnici. Ogled razstav in udeležba na spremljevalnih dogodkih sta brezplačna.

V obdobju od 2007 do 2017 smo pripravili skoraj **600 razstav,** dnevno število obiskovalcev se v vseh razstavnih prostorih giblje med **1.000** in **1.200.**

Razstava v Zgodovinskem atriju Mestne hiše

Razstava v Galeriji Kresija

Razstava v Desnem atriju Mestne hiše

Sofinanciramo programe in projekte nevladnih organizacij in samostojnih izvajalcev na področju kulture

Vsako leto sofinanciramo tudi:

- **49** javnih kulturnih programov nevladnih organizacij,
- **preko 100** kulturnih projektov,
- projekte **137** ljubiteljskih kulturnih društev.

Od leta 2010 znotraj MOL deluje skupina za trajni dialog z nevladnimi organizacijami na področju kulture in samozaposlenimi v kulturi. Deset članov in članic skupine iz vrst nevladnih kulturnih organizacij in samostojnih ustvarjalcev, ki so bili izbrani na podlagi javnega povabila, s svojimi predlogi in pripombami aktivno sooblikujejo kulturno politiko MOL na področju nevladnega kulturnega sektorja.

Posameznikom in organizacijam s statusom javnega interesa na področju kulture **brezplačno** oddajamo v najem kar **248 prostorskih enot.**

Oder pod zvezdami

Sodoben prireditveni prostor na podstrehi Lutkovnega gledališča je prizorišče številnih dogodkov. Prostor brez fiksnega avditorija omogoča različne postavitve in čudoviti pogled na nebo skozi stekleno streho.

Vrednost investicije: 1,7 milijona EUR.
Leto izvedbe: 2011

Oder pod zvezdami

Vodnikova domačija

Celovito prenovljeno Vodnikovo domačijo smo do leta 2020 na podlagi javnega razpisa oddali v programsko upravljanje zavodu Divja misel, kjer smo jo oblikovali v butični prostor branja, pisanja in pripovedovanja.

Vrednost investicije: 87.000 EUR.
Leto izvedbe: 2012

Vodnikova domačija

Prenova arheoloških parkov Emona in ureditev krožne poti po Emoni

Leta 2011 smo pridobili sredstva evropskih skladov, s katerimi smo **revitalizirali arheološke parke** in omogočili **sodobno predstavitev te pomembne kulturne dediščine** z izvedbo novih programskih vsebin, namenjenih najširšemu krogu obiskovalcev.

V okviru projekta je bila predstavljena tudi **krožna pot EMONA – po rimski Ljubljani,** ki povezuje deset prepoznavnih točk antičnih spomenikov, opremljenih z razlagalnimi tablami. Za projekt prenove in revitalizacije arheoloških parkov smo prejeli **evropsko nagrado Gubbio 2012** in **posebno omembo žirije Europa Nostra.**

Vrednost investicije: 410.000 EUR. Projekt je bil sofinanciran s sredstvi evropskih skladov.
Leto izvedbe: 2012

Arheološki parki – Emonska hiša

Rimsko obzidje

Novi depoji MGML

Z odprtjem novih najsodobnejših depojev velikosti kar 2.640 kvadratnih metrov v Tehnološkem parku Ljubljana smo Muzeju in galerijam mesta Ljubljane omogočili primerne pogoje za hranjenje muzejskih predmetov in kakovostno delo z njimi, s tem pa tudi hitrejšo dostopnost do kulturne dediščine za najširšo javnost.

Vrednost investicije: 4,1 milijona EUR.
Leto izvedbe: 2013

Novi depo

Lutkovni muzej

Javna zavoda Ljubljanski grad in Lutkovno gledališče Ljubljana skrbita za **več kot 100-letno tradicijo slovenske lutkovne dediščine.**

Lutkovni muzej nagovarja široko ciljno publiko, dopolnjuje in bogati kulturno ponudbo v prestolnici in s kakovostnimi izobraževalno-izkustvenimi vsebinami prispeva k razvoju kulturnega turizma. V projektu smo poleg Lutkovnega muzeja uredili še grajsko marionetno gledališče, lutkovno pot in prostor za podporni program Lutkovnemu muzeju.

Stalno razstavo si je od odprtja v maju 2015 do vključno decembra 2017 ogledalo blizu **140.000 obiskovalcev.**

Vrednost investicije: 2,9 milijona EUR. Projekt je bil sofinanciran s sredstvi EU.
Leto izvedbe: 2015

Lutkovni muzej

Prenova Plečnikove hiše

Leta 2015 smo prenovili Plečnikovo hišo in jo **v celoti odprli za javnost.** Med prenovo je bila v celoti inventarizirana dediščina Plečnikove zbirke, digitalizirani originalni Plečnikovi načrti, pridobljeni prostori za novo stalno razstavo Plečnik in občasne razstave ter vzpostavljen nov študijski center za raziskovanje Plečnikove dediščine.

Za prenovo hiše z vidika muzealstva, konservacije in arhitekture je Plečnikova hiša prejela stanovske in mednarodne nagrade: na področju muzealstva **Valvasorjevo nagrado** (komisija je v obrazložitev med drugim zapisala, da je prenova Plečnikove hiše »presežek standardov v slovenskem muzealstvu«); na področju konservacije **Steletovo nagrado** za koordinacijo, vodenje in izvedbo konservatorskega nadzora prenove Plečnikove hiše; na področju arhitekture **Plečnikovo medaljo za aktualno realizacijo in mednarodno nagrado Piranesi.** V letu 2017 je bila Plečnikova hiša nominirana za **najboljši evropski muzej EMYA 2017.**

Vrednost investicije: 2,26 milijona EUR. Projekt je bil sofinanciran s sredstvi EU.
Leto izvedbe: 2015

Pogled na vrt prenovljene Plečnikove hiše

Plečnikovo risarsko orodje

Prenova Švicarije

Spomladi leta 2017 smo v osrčju parka Tivoli odprli **prenovljeno Švicarijo,** sodoben umetniški center z **11 kiparskimi in slikarskimi ateljeji, 2 ateljejema za mlade umetnike in 4 umetniškimi rezidencami** za mednarodno izmenjavo umetnikov, s čimer smo zagotovili pogoje za delovanje vrhunskih in perspektivnih ustvarjalcev s področja vizualnih umetnosti. S tem **smo vzpostavili umetniško četrt,** ki ne bo zgolj delovni prostor umetnikov, temveč odprti javni prostor s prepoznavnimi promocijskimi, pedagoškimi in turističnimi programi.

Vrednost investicije (skupaj z gradbenimi in restavratorskimi deli, ureditvijo okolice in opremo): 5,7 milijona EUR.
Leto izvedbe: 2017

Prenovljena Švicarija

Prenova Art centra

S celovito prenovo vile iz konca 19. stoletja, danes hiše ustvarjalnosti, umetnosti in drugih dejavnosti na ulici Komenskega 9, je javni zavod Pionirski dom dobil nove prostore za ustvarjanje, ki so namenjeni otrokom in mladim.

Vrednost investicije: 2,17 milijona EUR.
Leto izvedbe: 2017

Prenovljeni Art center

Festival kulturno-umetnostne vzgoje Bobri

Ljubljana je od leta 2008 bogatejša **za prvi in največji festival kulturno-umetnostne vzgoje v Sloveniji.** S festivalom Bobri otrokom in mladim omogočamo brezplačen obisk kakovostnih kulturnih prireditev. V prvem letu je obsegal 50 prireditev, za katere smo razdelili 7.720 brezplačnih vstopnic, leta 2017 pa kar **225 prireditev** in **17.224 brezplačnih vstopnic.** Bobri so tudi primer uspešnega povezovanja javnega in nevladnega sektorja, saj je leta 2017 na festivalu sodelovalo kar 68 producentov (leta 2009 jih je bilo 20).

Bober Bor

Vzdušje na predstavi

Festival Junij v Ljubljani

Od leta 2009 vabimo obiskovalce na **brezplačen ogled vrhunskih umetniških stvaritev s področja plesa, gledališča in glasbe.** Na štirinajstdnevnem festivalu, ki je dostopen vsem, se ob začetku poletne kulturne sezone zvrsti več kot 30 vrhunskih kulturnih doživetij, namenjenih različni ciljni publiki. V letu 2015 smo pričeli s **tematskimi dnevi,** kot so Kul dan za mladino, Dan za ples, Baletni dan, Cirkuški ponedeljek in Praznik glasbe. V letu 2017 smo razširili tudi otroški program in zabeležili rekordno število obiskovalcev: kar **17.000** se jih je zvrstilo skozi celoten festival.

Predstava za otroke v sklopu festivala Junij v Ljubljani

Ljubljana festival

Največji, najstarejši in eden najpomembnejših festivalov tako v Sloveniji kot širši regiji že več kot 60 let nastaja pod budnim očesom Festivala Ljubljana. S skrbno izbranim programom z izjemnimi umetniki in umetniškimi produkcijami z vsega sveta je nepogrešljiv del ponudbe poletne Ljubljane, ki vsako poletje privabi več kot **60.000 obiskovalcev.**

Simfonija tisočerih

Film pod zvezdami in Letni kino na Kongresnem trgu

Film pod zvezdami je letni kino na Grajskem dvorišču, ki ga pripravljata Kinodvor in Ljubljanski grad. Vsako leto pritegne okoli 16.000 obiskovalcev, ki si lahko ob poletnih večerih na prostem ogledajo **izbor odmevnih filmov in premiere.**

Poletno filmsko bero dopolnjujeta **Letni kino na Kongresnem trgu,** ki tri avgustovske večere vabi k brezplačnemu ogledu vrhuncev sedme umetnosti, in **Kinodvorišče** v atriju Slovenskih železnic.

Film pod zvezdami

Ljubljana – svetovna prestolnica knjige 2010

Ljubljana je od aprila 2010 do aprila 2011 nosila Unescov naslov svetovna prestolnica knjige. V tem letu smo izvedli **več kot 1.600 dogodkov** s področja knjige in branja, celoletni program pa smo zasnovali v okviru sedmih tematskih sklopov: Literarni festival Literature svetovnih celin, Knjiga in ustvarjalnost na področjih kulture, Knjiga in mesto, Izdaja kulturnega štirinajstdnevnika Pogledi, Kongres: Svetovni vrh knjige – Knjiga kot nosilka razvoja človeštva, Ljubljana bere ter Knjižnice: središča znanja, informacij in ustvarjalnosti.

Naziv je Ljubljani prinesel tudi **trajne pridobitve,** ki dodatno bogatijo literarno življenje:

- **Trubarjevo hišo literature,**
- prvo specializirano knjigarno z otroško literaturo v Lutkovnem gledališču Ljubljana,
- spomenik slovenskim protestantskim piscem in tiskarjem,
- Severni mestni park s knjižnimi portali,
- Park Labirint umetnosti na Fužinah,
- novo enoto Mestne knjižnice Ljubljana v Zadvoru.

Knjižne kazalke

Ljubljano literarno plemeniti tudi **mednarodni literarni festival Fabula,** ki vsako leto gosti uveljavljena pisateljska imena z vsega sveta. Ljubezen do branja med najmlajšimi spodbujamo s projektom **Ljubljana bere,** v okviru katerega vse ljubljanske triletnike, prvošolce in četrtošolce vsako leto obdarimo z vrhunsko izvirno slovensko knjigo.

Trubarjeva hiša literature

Ljubljana – Unescovo mesto literature in članica Unescove mreže kreativnih mest

Od leta 2015 smo kot **mesto literature** člani **Unescove mreže kreativnih mest,** v kateri je **116 mest iz 54 držav,** ki spodbujajo kreativnost kot gonilno silo razvoja. **Stalni naziv mesto literature** Unesco podeljuje mestom, ki imajo bogato literarno dediščino in živahen sodobni literarni utrip ter se zavedajo pomena kulture in knjige za trajnostni razvoj.

Naziv Unescovo mesto literature nosi zgolj **28 mest na svetu.** Med njimi je tudi Ljubljana.

Ljubljana – zatočišče za preganjane pisatelje

Ljubljana je od leta 2011 aktivno vključena v **mrežo mest zatočišč za preganjane pisatelje ICORN,** s čimer izkazujemo kozmopolitsko odprtost. Doslej smo omogočili bivanje pisateljem in borcem za človekove pravice iz Maroka, Etiopije, Iraka in Irana.

Ljubljana – branju prijazna občina

Konec leta 2017 smo prejeli certifikat Združenja splošnih knjižnic Slovenije **Branju prijazna občina.** V obrazložitvi so poudarili, da na področju knjige in branja izvajamo toliko različnih kakovostnih programov, da Ljubljana ni samo prestolnica Slovenije, ampak tudi prestolnica knjige.

Sodobna streha avditorija v Križankah

Izvajamo rekonstrukcijo pomične strehe nad avditorijem in nadgradnjo Poletnega gledališča, s čimer bodo znamenite Plečnikove Križanke še prijaznejše in prijetnejše.

Palača in Galerija Cukrarna

Poslopje Cukrarne, nekdanje tovarne sladkorja, bomo prenovili in vzpostavili Palačo in Galerijo Cukrarna, s katerima bo mesto pridobilo največji razstavni prostor, primeren tudi za velike in zahtevne razstave ter prostor za literarna ustvarjanja in srečevanja.

Vizualna predstavitev Galerije Cukrarna

Vizualna predstavitev Centra Rog

Center Rog

S celostno urbano regeneracijo bomo oživili danes degradirano območje in vzpostavili središče ustvarjalnosti s področja vizualnih umetnosti, arhitekture, oblikovanja in kreativnih industrij.

Prenova osrednje tržnice

S celostno prenovo območja med Zmajskim mostom, Plečnikovimi arkadami in Krekovim trgom bomo prodajalcem na osrednji tržnici omogočili boljše pogoje za delo, obiskovalcem lažji dostop do tržnice, stanovalcem območja za pešce pa možnost parkiranja.

Umetniška četrt Šiška
V stavbi bivše občine Šiška na Trgu prekomorskih brigad smo **36** nevladnim organizacijam in posameznikom s področja kulture oddali v uporabo prostore. Tako smo vzpostavili novo **umetniško četrt** neposredno ob Kinu Šiška in v bližini Vodnikove domačije, s čimer se na tem območju razvija pomembno kulturno središče.

Španski borci so pomemben kulturni center, s katerim smo v Mostah zagotovili prostor za ustvarjanje umetnikov s področja **sodobnega plesa.** Z njim od leta 2009 upravlja zavod EN KNAP, poleg vsebin s področja sodobnega plesa in gledališča pa tam delujejo še številni ustvarjalci s področja kulture.

ROGLAB – revitalizacija nekdanje tovarne Rog
S projektom **Second Chance,** ki ga je sofinancirala Evropska unija, smo se lotili vsebinske revitalizacije nekdanje tovarne Rog, z namenom **opredeliti primerne vsebine za bodoči Center Rog.** Eden glavnih rezultatov projekta je **RogLab,** prostor produciranja, izobraževanja in predstavljanja, ki skuša odgovoriti na vprašanje, kakšno naj bo sodobno produkcijsko okolje arhitekture, oblikovanja in vizualnih umetnosti. RogLab deluje od oktobra 2012.

V letu 2016 je bila v sodelovanju z javnim podjetjem Ljubljanska parkirišča in tržnice odprta prodajna galerija/odprti atelje **DobraVaga,** ki domuje pod Plečnikovimi arkadami na osrednji tržnici. Kino Šiška posebno pozornost namenja tudi mladim ustvarjalcem, ki jih prav DobraVaga postavlja v ospredje.

Knjižnica pod krošnjami
Izviren in priljubljen projekt branja na prostem, ki poteka na kar desetih lokacijah v mestu. Na voljo so domače in tuje knjige, časopisi in revije vseh zvrsti.

Branje na mestnih avtobusih
Tudi mestni avtobusi so bralcem prijazni, saj imajo prav zanje rezerviran sedež.

Knjižna polica na avtobusnem postajališču v sklopu projekta Proga 10 pod okriljem Zavoda Bunker v času svetovne prestolnice knjige leta 2010

Dvokovinski zbirateljski kovanec Banke Slovenija ob letu svetovne prestolnice knjige

Knjižnica ob vodi na kopališču Kolezija

Žirafe v Živalskem vrtu Ljubljana

14

Mesto, ki presega pričakovanja

TRAJNOSTNI TURIZEM

LJUBLJANSKI GRAD

ŽIVALSKI VRT LJUBLJANA

TRAJNOSTNI TURIZEM

Ljubljanski zmajček na Križevniški ulici, ki smo jo leta 2011 skupaj s stanovalci preuredili v kulturno četrt.

Zelena, varna, čista, zmeraj zanimiva in prijazna Ljubljana je **magnet za obiskovalce od blizu in daleč.**

Rezultat je vsakoletno rekordno število nočitev (leto 2017 smo zaključili z **več kot 1,5 milijona nočitev)** in občutno **okrepljen mednarodni ugled blagovne znamke mesta.**

S strateškim načrtovanjem in upravljanjem turizma pomembno prispevamo h gospodarski aktivnosti in razvoju Ljubljane, hkrati pa ohranjamo visoko kakovost bivanja in prijetno atmosfero za vse prebivalce, obiskovalce in turiste.

Javni zavod Turizem Ljubljana

Javni zavod Turizem Ljubljana je lokalna turistična organizacija, ki jo je leta 2001 ustanovila Mestna občina Ljubljana. Turizem Ljubljana spodbuja razvoj ter v sodelovanju s turističnimi ponudniki izvaja promocijo turistične ponudbe Ljubljane in regije Osrednja Slovenija. Pod okriljem Turizma Ljubljana delujejo tudi **Kongresni urad, dva turistična informacijska centra in vodniška služba,** ki izvaja oglede v 16 različnih jezikih.

Vizija trajnostnega turizma

Ljubljana bo do leta 2020 na mednarodnem trgu prepoznana kot **zelena turistična destinacija, mesto za aktivna, umetniška in romantična doživetja ter poslovna srečanja skozi vse leto.**

Kvantitativni cilji:

- rast števila nočitev za 5 odstotkov povprečno letno,
- rast števila prihodov obiskovalcev za 3,5 odstotka povprečno letno,
- rast povprečne dobe bivanja 1,5 odstotka povprečno letno,
- povečanje dnevne potrošnje na turista za 3 odstotke povprečno letno,
- povprečna letna zasedenost sob v hotelih nad 60 odstotkov.

Večino zastavljenih kvantitativnih ciljev smo z uspešnim delom, v obdobju veljavnosti Strategije razvoja in trženja turistične destinacije Ljubljana za obdobje 2014–2020, močno presegli. **Število nočitev je naraščalo za 12 odstotkov letno, število prihodov obiskovalcev se je povečalo za 13,6 odstotka letno in ponosni smo, da se je dnevna potrošnja na turista dvignila za 15 odstotkov letno.** Za turistično gospodarstvo je izjemno pomembno, da se je posledično v tem obdobju povečala tudi povprečna letna zasedenost hotelskih sob, in sicer so bile **sobe v povprečju zasedene 62,04 odstotka letno.**

Obeležitev 15. obletnice uspešnega delovanja Turizma Ljubljana, ob županu nekdanja direktorica Barbara Vajda in sedanja direktorica Petra Stušek

Do leta 2020 bo Ljubljana **vodilna kongresna destinacija jugovzhodne Evrope s 30 srednje velikimi mednarodnimi kongresi in 50 butičnimi incentive motivacijskimi dogodki letno,** razvitimi lastnimi izkustvenimi kongresnimi dogodki, razvitim sistematičnim modelom pridobivanja novih kongresov, razvitimi trajnostnimi kongresnimi produkti, razvito metodologijo merjenja obsega in učinkov kongresne industrije v Ljubljani.

V SAMEM VRHU

Nagrada turizem za prihodnost, Madrid 2015

Na področju turizma smo v preteklih letih prejeli mnoga domača in mednarodna priznanja:

- leta 2017 smo prejeli prestižno nagrado **WTM Responsible Tourism Award,** v kategoriji najboljše komunikacije na področju odgovornega turizma. Izjemnost te nagrade je tudi v tem, da je bilo prijavljenih preko 500 projektov, nato izbrani finalisti in na koncu smo bili edini prejemniki nagrade iz Evrope.
- globalna organizacija World Tourism Travel Council (WTTC) nam je leta 2015 podelila nagrado za **najbolj trajnostno destinacijo na svetu – Tourism for Tomorrow.** Nagrade »turizem za prihodnost« veljajo za najvišja svetovna priznanja na področju trajnostnih usmeritev v potovalni in turistični industriji.
- mednarodna organizacija Green Destinations je slovensko prestolnico kar **trikrat zapored uvrstila na seznam sto najbolj trajnostnih destinacij na svetu,** Global TOP 100 Sustainable destinations, s čimer izstopa tako med nagrajenimi destinacijami kot tudi v svetovnem merilu, saj je edina na svetu prejela že tri tovrstne nagrade (2014, 2016 in 2017).

Prejemniki nagrade za najbolj trajnostno destinacijo na svetu, med katerimi je bila tudi Ljubljana.

- Evropska komisija je nagradila **dostopni turizem** v Ljubljani (2016).
- za izjemne dosežke pri razvoju turizma smo prejeli **zlato jabolko Svetovnega združenja turističnih novinarjev in piscev Fijet,** ki velja za turističnega oskarja (2016).
- Ljubljano med »must visit« destinacije uvrščajo vodilni mediji in vodiči, kot so **Lonely planet,** Rough Guides in **The Guardian.** Slednji je Ljubljano uvrstil na seznam **desetih najboljših zimskih mestnih oddihov** (2016).
- Ljubljana je prva prejemnica certifikata **Slovenia Green Destination po Zeleni shemi slovenskega turizma (2015).**
- za projekt povezovanja turistične ponudbe Osrednje Slovenije smo prejeli prestižno nagrado **zlato turistično srce** v kategoriji zlata čaša gostoljubja jugovzhodne Evrope, ki nam jo je dodelil Sacen International, mednarodni center za razvoj gostinstva in turizma (2012).

Prepoznani in nagrajeni smo v **kategoriji digitalnih vsebin in projektov:**

- spletno mesto Visit Ljubljana je prejelo nagrado **netko 2012** za najboljši digitalni projekt, v kategoriji mediji in informativni portali;
- za projekt »Visit Ljubljana: Tours and trips as experiences« smo leta 2013 prejeli priznanje združenja **Digital Tourism Think Tank** v kategoriji strategije spletnih vsebin;
- **Ljubljanska turistična kartica Urbana** je bila leta 2012 na spletni strani Euro Test, ki jo upravlja nemška avtomobilistična zveza ADAC, **tretja najbolje** ocenjena turistična kartica v Evropi.

Na tekmovanju **Moja dežela, lepa in gostoljubna,** ki ga organizira Turistična zveza Slovenije, smo že tradicionalni prejemniki najvišjih nagrad:

- leta 2016 smo prejeli kar dve: prvo mesto v kategoriji večjih mest in prvo mesto v kategoriji mestnih jeder, pri čemer so poudarili, da Ljubljana postaja vse bolj mesto po meri njenih prebivalcev in narave;
- leta 2013 in 2011 prvo mesto v kategoriji večjih mest;
- leta 2010 posebno priznanje presežek leta za celostno ureditev in oživitev turističnega utripa.

Najvišje priznanje na področju turizma prejel župan

Župan Zoran Janković je oktobra 2017 prejel najvišje priznanje Turistično gostinske zbornice Slovenije za **izjemen prispevek k razvoju slovenskega turizma.** V obrazložitvi so zapisali, da je župan s svojim delom in angažiranostjo prispeval k razvoju slovenskega turizma, ter ob tem izpostavili njegov izredno učinkovit, uspešen ter prodoren destinacijski management in velik vpliv na trajnostni razvoj turizma v celotni Sloveniji.

Sproščeno vzdušje na ljubljanskih ulicah

Počitek na stopnicah Mestne hiše

Turistična doživetja tudi za naše meščane

Bogato ponudbo doživetij dopolnjujemo s privlačnimi vsebinami, ki udeležencem razkrijejo pestro zgodovino ter zeleno, kulturno in kulinarično dušo mesta.

Oblikujemo turistične proizvode, ki so zanimivi tako za tujce kot za domačine v vseh letnih časih. Tako se uspešno prilagajamo novemu izzivu – izjemno povečanemu številu obiskovalcev Ljubljane – in goste **preusmerjamo iz ožjega središča v manj obiskane dele mesta in tudi v druge kraje Slovenije.**

Primer kampanje na priljubljenem družbenem omrežju Instagram: Lov na zaklade Osrednje Slovenije, s katero spodbujamo k raziskovanju destinacij in ponudbe razgibanega zaledja Ljubljane.

Poleg tega **vzdržujemo konstruktiven dialog s prebivalci ožjega mestnega jedra,** saj se zavedamo pomena dobrega počutja lokalnega prebivalstva, ki je sestavni del integralne turistične ponudbe.

Izsledki raziskave o zadovoljstvu meščanov s turističnim razcvetom prestolnice, izvedene poleti 2017, kažejo, da imajo Ljubljančani do turizma pozitiven odnos. V veliki večini se strinjajo s tem, da **razvoj turizma prispeva k razvoju Ljubljane** (91 %), v veliki meri pa tudi s tem, da ima skupnost od turizma in turistov, ki nas obiskujejo, koristi (85 %) ter da povečanje števila turistov v skupnosti **pomaga pri razvoju lokalnega gospodarstva (83 %).**

S strateškimi smernicami kulturnega turizma, ki smo jih sprejeli v letu 2016, aktivno povezujemo deležnike v kulturnem in turističnem sektorju ter razvijamo nove kulturne četrti. Ključna cilja predvidevata več povezovanja med kulturnimi institucijami in organizacijami ter turističnim gospodarstvom in povečanje števila prihodov tujih turistov z motivom doživetja kulturnih znamenitosti, dogodkov in drugih privlačnosti kulturne ponudbe naše prestolnice.

Očarljivo mesto z rekordnim obiskom v prazničnem decembru

Rekordnih milijon obiskovalcev, ki jih decembra beležimo v Ljubljani že nekaj let zapovrstjo, vedno znova očara izvirna praznična okrasitev, mamljivo dišavne in bogato obložene stojnice, vragolije izvajalcev uličnih gledališč in raznovrstni koncerti.

Miklavžev sejem

Praznovanje novega leta za otroke

Praznično okrašena Stritarjeva ulica

Zaradi festivala December v Ljubljani, vključno s Prazničnim sejmom, je strokovna javnost leta 2016 Ljubljano uvrstila med najprivlačnejše destinacije v prazničnem času. (Tourism Review Media – vodilni mednarodni spletni portal, namenjen turističnim delavcem in organizacijam.)

Silvestrovanje na prostem

Praznično okrašena Mestna hiša

Zimski festival uličnega gledališča Ana Mraz

Ljubljana živi v stiku z naravo

V letu 2016 smo dobili čebeljo učno pot in prvi javni sadovnjak, na grajskem hribu pa smo zasadili mestni vinograd. Oživeli smo Ljubljanico, saj ponuja urbani ribolov, z barjanskim zaledjem pa jo povezuje vožnja s turistično ladjico, kanujem, čolnom na vesla in supom.

S supom po Ljubljanici

Ljubljansko kolo

Z **Ljubljanskim kolesom** omogočamo turistom in drugim obiskovalcem Ljubljane prijeten način raziskovanja mesta. Najem koles je na voljo na Krekovem trgu v pisarni Slovenskega turističnega informacijskega centra (STIC), kjer lahko obiskovalci ob izposoji pridobijo vse turistične informacije o mestu.

Zelene nabavne verige

Zelene nabavne verige je iniciativa za povečanje deleža lokalno pridelanih živil v ljubljanskih hotelih in restavracijah. V dveh letih, odkar smo zagnali ta projekt, se je preko spletne platforme izmenjalo kar **18 ton pridelkov** med posestvi na obrobju Ljubljane ter hoteli in restavracijami.

Bogato obložena stojnica z domačimi pridelki na tržnici

Certifikat Travelife

Trajnostne spremembe v mestu so odlična osnova za razvoj trajnostnega turizma. Ljubljana je ena izmed pilotnih evropskih destinacij, ki uvaja kazalnike ETIS (European Tourism Indicators System), ki jih je razvila Evropska komisija. Z delavnicami za hotelirje smo pripomogli k pridobitvi mednarodno certificiranih nastanitev na destinaciji z okoljskim znakom Travelife. Certifikat Travelife Gold sta do zdaj že uspešno pridobila Hotel Park Ljubljana kot prvi hotel v Sloveniji s tovrstnim certifikatom in hostel Celica kot prvi trajnostno certificiran hostel na svetu.

Celovita prenova nabrežij in številne novosti

Investicijske projekte usmerjamo v urejanje **turistične infrastrukture,** kar je dobrodošlo za vse prebivalce, obiskovalce in turiste. Poleg celovite prenove nabrežij **z ureditvijo vstopno-izstopnih mest za ladjice, Trnovskega pristana in Krakovskega nasipa, nabrežij Ljubljanice na Prulah, Grudnovega nabrežja in sprehajalnih poti ob Ljubljanici,** smo v Tivoliju prenovili **podhod pri Moderni galeriji in skupaj z Botaničnim vrtom Univerze v Ljubljani zasadili Rožni vrt,** ki z razširjeno zasaditvijo vrtnic in postavitvijo ležalnikov postaja prijeten prostor za druženje, kjer je meščanom na voljo razkošje narave s čudovitimi barvami in cvetjem.

Rožni vrt v parku Tivoli

Vrtnica Ljubljana

IZBRALI SMO VRTNICO LJUBLJANA

Na podlagi ocene strokovne komisije in glasovanja obiskovalcev Rožnega vrta v Tivoliju smo leta 2015 Ljubljančani dobili svojo vrtnico in trenutno naše mesto krasi že 1.350 vrtnic Ljubljana.

Tičistan

Leta 2008 smo **v parku Tivoli prenovili tudi Tičistan** – ime je spontano nastalo med ljubitelji ptic, ki v parku opazujejo in hranijo ptice ter veverice. Na novo je zasajenih **11 dreves, 736 okrasnih grmovnic** in **561 grmovnic,** posebej primernih za določene vrste ptic. Na novo je postavljenih tudi **37 gnezdilnic in opozorilni stebrički ter večja informativna tabla, na kateri so narisane vse ptice, ki jih lahko opazimo v Tivoliju.**

Otroci v parku Tivoli

Fenološki park z informativnimi tablami, označenimi tudi z braillovo pisavo za slepe in slabovidne, ima izjemen pomen pri preučevanju podnebnih vplivov na rastline. Je edinstven v svoji lastnosti, da imajo vsa drevesa enako gensko zasnovo kot drevesa, posajena v celotni mreži evropskih fenoloških vrtov. Na fotografiji je tivolski park, ustanovljen leta 1958 in sodi med najstarejše fenološke parke v Evropi.

Finančno smo podprli ureditev Čajnice Primula v Botaničnem vrtu Univerze v Ljubljani (2014), kjer se lahko obiskovalci okrepčajo z napitki in posladkajo s tipično ljubljansko jedjo – skutnimi palačinkami s pehtranom.

Mestno središče smo ocvetličili

V letu 2012 smo ocvetličili mestno središče (na ulične svetilke smo namestili bakrene košare s cvetličnimi zasaditvami) in vzpostavili urejen sistem turistične signalizacije.

Prvi hotel s petimi zvezdicami v Ljubljani

Z izjemnim razvojem mesta in vse večjo mednarodno prepoznavnostjo se krepi zanimanje vodilnih mednarodnih hotelskih verig za Ljubljano. V letu 2017 je v mestnem središču odprl vrata prvi hotel v kategoriji 5 zvezdic, kar dokazuje, da postaja Ljubljana tudi destinacija za najzahtevnejše goste.

Mestno središče smo ocvetličili.

Usmerjevalne table nove turistične signalizacije

Hotel Intercontinental

Leta 2007 smo v Ljubljani beležili
719.934 nočitev.

96 % gostov prihaja iz tujine.

Leto 2017 smo zaključili z več kot
1,5 milijona
nočitev.

Število prihodov se je v
obdobju 2007–2017
povečalo za **115 %,**
število nočitev pa za
106,4 %.

Število prihodov in prenočitev gostov 2007–2017 po letih

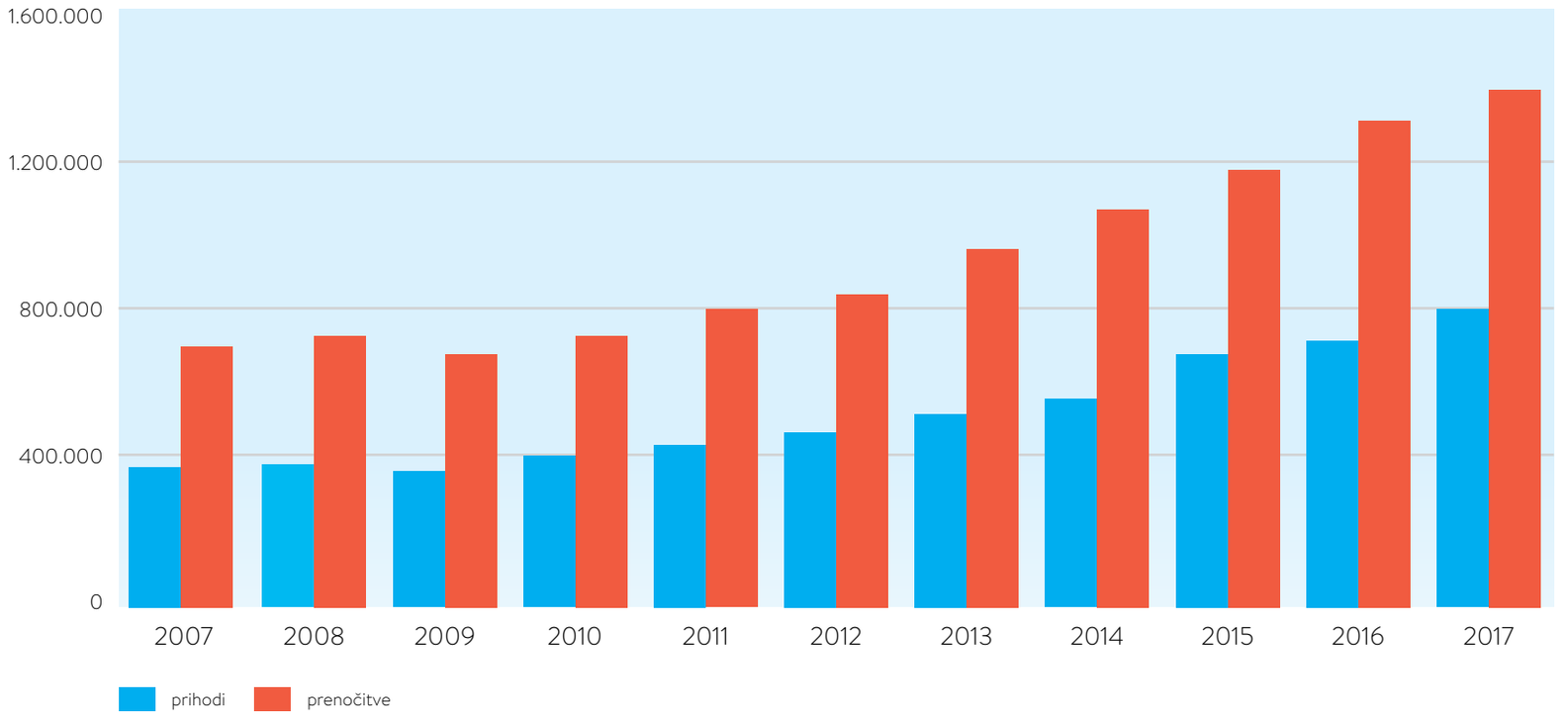

- V Ljubljani se je od leta 2008 do leta 2017 število vseh prenočitvenih zmogljivosti povečalo za **39 odstotkov (od tega v kategoriji hotelov za 1.808 postelj).**
- Najbolj obiskana turistična točka je Ljubljanski grad, ki gosti več kot milijon obiskovalcev letno.
- Vse od začetka obratovanja vztrajno raste tudi uporaba vzpenjače. Do konca leta 2017 se je z vzpenjačo prepeljalo **že skoraj 3,4 milijona potnikov.**
- Rekord vseh časov smo v letu 2017 zabeležili tudi po številu dnevnih obiskovalcev **Turistično informacijskega centra Ljubljana (TIC),** in sicer 11. avgusta 2017 smo zabeležili 3.500 obiskovalcev.

Prihodke od turistične takse namenimo različnim aktivnostim

Sredstva turistične takse namenjamo za razvoj in vzdrževanje turistične infrastrukture, sofinanciranje turističnih prireditev, dopolnjevanje ter spreminjanje turistične in druge obvestilne signalizacije, ozaveščanju in različnim promocijskim in mednarodnim aktivnostim in ostalim storitvam, ki jih brezplačno zagotavljamo turistom, obiskovalcem in meščanom našega mesta.

Z zvišanjem turistične takse bomo lahko še intenzivneje gradili in obnavljali turistično infrastrukturo.

Prihodki od turistične takse v obdobju 2007–2017 (v evrih)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
693.665	752.161	616.206	652.689	686.834	716.319	864.420	861.395	1.252.227	1.363.886	1.653.560

Okusi Ljubljane

Projekt za razvoj in promocijo tradicionalnih ljubljanskih jedi smo leta 2014 poimenovali **Okusi Ljubljane.** Ker je ljubljanska kulinarična ponudba izredno raznovrstna, Ljubljana pa stičišče različnih kulinaričnih svetov, z njimi ponazarjamo identiteto Ljubljane kot dinamičnega in hkrati edinstvenega prostora, kjer se srečuje vsa Evropa.

Odprta kuhna je prva slovenska tržnica sveže pripravljenih dobrot na prostem. **80 odličnih ponudnikov** od leta 2013 z vseh koncev Slovenije predstavlja več kot **300 različnih jedi** – od tradicionalnih slovenskih preko svetovnih kuhinj vseh kontinentov do modernih kulinaričnih mojstrovin.

Znak ljubljanska kakovost

Najboljšim trgovinam ter restavracijam, kavarnam in slaščičarnam v Ljubljani in regiji Osrednja Slovenija podeljujemo znak Ljubljanska kakovost (Ljubljana Quality). Ocenjevanje turistične ponudbe v mestu izvajamo že 16 let bienalno, po metodi skritega gosta. Kakovost restavracij in trgovin iz leta v leto raste, kar je tudi dokaz, da uspešno izvajamo poslanstvo projekta – krepitev kakovosti storitev in ponudbe.

Ljubljana nosilka turističnega razvoja regije

Tudi na turističnem področju s sinergijskimi učinki uspešno povezujemo celotno osrednjeslovensko **regijo (z lokalno kulinariko, trajnostnimi potmi in izleti …).** Regionalna destinacijska organizacija (RDO) Osrednja Slovenija je postala vzorčni primer dobro organizirane, aktivne in povezane RDO v Sloveniji in dosegla prepoznavnost regije tudi v tujini. Že v prvih štirih letih od vzpostavitve leta 2011 je bil prvotno zastavljen cilj števila turistov v regiji presežen za 33,22 odstotka, na področju števila nočitev pa za 21,61 odstotka. Skupna vizija regije Osrednja Slovenija je najbolj povezana in inovativna zelena turistična regija v Sloveniji.

Gospodarsko razstavišče

Mesto je večinski lastnik (69 %) Gospodarskega razstavišča – vodilnega prireditvenega centra v Sloveniji. **Na Gospodarskem razstavišču vsako leto poteka več kot 200 prireditev, ki jih obišče približno 450.000 obiskovalcev.**

S svojo več kot polstoletno tradicijo je idealen prostor za živahne sejme, odmevne kongrese in druga dogajanja zabavnega, kulturnega in izobraževalnega značaja. Ponovno sta zaživela Vino Ljubljana – najstarejše mednarodno ocenjevanje vin na svetu (2014) in Avtomobilski salon (2017). V zadnjih letih je postal tudi odlična lokacija za sodobne **interaktivne in poučne svetovne razstave,** kot so **Genij – da Vinci (2013), Možgani – zgodba od znotraj (2014) in 1001 izum (2015).** Oktobra 2018 bo na ogled odmevna razstava Body Worlds Vital.

Gospodarsko razstavišče je leta 2017 v solastništvu z družbo Dekon Group ustanovilo pisarno Dekon.si za krepitev kongresnega turizma v Ljubljani in Sloveniji.

Sodelovanje na kongresih in borzah

Ljubljana se vsako leto predstavi na več kot 60 mednarodnih turističnih sejmih in borzah, med drugim tudi na **dveh največjih svetovnih turističnih borzah,** kjer se srečajo ključni akterji svetovnega turizma, in sicer na berlinski ITB (Internationale Tourismus-Börse Berlin) in londonski WTM (World Travel Market). Pri predstavitvi Ljubljane izberemo nosilno temo, ki je v tistem letu še posebej pomembna za promocijo našega mesta. V preteklih letih so bile najbolj odmevne predstavitve 2000 let Emone, projekta Ljubljana – Zelena prestolnica Evrope 2016, Plečnikovega leta, Fabianijevega leta.

Predstavitev Ljubljane na berlinski ITB turistični borzi, 2017

Predstavitev Ljubljane na londonski turistični borzi WTM, 2017

Odlična uvrstitev Ljubljane na svetovni lestvici kongresnih destinacij

Kongresni turizem je gospodarska in turistična panoga z najvišjo dodano vrednostjo in velikim potencialom za razvoj. Ljubljana se po **statistiki mednarodnega združenja ICCA redno uvršča med 50 najboljših kongresnih destinacij na svetu** (v evropskem merilu na 25. mestu v letu 2016) in postaja vedno bolj prepoznavna kot gostiteljica mednarodnih znanstveno-strokovnih kongresov in poslovnih srečanj.

Uspešno povezujemo ključne akterje iz zasebnega in javnega področja kongresne dejavnosti v Ljubljani. Za učinkovitejše pridobivanje kongresov s 500 udeleženci smo konec leta 2011 ustanovili partnerstvo, **Ljubljana Strategic Bidding Team.**

Pridobili smo največji kongres v Ljubljani do zdaj – leta 2021 bomo gostili **petdnevno srečanje več kot 3.000 psihologov.**

K temu je pripomogla tudi kontinuirana udeležba na dveh ključnih poslovnih dogodkih globalne kongresne industrije – **borzi IMEX (International Meetings Exhibition Frankfurt) in IBTM World (International Bussines Travel Market World Barcelona).** Ljubljana je najpomembnejši partner v okviru predstavitve slovenske kongresne ponudbe, ki je s svojim sodelovanjem pri oblikovanju vsebin nastopov, konsistentni komunikaciji in pridobivanju številnih poslovnih kontaktov vplival na opazno rast segmenta poslovnega turizma v Ljubljani.

Kongresni vrhunci

Od samega začetka leta 2007 smo strateški partner pri organizaciji poslovne borze Conventa, kjer več kot 100 ponudnikov kongresnih storitev iz jugovzhodne Evrope vsako leto predstavlja svojo ponudbo kupcem iz celotne Evrope in širše. Na področju trajnostnega ravnanja Conventa postavlja referenčne standarde v destinaciji. Njene lesene razstavne stojnice za večkratno uporabo, uvedba recikliranih materialov na vseh ravneh dogodka in ponudba prehrane lokalnega izvora so le del ukrepov, ki predstavljajo zgled, kako izvajati zelena srečanja.

Dogodek je znan po trajnostnih stojnicah, ki jih organizatorji vsako leto postavijo iz več kot 3.200 lesenih zabojčkov.

40. Svetovni skavtski Congress – WSC 2014 je bil največji tovrstni kongres po številu sodelujočih držav v zgodovini Slovenije (udeležilo se ga je 1.200 delegatov iz 130 držav sveta).

Kar 1.700 udeležencev iz 85 držav se je udeležilo 16. Svetovnega kongresa fetalne medicine junija 2017 na Gospodarskem razstavišču, ki je med največjimi in najpomembnejšimi kongresi tega področja na svetu.

40. Mednarodne konference EDTNA/ERCA za izboljšanje nege kroničnih bolnikov v Cankarjevem domu se je leta 2011 udeležilo 1.500 delegatov.

Na 7. Mednarodnem kongresu o avtoimunosti leta 2010 na Gospodarskem razstavišču je bilo 1.600 udeležencev.

Letna konvencija največjega združenja turističnih delavcev v Veliki Britaniji ABTA (Association of British Travel Agents) je največji letni dogodek britanske turistične industrije. Leta 2014 se ga je na Gospodarskem razstavišču udeležilo več kot 500 vodstvenih delavcev britanskega turizma ter letalske, ladijske in druge industrije, povezane s turizmom.

Sprejem glavnega in izvršnega direktorja ABTA Marka Tanzerja pri županu Zoranu Jankoviću (vožnja s Kavalirjem)

Prireditve v Ljubljani brez izgredov

Še zlasti smo ponosni, ker so naše prireditve izpeljane brez izgredov ter na način, da prispevajo k doseganju ogljične nevtralnosti našega mesta. Za organizatorje prireditev na javnih površinah MOL smo v letu zelene prestolnice 2016 pripravili delavnico in Priročnik za organizacijo dogodkov po načelih trajnostnega razvoja. Od leta 2017 najemniki uporabljajo izključno okolju prijazno embalažo.

Keramični lončki namesto plastičnih na stojnicah

V Ljubljani je več prireditev kot koncev tedna

Z vzpostavitvijo novih površin, namenjenih pešcem, smo od leta 2007 pridobili nova prizorišča, na katerih se vse leto odvijajo številni brezplačni dogodki. S sofinanciranjem turističnih prireditev preko javnih razpisov na javnih površinah pomagamo pri izvedbi več kot 1.000 dogodkov letno, ki so za obiskovalce v celoti brezplačni. Številni so postali tradicionalni in prepoznavni tako doma kot v tujini, denimo:

- Zmajev karneval,
- Knjižnica pod krošnjami,
- Junij v Ljubljani,
- Ana Desetnica,
- Umetniški sejem in sejem starin,
- Letni kino na Kongresnem trgu.

Umetniška tržnica, Breg

Park Zvezda, Knjižnica pod krošnjami

Nastop akademske folklorne skupine France Marolt

Otvoritev festivala Junij v Ljubljani 2009

Zelena dnevna soba na prostem

Slikovito Jakopičevo sprehajališče v osrednjem delu parka Tivoli, ki ga je zasnoval arhitekt Jože Plečnik, je znano tudi po razstavah fotografij velikega formata, ki so na prostem na ogled vse dni v letu.

Razstava fotografij v Jakopičevem sprehajališču

Prijetno druženje v Tivoliju

DELAMO NAPREJ

Kongresno leto 2018

Leto 2018 prinaša na področju kongresov v Ljubljano rekordno število velikih dogodkov, ocenjujemo, da bo vsaj 15 konferenc mednarodnih združenj s 500 ali več udeleženci, med njimi več takih, ki pričakujejo udeležbo med tisoč in dva tisoč udeleženci.

Strategija športnega turizma

V sodelovanju s številnimi deležniki na področju športa smo pripravili strategijo športnega turizma 2018–2025. Ljubljano še posebej prepoznavamo kot gostiteljico rekreativnih in profesionalnih športnih prvenstev ter mesto, prijazno za športno-turistična doživetja obiskovalcev.

Kulturni turizem

Spomladi 2018 začenjamo Moustache tour, turo treh velikih slovenskih brkačev, na kateri bodo obiskovalci spoznali tri velikane ljubljanske kulturne scene 20. stoletja. S Cankarjem, Jakopičem in Plečnikom bodo doživeli kulturni utrip Ljubljane in se sprehodili skozi številne zgodbe in znamenitosti.

Nadaljujemo z ocvetličenjem mesta

Staro mestno jedro bomo dodatno obogatili s cvetličnimi obešankami, ki predstavljajo nepogrešljiv del vedute mestnih ulic in trgov. Zasaditev menjamo glede na letni čas.

Vodenje po skritih kotičkih srednjeveške Ljubljane – za družine

Poletni koncert v stari Ljubljani

Praznovanje 2000 let od ustanovitve Emone

Praznovanje 2000 let od ustanovitve Emone je bilo za Ljubljano velikega zgodovinskega, kulturnega in družbenega pomena. Praznovali smo vse leto 2014 in tudi v 2015 s številnimi dogodki, ki so bili zasnovani tako, da smo aktivno vključevali meščane, poleg tega pa smo v Ljubljano vabili obiskovalce z vsega sveta. Na vodenih ogledih so obiskovalci odkrivali sledi, ki jih je v današnjem mestu zapustilo nekdanje rimsko mesto Emona, se podali v čas pred 2000 leti ter se seznanili z življenjem in navadami Emoncev. V gostilni v bližini nekdanjega rimskega foruma so lahko pokusili tudi rimsko pijačo in sladico.

Večerni ogled ostankov rimske Emone v soju bakel

Dinner in the sky

Nove blagovne znamke

Konec leta 2017 smo lansirali blagovno znamko **Gourmet Ljubljana** in pod njenim okriljem prvič organizirali festival November gourmet, s katerim želimo v **nizki sezoni** v Ljubljano **privabiti čim več obiskovalcev** in jim predstaviti najboljšo gastronomsko ponudbo destinacije. Blagovni znamki se je v januarju 2018 pridružil še gastronomski festival Gourmet cup.

Plečnikovo leto 2017

V letu 2017 smo obeležili 145. obletnico rojstva in 60. obletnico smrti slovitega arhitekta Jožeta Plečnika, ki je ustvaril Ljubljano, kot jo poznamo danes. Obletnici smo obeležili z različnimi dogodki in aktivnostmi, ki so potekali vse leto. Razstava Plečnikova Ljubljana je očarala obiskovalce tudi na Dunaju in celo v daljni Brasilii (oktober in november 2017).

Poletno gledališče Križank

Plečnikove kolonade na tržnici

Plečnikove Žale

Festival Ana Desetnica že 20 let meščane in obiskovalce Ljubljane vabi na sproščeno in zabavno poletno druženje z uličnimi umetniki.

LJUBLJANSKI GRAD

Ljubljanski grad

Ob sledenju razvojnih smernic v turizmu, s skrbno načrtovanimi kulturnimi vsebinami, z inovativnimi produkti, ohranjanjem kulturne dediščine in urejenostjo, s prijaznostjo ter komuniciranjem z domačo in tujo javnostjo Ljubljanski grad dopolnjuje turistično ponudbo prestolnice in je postal tudi najbolj obiskana kulturno-turistična točka v državi. **Konec leta 2015 je po izboru članov Društva turističnih novinarjev FIJET Slovenija prejel najvišje priznanje, kristalni Triglav.**

Presegamo zastavljene cilje

Najbolj obiskana kulturno-turistična točka v državi

Zavod si je ob ustanovitvi leta 2011 zastavil cilj, da bo to kulturno-turistično točko v prihodnje obiskalo **milijon obiskovalcev letno, in ga prvič dosegel že v letu 2013, ko je to številko tudi presegel, enako je bilo v naslednjih letih delovanja.** Prav tako se stalno povečuje število potnikov na tirni vzpenjači, ob tem pa zavod domačim in tujim obiskovalcem vseskozi ponuja nove vsebine, tako na kulturno-umetniškem področju kot na področju izvajanja turistične dejavnosti.

Tirna vzpenjača

Vrednost investicije v vzpenjačo in pripadajoče objekte: **7.311.555 evrov.**

Decembra 2017 je bil zabeležen tudi nov rekord prepeljanih potnikov – 3428 v enem dnevu. Tirna vzpenjača, ki je maja 2017 na grad prepeljala trimilijontega potnika, je na letni ravni prvič presegla 500.000 potnikov.

Število obiskovalcev in prireditev za obdobje 2011–2017

	ŠT. OBISKOVALCEV	ŠT. PRIREDITEV
2011	742.691	267
2012	952.738	344
2013	1.016.829	362
2014	1.129.049	379
2015	1.190.441	355
2016	1.246.823	596
2017	1.373.319	530

Skupno število prepeljanih potnikov od začetka obratovanja do konca 2017

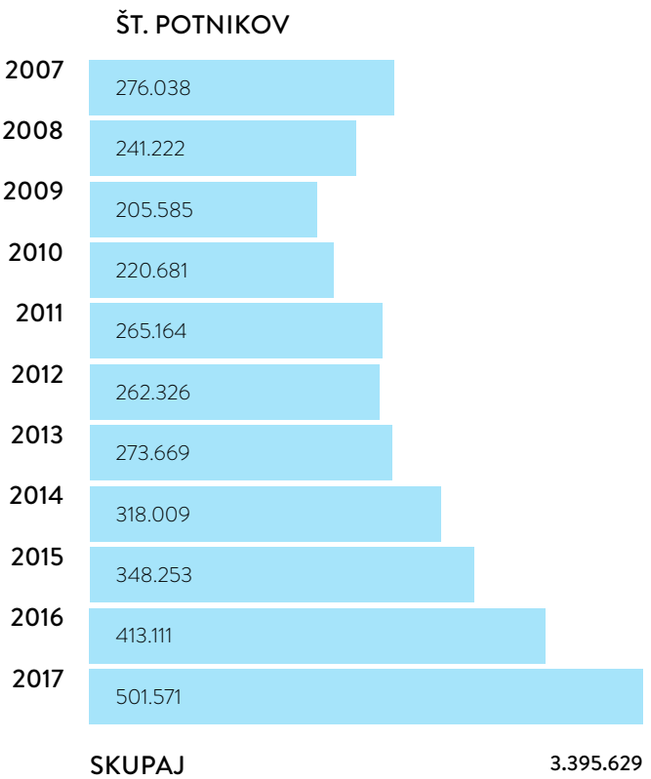

Vrednost investicijskih vlaganj MOL v Ljubljanski grad v obdobju 2007–2017 je znašala 18 milijonov evrov.

Hribarjeva dvorana

Prenovljena leta 2017. Skupaj z vgrajeno opremo omogoča izvedbo programskih dogodkov na najvišji ravni. Posebnost Hribarjeve dvorane je v možnosti izkoriščanja različnih oblik postavitve prizorišča in avditorija, saj z minimalnimi posegi omogoča komorni koncert klasične glasbe, modno revijo ali uprizoritveno dejavnost.

Obnovljene površine: 404 m^2
Ocenjena vrednost: **1,7 milijona EUR**

Grajski vinograd

V letu 2016, ko je Ljubljana nosila naziv zelena prestolnica Evrope, smo uredili in zasadili grajski vinograd s **1050 sadikami žlahtne vinske trte.** Grajski vinograd je poklon prestolnici Slovenije, ki jo je mednarodna organizacija OIV (International Organisation of Vine and Wine) imenovala »Ljubljana – mesto trte in vina«.

Obnovljene površine: 3.200 m^2
Vrednost: **213.500 EUR**

Grajski vinograd

Energetska sanacija

Ljubljanski grad je s svojo rastjo potreboval tudi vse večjo podporo pri vseh energentih, posebno pri preskrbi ogrevanja in hlajenja. V letu 2016 smo z izgradnjo banke ledu, novega postrojenja hladilnih agregatov in plinskih kotlov za ogrevanje, dosegli primerno energetsko pokritost. Tako povečujemo prihranke in s tem trajnostno naravnanost delovanja Ljubljanskega gradu.

Vrednost: **920.000 EUR**

Hribarjeva dvorana

Vstopni paviljon

Leta 2016 je bil ob vstopnem mostu na Ljubljanskem gradu odprt nov paviljon, v katerem obiskovalci na sodoben način dobijo vse informacije in si zagotovijo vstopnice za vse turistične produkte in prireditve Ljubljanskega gradu.

Nove površine: 36 m^2
Vrednost: **149.000 EUR**

Vstopni paviljon

Lutkovni muzej

Leta 2015 smo poleg Lutkovnega muzeja uredili še grajsko marionetno gledališče, lutkovno pot in prostor za podporni program Lutkovnemu muzeju. Stalno razstavo je od otvoritve v maju 2015 do vključno decembra 2017 obiskalo blizu 140.000 obiskovalcev.

Obnovljene površine: 1.186,60 m^2.
Vrednost: **2,9 milijona EUR** (Projekt je bil sofinanciran s sredstvi EU.)

Lutkovni muzej

Bela in Modra dvorana (poročni dvorani)

Prej dotrajani dvorani smo leta 2014 v celoti obnovili. V prostorih, ki se ob lepem vremenu lahko razširijo še na nadstropje više ležeči galerijo in teraso, je poleg poročnih obredov mogoče organizirati tudi druge vrhunske prireditve.

Obnovljene površine: 347,70 m^2
Vrednost: **1,5 milijona EUR**

Modra dvorana

Bela dvorana, prenovljena

Stolp strelcev

Celotna gradbena obnova Stolpa strelcev je bila končana leta 2012. Obnovljeni so bili vsi nivoji, vključno s sgraffiti v vstopnem in zgornjem delu, kjer se nahaja restavracija Strelec.

Obnovljene površine: 500 m^2
Vrednost: **1,1 milijona EUR**

Restavracija Strelec

Virtualni grad

Tehnična, prostorska in vsebinska prenova nekdanjega Virtualnega muzeja je dobrodošla popestritev grajske ponudbe in obiskovalce popelje na zanimiv virtualni sprehod po grajski zgodovini. Od obnove januarja 2012 do vključno decembra 2017 je Virtualni grad obiskalo 424.947 obiskovalcev.

Obnovljene površine: 87 m^2
Vrednost: **270.000 EUR**

Virtualni grad

Kaznilnica

Pod Palacijem se nahaja niz ohranjenih zaporniških samic, ki smo jih obnovili leta 2011. V samice je umeščena stalna postavitev Kaznilnica, ki je privlačna predvsem zaradi razstavljenega izvirnega stavbnega pohištva, kronološkega pregleda kaznilniških faz na Ljubljanskem gradu in navidezne resničnosti – holograma, ki ga spremlja generirani zvok.

Obnovljene površine: 42 m^2
Vrednost: **47.000 EUR**

Kaznilnica

Gostilna Na Gradu in Zgornji lapidarij

Projekt je v letu 2011 obsegal obnovo nekdanje orožarne, sedanje gostilne Na Gradu in Zgornjega lapidarija.

Obnovljene površine: 548,40 m^2
Vrednost: **1,1 milijona EUR**

Gostilna Na Gradu

Stalna razstava Slovenska zgodovina – obnova in dokončanje trakta J

Gre za temeljit pregled slovenske zgodovine, kulture in etnologije, hkrati pa razstava krepi nacionalno zavest pri domačih obiskovalcih in prepoznavnost Slovenije pri tujih. Od otvoritve junija 2010 do vključno decembra 2017 je razstavo obiskalo 536.367 obiskovalcev.

Obnovljene površine: 617,70 m^2
Vrednost: **1,7 milijona EUR**

Razgledni stolp

Razgledni stolp na Ljubljanskem gradu je osrednja in tudi najbolj obiskana točka gradu. Zdajšnjo obliko ima po zadnji obnovi v letu 2009, ko je bilo povišano obrambno obzidje na razglednem nivoju in zagotovljena statična varnost stopnišča.

Obnovljene površine: 385 m^2
Vrednost: **587.000 EUR**

Friderikov in Erazmov stolp

V letu 2009 sta bila obnovljena Friderikov stolp, ki se nahaja med Stanovsko dvorano in Palacijem, ter Erazmov stolp, v katerem je v spodnjem nivoju na ogled Plemiška ječa.

Obnovljene površine: 223,40 m^2
Vrednost: **551.000 EUR**

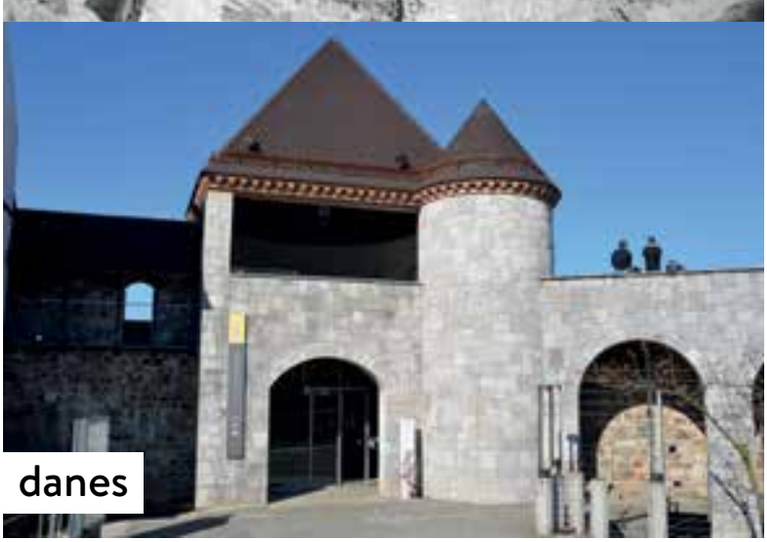

Erazmov stolp

Film pod zvezdami

Ljubljanski grad skupaj s Kinodvorom že od leta 2009 gosti Kino pod zvezdami, ki vsako leto pritegne približno 16.000 gledalcev.

Fotografske razstave v sodelovanju z National Geographic

Na Ljubljanskem gradu so se zvrstile odmevne fotografske razstave slovenskih in tujih fotografov, ki so svoje fotografije objavljali v reviji, ki je že skoraj 130 let sinonim za najboljše fotografije našega planeta.

Razstava National Geographic, Malokdaj videno

Jazz club Ljubljanski grad

Najvišja turistična točka je v sredini oktobra 2017 svoji raznovrstni ponudbi kulturno-umetniških programov dodala novo vsebino – Jazz Club Ljubljanski grad. Umeščen je v Skalno dvorano (pod Grajsko kavarno), ki ni koncertna dvorana, ampak prostor za druženje, obenem pa omogoča širšo zasnovo dogajanja z živo glasbo najrazličnejših jazzu sorodnih ritmov in zvrsti, kot so blues, rock, latin, funk, soul ter R'n'B.

Jazz Club Ljubljanski grad

DELAMO NAPREJ

Novi prostori in vinoteka

Dokončali bomo vinoteko ter prostor za izvajanje pedagoških programov pod Grajsko kavarno. Obnovili bomo prostor nekdanje galerije Rustika; po obnovi bo v tem prostoru zaživel **sodoben prodajno--informacijski center** Ljubljanskega gradu.

Hostel Celica

Januarja 2018 je javni zavod Ljubljanski grad prevzel v upravljanje mladinski hotel Celica, ki ga v celoti prenavlja. Po končani prenovi bo mednarodno uveljavljen hostel še naprej ohranjal svoje kulturno in umetniško izročilo, njegova ponudba pa bo bogatejša.

Obnova Plečnikovih Šanc

Marca 2018 smo pričeli z obnovo Plečnikovih Šanc na Grajskem griču. Obnova jugovzhodnega dela obzidja bo obsegala sanacijo obzidja, glavnega stopnišča, stebrov, ograje in lož. V sklopu prenovitvenih del je tudi predvideno čiščenje in ureditev okolice z ureditvijo odtočnih kanalet, navozom novega peščenega materiala in utrjevanjem površin.

Pedagoška in zabavna delavnica za vse generacije

Ustvarjalna delavnica Družinski grb na ščitu

Šance so ostanki utrdbe, ki jih je arhitekt Jože Plečnik s sodelavci med letoma 1938-1939 preuredil v sprehajališče.

ŽIVALSKI VRT LJUBLJANA

Slonica Ganga

Najpomembnejše neformalno izobraževalno središče o živalstvu v državi letno obišče več kot 280.000 obiskovalcev, kar ga uvršča med najbolj priljubljene turistične destinacije Ljubljane in Slovenije.

Najbolj zeleni mestni živalski vrt v Evropi

Živalski vrt Ljubljana se vse od marca 1949 razprostira na **20 hektarjih površin Krajinskega parka Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, v sklopu Biološkega središča.** Razgibanost in gozdnatost jugozahodnih pobočij mu med evropskimi živalskimi vrtovi, zlasti med mestnimi, daje prav poseben značaj. **Je edini klasični živalski vrt v Sloveniji, ki ves čas prikazuje približno 600 živali 120 živalskih vrst.**

Institucija nacionalnega pomena

Živalski vrt Ljubljana ima izredno pomembno vlogo v ozaveščanju in izobraževanju javnosti na področju varstva narave in okolja, ob tem skrbi za preživetje ogroženih živalskih vrst.

V vrtu so zbrane živalske vrste z vseh kontinentov, ponaša pa se predvsem z vrstami, značilnimi za ta del sveta oziroma za območje, kjer se stikajo alpski, panonski in sredozemski svet.

Za delovanje **Javnega zavoda Živalski vrt Ljubljana, v okviru katerega kot javna služba deluje tudi Zavetišče za zapuščene živali Ljubljana,** vsako leto prispevamo skoraj 700.000 evrov.

Kljub dejstvu, da gre za institucijo nacionalnega pomena ter večplastnega značaja (rekreacijski, izobraževalni, turistični, raziskovalni, naravovarstveni), javni zavod od države ne prejema nobenih sredstev.

Uvrstitev med polnopravne članice v zvezi najboljših evropskih živalskih vrtov – EAZA

Odličen strokovni napredek se odraža tako s polnopravnim članstvom v Svetovni in Evropski zvezi živalskih vrtov in akvarijev WAZA in EAZA kot tudi s pridobitvijo najvišjega strokovnega standarda poslovanja živalskih vrtov – BALAI. V zadnjih letih se lahko pohvalimo z eno najvišjih izobrazbenih ravni in usposobljenosti strokovnih kadrov, ki se odraža tudi s številnimi medijskimi objavami in nastopi naših sodelavcev na evropskih strokovnih konferencah.

Sodelavci Živalskega vrta s takratnim direktorjem Mestne uprave MOL Vasjo Butino in županom Zoranom Jankovićem, leta 2009

Neposreden stik z živalmi

Posebnost ljubljanskega živalskega vrta je, da si obiskovalci, predvsem otroci, lahko privoščijo zelo neposreden stik z živalmi, med drugim lahko vsak dan sodelujejo pri hranjenju živali, se ob določenih dnevih udeležijo nočnega ogleda živalskega vrta, se srečajo s svojo najljubšo živaljo, postanejo oskrbnik za en dan in še marsikaj.

Vrt slovi po izredno široki paleti programov – od tematskih vodenj šolskih skupin, počitniškega varstva otrok, do nočnih taborjenj in praznovanja rojstnih dni.

Na področju komuniciranja znanosti je zavod prejel tudi nagrado prometej, ki jo podeljuje Slovenska akademija znanosti in umetnosti SAZU.

Dodatnih programov se je od leta 2007 udeležilo preko 600.000 obiskovalcev, večinoma otrok.

Taborjenje v živalskem vrtu

Naravoslovni dan

Srečanje s sajmirji v novi ogradi

Od leta 2007 smo uspešno udejanjili priložnosti, ki jih ponuja izjemna lega na robu Krajinskega parka Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, in dosegli številne infrastrukturne dosežke.

Vrt je urbanistično urejen **s posodobitvijo občinskega prostorskega načrta MOL** (ta predvideva razvoj in širitev Živalskega vrta Ljubljana) ter **z novim odlokom o krajinskem parku.**

Novi otroški igrišči

Novi otroški igrišči sta med najbolj inovativnimi igrišči, izdelani izključno iz naravnih materialov. Skupna vrednost projektov je bila 300.000 evrov.

Otroško igrišče Začarani gozd

Otroško igrišče Afriška vas

Nova ograda za tigre

S projektom, izvedenim leta 2013, smo tem zverem prvič omogočili evropsko primerljive bivalne pogoje in zato tudi pridobili vrhunski vzrejni par sibirskih tigrov, ki so kritično ogrožena živalska vrsta. Vrednost projekta je bila 730.000 evrov.

Srečanje s tigrom

Stara ograda za zveri

Nova ograda za tigre

Obnova zgornjega dela vrta po katastrofalnem požledu

Požled leta 2014 je botroval temu, da smo prednostno sanirali zunanje ograje v zgornji polovici vrta, zamenjali vse porušene ograde in letalnice v tem delu ter poskrbeli za požarno in intervencijsko posodobitev. Ta del vrta smo na novo opremili še s cevno kanalizacijo ter vodovodom. Dodobra uničeni gozd smo obnovili z zasaditvijo preko 4000 novih dreves. Vrednost projekta je bila 600.000 evrov.

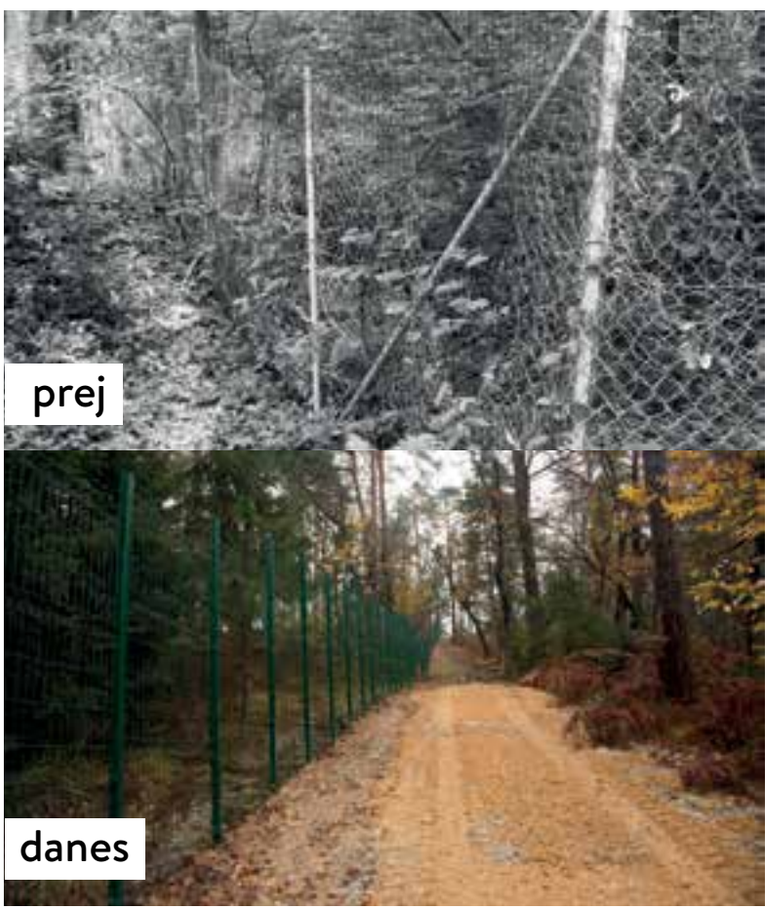

Zunanja ograda

Nov servisno-skladiščni kompleks, ki ga izvajamo po etapah (2014 in 2017)

Servisni kompleks je usmerjen v ekološko sanacijo problematičnih področij in v trajnostno naravnano delovanje živalskega vrta. Obsega objekt gnojišča in prvo fazo skladiščnih prostorov. Dosedanja vrednost projekta, ki ga že nadaljujemo, je bila 500.000 evrov.

Novi skladiščni prostori

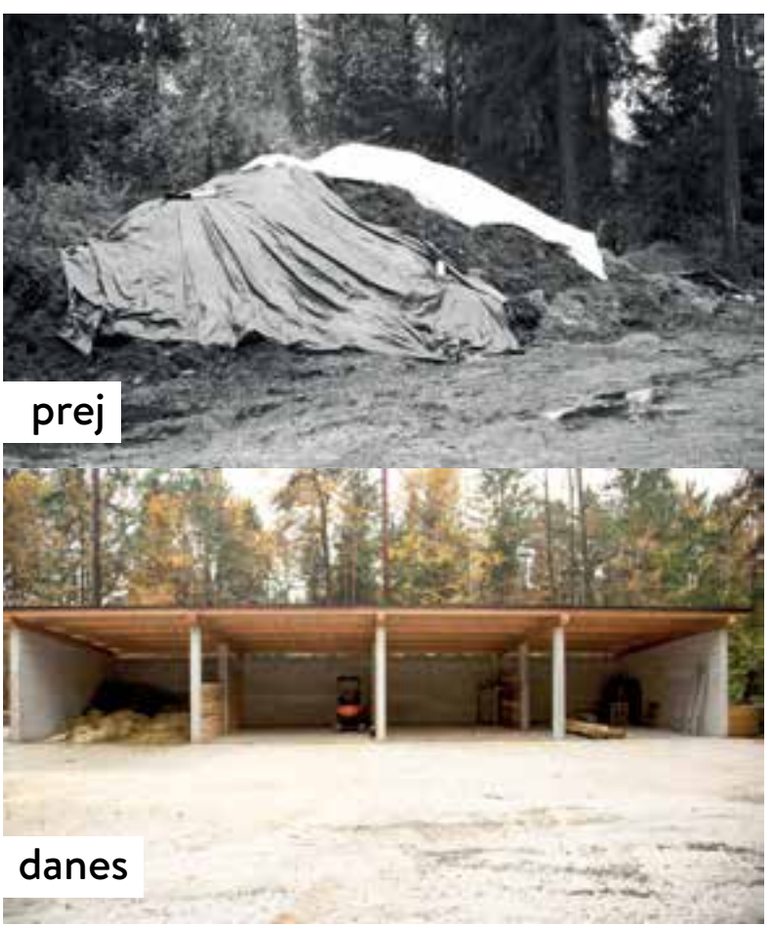

Gnojišče

Povezanost živalskega vrta z mestno infrastrukturo

Poleg neposredne povezave središča mesta in živalskega vrta z redno linijo mestnega prometa, smo v letu 2014 do živalskega vrta uredili tudi kanalizacijo in plinovod, ki omogočata popolno energetsko sanacijo, kolesarsko stezo ter postajo BicikeLJ. Aktivno urejamo problematiko parkirišč.

Ostale večje novosti

Med večjimi novostmi omenimo predvsem nove ograde za sajmirije, surikate, divje prašiče, rise, kozoroge, lose, novo kmetijo, mini ZOO; temeljito prenovo ograd za morske leve, žirafe, šimpanze, geparde, kamele; deponijo za odpadke, prenovo in širitev objektov restavracije in sanitarij, ureditev brezplačne WI-FI povezave za obiskovalce ter ureditev večine cestnih odsekov, ki so bili prestrmi za starše z majhnimi otroki in osebe z oviranostmi.

Nov mini ZOO

Nova ograda za surikate

DELAMO NAPREJ

Nova ograda za leve

Levi so kot »kralji živali« ena najbolj karizmatičnih živalskih vrst. Obiskovalci so jih postavili na prvo mesto želja za novosti v našem živalskem vrtu. Otvoritev načrtujemo v letu 2018, leto pred praznovanjem 70-letnice obstoja živalskega vrta v Ljubljani, ki jo bomo praznovali v letu 2019. Projekt poteka, ocenjena vrednost je **730.000 evrov.**

Projekt nove ograde za leve

Sprejem Njenega veličanstva kraljice Elizabete II. (2008)

Mednarodno sodelovanje

15

Prepoznavnost in ugled Ljubljane v mednarodnem okolju smo **v preteklih letih občutno okrepili**. K temu so pomembno prispevale tudi mnoge uspešno pripravljene kandidature za priznanja in nagrade na evropski in globalni ravni.

Prepoznavnost in ugled Ljubljane

Na evropskem in svetovnem zemljevidu

Ključni projekt, s katerim smo se na evropski zemljevid umestili kot mesto z ambiciozno trajnostno vizijo ter pogumom za implementacijo tudi najzahtevnejših sprememb, je **zelena prestolnica Evrope 2016.**

Danes smo zaželen sogovornik na **mnogih mednarodnih dogodkih, število študijskih obiskov iz drugih mest se je izjemno povečalo in Ljubljana je nedvomno prepoznana kot sodobno ter napredno mesto z visoko kakovostjo življenja.**

Maja 2008 smo v Ljubljani gostili srečanje županov prestolnic držav članic Evropske unije, kandidatk za članstvo in držav z območja širitve Evropske unije ter skupaj podpisali Ljubljanski deklaraciji – Deklaracijo o odnosih med glavnim mestom in državo in Deklaracijo o vlogi prestolnic v medkulturnem dialogu in ustvarjanju aktivnega sožitja.

Medmestno sodelovanje in partnerski sporazumi

V preteklega pol stoletja je bilo vzpostavljenih **25 partnerskih sporazumov** Ljubljane z drugimi mesti, od katerih je približno tretjina prestolnic.

Od leta 2007 smo na seznam uvrstili pet novih mest: Skopje (2007), Beograd (2010), Baku (2013), Fujairah (2014) in Ankaro (2015), s katerimi smo zaradi intenzivnosti in konkretnosti izmenjave znanj, izkušenj in idej naše sodelovanje nadgradili s partnerskim sporazumom.

Poleg tega smo obnovili in s konkretnimi bilateralnimi dogovori dodatno nadgradili dva obstoječa partnerska sporazuma:

- z **Dunajem** smo prvotni sporazum o sodelovanju iz leta 1999 v letih 2007, 2012 in 2016 podaljšali ter nadgradili z Operativnimi programi sodelovanja;
- z **Moskvo** smo prvotni protokol o prijateljstvu in sodelovanju iz leta 2000 nadgradili s Protokolom o sodelovanju na področju kulture in umetnosti (2008) ter leta 2015 s Programom sodelovanja med Vlado Moskve in Mestno občino Ljubljana v obdobju 2015–2017. V času Dnevov Moskve v Ljubljani (2016) smo podpisali še Memorandum o nameri med Moskovskim živalskim vrtom in Živalskim vrtom Ljubljana.

S krepitvijo medmestnega sodelovanja omogočamo nove poslovne, kulturne, politične in druge vezi med različnimi deležniki v mestih ter spodbujamo učenje in aktiven prenos dobrih praks.

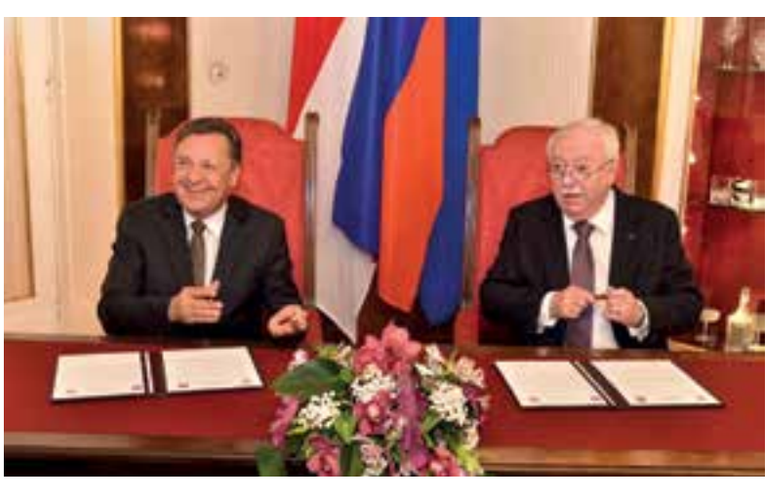

Župan Zoran Janković in župan dr. Michael Häupl sta podpisala podaljšani sporazum med Ljubljano in Dunajem 2016–2020 (Dunaj, 2016).

Župan Zoran Janković in župan Sergej Sobjanin sta podpisala Program sodelovanja med Mestno občino Ljubljana in Vlado Moskve v obdobju 2015–2017 (Moskva, 2015).

V Ljubljano prišli številni ugledni mednarodni gostje

Čeprav je Ljubljana v svetovnem merilu po površini in številu prebivalcev majhno glavno mesto, v našo sredino privabljamo **ugledne mednarodne goste, katerih obiske obeležujemo s svečanim vpisom v Zlato knjigo.**

Od leta 2007 smo v Ljubljani na uradnih obiskih gostili več kot sto najvišjih predstavnikov držav in prestolnic, voditeljev najuglednejših mednarodnih organizacij ter najvplivnejših osebnosti, **med njimi Njeno veličanstvo kraljico Elizabeto II., norveškega kralja Haralda V. in kraljico Sonjo, ruskega predsednika Vladimirja Putina, nemško kanclerko Angelo Merkel, britanski kraljevi par, princa Edwarda s soprogo Sophie, predsednika Evropske komisije Jean-Claudea Junckerja, predsednika Evropske nogometne zveze Aleksandra Čeferina in druge.**

Sprejem predsednika Vlade Ruske federacije gospoda Vladimirja Vladimiroviča Putina (2011)

Sprejem nemške kanclerke dr. Angele Merkel na Ljubljanskem gradu (2011)

Srečanje s predsednikom Vlade Črne gore gospodom Milom Đukanovićem v Ljubljani (2015)

Sprejem predsednika Vlade Republike Srbije gospoda Aleksandra Vučića (2015)

Srečanje predsednikov petih držav ob 20. obletnici samostojnosti Republike Slovenije (2011): Nj. Eksc. Giorgio Napolitano, predsednik Italijanske republike, Nj. Eksc. Ivo Josipović, predsednik Republike Hrvaške, župan Zoran Janković, Nj. Eksc. dr. Danilo Türk, predsednik Republike Slovenije, Nj. Eksc. dr. Heinz Fischer, predsednik Republike Avstrije, Nj. Eksc. dr. Pál Schmitt, predsednik Republike Madžarske

Zlata knjiga

Njegova Kraljeva Visokost princ Oranski R. H. Willem Alexander in princesa Maxima Kraljevine Nizozemske (2007)

Njeno veličanstvo kraljica Elizabeta II. in Njegova kraljeva visokost vojvoda Edinburški (2008)

Gospod Filip Vujanović, predsednik Republike Črne gore (2009)

Gospod Abdullah Gül, predsednik Republike Turčije (2010)

Gospod Shimon Peres, predsednik Države Izrael (2010)

Gospod Traian Băsescu, predsednik Romunije (2010)

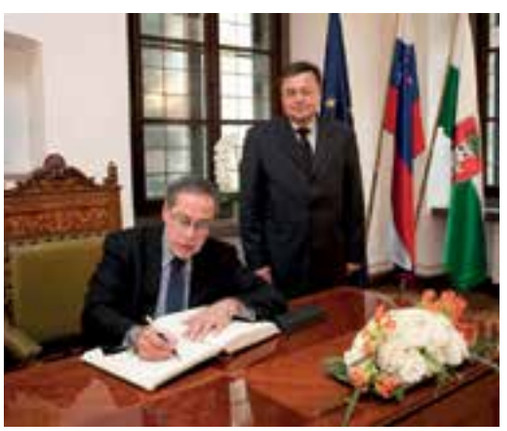

Gospod Alexander Tschäppät, župan mesta Bern (2010)

Dr. Heinz Fischer, predsednik Republike Avstrije (2011)

Njegovo veličanstvo norveški kralj Harald V. (2011)

Dr. Ilham Alijev, predsednik Republike Azerbajdžan (2011)

Gospod Giorgio Napolitano, predsednik Italijanske republike s soprogo (2012)

Gospod Zoran Milanović, predsednik Vlade Republike Hrvaške (2013)

Njegova Kraljeva Visokost grof Wesseški in Njena Kraljeva Visokost grofica Wesseška (2013)

Gospod François Hollande, predsednik Francoske republike (2013)

Gospa Irina Georgieva Bokova, generalna direktorica Unesca (2013)

Gospod Xavier Bettel, predsednik Vlade Velikega vojvodstva Luksemburg (2014)

Gospod Miloš Zeman, predsednik Češke republike (2014)

Gospa Marie-Louise Coleiro Preca, predsednica Republike Malte (2015)

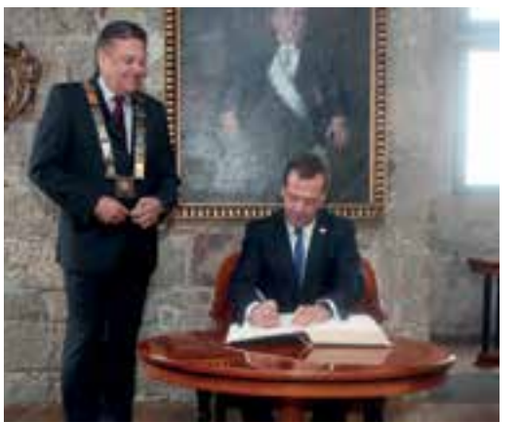

Gospod Dmitrij Medvedjev, predsednik Vlade Ruske federacije (2015)

Gospa Simonetta Sommaruga, predsednica Švicarske konfederacije (2015)

Gospod Kadir Topbaş, župan mesta Istanbul (2016)

Gospod Giorgi Margvelashvili, predsednik Republike Gruzije (2016)

Gospod Rosen Plevneliev, predsednik Republike Bolgarije (2016)

Gospod Petro Porošenko, predsednik Republike Ukrajine (2016)

Gospod Aleksander Čeferin, predsednik Evropske nogometne zveze (2016)

Dr. Siniša Mali, župan mesta Beograd (2016)

Gospod Jean-Claude Juncker, predsednik Evropske komisije (2017)

V Zlato knjigo so zapisali

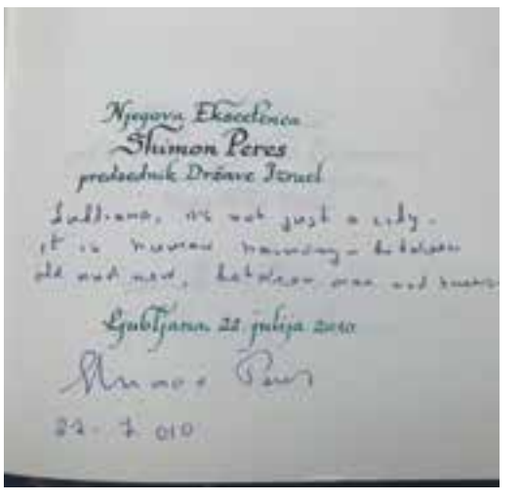

Gospod Shimon Peres, predsednik Države Izrael (2010)

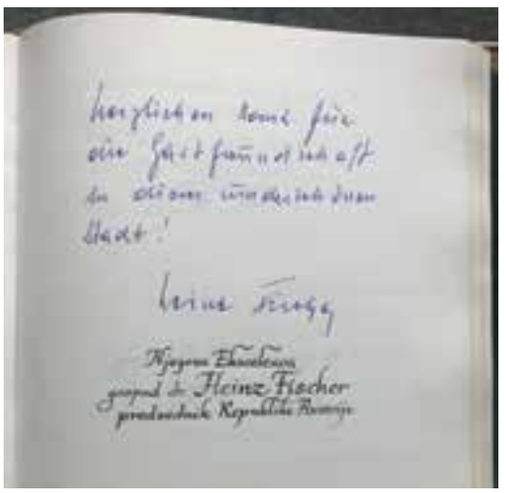

Dr. Heinz Fischer, predsednik Republike Avstrije (2011)

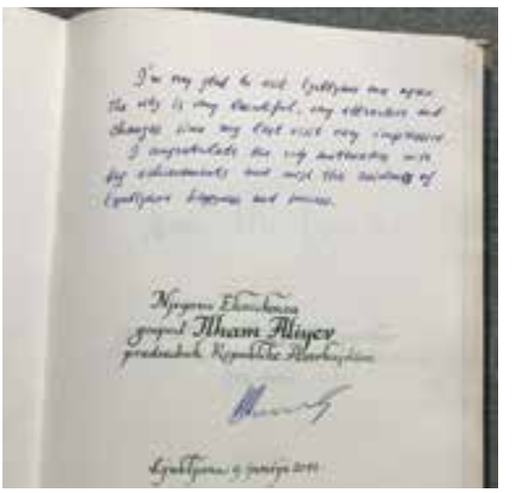

Dr. Ilham Alijev, predsednik Republike Azerbajdžan (2011)

Gospod Giorgio Napolitano, predsednik Italijanske republike (2012)

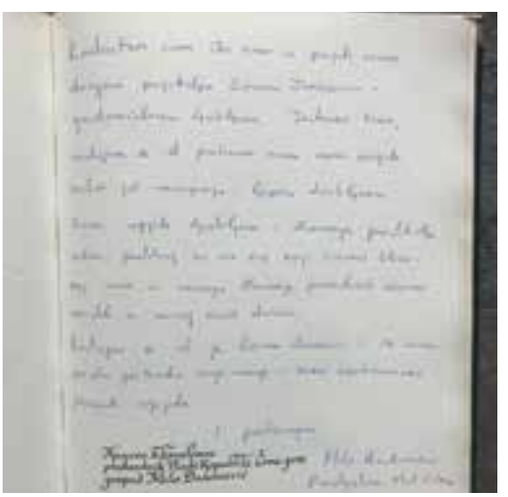

Gospod Milo Đukanović, predsednik Vlade Republike Črne gore (2013)

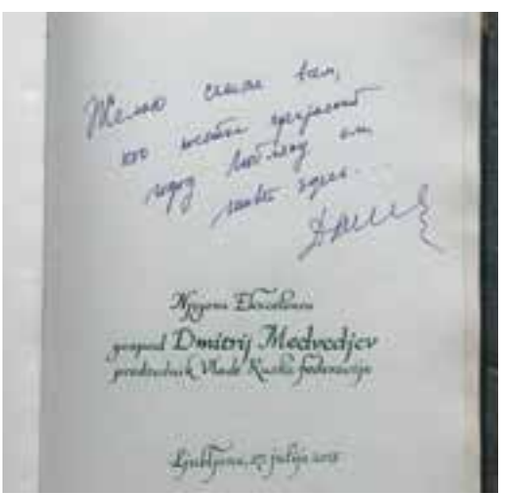

Gospod Dmitrij Medvedjev, predsednik Vlade Ruske federacije (2015)

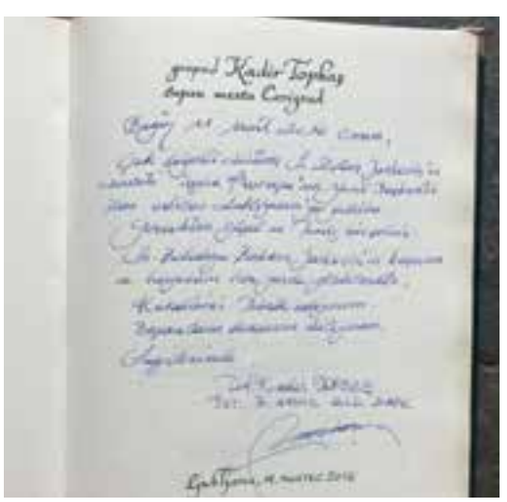

Dr. Kadir Topbaş, župan mesta Istanbul (2016)

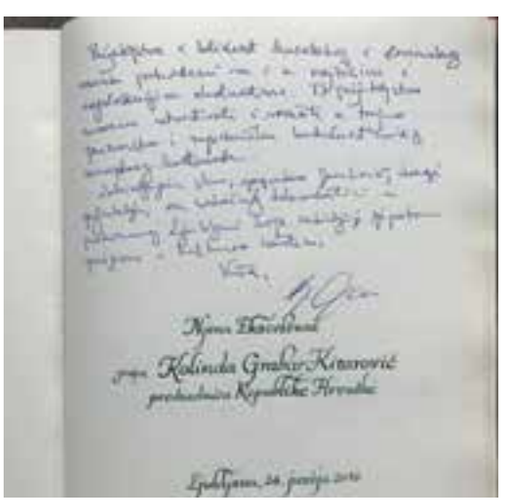

Gospa Kolinda Grabar–Kitarović, predsednica Republike Hrvaške (2016)

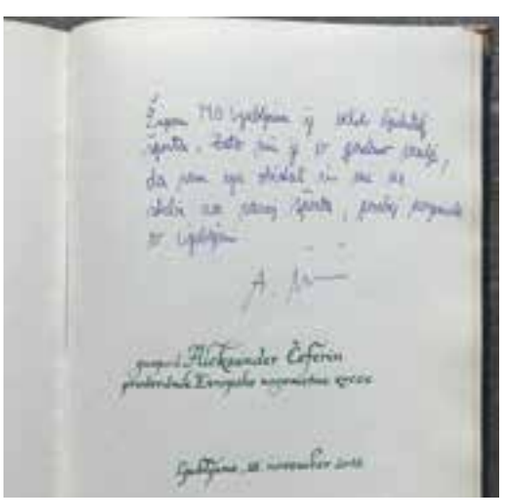

Gospod Aleksander Čeferin, predsednik Evropske nogometne zveze (2016)

Vedno več povabil v tujino

Zaradi okrepljene mednarodne prepoznavnosti in ugleda Ljubljane ter njenega vodstva se je v zadnjih letih občutno povečalo število povabil predstavnikom MOL, **tako na bilateralna srečanja v evropska mesta in širše kot na mnoge multilateralne dogodke** – strokovne konference in kongrese ter mednarodna politična srečanja. Predstavniki Mestne občine Ljubljana smo dobrodošli in zaželeni sogovorniki v mnogih razpravah o izzivih, s katerimi se soočamo v mestih, ter o priložnostih nadaljnjega urbanega razvoja.
Zaradi tesnega sodelovanja z mestom Dunaj beležimo več srečanj z županom **dr. Michaelom Häuplom** in njegovimi sodelavci, ob več priložnostih nas je sprejel župan Istanbula **dr. Kadir Topbaş.** Aktivno sodelujemo tudi z bližnjima Zagrebom (župan **Milan Bandić)** in Trstom (župan **Roberto Dipiazza** in župan **Roberto Cosolini)** ter drugimi mesti v sosednjih državah.

Na čelu z županom Zoranom Jankovićem pa smo bili med drugim tudi gostje v:

- Moskvi pri županu **Juriju Lužkovu** (2008) in županu **Sergeju Sobjaninu** (2015)
- Pekingu pri županu **Guo Jinlongu** in Chengduju pri nekdanjemu županu in partijskem sekretarju **Li Chunchengu** (2011). Župan Zoran Janković je bil ob svečani obeležitvi 30. obletnice sodelovanja med mestoma imenovan za **častnega meščana mesta Chengdu.**
- Londonu pri županu **Borisu Johnsonu** (2013)
- Rimu pri županu **Gianniju Alemannu** (2011) in županu **Ignaziu Marinu** (2014)
- Madridu pri županji **Ani Botella** (2015), ko smo se udeležili tudi dogodka organizacije World Travel & Tourism Council (WTTC) in prejeli nagrado za **najbolj trajnostno destinacijo na svetu – Tourism for Tomorrow.**
- Berlinu pri nadžupanu **Michaelu Müllerju** (2015)
- Ankari pri županu **Melihu Gökçeku** (2015)
- Parizu pri županji **Anne Hidalgo** (2016)

ter v mnogih drugih mestih v Evropi in po svetu.

Chengdu (2011)
Župan Zoran Janković je bil ob svečani obeležitvi 30. obletnice podpisa sporazuma med mestoma imenovan za častnega meščana mesta Chengdu.

Fujairah, Združeni arabski emirati (2014)
Župan Zoran Janković in generalni direktor mesta Fujairah Mohamed Saif Al Afkham sta podpisala dogovor o sodelovanju med Ljubljano in Fujairahom za krepitev izmenjave dobrih praks med mestoma na področjih kulture, turizma in gospodarstva.

Dubaj (2014)
Sprejem v Kabinetu župana Dubaja

Rim (2014)
Župan Zoran Janković, župan Rima Ignazio Marino in slovenski veleposlanik Iztok Mirošič na odprtju razstave »Ko je umrl moj oče«

Istanbul (2015)
Sprejem pri županu dr. Kadirju Topbaşu

Ankara (2015)
Župan Metropolitanske občine Ankara Melih Gökçek in župan Zoran Janković ob podpisu Protokola o sodelovanju med Mestno občino Ljubljana in Metropolitansko občino Ankara

Madrid (2015)
Sprejem pri županji Ani Botella

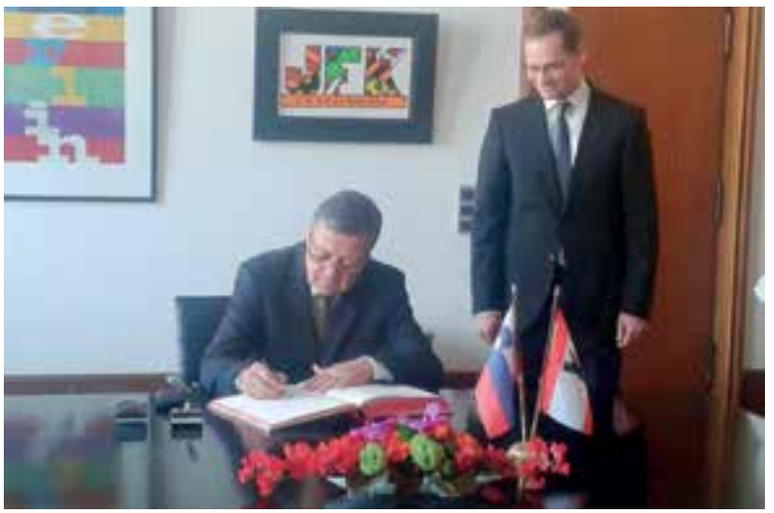

Berlin (2015)
Prvi uradni obisk župana Mestne občine Ljubljana v Berlinu, srečanje z nadžupanom Michaelom Müllerjem

Nyon, Švica (2017)
Srečanje na sedežu Evropske nogometne zveze s predsednikom Aleksandrom Čeferinom

Kijev (2017)
Župan Vitalij Kličko je v Mestni hiši sprejel župana Zorana Jankovića z delegacijo.

Budimpešta (2017)
Župan Istvan Tarlos, župan Zoran Janković in slovenska veleposlanica na Madžarskem Ksenija Škrilec ob odprtju Ljubljanskega trga

Zelena prestolnica okrepila mednarodni ugled

Naziv zelene prestolnice Evrope 2016 je Ljubljani prinesel posebno mesto na zemljevidu mest, kjer je trajnostni razvoj ključnega pomena. V tujini smo izvedli več kot 50 predstavitev projekta Ljubljana, zelena prestolnica Evrope 2016. Beležimo tudi povečano aktivno udeležbo na mednarodnih konferencah, ki so namenjene ukrepom za izboljšanje kakovosti življenja meščanov in meščank.

Pariz (2016)
Župan Zoran Janković je na Mednarodni konferenci mest in metropolisov Mesta za zrak predstavil primere dobrih praks Ljubljane, zraven županja Pariza Anne Hidalgo.

Seul (2015)
Podžupan Dejan Crnek je na svetovnem kongresu ICLEI v Seulu predstavil projekt Ljubljana, zelena prestolnica Evrope 2016.

Neposredni dialog županov prestolnic Evropske unije z Evropsko komisijo

Letna srečanja in dialog županov prestolnic z Evropsko komisijo so se pričela na pobudo tedanjega komisarja za regionalno politiko Johannesa Hahna. V letu 2018 bo srečanje potekalo v Ljubljani. Župani v neposrednem dialogu s pristojnim komisarjem obravnavajo aktualna odprta vprašanja in načrtovanje politik, ki se nanašajo na mesta oziroma prestolnice.

Srečanje županov v Amsterdamu (2016)

Redna srečanja direktorjev mestnih uprav

Srečanja direktorjev mestnih uprav nekaterih evropskih prestolnic potekajo dvakrat letno. Namen srečanj je izmenjava izkušenj med mesti, načrtovanje skupnega sodelovanja pri uveljavljanju interesov lokalnih in regionalnih oblasti v okviru Evropske unije ter dogovori o medsebojnem sodelovanju v okviru različnih projektov v posameznih mestih.

Srečanje direktorjev mestnih uprav v Ljubljani na temo krožnega gospodarstva (2017)

Sodelovanje v medmestnih mednarodnih organizacijah in mrežah

Položaj Ljubljane v mednarodnem okolju krepimo tudi z aktivnim sodelovanjem v medmestnih mednarodnih organizacijah in mrežah, saj se mesta soočamo s podobnimi izzivi in nam srečanja omogočajo sprotno izmenjavo informacij, iskanje skupnih rešitev in prenos dobrih praks. Mednarodnih dogodkov v okviru delovanja v organizacijah se udeležujemo tako na politični kot strokovni ravni.

- Združenje uporabnikov informacijske tehnologije (Major Cities of Europe IT Users group)
- Mesta za mobilnost (Cities for Mobility)
- Lokalne vlade za trajnost (International Council for Local Environmental Initiatives – Local Governments for Sustainability)
- Evropska mreža zdravih mest, ki deluje v okviru Svetovne zdravstvene organizacije (WHO Healthy Cities Network)
- Globalna mreža starosti prijaznih mest Svetovne zdravstvene organizacije (WHO Global Network for Age-Friendly Cities and Communities)
- Akcijska skupina zdravih mest Svetovne zdravstvene organizacije »Zdravo staranje« (WHO European Healthy Cities Task Force on Healthy Ageing)
- Mreža mest CIVITAS (CIVITAS)
- Mreža evropskih mest in regij za kulturo LIKE (European Cities for Culture LIKE)
- Združenje kulturno pomembnih evropskih pokopališč (Association of Significant Cemeteries in Europe)
- Mednarodna mreža mest zatočišč za preganjane pisatelje (International Cities of Refuge Network ICORN)
- Strasbourški klub (Le Club de Strasbourg)
- Mreža secesijskih mest (Art Nouveau Network)
- Evropska mreža mest za otroke (European network Cities for Children)
- Mreža zelenih mest ENO (ENO Green Cities Network)
- Liga zgodovinskih mest (The League of Historical Cities)
- Mednarodni observatorij za participativno demokracijo (International Observatory on Participatory Democracy – IOPD)
- Mreža mavričnih mest (Rainbow Cities Network)
- Mreža podpornikov zaveze o demografskih spremembah (Convenant on Demographic Change)
- Fundacija Ellen MacArthur – Mreža mest za krožno gospodarstvo (The Ellen MacArthur Foundation – The Circular Cities Network)
- Mreža zelena prestolnica Evrope (European Green Capital Network)
- Mreža evropskih mest in regij E.N.S.A. (European Network of Social Authorities E.N.S.A.)
- Mreža evropskih mest v okviru strateških partnerstev Erasmus+ (Socialna vključenost, izobraževanje in urbana politika za mlajše otroke) (European City Network Erasmus + Social Inclusion, Education and Urban Policy for Young Children)
- Inštitut regij Evrope (The Institute of the Regions of Europe)

Člani mreže EUROCITIES in organizacija letne generalne skupščine v Ljubljani

Od leta 2015 smo člani Izvršnega odbora največje in najbolj reprezentativne evropske medmestne mreže **EUROCITIES,** ki združuje predstavnike več kot 140 večjih mest s skupaj več kot 130 milijonov prebivalcev.
Mestna občina Ljubljana v okviru organizacije EUROCITIES vseskozi aktivno sodeluje v okoljskem forumu ter v forumih za mobilnost, socialo, kulturo ter v zadnjem času še posebej intenzivno tudi **v posebni delovni skupini za krožno gospodarstvo.**

Med evropskim mesecem **krožnega gospodarstva 2017** smo organizirali in gostili letno konferenco EUROCITIES v Ljubljani. Konference se je udeležilo **več kot 600 delegatov iz 120 evropskih mest, 60 županov in podžupanov.** Dogodka se je **aktivno udeležila tudi komisarka za mobilnost in promet, Violeta Bulc.** Osrednji govorec **dr. Janez Potočnik** je predstavil vlogo krožnega gospodarstva v mestih. Program smo poleg inovativnih vsebinskih sklopov popestrili **z okroglimi mizami,** na katerih so udeleženci razpravljali o družbi, partnerstvih, gospodarstvu in rasti po krožnih načelih. Dogodek smo postavili na **novo, višjo raven,** kar bo zagotovo velik izziv za prihodnje organizatorje.

Podžupanja Tjaša Ficko na Okoljskem forumu EUROCITIES v Ljubljani (2016)

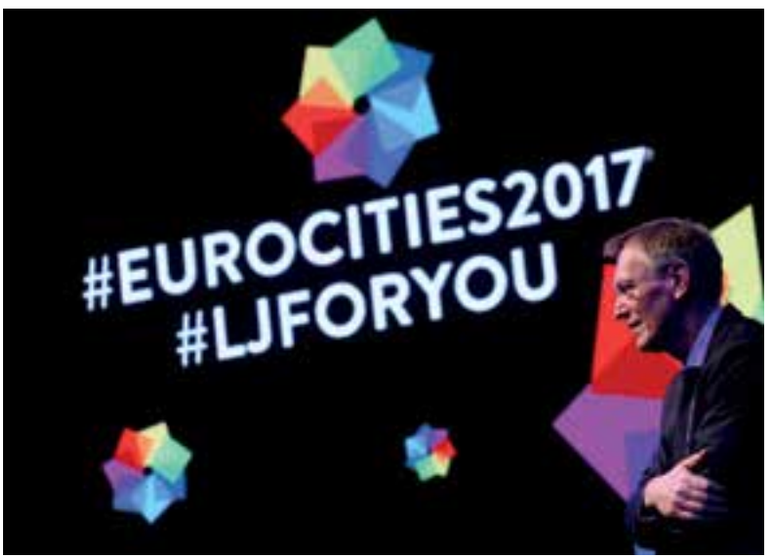

Dr. Janez Potočnik na letni konferenci mreže EUROCITIES v Ljubljani (2017)

Letna konferenca mreže EUROCITIES v Ljubljani (2017)

Sodelovanje v mreži CIVITAS in organizacija CIVITAS Foruma v Ljubljani

Med pomembnejšimi aktivnostmi je okrepljeno sodelovanje v okviru mreže CIVITAS, ki združuje prek 200 mest s skupnim ciljem uvajanja čiste in trajnostne urbane mobilnosti.

13. CIVITAS Forum, najpomembnejša evropska konferenca na področju trajnostne mobilnosti v mestih, je potekal v Ljubljani med 7. in 9. oktobrom 2015 z osrednjo temo **»Mesto si delimo«. Združil je rekordno število udeležencev, preko 560 ljudi iz 48 držav, med njimi dva podpredsednika Evropske komisije, evropsko komisarko za mobilnost in promet ter več ministrov iz Slovenije in tujine.**

CIVITAS Forum v Ljubljani (2015)

Srečanje in sodelovanje z veleposlaniki drugih držav v Ljubljani

Župan Zoran Janković se ob različnih priložnostih, tradicionalno pa ob nastopu funkcije ter ob slovesu, srečuje z veleposlaniki, akreditiranimi v Republiki Sloveniji, saj Mestna občina Ljubljana z vsemi veleposlaništvi vzdržuje prijateljske odnose ter z njimi izjemno dobro sodeluje.

Veleposlanica Kraljevine Španije Nje. eksc. gospa Anunciada Fernández de Córdova na sprejemu v Mestni hiši (2015)

Veleposlanik Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske Nj. eksc. gospod Andrew Page na sprejemu v Mestni hiši (2013)

Veleposlanik Francoske republike Nj. eksc. gospod Pierre-François Mourier na otvoritvi fotografske razstave na Kongresnem trgu (2016)

Veleposlanica Republike Turčije Nje. Eksc. gospa Serra Kaleli je od župana Zorana Jankovića v imenu mesta Ankara prevzela nagrado Foruma Ljubljana 2015.

Dnevi Ljubljane v tujini

Mestna občina Ljubljana se z namenom promocije mesta, kulture in različnih oblik sodelovanja predstavlja v tujini. Dogodkov se praviloma udeležujejo tudi politični predstavniki mest, saj v okviru vsakega pripravimo tudi bilateralno srečanje na najvišji ravni. Izjemno dobro sodelujemo tudi s slovenskimi veleposlaništvi v tujini.

Dneve Ljubljane smo izvedli v Varšavi (2009), Budimpešti (2011), Rimu (2015), Milanu na sejmu EXPO (2015) ter Sofiji (2017) in Pragi (2017).

Dnevi Ljubljane v Sofiji (2017)

Dnevi Ljubljane v Pragi (2017)

Dnevi prijateljskih mest v Ljubljani

Tudi v Ljubljani z veseljem gostimo prijateljska mesta, da se predstavijo našim meščankam in meščanom: Dnevi Prage v Ljubljani (2014), Dan Sofije v Ljubljani (2015), Dnevi Moskve v Ljubljani (2016), Dnevi Dunaja v Ljubljani (2016), Dnevi Budimpešte v Ljubljani (2017).

Dnevi Moskve v Ljubljani (2016)

Mag. Renate Brauner, mestna ministrica za finance, gospodarstvo in mednarodne zadeve mesta Dunaj, in župan Zoran Janković na dunajskih dnevih v Ljubljani (2016)

Mednarodna priznanja županu

K ugledu Ljubljane doma in v tujini prispevajo tudi mnoge mednarodne nagrade, ki jih za uspešno delo prejema župan Zoran Janković, najvidnejše med njimi so:

1. **Francoski časnik Libération** je pred uradnim pričetkom francoskega predsedovanja Svetu EU predstavil seznam 36 posameznikov iz 27 držav članic EU, ki **ustvarjajo jutrišnjo Evropo.** Med njimi **samo enega župana – Zorana Jankovića,** ki po mnenju ocenjevalcev pooseblja slovensko zgodbo o uspehu (2008).
2. **Fundacija City Mayors,** ki promovira dobro vodenje mest po vsem svetu, je župana uvrstila med 25 najboljših županov sveta (2012).
3. Predsednik Ruske federacije **Vladimir Putin** je leta 2017 v Moskvi z **Redom prijateljstva** odlikoval župana Zorana Jankovića za njegov prispevek h krepitvi slovensko-ruskih odnosov in ohranjanja spomina na ruske in sovjetske vojake, ki so padli na slovenskem ozemlju v času 1. in 2. svetovne vojne.
4. Župan mesta Dunaj **dr. Michael Häupl** je županu Zoranu Jankoviću osebno podelil **veliko zlato častno priznanje za zasluge Zvezne dežele Dunaj** (2018).

Predsednik Ruske federacije Vladimir Putin in župan Zoran Janković (2017)

Župan mesta Dunaj dr. Michael Häupl in župan Zoran Janković (2018)

Županska veriga predstavlja enega izmed simbolov mesta in jo župan nosi ob protokolarnih dogodkih, kot so npr. predsedniški sprejemi, slavnostne ter žalne seje in poroke, ki jih župan tudi vodi. Lahko jo nosi tudi ob drugih slovesnostih in sprejemih visokih gostov. Izdelana je iz zlata ter dragih in poldragih kamnov v barvah slovenske zastave. Veriga se na prsni strani spenja s Plečnikovim grbom Ljubljane, na hrbtni strani pa s ploščicami, ki nosijo letnici 1144 in 1994. Izdelana je bila ob praznovanju 850. obletnice prve omembe mesta.

Čuvamo svoje mesto

Varnost je po Maslowi hierarhiji potreb takoj za fiziološkimi najpomembnejša potreba vsakega človeka.

Tega se v Ljubljani zavedamo, zato znaten del naših prizadevanj usmerjamo v varnost prebivalk in prebivalcev ter zaščito pred naravnimi nesrečami.

Za večjo varnost v mestu smo od leta 2007 namenili **več kot 33 milijonov evrov.**

Gasilci Gasilske brigade Ljubljana na leto posredujejo v skoraj 800 požarih.

V Ljubljani se počutimo varne

Skrbimo za fizično varnost

Da bi se prebivalke in prebivalci ter obiskovalci v Ljubljani počutili čim bolj varno, zanje skrbimo skupaj z državnimi organi Mestno redarstvo in Inšpektorat. **Mestno redarstvo** skrbi za varen in neoviran promet v naseljih, varuje javno premoženje ter vzdržuje javni red in mir, medtem ko **Inšpektorat** nadzira izvajanje avtotaksi prevozov, plovbnega režima, čistočo zelenih površin in ravnanje s komunalnimi odpadki. Za čim večjo varnost naših meščanov si prizadevamo tudi na drugih področjih, denimo večina mestnih avtobusov LPP je opremljena z notranjimi nadzornimi kamerami, kar veča občutek varnosti za potnike in zmanjšuje vandalizem.

Skrbimo za varnost pred naravnimi in drugimi nesrečami

Občutek varnosti je večplasten in tesno povezan tudi z naravnimi pojavi, na katere težko vplivamo, lahko pa smo nanje pripravljeni. Študija, objavljena v reviji Lancet Planetary Health leta 2017, predvideva, da bosta do leta 2100 kar dve tretjini Evropejcev občutili posledice skrajnih vremenskih pojavov in nesreč, povezanih z vremenom, čemur smo v zadnjem desetletju že priča. Za nas je tako tudi varnost pred naravnimi in drugimi nesrečami ključnega pomena, za kar skrbijo **Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo, Javna gasilska služba MOL ter druge sile zaščite, reševanja in pomoči** (taborniki, skavti, gorski reševalci, jamarski reševalci, radioamaterji, vodniki reševalnih psov itd.).

Ekološko vozilo Mestnega redarstva

Javna gasilska služba MOL združuje poklicno Gasilsko brigado Ljubljana in 35 prostovoljnih gasilskih društev.

Mestno redarstvo

Občinski program varnosti

Na področju varnosti v mestu svojo vlogo iz leta v leto krepi ekipa Mestnega redarstva, ki skrbi za varen in neoviran promet v naseljih, varuje javno premoženje ter vzdržuje javni red in mir. Že leta 2008 smo postavili cilje in vrednote na področju varnosti in za delovanje Mestnega redarstva sprejeli **Občinski program varnosti,** s katerim smo strateško opredelili izhodišča za zagotavljanje varnega in kakovostnega življenja prebivalcev in obiskovalcev Ljubljane.

Ljubljana je v kategoriji »najbolj varno mesto« leta 2015 in 2016 prejela nagrado »Slovenian Grand Security Award«, ki jo podeljuje Inštitut za korporativne varnostne študije.

Za čim večjo varnost aktivno sodelujemo tudi s Policijsko upravo Ljubljana, Reševalno postajo Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana, Fakulteto za varnostne vede, Javno agencijo RS za varnost prometa, Zbornico za razvoj slovenskega zasebnega varovanja, Svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu MOL, pa tudi z vrtci in šolami.

Preventiva je boljša kot kurativa

Pomemben korak na področju varnosti smo leta 2011 storili s sprejemom **Strategije v skupnost usmerjenega dela Mestnega redarstva** (SUDMR), ki sovpada s prepričanjem, da je preventiva pomembnejša kot kurativa. Zadali smo si cilj vzpostaviti varno in stabilno okolje s transparentnim sodelovanjem in vključevanjem vseh deležnikov na področju varnosti, spodbujati strpnost do vseh družbenih struktur in okolij ter ob tem slediti najvišjim standardom varnosti.

Leta 2009 smo s Policijsko upravo Ljubljana podpisali Protokol o sodelovanju in z njimi izvajamo mešane patrulje.

Inšpektorat

Inšpektorat opravlja naloge inšpekcijskega nadzora na območju celotne MOL, predvsem redno nadzoruje:

- nepravilno odlaganje odpadkov in rabo javne površine v ožjem mestnem središču,
- čistočo na cestah in javnih zelenih površinah,
- oglaševanje,
- varen in neoviran potek cest (npr. nepreglednosti cest, seganje vegetacije na javno površino ipd.).

Posebno pozornost namenjamo področju ravnanja s **komunalnimi odpadki,** kjer so problematična **črna odlagališča,** s katerih je bilo odstranjenih:

LETO	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
količina odpadkov v m^3	2.926	3.958	2.221	2.447	1.298	437	414	384	412	582

V obdobju od 2007 do 2017 smo na podlagi inšpekcijskih odločb odstranili več kot 15.000 kubičnih metrov odpadkov.

S črnega odlagališča na Vevški poti smo odpeljali preko 100 m^3 komunalnih odpadkov.

Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo, Gasilska brigada Ljubljana in civilna zaščita

Posebej ponosni smo na našo dvajsetletno tradicijo organizacije mednarodne vaje vodnikov reševalnih psov, ki je posebnost v evropskem okolju. Udeležuje se je več kot **200 ljudi iz devetih držav.**

Skrbimo za varnost pred naravnimi in drugimi nesrečami

Občutek varnosti je tesno povezan tudi z naravnimi pojavi, na katere težko vplivamo, lahko pa smo nanje pripravljeni ter se ob naravnih nesrečah odzovemo hitro, učinkovito in celostno. Glede na vedno pogostejše naravne ujme je področje za nas izjemnega pomena, zato v MOL aktivno deluje Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo, profesionalna Gasilska brigada Ljubljana in civilna zaščita.

S projekti in aktivnostmi, ki jih na tem področju izvajamo, si prizadevamo za:

- čim višjo raven reševalnih storitev z najkrajšim možnim odzivnim časom intervencijskih služb, ki so visoko usposobljene in kakovostno opremljene;
- učinkovite preventivne ukrepe za večjo odpornost s ključnimi investicijskimi projekti.

Usposabljamo in opremljamo intervencijske službe

Za zagotovitev ustrezne usposobljenosti intervencijskih služb je ključno **izobraževanje, informiranje in ozaveščanje pripadnikov sil zaščite, reševanja in pomoči,** ki se ga na leto povprečno udeleži 700 članov različnih sil zaščite, reševanja in pomoči Mestne občine Ljubljana in traja za vsakega posameznika okoli 45 dni. Poleg temeljnih usposabljanj, ki jih zagotovi država, imamo v Ljubljani razširjene programe, ki so na državni ravni nemalokrat pionirski (denimo interventna dela na višini, prva psihosocialna pomoč, reševanje na vodi in iz nje ipd.).

Svojo solidarnost dokazujemo tudi s pomočjo drugim mestom. Leta 2014 smo organizirali obširno akcijo za pomoč žrtvam katastrofalnih poplav v Srbiji, Bosni in Hercegovini ter na Hrvaškem.

700.000 EUR smo v zadnjih 10 letih namenili področju usposabljanj in ozaveščanja.

Ozaveščamo in informiramo prebivalce

Z meščani redno komuniciramo tako preventivno kot tedaj, ko se nesreče že pripetijo, oblikujemo gradivo s preventivno vsebino (npr. zloženke »Nahajate se na poplavnem območju« in »Postavljanje protipoplavne zaščite«, spletna stran poplavljen.si ipd.).

Skrbimo za hitro in učinkovito komunikacijo

Ob večjih naravnih in drugih nesrečah je bistvenega pomena dobra komunikacija ter pregled nad stanjem na terenu, zato smo celovito preoblikovali **informacijski komunikacijski sistem** zaščite MOL. V sodelovanju z LTFE (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za elektrotehniko) smo razvili aplikacijo 6inACTION, ki omogoča sledenje reševalnim skupinam in osebju na terenu in neposredno poročanje s terena v poveljniški štab. Z Inštitutom za vodarstvo smo razvili spletno orodje RAKI za urejanje baze podatkov o kadrih in opremi javnih služb in podjetij.

Intervencije Gasilske brigade Ljubljana

V letu 2017 je gasilska brigada posredovala kar **2.212-krat,** in sicer:

- 794-krat zaradi požara,
- 745-krat za nudenje različne tehnične pomoči,
- 369-krat pri prometnih nesrečah,
- 136-krat za odstranjevanje potencialne nevarnosti,
- 99-krat ob nesrečah z nevarnimi snovmi,
- 47-krat z namenom reševanja živali,
- 22-krat ob nesrečah na vodi.

Število intervencij Gasilske brigade Ljubljana v obdobju 2007–2017

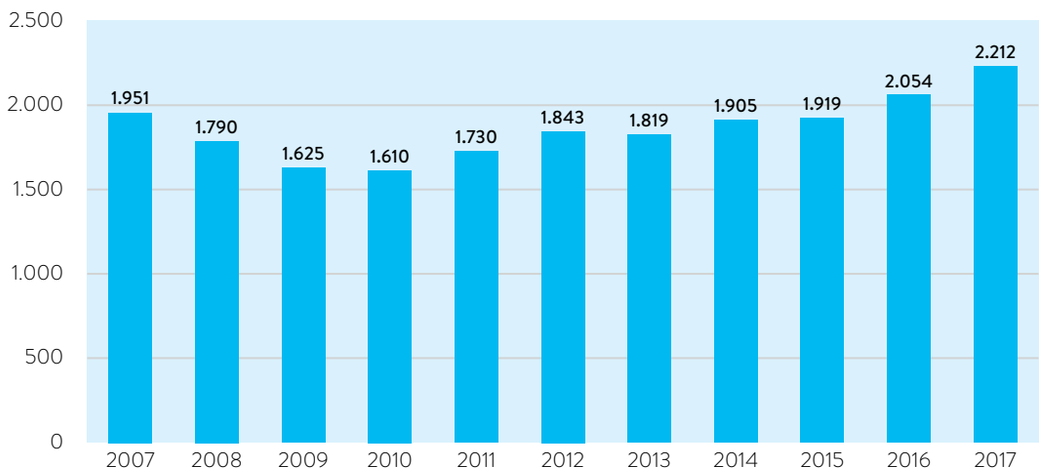

Izvajamo operativne naloge ob dejanskih nesrečah

Posredovanja obsegajo:

- gašenje,
- pomoč pri prometnih nesrečah,
- črpanje vode,
- reševanje domačih živali,
- nujno medicinsko pomoč.

Poleg tega nudimo tudi:

- začasno nastanitev,
- psihosocialno pomoč,
- oblačila,
- obutev,
- osnovne higienske in gospodinjske pripomočke,
- informacije o postopkih pridobivanja vseh vrst pomoči,
- pomoč pri zaščiti (prekrivanju) streh.

Udeleženci mednarodnega projekta Athena v prostorih GBL leta 2016

Izboljšujemo potresno varnost

Posebno pozornost namenjamo tudi raziskovanju potresne nevarnosti, ranljivosti stavb in ogroženosti ljudi in javnih storitev in v ta namen financiramo raziskave, ki omogočajo oblikovanje politik izboljševanja potresne odpornosti.

Vključujoča varnost za vse

Jeseni in pozimi leta 2015 smo na območju MOL skupaj s prostovoljnimi organizacijami vzpostavili tri nastanitvene centre s skupno kapaciteto 423 mest za namestitev migrantov. Vala migrantov v Ljubljani sicer nismo doživeli, kljub temu pa smo imeli prostore v stanju pripravljenosti vse do konca poletja 2016. S svojim znanjem, izkušnjami in prostovoljci smo aktivno pomagali v največjem regijskem nastanitvenem centru na Vrhniki, kjer je bilo vsakodnevno nastanjenih do 1100 oseb.

Raziskovalno delo in sodelovanje pri evropskih projektih

Na področju zaščite in reševanja sodelujemo tudi v mnogih evropskih projektih:

- v projektu ANDROID (2012–2015) smo izboljšali raven izobraževanja na področju spoprijemanja z nesrečami,
- v projektu ATHENA (2013–2016) smo se ukvarjali z uporabo družbenih omrežij ob nesrečah za potrebe reševalnih in drugih služb ter obveščanja prizadetih ljudi, ogroženih ljudi in splošne javnosti,
- v projektu ICS URSZR (2017–2019, Incident Command System) sooblikujemo celovit model odziva na nesreče za vse ravni vodenja na področju zaščite, reševanja in pomoči v Republiki Sloveniji.

Nova znanja, ki jih pridobivamo s sodelovanjem v evropskih projektih, delimo v strokovnih in znanstvenih člankih doma in v tujini ter tako aktivno prispevamo k razvoju stroke.

Podeljujemo nagrade civilne zaščite

V Ljubljani od leta 2002 podeljujemo nagrade civilne zaščite, s katerimi izrazimo hvaležnost do tistih, ki so s svojim delom, požrtvovalnostjo, znanjem in nesebičnostjo pomagali meščankam in meščanom Ljubljane ob nesrečah, ko je pomoč ljudem najbolj potrebna.

Od leta 2007 do 2017 so nagrado prejeli

PLAKETE ZA DOLGOLETNO DELO / ZAHVALNE LISTINE

2007	Primož Ferjančič, Cveto Šumec, Helena Vovk Šribar, Iztok Zajc
2008	dr. Marjan Ocvirk, Marko Puškarič, Boštjan Brčan, Jože Pečnik, Prostovoljno gasilsko društvo Tomačevo - Jarše, Prostovoljno gasilsko društvo Slape - Polje
2009	Gasilsko društvo Ljubljana mesto, Sergej Gala, Vladimir Rozman, Janez Škrbinc
2010	Alojz Levičnik - »Lojz«, Andrejka Sajovic, Brane Jovanović, Bojan Rožman, Prostovoljno gasilsko društvo Nadgorica, Komunalno podjetje Ljubljana d.d., JP Vodovod-Kanalizacija (JP VO-KA), d.o.o., JP SNAGA, d.o.o.
2011	Enota za podporo vodenju javne gasilske službe MOL, Prostovoljno gasilsko društvo Ježica, Irena Stopar Kavčič
2012	Ciril Bricelj, Zaščita in reševanje v MOL, Služba nujne medicinske pomoči - - Enota splošne nujne medicinske pomoči, ZDL, Prostovoljno gasilsko društvo Podgorica - Šentjakob, Prostovoljno gasilsko društvo Barje
2013	Anita Caruso, Drago Omahen, Ana Jager, Viktor Kosec, Elektro Ljubljana
2014	Društvo vodnikov reševalnih psov Slovenije, Elza Majcen, Prostovoljno gasilsko društvo Trnovo, Bojanka Genorio
2015	Radioklub Ljubljana, Robert Blatnik, Peter Rink, Branko Rantaša
2016	Rdeči križ Slovenije - Območno združenje Ljubljana, Andrej Fink, Janko Štajnbaher, Mestna zveza tabornikov in Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov, Ljubljanski stegi, Dušanka Turin, Pina Maja Bulc
2017	Matjaž Šušteršič, Primož Grom, Marko Tomazin, Andrej Lenič, Župnijski urad Ljubljana – Barje, Samo Gostič

Kakovostna in dobro vzdrževana oprema intervencijskih služb

V zadnjih desetih letih smo za celotno javno gasilsko službo kupili **63 gasilskih vozil in zaščitno-reševalne opreme** in za to iz sredstev požarnega sklada MOL namenili **7,2 milijona evrov.** Za nakup osebne gasilske zaščitne opreme, gasilskega orodja in opreme, tudi za posredovanje v poplavah, neurjih, žledu, pa smo od leta 2007 namenili **6,1 milijona evrov.**

Povečujemo poplavno varnost

Čeprav je za urejanje vodotokov pristojna država, smo v Ljubljani za čim večjo varnost naših meščanov pripravili in uresničujemo načrt ukrepov za povečanje **poplavne varnosti MOL 2013–2022.**

Ukrepi za povečanje poplavne varnosti so:

- izgradnja zadrževalnika Brdnikova z ocenjeno vrednostjo investicije **2,4 milijona evrov,**
- rekonstrukcija brvi in mostov (npr. Dolgi most, Mokrška brv, Opekarska cesta) v vrednosti **3 milijone evrov,**
- čiščenje in urejanje cestnih propustov in obcestnih jarkov, ki imajo vlogo odvodnih kanalov ob obilnih padavinah,
- vzdrževanje odvodnjavanj,
- odstranjevanje grmičevja in dreves za povečanje pretočnosti vodotokov in kanalov,
- priprava strokovnega gradiva oz. študij za Občinski prostorski načrt.

Povečujemo potresno varnost

Povečevanje potresne odpornosti objektov je eden izmed temeljnih ukrepov za zmanjšanje posledic morebitnega rušilnega potresa. Za obnove osnovnih šol in njihovo potresno sanacijo smo **od leta 2007 namenili 7,5 milijona evrov.**

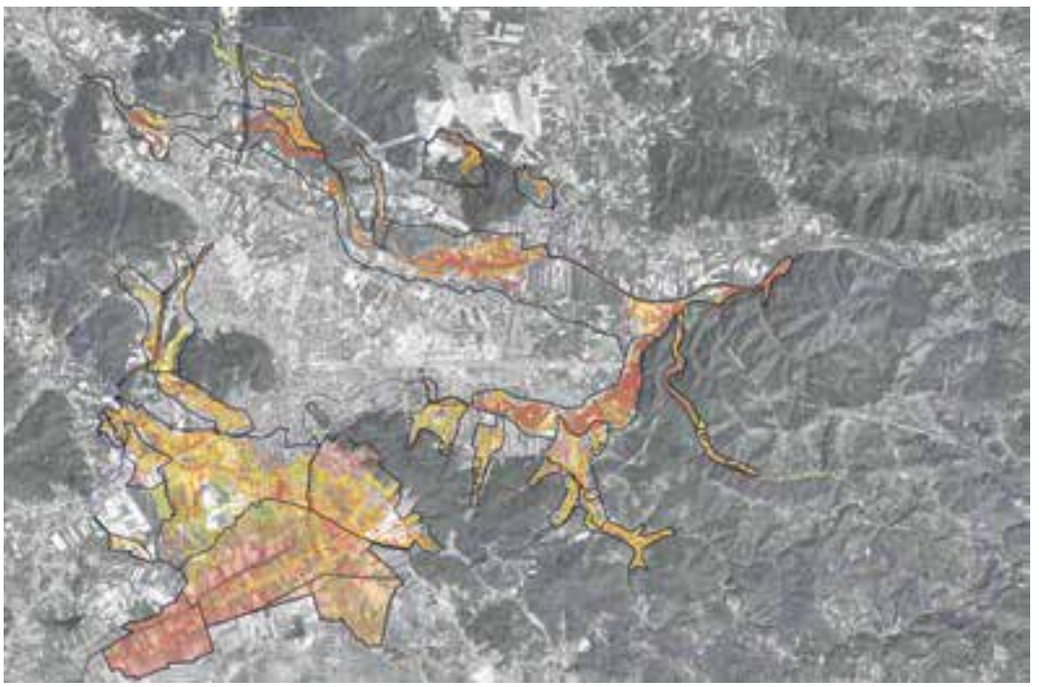

Poplavna ogroženost MOL

Zadrževalnik Brdnikova

Leta 2010 so nas prizadele tretje največje poplave v zgodovini Ljubljane (po letih 1926 in 1933). V nekoliko manjši meri so se te ponovile leta 2014, takrat nas je prizadel tudi žled.

Od leta 2007 smo za povečanje poplavne varnosti namenili **več kot 14 milijonov evrov.**

Število prekoračitev hitrosti se je v letu 2017 v primerjavi z letom 2007 zmanjšalo za

3.611

oziroma **17 %.**

Največje gasilsko vozilo naše gasilske službe zmore gasiti iz zaloge

13.000

litrov vode.

Javna gasilska služba MOL, ki združuje poklicne gasilce in 35 prostovoljnih gasilskih društev, razpolaga s

120 gasilskimi vozili,

55 priklopniki in

8 gasilskimi čolni.

S preventivnimi akcijami Mestnega redarstva smo število postopkov na področju mirujočega prometa v letu 2017 v primerjavi z letom 2007 zmanjšali za

33.204

oziroma

51 %.

Za kakovostnejšo zaščito in reševanje na terenu ter opremo za začasno nastanitev 8.000 ljudi smo namenili **341.000 evrov**.

Prizadetim v poplavah leta 2014 smo namenili

367.084 evrov

finančnih pomoči.

Sodelovanje pri preventivnih akcijah in dogodkih

Poleg preventivne prisotnosti mestnih redarjev na terenu pripravljamo številne **preventivne akcije, predstavitve in informativne zloženke,** s katerimi krepimo zavest prebivalcev o pomenu varnosti.

Najbolj prepoznavne preventivne akcije, ki smo jih v obdobju 2007 do 2017 izvedli skupaj z drugimi deležniki, so:

- Vozimo pametno,
- Pešec, bodi preVIDEN,
- Varnostni pas,
- Varnost motoristov,
- Hitrost,
- Varnost kolesarjev,
- Varno poletje,
- Začetek šolskega leta,
- Moped,
- Bodi zvezda, ne meči petard idr.

Skupni nadzori z državnimi inšpekcijami

K varnosti in urejenosti mesta pomembno pripomore tudi **Inšpektorat.** Ker je pri njegovem delu ključno sodelovanje, medsebojna izmenjava informacij, izkušenj in ugotovitev, izvajamo skupne nadzore z državnimi inšpekcijami na področjih izvajanja avtotaksi prevozov in plovbnega režima, s policijo na področju vzdrževanja čistoče na javnih zelenih površinah ter z javnim podjetjem Snaga na področju ravnanja s komunalnimi odpadki.

Leta 2007 je imel Inšpektorat pomembno vlogo pri **odstranjevanju nelegalnih vrtičkov** na območju MOL, predvsem v sodelovanju z **gradbenim inšpektoratom,** in čiščenjem pri tem nastalih komunalnih odpadkov.

Inšpektorji, policisti in veterinarji redno izvajajo nadzor nad čistočo zelenih površin Ljubljane in lastnikom psov prijazno delijo pasje vrečke.

DELAMO NAPREJ

V letu 2018 so predvideni naslednji ukrepi za povečanje poplavne varnosti:

- **izgradnja zadrževalnika Brdnikova** – 2. faza (vključno z izgradnjo zaporničnega dela),
- **sanacija brežine Koseškega bajerja** z nadvišanjem v dolžini 72 m,
- **sanacija iztočnega objekta zadrževalnika na Rakovniškem potoku,**
- **izgradnja zapornic na Zgornjem in Spodnjem Galjevcu** z mestoma za prečrpavanje,
- **sanacija pregrade in čiščenje pregrade nad naseljem v Zgornji Hrušici.**

V Mestnem redarstvu sledimo Prometni politiki MOL in trajnostni mobilnosti ter uporabljamo okolju prijazna vozila, na sliki električni Renault Twizy.

Priznanje MR za najbolj EKO redarstvo

Požar v Dravljah

Gasilci Gasilske brigade Ljubljana so v obdobju od 2007 do 2017 posredovali v kar 20.458 primerih.

Redarja na terenski patrulji

Sodelavci in sodelavke Mestnega redarstva so se leta 2013 udeležili kolesarskega festivala s sloganom »S kolesom se daleč pride!«

Dobrodelni koncert za pomoč žrtvam poplav

Poplave v Ljubljani leta 2010

Mednarodna vaja reševalnih psov

S štirinožnimi sodelavci je vedno prijetno opravljati službene dolžnosti.

Častne meščanke in častni meščani ob svečani razglasitvi na slavnostni seji Mestnega sveta MOL prejmejo kipec.

17

Priznanja in nagrade

PREJEMAMO
PRIZNANJA IN NAGRADE

PONOSNI SMO NA NAŠE
MEŠČANKE IN MEŠČANE

PREJEMAMO PRIZNANJA IN NAGRADE

1

2014 / Od Evropske komisije smo prejeli najvišje priznanje na področju trajnostnega razvoja, nagrado **zelena prestolnica Evrope 2016.**

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

LJUBLJANA: MESTO/CITY OF/LITERA-TURE ...

Designated UNESCO Creative City in 2015

2015 / Prejeli smo **stalni naziv mesto literature,** ki ga Unesco podeljuje mestom z bogato literarno dediščino in živahnim kulturnim utripom, ki se zavedajo pomena kulture in knjige za trajnostni razvoj mesta.

2

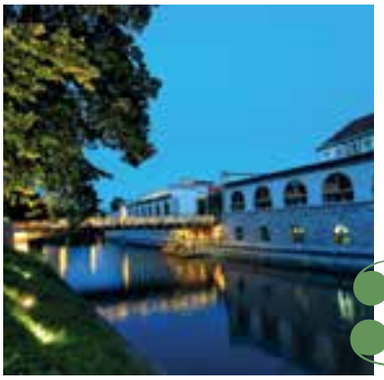

3

2012 / Za projekt **Preureditev nabrežij in mostovi na Ljubljanici** smo bili izmed 347 prijavljenih projektov iz 36 evropskih držav prepoznani kot najboljši in za to prejeli **evropsko nagrado za mestni javni prostor.**

2012 / Za prenovo Kongresnega trga, gradnjo garažne hiše in revitalizacijo arheoloških parkov, s čimer smo ohranili bogato kulturno dediščino, smo prejeli **prestižno mednarodno arhitekturno nagrado gubbio.**

4

2017 in 2015 / Za krepitev dostopnosti mesta smo osvojili srebrno in bronasto priznanje na natečaju Evropske komisije **Access City Award.**

5

6

2010 / Prejeli smo enoletni naziv **Unescova svetovna prestolnica knjige.**

7

2012 / Pripravljavci Občinskega prostorskega načrta MOL – Mestna občina Ljubljana, Ljubljanski urbanistični zavod, Urbanistični inštitut RS in biro Oikos – smo prejeli **nagrado Maksa Fabianija 2012** za posebne dosežke na področju prostorskega planiranja.

2017 / Na 7. Dnevih slovenskega turizma v Kranjski Gori je župan Zoran Janković prejel **najvišje priznanje Turistično gostinske zbornice Slovenije** za izjemen prispevek k razvoju slovenskega turizma.

8

2017 / Prejeli smo prestižno nagrado **WTM Responsible Tourism Award** v kategoriji najboljša komunikacija na področju odgovornega turizma.

9

10

2016 / Prejeli smo nagrado **zlato jabolko** (La Pomme d'Or), najvišje priznanje Svetovnega združenja turističnih novinarjev in piscev o turizmu FIJET.

11

2016 in 2014 / Na mednarodni konferenci Global Green Destinations Day je bila Ljubljana že drugič uvrščena na seznam **100 najbolj trajnostnih destinacij na svetu.**

2015 / Na slovesni razglasitvi v Madridu smo prejeli nagrado mednarodne organizacije World Travel & Tourism Council **(WTTC) Turizem za prihodnost** v **kategoriji turističnih destinacij.**

12

2017 / Na natečaju Akademije za urbanizem za nagrado **Urbanism Awards 2018** smo se **uvrstili med tri finaliste za naziv evropsko mesto leta.**

13

2015 / Za aktivnosti na področju LGBT smo kot edina občina v Sloveniji prejeli nagrado najboljših praks na lokalni ravni, ki jo v okviru **evropske nagrade za javni sektor** podeljuje Evropski inštitut za javno upravo.

14

2017 in 2015 / Potem ko se je leta 2015 Ljubljana prvič uvrstila na lestvico 20 kolesarjem najbolj prijaznih mest na svetu in zasedla 13. mesto, je v letu 2017 svoj rezultat še izboljšala. Zasedli smo visoko 8. mesto lestvice **Copenhagenize – kolesarjem nabolj prijaznih mest na svetu.**.

15

2017 / Na razpisu za dobre prakse URBACT, na katerega se je prijavilo skoraj 300 mest, sta bila izbrana kar dva naša projekta, in sicer **Čebelja pot** in za **aplikacijo Pobude meščanov,** s katero prebivalke in prebivalce interaktivno vključujemo v soustvarjanje mesta.

16

2013 / Na letni konferenci EUROCITIES v Gentu smo prejeli nagrado za projekt **Zagotavljanje varnosti in enakih možnosti v prometu za otroke in osebe z oviranostmi** v kategoriji pametno bivanje.

17

Prejeli smo priznanja **planetu Zemlja prijazna občina** (2017, 2016, 2015, 2014, 2013, 2012), **branju prijazna občina** (2017), **čebelam prijazna občina** (2017, 2016, 2015), **prostovoljstvu prijazna občina** (2014), **mladim prijazna občina** (2012).

18

2017 / Prejeli smo **Conventa Best Event Award** za informacijsko točko zelene prestolnice Evrope 2016 v kategoriji komunikacije podjetij s porabniki.

19

2016 / **Za spletno mesto Ljubljana, zelena prestolnica Evrope 2016,** smo prejeli nagrado websi 2016 v kategoriji javnih in nevladnih organizacij, prav tako tudi nagrado za **digitalno komuniciranje diggit**.

20

2016 / Interaktivna instalacija zeleno srce, ki je ob začetku zelenega leta stala pred Mestno hišo, je na **25. Slovenskem oglaševalskem festivalu** prejela veliko nagrado v skupini neposredno komuniciranje.

21

2016 / Na tradicionalnem srečanju občin in županov Slovenije smo prejeli nagrado **zlati kamen** za razvojno najbolj prodorno občino v Sloveniji.

22

2014 / Nova mobilna aplikacija sistema enotne mestne kartice Urbana je osvojila prvo mesto na tekmovanju MasterCard plačilni sistemi v prometu v kategoriji **najuspešnejši plačilni sistemi na mobilnih telefonih**.

23

2012 / Enotna mestna kartica Urbana in samopostrežni sistem izposoje koles BicikeLJ sta prejemnika **informacijske jagode**, nagrade za najboljši dosežek na področju informacijske družbe.

24

2017 in 2016 / Vrtec Najdihojca, OŠ Livada in Mestna knjižnica Ljubljana so prejemniki priznanja **jabolko kakovosti** – zgodbe o uspehu v mednarodnih projektih.

25

2017 / Mednarodni portal Virgin je Ljubljano uvrstil na seznam **sedmih zelenih tehnologij,** ki lahko v prihodnosti dajo zelen pečat našemu načinu življenja, saj smo z uvedbo kartice Urbana naredili preskok v smeri varovanja okolja na področju prometa.

26

2014 / Družinska zdravnica in strokovna direktorica Zdravstvenega doma Ljubljana doc. dr. Tonka Poplas Susič je prejela častni naziv **evropska zdravnica leta 2014** za dosežke na področju družinske medicine in referenčnih ambulant družinske medicine.

27

2013 / V akciji Društva za kronično vnetno črevesno bolezen smo osvojili naslov **naj javno stranišče** v kategoriji občin.

28

2013 in 2011 / V okviru vseslovenske **akcije »Moja dežela – lepa in gostoljubna« Turistične zveze Slovenije** smo osvojili prvo mesto v kategoriji večja mesta.

29

KONGRESNA ZVEZDA
MEETINGS STAR

2013 / Ljubljana je po oceni žirije revije Kongres prejela nagrado **kongresna zvezda** kot najboljša kongresna destinacija jugovzhodne Evrope.

30

2011 / Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS) je **priznanje zlati svinčnik** s področja prostorskega načrtovanja podelila načrtovalcem Občinskega prostorskega načrta MOL.

31

2017 / Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS) je **priznanje zlati svinčnik** s področja prostorskega načrtovanja podelila načrtovalcem Regijskega centra za ravnanje z odpadki RCERO.

32

2011 / Na konferenci Civitas Forum na Portugalskem smo prejeli **priznanje CIVITAS za napredek v trajnostni mobilnosti**.

33

2013 in 2003 / Prejeli smo nagrado za **evropski teden mobilnosti,** in sicer za izjemen napredek. Naše mesto je tako edino, ki je to nagrado prejelo kar dvakrat.

34

2010 / Mobilni portal TE-TOL je bil izbran za enega izmed **petih najboljših na svetu** s področja mobilno dosegljivih okoljskih vsebin.

35

I FEEL SLOVENIA

2010 in 2009 / Turizem Ljubljana je prejel priznanje Slovenske turistične organizacije za prizadevno in kakovostno urejanje lokalne turistične ponudbe na portalu **www.slovenia.info**.

36

2011 / Ljubljana je prejela priznanje zelene Slovenije v izboru za **najbolj zeleno občino** v kategoriji velikih občin.

37

2010 / Za **ohranjanje in razvoj mestnega jedra** smo prejeli najvišje priznanje Turistične zveze Slovenije.

38

2009 / Zveza delovnih invalidov Slovenije je podelila listino **občina po meri invalidov**, kot priznanje za načrtno delo na področju invalidskega varstva s poudarkom na udejanjanju pravic človeka in državljana.

39

2017 / Predsednik Ruske federacije Vladimir Putin je v Moskvi z **redom prijateljstva** odlikoval župana Zorana Jankovića za njegov **prispevek h krepitvi slovensko-ruskih odnosov in ohranjanja spomina na ruske in sovjetske vojake**, ki so padli na slovenskem ozemlju v času 1. in 2. svetovne vojne.

40

Župan Zoran Janković je od župana mesta Dunaj dr. Michaela Häupla prejel **veliko zlato častno priznanje za zasluge Zvezne dežele Dunaj.**

41 ...

PONOSNI SMO NA NAŠE MEŠČANKE IN MEŠČANE

Da bi pri vseh meščankah in meščanih vzbudili zavedanje in jim približali ukrepe, s katerimi smo Ljubljano pripeljali do prestižnega naziva zelena prestolnica Evrope 2016, smo oblikovali celoletno kampanjo. Ta je temeljila na pristni in iskreni predstavitvi projekta z mislimi ter besedami ponosnih meščank in meščanov, med njimi tudi častnih meščank in častnih meščanov mesta Ljubljana.

V Ljubljani podeljujemo priznanja za dosežke na različnih področjih življenja. Najvišje priznanje MOL je naziv častna meščanka in častni meščan. Poleg tega podeljujemo tudi nagrade in plakete glavnega mesta Ljubljana.

Na področju športa je najvišje priznanje MOL nagrada Marjana Rožanca, na področju kulture Župančičeva nagrada, poleg tega vsako leto podelimo priznanja za posebne dosežke na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Častna meščanka in častni meščan

Poseben pečat našemu mestu dajejo častne meščanke in častni meščani, izjemne Ljubljančanke in Ljubljančani, ki so s svojimi življenjskimi dosežki, vizionarstvom in odličnostjo pomembno pripomogli k ugledu in razvoju naše Ljubljane, tako v Sloveniji kot v mednarodnem prostoru.

O priznanjih odloča Mestni svet MOL na predlog Komisije za priznanja, nato jih župan podeli na slavnostni seji Mestnega sveta MOL ob mestnem prazniku, 9. maju. Naziv podeljujemo že od davnega leta 1809, v obdobju od 2007 do 2017 pa smo naziv častnega meščana in častne meščanke s ponosom in hvaležnostjo podelili naslednjim izjemnim osebnostim:

2007

Milan Kučan

Tone Pavček

2008

prof. Irena Grafenauer

prof. dr. Vinko V. Dolenc

2009

prof. dr. France Bučar

Miran Goslar

2010

Nuša Kerševan

Janez Stanovnik

2011

Svetlana Makarovič

Mojmir Sepe

2012

prof. dr. Matjaž Kmecl

prof. dr. Alenka Šelih

2013

Štefka Drolc

Jurij Gustinčič

2014

prof. dr. Ljubo Bavcon

Jože Janez Ciuha

2015

prof. dr. Zora Konjajev

prof. dr. Marko Vrhunec

2016

Jelka Reichman

akademik Ciril Zlobec

2017

Jože Mermal

prim. Anica Mikuš Kos

Nagrada glavnega mesta Ljubljana

Nagrada glavnega mesta Ljubljana je priznanje Mestne občine Ljubljana, ki ga od leta 1965 prejmejo posamezniki ali pravne osebe, ki so dosegli pomembne dosežke v svojem življenju z delom na različnih področjih ter s tem prispevali k razvoju, ugledu in dobrobiti Ljubljane ter k prepoznavnosti mesta doma in v tujini. V obdobju od 2007 do 2017 smo podelili **39 nagrad.**

PREJEMNIKI NAGRAD

2017	Ivica Žnidaršič, Ivana Šebenik
2016	mag. Jelka Gazvoda, prof. dr. Manca Košir, Ivanka Mežan, Aleš Jan, Igor Šterk
2015	Barbara Hieng Samobor, Elda Viler Dežman, Huiqin Wang, Janko Heberle, Janoš Kern
2014	Ljubica Podboršek, Stojan Batič, Aleksander Doplihar, Marjan Sedmak, Zdenko Vrdlovec
2013	Mirjana Borčić, Katjuša Popović, Janez Čuček, Joco Žnidaršič
2012	Vlasta Nussdorfer, Boris Cibic, dr. med.
2011	Mirsad Begič, prim. dr. Matko Vasilij Cerar, Aleksander Valič in Gasilska zveza Ljubljana
2010	Jakov Brdar, dr. Lojze Gostiša, prof. dr. Rajko Šugman in Robert Waltl
2009	Rudi Španzel, Društvo SOS telefon za ženske in otroke
2008	prof. dr. Lučka Kajfež Bogataj, Marjan Pečan, Slovenska akademija znanosti in umetnosti
2007	Akademska športna zveza Olimpija Ljubljana, Aleksander Bassin Društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Ljubljana

Plaketa glavnega mesta Ljubljana

Plaketo glavnega mesta Ljubljana prejmejo od leta 1997 posamezniki ali pravne osebe, ki so s posebnimi delovnimi prizadevanji in uspehi v daljšem časovnem obdobju pomembno prispevali h kakovostnejšemu življenju, blaginji, ugledu in razvoju Ljubljane. V obdobju od 2007 do 2017 smo podelili **63 plaket.**

PREJEMNIKI PLAKET

2017	Tanja Cerkvenik, Stanka Golob, Društvo Blaž Potočnikova čitalnica, Glasbena skupina Pankrti
2016	doc. dr. Alojzij Juvanc, Lado Leskovar, Andrej Rant, Beli obroč Slovenije – društvo za pomoč žrtvam kaznivih dejanj, Društvo Slovenija Rusija, Glasbena skupina Buldožer, Taboriščni odbor Ravensbrück-Auschwitz
2015	Nevenka Lekše, Franc Gornik, Pionirski dom – Center za kulturo mladih, Zveza tabornikov Slovenije - nacionalna skavtska organizacija
2014	Tone Fornezzi – Tof, Festival Ljubljana, Športno društvo Sokol Bežigrad, Kulturno umetniško društvo Svoboda Črnuče
2013	Ana Vehar, Društvo Ljubljanski oktet, Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste-Polje, Center za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič, Draga, Ženski pevski zbor Kombinat, Dijaški dom Ivana Cankarja
2012	Viljem Klemenc, Matajž Špat, Društvo zaupni telefon Samarijan, Društvo Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije in Narodna galerija, Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva
2011	Elena Pečarič, Anton Kastelic, Šentjakobsko gledališče Ljubljana in Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana
2010	Ivan Jerman, Mojca Prusnik, Klinični oddelek za perinatologijo Ginekološke klinike UKC Ljubljana, Živalski vrt Ljubljana, Mestna zveza prijateljev mladine Ljubljana, Smučarsko skakalni klub Ilirija
2009	Barbara Rogelj, dr. Milutin Pavlović, Uredništvo Radia Kaos, Prostovoljno gasilsko društvo Podutik Glince
2008	prof. dr. Dimitrij Mitja Bartenjev, Društvo tabornikov Močvirski tulipani, Društvo tabornikov Rašiški rod, Vrtec Jelka, dr. Marjana Kobe, Uroš Lajovic, Sadjarsko-vrtnarsko društvo j.e. Krek-Sostro, Tone Sazonov-Tonač, Vladislav Sluga, Tone Zadnikar-Anton
2007	Stanko Dolenc, Folklorna skupina Emona, Rajko Jazbec, Slavko Krušnik, Mitja Vilar, Športno društvo Zadvor, Željko Železnik

Župančičeve nagrade

Župančičeve nagrade, ki jih podeljujemo vse od leta 1965, so najvišja priznanja Mestne občine Ljubljana za izjemne stvaritve na področju umetnosti in kulture, ki trajno bogatijo kulturno zakladnico slovenske prestolnice in s svojo vrhunskostjo odmevajo tudi v širšem nacionalnem in mednarodnem prostoru. Vsako leto je ustvarjalkam ali ustvarjalcem iz Ljubljane podeljena ena nagrada za življenjsko delo. Poleg tega so podeljene še tri nagrade za stvaritve, ki so bile javnosti predstavljene v obdobju preteklih dveh let. Nagrade podeljuje župan na slovesnosti v juniju, v spomin na pesnika Otona Župančiča. V obdobju od 2007 do 2017 je nagrado za življenjsko delo prejelo **11 umetnikov ali umetnic,** za dvoletno ustvarjanje pa **31 umetnikov, umetnic oz. umetniških organizacij.**

Nagrada Marjana Rožanca

Nagrada Marjana Rožanca je najvišja nagrada Mestne občine Ljubljana na področju športa in jo lahko prejmejo športni delavci, športniki, športni pedagogi, profesionalni športni delavci in športni novinarji za izjemne športne dosežke v preteklem letu oz. za uspešno delo v daljšem časovnem obdobju. Nagrado podeljuje župan na slovesni prireditvi v novembru v spomin na športnega delavca in literata Marjana Rožanca. V obdobju od 2007 do 2017 smo podelili **41 nagrad.**

Priznanja s področja civilne zaščite

Priznanja s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v Mestni občini Ljubljana podeljujemo od leta 2002 in pomenijo zahvalo organizacijam in posameznikom, ki s svojim izjemnim delom, dosežki, požrtvovalnostjo, znanjem in nesebičnostjo pomagajo meščankam in meščanom Ljubljane ob nesrečah. V obdobju od 2007 do 2017 smo podelili **44 listin oziroma plaket.**

Spominska obeležja

V Ljubljani imamo skupno 225 spomenikov, spominskih plošč, napisnih in reliefnih plošč in drugih obeležij, posvečenih tako osebam kot dogodkom. Iz spoštovanja do velikih osebnosti, ki so s svojim delom in dosežki pisale zgodovino, v čast in spomin junaški preteklosti in prijateljskim vezem z drugimi narodi ter zato, ker je Ljubljana strpno in odprto mesto, smo od leta 2007 postavili ali omogočili postavitev **34 spominskih obeležij.**

2010 / Spomenik ob 100. obletnici konca županovanja Ivana Hribarja (1896–1910), zaslužnega za popotresno obnovo Ljubljane, izgradnjo vodovoda in soustanovitelja Mestne hranilnice.

2016 / Spomenik padlim ruskim vojakom, ki so umrli v obeh svetovnih vojnah na ozemlju Slovenije.

2010 / Pomnik ženskim demonstracijam proti fašističnemu nasilju v letu 1943 in spomenik ženskemu pogumu

2017 / Spomenik prof. dr. Francetu Bučarju, eni najpomembnejših osebnosti slovenske sodobne zgodovine in častnemu meščanu mesta Ljubljana

2014 / Spomenik Petru II. Petroviću Njegošu, pesniku, vladarju in vladiki Črne gore

2010 / V spomin slovenskim protestantskim piscem Trubarju, Dalmatinu, Bohoriču, Krelju in tiskarju Mandelcu

2014 / Portretna skulptura Petra Božiča, slovenskega pisatelja, dramatika, nogometnega navdušenca in svetnika Mestnega sveta MOL

2011 / Spomenik slovenskim kulturnim delavcem, padlim v NOB.

2016 / Spomenik srbskemu jezikoslovcu Vuku Stefanoviću Karadžiću

2017 / Spomenik pisatelju Borisu Pahorju

2016 / Spomenik Maksu Fabianiju ob 150. obletnici rojstva arhitekta in urbanista

2009 / Doprsni kip Staneta Kavčiča, predsednika IS SRS med letoma 1967 in 1972

Zelena prestolnica Evrope 2016

Nagrado smo prejeli, ker smo po mnenju mednarodne strokovne komisije v Ljubljani **v najkrajšem časovnem obdobju naredili največ sprememb za trajnostni razvoj.** Ljubljana je **prva in za zdaj edina zelena prestolnica** v celotni srednji in jugovzhodni Evropi.

18

Nagrada zelena prestolnica Evrope 2016, na katero smo ponosni tako sodelavke kot sodelavci velike mestne družine kot Ljubljančanke in Ljubljančani.

Projekt zelena prestolnica nas je izobraževal in združeval

Pot do nagrade

Ideja o podelitvi nagrade zelena prestolnica Evrope je nastala leta 2006 v Talinu in je rezultat pobude, ki jo je sprožilo Združenje estonskih mest ter petnajst evropskih mest, vključno z Ljubljano.

Nagrado prejme mesto, ki:
1. dosega visoke okoljevarstvene standarde,
2. postavlja visoke cilje za nadaljnje okoljsko izboljšanje in trajnostni razvoj,
3. lahko služi kot zgled drugim mestom.

Zelena prestolnica Evrope je pobuda Evropske komisije. Cilj te pobude je izreči priznanje in nagraditi lokalna prizadevanja za izboljšanje okolja, gospodarstva in kakovosti življenja v mestih.

Skupina dvanajstih neodvisnih okoljskih strokovnjakov vsako leto oceni kandidature mest na dvanajstih področjih:
1. podnebne spremembe: blaženja in prilagajanje,
2. lokalni promet,
3. zelena urbana območja, ki vključujejo trajnostno rabo tal,
4. narava in biotska raznovrstnost,
5. kakovost lokalnega zunanjega zraka,
6. kakovost zvočnega okolja,
7. ravnanje z odpadki,
8. poraba vode,
9. ravnanje z odpadno vodo,
10. ekoinovacije in trajnostno zaposlovanje,
11. energetska učinkovitost,
12. celostno upravljanje z okoljem.

Veliko zanimanje in konkurenca med mesti

Mesta, ki se uvrstijo v finalni izbor, se nato predstavijo žiriji, ki jo sestavljajo člani Evropske komisije, Evropskega parlamenta, Odbora regij, Evropske okoljske agencije, Lokalnih vlad za trajnostni razvoj (ICLEI), Združenje županov (Covenant of Mayors Office) in Evropske okoljevarstvene pisarne (European Environmental Bureau).

Leta 2014, ko je Ljubljana prejela laskavi naziv, so bili v finalnem izboru še Essen (Nemčija), Nijmegen (Nizozemska), Oslo (Norveška) in Umeå (Švedska).

Prejeto priznanje ima za Ljubljano velik pomen, saj smo se z njim umestili na evropski in svetovni zemljevid trajnostnih mest, močno okrepili prepoznavnost Ljubljane ter nadgradili blagovno znamko mesta.

Do zdaj so nagrado prejeli Stockholm (Švedska), Hamburg (Nemčija), Vitoria-Gasteiz (Španija), Nantes (Francija), Köbenhavn (Danska), Bristol (Velika Britanija), **Ljubljana (Slovenija),** Essen (Nemčija), Nijmegen (Nizozemska), Oslo (Norveška).

Aktivnosti v zelenem letu

V informacijski točki **Točka.Zate.,** umeščeni v lesena paviljona **podjetja Riko,** ki smo ju v letu 2016 postavili pred Mestno hišo, so **informatorji** obiskovalce vsak dan seznanjali s podatki o Ljubljani in njenih trajnostnih ukrepih.

Hkrati smo vsem obiskovalcem nudili **brezplačen program,** ki smo ga razdelili na **dvanajst tematskih mesecev.**

januar / **pametno ravnanje z odpadki**
februar / **lokalna samooskrba**
marec / **odgovorno ravnanje z vodo**
april / **kakovost zvočnega okolja**
maj / **zelene površine**
junij / **energetska učinkovitost**
julij / **biotska raznovrstnost in čebele**
avgust / **trajnostni turizem**
september / **trajnostna mobilnost in skrb za kakovost zraka**
oktober / **les – neprecenljivi dar narave**
november / **prilagajanje podnebnim spremembam**
december / **ekoinovacije, zelena delovna mesta ter trajnostno lokalno upravljanje**

Skupaj z **več kot 300 deležniki** smo v informacijski točki, ki jo je obiskalo približno **34 tisoč ljudi,** pripravili **več kot 600 brezplačnih dogodkov.**

Pri pripravi celoletnega programa so sodelovali **številni partnerji (Riko, BTC, Botanični vrt …), četrtne skupnosti, javni zavodi in podjetja,** ki delujejo pod okriljem Mestne občine Ljubljana, pa tudi **šole in vrtci, nevladne organizacije, srednje šole, fakultete, muzeji, zasebna podjetja, posamezniki …**

Vsaka izmed **sedemnajstih četrtnih skupnosti** je imela **tri tedne** v letu prav posebno nalogo, da je kot **ambasadorka** zelene prestolnice Evrope 2016 v svojem okraju pripravila vrsto zelenih aktivnosti in dogodkov – skupaj **več kot 220.**

Izvedli smo **preko 1.500 brezplačnih dogodkov** za otroke vrtcev in šol, meščane in obiskovalce.

Generalni direktor za okolje Evropske komisije Daniel Calleja Crespo je na dogodku Zeleni evropski teden, ki smo ga organizirali v Ljubljani, izpostavil, da smo lahko ponosni na Ljubljano, ki je dosegla **največ trajnostnih sprememb v najkrajšem času** in zato prejela ta laskavi naziv.

V program zelenega leta smo v okviru komunikacijske kampanje vključili **24 posameznih ambasadorjev zelene prestolnice Evrope.** Izbrali smo jih na natečaju med sodelavkami in sodelavci Mestne občine Ljubljana, med znanimi Ljubljančankami in Ljubljančani ter med meščankami in meščani, ki so nas prepričali s svojim pogledom na zeleno Ljubljano.

Zelena ambasadorka Nika nas je prepričala s svojo ljubeznijo do Ljubljane.

Zelena ambasadorja Filip in Blaž sta nas prepričala s svojo energijo in igrivostjo.

Pestri program so pripravljali tudi v naših javnih zavodih in podjetjih. Na fotografiji dogodek Ples je energija, v organizaciji javnega podjetja Energetika Ljubljana.

Častni meščan Mojmir Sepe

V želji, da bi prebivalke in prebivalci Ljubljane zares intenzivno doživela svoje mesto kot zeleno prestolnico, smo pripravili posebno instalacijo. Z začetkom zelenega leta smo tako pred Mestno hišo postavili veliko srce. Instalacija je s posebnim stetoskopom omogočala snemanje srčnega utripa in se po ritmu utripa obarvala zeleno. Izmerili smo **skoraj 1.000 srčnih utripov,** iz katerih smo nato posneli najbolj srčno himno. Ljubljančanke, Ljubljančani in obiskovalci so tako postali del skupne zelene zgodbe.

Zeleno leto je zaznamovala **himna učencev OŠ Poljane »Ljubljana.Zate.«,** ki je bila izbrana na natečaju med ljubljanskimi osnovnimi šolami. Družbo ob prepevanju je velikokrat delala tudi **zmajčica Flora, uradna maskota projekta.**

Na zeleni steni informacijske točke smo skupaj z Botaničnim vrtom zasadili kar 24 različnih rastlin, ki rastejo v Sloveniji. S tem smo pokazali bogato pestrost naše države.

S Točko.Zate. smo osvojili prestižno nagrado **Conventa Best Event Award 2016** v kategoriji komunikacije podjetij s porabniki. Po izteku projekta smo paviljona preselili v Podutik, kjer sta namenjena **spodbujanju kolesarjenja.**

Pametno mesto

Najpametnejše mesto je tisto, ki je z mislijo na okolje in prihodnje generacije prijazno do svojih meščank in meščanov ter omogoča visoko kakovost njihovega življenja.

V Ljubljani smo na tej poti uspešni z mnogimi pametnimi rešitvami na vseh področjih delovanja. Dobre prakse spoznavamo tudi v drugih mestih in jih prilagajamo potrebam in zmožnostim našega mesta.

Novosti razvijamo, testiramo in uvajamo v sodelovanju s strokovnjaki v javnih institucijah in zasebnem sektorju, z nevladnimi organizacijami in mnogimi drugimi deležniškimi skupinami ter seveda z meščankami in meščani.

Področji **delitvenega in krožnega gospodarstva** krepimo z novimi poslovnimi modeli, elektromobilnost dobiva izjemen zagon, **digitalizacija postaja nuja.** S pomočjo sodobne informacijske komunikacijske tehnologije omogočamo uporabnicam in uporabnikom lažjo in hitrejšo pot do številnih mestnih storitev, kar bomo z aktivnim prilagajanjem na izjemno hitre spremembe počeli tudi v prihodnje.

Žiga Vehovec, zeleni ambasador projekta Zelena prestolnica Evrope 2016, je bil navdušen nad elektromobilnostjo v mestu.

Energetske prenove na objektih v lasti MOL (kulturni in zdravstveni objekti, vzgojno--izobraževalne institucije, športni objekti ter objekti mestne uprave).

Podzemne zbiralnice odpadkov in uvedba koncepta »nič odpadkov« (zero waste).

Sistem sledenja vozil LPP.

Električni vlakec Urban.

Brezžično omrežje Wifree Ljubljana.

Oprema predstav v Mestnem gledališču ljubljanskem z nadnapisi za gluhe in gluhoneme.

Elektronska čakalna vrsta v potniškem centru LPP.

Vertikalni vrt z ozelenelo steno v Družinskem centru Mala ulica in v Točki. Zate.

Souporaba koles BicikeLJ.

Avdiovodniki, veččutna vodstva in vodstva po razstavah v znakovnem jeziku v nekaterih kulturnih ustanovah.

Interaktivna zvočna instalacija o hrupu in zvoku.

Možnost izposoje e-knjig.

Električne polnilnice za vozila.

Električna vozila Kavalir v območju za pešce.

Bralne uprizoritve za slepe in slabovidne.

Elektronski brezpapirni prikazovalniki voznih redov mestnih avtobusov na Slovenski cesti.

Vračilo gradiva v katerikoli Mestni knjižnici Ljubljana, ne glede na to, kje je bilo izposojeno.

Simulacijski center Zdravstveni dom Ljubljana.

Brezplačno SMS obveščanje o delih na omrežju toplote in plina Energetike Ljubljana.

Storitev Prevoz na klic za osebe z oviranostmi.

Enotna mestna kartica Urbana. Tudi kot mobilna aplikacija.

Prva javna polnilnica na utekočinjeni plin za tovornjake.

Pametni semaforji na krožišču v Tomačevem in na nekaterih križiščih po mestu.

Integracija medkrajevnih linij iz primestnih občin z mestnimi linijami avtobusov JP LPP.

Sistem za evidentiranje zasedenosti parkirnih mest.

Taktilne makete in zemljevidi v nekaterih javnih zavodih.

Izvajanja enotnega postopka javnega naročanja za Mestno občino Ljubljana ter njene javne zavode.

Souporaba električnih vozil Avant2Go.

Polnilnice na stisnjeni zemeljski plin (CNG).

Spletne in mobilne rešitve

- Spletno mesto **www.ljubljana.si**, prilagojeno osebam z oviranostmi.
- Spletni platformi PROMinfo in URBinfo.
- Aplikacija za izbor izvajalcev **Letnega programa športa.**
- Aplikacija za spremljanje **meritev izpustov iz enote TE-TOL (m.te-tol.si).**
- Spletna podstran za spremljanje **kakovosti zraka v Ljubljani**.
- Aplikacija za sledenje reševalnim skupinam in osebju na terenu ter neposredno poročanje s terena v poveljniški štab **(6inACTION).**
- **Aplikacija za oddajanje pobud in komentarjev mestu (Pobude meščanov).**
- **Spletna povezava za dodajanje pobud** na gradiva za seje Mestnega sveta.
- Aplikacija za vodenje prekrškov v Mestnem redarstvu.
- Povezava za nakup **vodenih ogledov mesta in izletov** prek Turizma Ljubljana.
- Mobilni aplikaciji **Tap Water Ljubljana in Od kod priteče voda?.**
- Mobilni vodič po Žalah **(ARTOUR).**
- Aplikaciji **Moji odpadki** in **Kabiné Šerinjon.**
- Spletne povezave **»A do B: Ljubljana«, Gremo na pot, Varna pot v šolo in »Načrtovanje potovanj z LPP busi« – Google Transit.**
- Aplikacija za vodenja po javnih kulturnih zavodih **(NEXTO).**
- **Spletno orodje** za urejanje baze podatkov o kadrih in opremi javnih služb in podjetij **(RAKI).**
- Spletna platforma **Zelene nabavne verige.**
- Spletni **videokonferenčni prenos sej Mestnega sveta.**
- **GIS Snaga,** geografski informacijski sistem.
- **BI Snaga,** poslovno inteligenčni sistem.
- **Informacijska rešitev za centralizirano nabavo blaga,** storitev in gradenj.
- **Uvedba poslovne programske opreme SAP** v Javnem holdingu Ljubljana.
- **Upravljanje mobilnih naprav na daljavo.**
- **Mobilna aplikacija Kabiné Šerinjon.**

...

Raziskava »Pametna mesta, razvrstitev evropskih srednje velikih mest«, ki jo je leta 2014 izvedel Center regionalne znanosti v okviru Tehnične fakultete Univerze na Dunaju, je Ljubljano med 77 primerjanimi srednje velikimi mesti **od 100.000 do 500.000 prebivalcev uvrstila na 15. mesto.**

Pogled v prihodnost

Čeprav smo v preteklih treh mandatih že dodobra dokazali, da znamo, zmoremo in si upamo aktivno slediti zastavljeni trajnostni viziji, tudi v prihodnje ne bomo počivali na lovorikah. Ponosni na **2.000 že uspešno izvedenih projektov** bomo s pridobljenim znanjem in izkušnjami aktivno nadaljevali obljubljene in načrtovane aktivnosti ter dosegali nove uspehe.

20

Center Rog je investicija v ustvarjalno Ljubljano.

Med večjimi posegi, za katere smo v preteklih letih premagali že mnoge ovire in nagajanja, bodo:

Center Rog

S celostno urbano regeneracijo bomo oživili danes degradirano območje in vzpostavili središče ustvarjalnosti s področja vizualnih umetnosti, arhitekture, oblikovanja in kreativnih industrij. Program bo temeljil na meddisciplinarnem povezovanju kulturne ustvarjalnosti, gospodarstva, znanosti in izobraževanja, na novih tehnologijah in skupnostni rabi prostora. Z revitalizacijo bomo vzpostavili povezavo med mestnim središčem, kulturnim centrom Metelkova, novo Galerijo Cukrarna in Palačo Cukrarna.

Palača in Galerija Cukrarna

Poslopje Cukrarne, nekdanje tovarne sladkorja, bomo prenovili in vzpostavili Palačo in Galerijo Cukrarna, s katerima bo mesto pridobilo največji razstavni prostor, primeren tudi za velike in zahtevne razstave ter prostor za literarna ustvarjanja in srečevanja. Novo večnamensko umetnostno središče bo zagotavljalo večjo dostopnost kulture za vse prebivalce, lažjo promocijo kulturne produkcije ter realizacijo drugih velikih projektov. Tako bomo tudi razširili mestno središče proti vzhodu in pridobili dodaten javni prostor za prebivalce in obisko-
valce Ljubljane.

Olimpijski bazen Ilirija

Sedanji olimpijski bazen Ilirija je razen manjših sprememb tako rekoč enak kot ob izgradnji v 30. letih prejšnjega stoletja. Zgrajen bo popolnoma nov športni center, ki bo poleg pokritega olimpijskega bazena in trenažnega bazena z vsemi spremljajočimi prostori obsegal še Muzej Stanka Bloudka, večjo dvorano za rekreacijo, odbojko in košarko, manjšo dvorano za gimnastiko, aerobiko in fitnes ter dvorano za borilne športe in tako še naprej združeval in ohranjal sedanjo dejavnost plavanja in atletike na tem območju. V podzemni garaži bodo urejena parkirna mesta, na novo pa bo urejena tudi zelena okolica, ki bo povezana s Parkom Tivoli. Hkrati bo novogradnja sledila zahtevam varovanja kulturne dediščine in ohranila pročelje sedanje stavbe ter Lattermanov drevored. Moderen športni center bo omogočal izvedbo vseh največjih športnih tekmovanj.

Prenova osrednje tržnice

Tako kot smo leta 2011 uspešno prenovili in oživili Kongresni trg, ki je postal osrednji prireditveni prostor v mestu, bomo celostno prenovili tudi območje med Zmajskim mostom, Plečnikovimi arkadami in Krekovim trgom. Prodajalcem bomo omogočili boljše pogoje za delo, obiskovalcem lažji dostop do tržnice, stanovalcem območja za pešce pa možnost parkiranja. S podzemnimi parkirnimi mesti in sodobno zbiralnico smeti v kleti bomo zagotovili prostornejšo in sodobno zeleno tržnico, kjer bo lažje zagotavljati kakovostno ponudbo, prijetno nakupovalno izkušnjo in druženje, v delu prenovljene Mahrove hiše bodo novi in privlačnejši prostori za pokrito tržnico, obiskovalce pa bo pritegnilo tudi novo muzejsko središče s prikazom arheologije srednjeveške Ljubljane.

Območje osrednje tržnice bo s parkirno hišo omogočilo prodajalcem boljše pogoje delovanja, obiskovalcem lažji dostop do tržnice, stanovalcem območja za pešce pa parkirna mesta. Hkrati se bo zmanjšala obremenitev okolja, saj bodo izpušni plini skozi posebne filtre speljani skozi streho novega prizidka.

Vizualizacija notranjosti Cukrarne

V atriju prizidka Mahrove hiše bo prostor pokrite tržnice.

Atletski center Ljubljana

Športni park Ljubljana bomo celostno posodobili in vzpostavili nov Atletski center Ljubljana. Zgradili bomo novo atletsko dvorano in pomožno dvorano za zimsko vadbo ter dvorano s krožno tekaško stezo, prenovili bomo glavni stadion s tribunami in spremljajočimi prostori ter pomožni stadion in površine za trening metov ter skokov. Poleg tega bomo celovito uredili območje s servisnimi in parkirnimi površinami ter dostopi. Športnice in športniki bodo tako imeli občutno boljše pogoje za treninge in dosego vrhunskih rezultatov, nov športni center pa bo primeren za organizacijo tudi največjih atletskih tekmovanj.

Potniški center Ljubljana

Čeprav nismo partnerji v projektu, si vse od začetka prvega mandata (2006) aktivno prizadevamo pomagati vlagatelju, da bi čim prej izvedel nujno potrebno celostno prenovo in posodobitev železniške postaje ter zgradil sodobno avtobusno postajo, ki v mestu občutno manjka. Tega projekta vse do zdaj še niso uresničili, ker se Slovenske železnice in zasebni partner nista uspela dogovoriti. Pričakujemo, da bodo Slovenske železnice ob pomoči države v prihodnjih letih končno uspele zgraditi avtobusno postajo na Vilharjevi in prenoviti železniško postajo. Uresničitev projekta je strateškega pomena za prihodnji razvoj Ljubljane.

Vizualizacija Atletskega centra Ljubljana

Plečnikov stadion

Plečnikov stadion za Bežigradom bo prenovljen v skladu z izbrano projektantsko rešitvijo. S celovito prenovo in dograditvijo novih programov bo poskrbljeno za oživitev in trajno ohranjanje Plečnikovega stadiona.

Vizualizacija prenove Plečnikovega stadiona

Maketa Plečnikovega stadiona

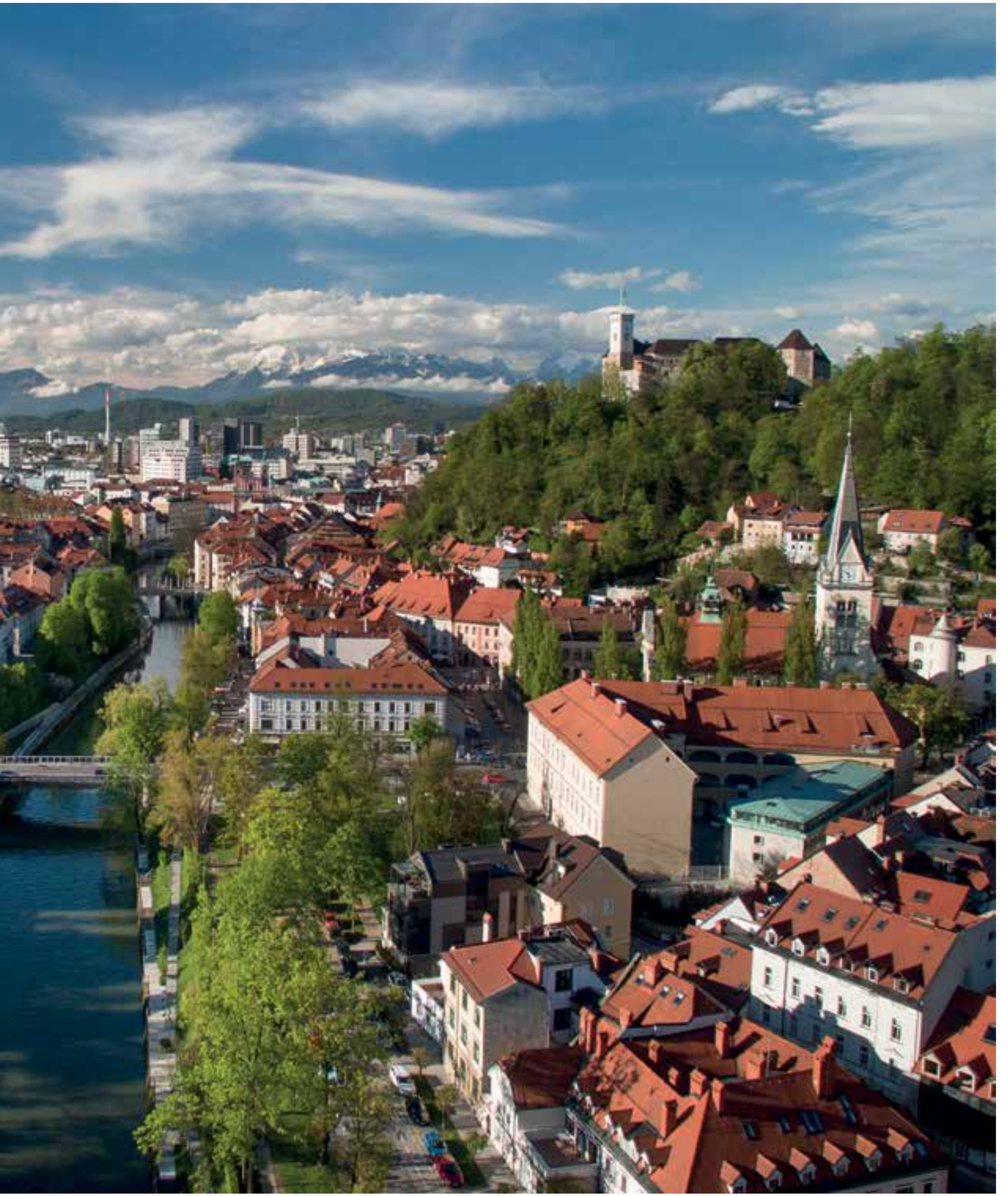

LJUBLJANA.
Zate.

Mestna občina
Ljubljana

LJUBLJANA Zmagovalka 2016
ZELENA
PRESTOLNICA EVROPE

Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo

LJUBLJANA: MESTO/CITY OF/LITERATURE ...
Unescovo kreativno mesto od 2015

LJUBLJANA. ZATE. 2007–2017

IZDAJATELJ: Mestna občina Ljubljana; **UREDNIŠKI ODBOR / BESEDILA:** Tjaša Ficko, Karmen Žirovnik, Natalija Božič, Nuša Krajnc, Sania Huskić Hočevar, Irena Medved, Matej Cerar; **FOTOGRAFIJE: Naslovne:** Uroš Hočevar, Volker Hoffman, Saša Hess, Spletna baza fotogragij, Barbara Jakše Jeršič in Stane Jeršič, Maruška Markovčič, Doris Kordić, Sašo Valjavec, Domen Grögl, Dunja Wedam, Damjan Končar, Petra Hrovatin, Miha Fras, Uroš Podlogar, Nik Rovan; **V poglavjih:** Aleš Rosa, Ana Skobe, Andrej Peunik, Anže Petkovšek, Arhiv Ambient, Arhiv Conventa, Arhiv Evropska komisija, Arhiv Fakulteta za arhitekturo, Arhiv Javni holding Ljubljana, Arhiv Javni stanovanjski sklad MOL, Arhiv JP Energetika Ljubljana, Arhiv JP Ljubljanska parkirišča in tržnice, Arhiv JP Ljubljanski potniški promet, Arhiv JP Snaga, Arhiv JP Vodovod-Kanalizacija, Arhiv JP Žale, Arhiv JZ Cene Štupar, Arhiv JZ Lekarna Ljubljana, Arhiv JZ Ljubljanski grad, Arhiv JZ Mladi zmaji, Arhiv JZ Muzej in galerije mesta Ljubljane, Arhiv JZ Pionirski dom - Center za kulturo mladih, Arhiv JZ Šport Ljubljana, Arhiv JZ Turizem Ljubljana, Arhiv JZ Zavod za oskrbo na domu Ljubljana, Arhiv JZ Zdravstveni dom Ljubljana, Arhiv JZ Živalski vrt Ljubljana, Arhiv mesta Amsterdam, Arhiv mesta Ankara, Arhiv mesta Chengdu, Arhiv mesta Dubaj, Arhiv mesta Dunaj, Arhiv mesta Fujairah, Arhiv mesta Istanbul, Arhiv mesta Kijev, Arhiv mesta Madrid, Arhiv mesta Moskva, Arhiv Mestna uprava MOL, Arhiv Odprta kuhna, Arhiv Regionalna razvojna agencija LUR, Arhiv SNG Maribor, Arhiv UKOM, ATELIERarhitekti, Atelje Medprostor, Atelje Vozlič, Barbara Čeferin, Barbara Jakše Jeršič in Stane Jeršič, Barbara Zajc, Benjamin Kovač, Bevk Perovič arhitekti, d.o.o., Blaž Budja, Blaž Lah, Blaž Pogačnik, Blaž Zupančič, Bobo, Borut Krajnc, Boštjan Tacol, Branko Čeak, Branko Maček, CUDV Draga, Črt Majcen, Dan Briški, Damjan Končar, Daniel Novakovič, David Lotrič, Dejan Koren, Dema plus, d.o.o., Domen Grögl, Domen Pal, Doris Kordić, Dunja Wedam, Dušan Marc, Dušan Zidar, Fitmedia, Foto arhiv mesta Rim, Green Destinations, Harold Cunningham, UEFA, IAB, Iztok Dimc, Iztok Medja, Jani Ugrin, Janja Sivec, Janko Verbič, Jernej Vidmar, Jože Suhadolnik, Katja Kodra, Katja Macarol, Katja Martinčič, Klemen Razinger, Kmetijski inštitut, Luka Dakskobler, Luka Draksler, Luka Vidic, LUZ, d.d., Maj Pavček, Manca Juvan, Mankica Kranjec, Marjana Marn, Marko Borko, Marko Klemen Sovre, Marko Lokunić, Marko Ocepek, Marko Pirc, Marko Potisek, Marko Taljan, Marta Tiberiu, Maruša Pirnat, Matej Perko, Matevž Paternoster, Matjaž Očko, Miha Fras, Miha Mally, Mihael Grmek, Mihály Majtényi, Milan Simčič, Nada Žgank, Nea Culpa, Nebojša Matijevič, Nebojša Tejić, Neža Palčič, Nik Rovan, Nina Uršič, Paideia Events, Primož Bregar, Primož Korošec, Primož Ocvirk, Rok Marinšek, Roman Šipić, Sara Bano, Saša Hess, Saša Kerkoš, Sašo Valjavec, Scapelab, d.o.o., Simona Pogačar, STA, Studio AKKA, d.o.o., Studio Lalita, TAFR, Tamino Petelinšek, Tatjana L. Legat, The Academy of Urbanism, Tilen Sepič, Tom Petrucelli, Tomaž Levičar, Urban Štebljaj, Uroš Hočevar, Uroš Pihner, Uroš Podlogar, Urša Culiberg, Urška Boljkovac, Vesna Trobec, Vesna Ugrinovski, Video Verdnik, Volker Hoffman, Will Pryce Photography, WTTC, Zalika Klemenc Ketiš, Zavod Traparij, ZOO design, Inc, Željko Stevanić, Žiga Koritnik; **OBLIKOVANJE:** Futura DDB / Žare Kerin; **LEKTORIRANJE:** Renata Vrčkovnik; **TISK:** Gorenjski tisk storitve, d.o.o.; **NAKLADA:** 2.000 izvodov; **LETO IZDAJE:** 2018. **Brezplačna publikacija.**

lod znanja, izkušenj in sodelovanja. Smo mesto mladih za mlade. **Lju**

poštujemo različnost. *Smo prijazni do ranljivih skupin.* Mesto, p

odobno mesto po meri človeka. Ljubljana – zelena pres

***endom in krepimo visoko kakovost življenja v mestu.* Uvajamo nove pri**

e prilagajamo hitrim spremembam. Naši uspehi so plod znanja, izkušen

***prijazno mesto.* Živimo skupaj in spoštujemo različnost.** Smo prijazni

tarejših, je prijazno vsem. Ljubljana je sodobno mesto po m

ovimi pametnimi rešitvami sledimo trendom in krepimo visoko kakov

ospodarstva. *Aktivno se prilagajamo hitrim spremembam.* **Naši uspeh**

ladih za mlade. Ljubljana je zeleno, varno, čisto in prijazno mesto. ***Živimo***

rijazno do otrok, invalidov in starejših, je prijazno vsem. *Ljubljana je s*

a prihodnje generacije. Z novimi pametnimi rešitvami sled

ove primere delitvenega in krožnega gospodarstva. **Aktivno se**

***nanja, izkušenj in sodelovanja.* Smo mesto mladih za mlade. Ljublj**

kupaj in spoštujemo različnost. Ljubljana – zelena p

kupin. *Mesto, prijazno do otrok, invalidov in starejših, je prijazno vsem.* ***Delujem***

edimo trendom in krepimo visoko kakovost življenja v mestu. *Uvajamo nove*

premembam. Naši uspehi so plod znanja, izkušenj in sodelovanja. Sm

ivimo skupaj in spoštujemo različnost. ***Smo prijazni do ranljivih sku***

jubljana je sodobno mesto po meri človeka. Delujemo z mislijo na okolje

repimo visoko kakovost življenja v mestu. **Uvajamo nove primere delitvenega in**

ubljana je zeleno, varno, čisto in prijazno mesto. **Živimo skupaj i**
rijazno do otrok, invalidov in starejših, je prijazno vsem. Ljubljana j
stolnica Evrope 2016. *Z novimi pametnimi rešitvami sledim*
imere delitvenega in krožnega gospodarstva. Aktivn
j in sodelovanja. Smo mesto mladih za mlade. *Ljubljana je zeleno, varno, čist*
do ranljivih skupin. **Mesto, prijazno do otrok, invalidov i**
meri človeka. *Delujemo z mislijo na okolje in na prihodnje generacije.*
ost življenja v mestu. **Uvajamo nove primere delitvenega in krožneg**
ni so plod znanja, izkušenj in sodelovanja. *Smo mest*
skupaj in spoštujemo različnost. Smo prijazni do ranljivih skupin. *Mesto*
sodobno mesto po meri človeka. **Delujemo z mislijo na okolje i**
limo trendom in krepimo visoko kakovost življenja v mestu. Uvajam
prilagajamo hitrim spremembam. *Naši uspehi so plo*
ana je zeleno, varno, čisto in prijazno mesto. Živim
restolnica Evrope 2016. Smo prijazni do ranljivi
no z mislijo na okolje in na prihodnje generacije. Z novimi pametnimi rešitvan
e primere delitvenega in krožnega gospodarstva. **Aktivno se prilagajamo hitri**
no mesto mladih za mlade. Ljubljana je zeleno, varno, čisto in prijazno mest
upin. Mesto, prijazno do otrok, invalidov in starejših, je prijazno vsem
in na prihodnje generacije. *Z novimi pametnimi rešitvami sledimo trendom*
n krožnega gospodarstva. Aktivno se prilagajamo hitrim spremembam

Mestna občina Ljubljana